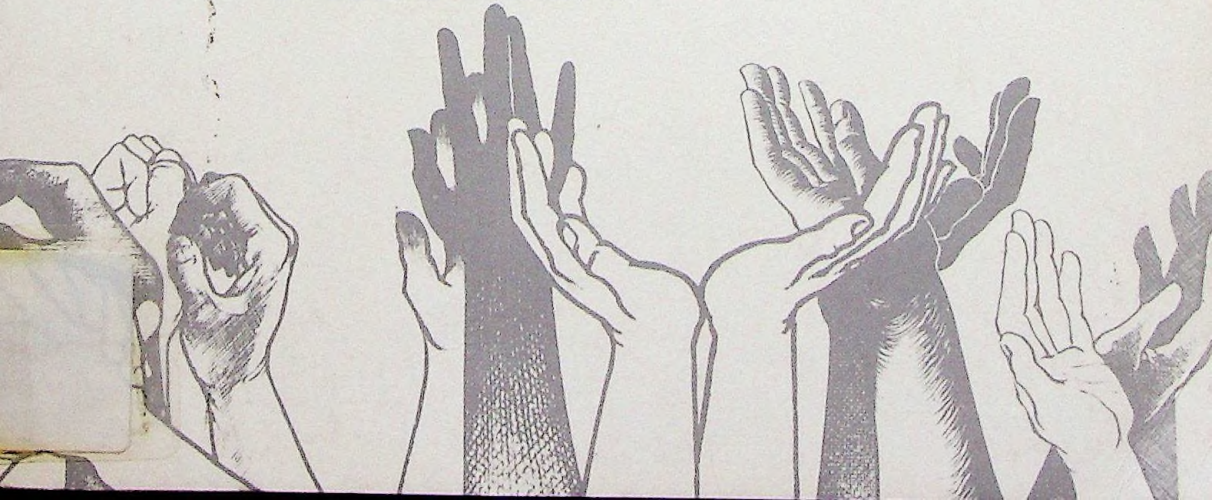




TÜRK-İŞ ÇALIŞMA RAPORU 1986 / 89

ONBEŞİNCİ
GENEL KURUL

BELGELER



TÜRK-İŞ
Bilgi Merkezi

TÜRKİYE
İŞÇİ
SENDİKALARI
KONFEDERASYONU

TÜRK-İŞ
ÇALIŞMA
RAPORU

BELGELER

TÜRK-İŞ
Bilgi Merkezi

ONBEŞİNCİ GENEL KURUL

Tarih:.....

Demirbaş No:.....

Tasnif No:.....

331.8806

TÜR15

1087

1631

Bilgi yaygınlaştırmak için

Türk-İş Yönetim Kurulu

Genel Başkan

Şevket Yılmaz

Genel Sekreter

Emin Kul

Genel Mali Sekreter

Çetin Göçer

Genel Eğitim Sekreteri

Mustafa Başoğlu

Genel Teşkilatlandırma Sekreteri

Orhan Balaban

Türk-İş Denetleme Kurulu

Faruk Büyükkucak
Ali Osman Albayrak
Saim Kaygan

Türk-İş Disiplin Kurulu

Rafet Koylan
İlhan Hızal
Zeki Polat
Durmuş Toprak
Ahmet Ergün

Şevket Yılmaz
Emin Kul
Çetin Göçer
Mustafa Başoğlu
Orhan Balaban
Zeynel Irmak⁽¹⁾
Gazanfer Akçin⁽²⁾
Sabri Özdeş
Mustafa Orhan
Mehmet Tezer⁽³⁾
Şemsi Denizer
Cevdet Selvi⁽⁴⁾
Münir Ceylan
Hüseyin Doğdu
Orhan Balta
Ömer Güleç
Hikmet Alcan
Sait Bürçün
İbrahim Yalçinoğlu⁽⁵⁾
Necdet İnandoğlu
Yener Kaya
Güral Erçakır
İsmail Önay
Ali Ekber Güvenç
Raci Bayülke⁽⁶⁾
Tamer Sonalp
Metin Tiryakioğlu
Tamer Eralan
Hasan Basri Babalı⁽⁷⁾
Necati Altunkaya
Mustafa Özbek

İ. Hakkı Süren⁽⁸⁾
Salih Kılıç
Nazım Tur
Bayram Meral
Recai Emre⁽⁹⁾
Nejat Karaöz
Faruk Barut
Mahmut Özönur
Kenan Gürbüz
Ahmet Balaman
Yurdal Şenol
Mehmet Acıdereli
Ahmet Karahan
İbrahim Öztürk⁽¹⁰⁾
Adnan Özcan
Ahmet Kurt
Alişan Karadöl⁽¹¹⁾
Cumhur Saraç⁽¹²⁾
Ali Akbal
Savaş Benli⁽¹³⁾
Yusuf Çelik
Mustafa Aras
Kenan Durukan
Oktay Kurtböke⁽¹⁴⁾
Eren Güvener⁽¹⁵⁾
Orhan Erinç
Hüseyin Pala⁽¹⁶⁾
Fuat Alan
Hasan Soysal
Hüseyin Cürcioğlu⁽¹⁷⁾
Önder Kolunoğlu

Raporun basıldığı 21 Ekim 1989 tarihi itibarıyla "Başkanlar Kurulu" üyeliklerindeki değişiklik aşağıda gösterilmektedir:

- (1) 23. 6.1987 tarihinde ayrılmıştır.
- (2) 23. 9.1988 tarihinde ayrılmıştır.
- (3) 5. 7.1989 tarihinde ayrılmıştır.
- (4) 1.12.1987 tarihinde ayrılmıştır.
- (5) 11. 1.1988 tarihinde ayrılmıştır.
- (6) 16. 8.1988 tarihinde ayrılmıştır.
- (7) 23. 7.1989 tarihinde ayrılmıştır.
- (8) 30. 9.1987 tarihinde ayrılmıştır.
- (9) 23. 8.1988 tarihinde ayrılmıştır.

- (10) 30.11.1987 tarihinde ayrılmıştır.
- (11) 27.12.1987 tarihinde ayrılmıştır.
- (12) 23.11.1988 tarihinde ayrılmıştır.
- (13) 1. 7.1987 tarihinde ayrılmıştır.
- (14) 9. 5.1987 tarihinde ayrılmıştır.
- (15) 8.10.1989 tarihinde ayrılmıştır.
- (16) 14. 8.1988 tarihinde ayrılmıştır.
- (17) 15.10.1988 tarihinde ayrılmıştır.

Giriş

Türk-İş 14 üncü Genel Kurul Kararı	1
------------------------------------	---

Türk-İş/Hükümet Doruk Toplantısında Yapılan

Türk-İş Yönetim Kurulu Sunuşu	7
-------------------------------	---

Türk-İş'in TBMM'ne Açık Mektubu

TBMM'ne Sunulan Açık Mektup	13
-----------------------------	----

TÜRK-İŞ Yönetim Kurulu Açıklaması	21
-----------------------------------	----

Açık Hava Toplantıları

Samsun Mitingi (26.4.1987)	25
----------------------------	----

Kocaeli Mitingi (10.5.1987)	37
-----------------------------	----

Seydişehir Mitingi (29.8.1987)	47
--------------------------------	----

Adana (T.Harb-İş) Mitingi (12.12.1987)	57
--	----

Sakarya Mitingi (26.3.1988)	63
-----------------------------	----

Adana Mitingi (3.4.1988)	73
--------------------------	----

İstanbul, Bulgaristan'ı Tel'in Mitingi (24.6.1989)	81
--	----

Karabük Mitingi (29.8.1989)	87
-----------------------------	----

Kapalı Salon Toplantıları

"Yasaksız Bir Demokrasi için Evet" Kampanyası Çerçevesinde

Yapılan Demokrasi ve Hür Sendikacılık Konferansları

İstanbul Konuşması (27.7.1987)	97
--------------------------------	----

Erken Genel Seçim Öncesi Yapılan Çalışmalar

Bölge ve İl Temsilcileri Toplantısı (17.11.1987)	105
--	-----

İstanbul Basın Toplantısı (24.11.1987)	113
--	-----

Ankara Basın Toplantısı (27.11.1987)	121
--------------------------------------	-----

"1988 Eylem Kararları"nın Örgüte Duyurulması

İstanbul Bölge Kurulu Toplantısı (6.3.1988)	127
---	-----

Yerel Seçimlerin Öne Alınmasına İlişkin "Anayasa Değişikliğine Hayır" Kampanyası

Samsun Bölge Toplantısı (5.9.1988)	135
------------------------------------	-----

İstanbul Bölge Toplantısı (9.9.1988)	143
--------------------------------------	-----

Ankara Bölge Toplantısı (13.9.1988)	153
-------------------------------------	-----

Genişletilmiş Teşkilat Yöneticileri Toplantısı (14.3.1989)

Açış Konuşması	159
----------------	-----

Koordinasyon Kurulu Çalışmaları ile İlgili Sunuş	163
--	-----

Değerlendirme Konuşması	179
-------------------------	-----

Türk-İş Başkanlar Kurulu Toplantıları

Türk-İş Başkanlar Kurulu Açıklaması (3.3.1987)	187
--	-----

Türk-İş Yönetim Kurulu Eylem Planı Sunuşu (16.3.1987)	191
---	-----

Türk-İş Başkanlar Kurulu Açıklaması (25.3.1987)	197
---	-----

Türk-İş Yönetim Kurulu Sunuşu (3.7.1987)	201
--	-----

Türk-İş Başkanlar Kurulu Açıklaması (4.7.1987)	211
--	-----

Türk-İş Yönetim Kurulu Sunuşu (13.1.1988)	219
---	-----

Türk-İş Başkanlar Kurulu Açıklaması (15.1.1988)	227
---	-----

Türk-İş Yönetim Kurulu Sunuşu (10.2.1988)	233
---	-----

Türk-İş Başkanlar Kurulu Belirlemeleri (10.2.1988)	241
--	-----

Türk-İş Yönetim Kurulu Sunuşu (3.3.1988)	247
Türk-İş Başkanlar Kuruluna Sunulan Türk-İş Yönetim Kurulu Karar ve Gerekçesi (3.3.1988)	251
Türk-İş Yönetim Kurulu Sunuşu (26.8.1988)	257
Türk-İş Başkanlar Kurulu Açıklaması (27.8.1988)	265
Türk-İş Başkanlar Kurulu Açıklaması (28.12.1988)	269
Türk-İş Yönetim Kurulu Sunuşu (27.12.1988)	273
Türk-İş Başkanlar Kurulu Açıklaması (28.12.1988)	281
Türk-İş Yönetim Kurulu Sunuşu (5.4.1989)	285
Türk-İş Başkanlar Kurulu Açıklaması (6.4.1989)	291
Türk-İş Yönetim Kurulu Sunuşu (20.7.1989)	295
Türk-İş Başkanlar Kurulu Açıklaması (21.7.1989)	303
Türk-İş Başkanlar Kurulu Açıklaması (16.8.1989)	307
Yasal Çalışmalar	
Türk-İş'in Anayasa ve İş Yasaları Değişiklik Önerileri (10.2.1987)	311
Sosyal Güvenlik Hakları	
SSK 41. Genel Kurulunda İşçi Kesimi Adına Yapılan Konuşma	333
SSK 41. Genel Kuruluna Sunulan İşçi Kesimi Önerileri	345
Çalışan Kadınlar 1. Ulusal Kurultayı Sonuç Bildirisi (21.3.1989)	359
Türk-İş'in 1 Mayıs Bildirisi (1.5.1989)	365
Uluslararası Çalışma Örgütü Konferanslarındaki Türk-İş Sunuşları	
ILO 73. Dönem Konferansı	371
ILO 75. Dönem Konferansı	377
ILO 76. Dönem Konferansı	383

Onbeşinci Genel Kurula sunulan "Belgeler" Kitabı, 1985/1989 döneminde Türk-İş'in çalışmaları sırasında savunduğu görüşleri ve Türk-İş adına yapılan resmi açıklamaları içermektedir.

Türk-İş Yönetim Kurulu bu uygulamaya hatırlanacağı gibi, 1983'de başlamıştır. Çalışma dönemi içinde savunulan görüşlerin ve yapılan açıklamaların tam metin halinde "ana raporda" yer alması takdir edileceği gibi, raporu çok büyük bir hacime ulaştırmaktadır. Buna karşın ana rapordaki anlatım sırasında salt özetleme ile yetinilmesi de, özellikle araştırmacılar açısından sakıncalı görülmüştür. Bu durumda Yönetim Kurulu 1983'den itibaren genel kurullara ana raporun eki olarak "Belgeler" başlıklı ikinci bir kitabın sunulmasını uygun görmüştür. Kuşkusuz bu kitap da etkinlikleri tümüyle yansıtmaktan uzaktır. Ana rapordaki anlatıma göre tam metin halinde sunulması gerekli görülenler kitap haline getirilmiştir. Ana raporda değinilip "Belgeler" de yer almayan konularda kapsamlı araştırma yapmak isteyenlerin Türk-İş arşivlerine başvurmaları beklenmektedir.

Ana raporda "Belgeler" Kitabında yer alan metinlere yollama yapılmakta, böylece Türk-İş 15. Genel Kurul delegeleri yanında araştırmacılar için kolaylık sağlanmaktadır.

Saygılarımızla,

TÜRK-İŞ Yönetim Kurulu

BELGE 1

TÜRK-İŞ 14 üncü GENEL KURUL KARARI

Demokrasiye, kişi hak ve özgürlüklerine sosyal adalete inançlı, Atatürk ilkelerine, ulusal ve uluslararası hukuk kurallarına bağılı, diktanın hertürüne; komünizme, faşizme, sömürü ve baskıya karşı olan Genel Kurulumuz, çalışanların sorunlarının ülke sorunlarıyla içiçe olduğunun bilinci içinde kamuoyunun ve ilgililerin sorunlara ve çözüm yollarına dikatlerini çekmeyi bir görev saymıştır.

Devletin temel amaç ve görevleri arasında bulunan Cumhuriyeti ve Demokrasiyi korumak, kişilerin ve toplumun refah, huzur ve mutluluğunu sağlamak; kişinin temel hak ve özgürlüklerini, sosyal hukuk devleti, adalet, siyasal, ekonomik ve sosyal ilkeleri ile bağdaşmayacak surette sınırlayan engelleri ortadan kaldırmak şeklindeki hedefe ulaşılabilmesi için gerekli anayasal ve yasal düzenlemeler öncelikle yapılmalıdır.

Bu amaçla da;

- ☐ Kişinin dokunulmaz, devredilmez, vazgeçilmez temel hak ve özgürlüklerini kullanmasına sınırlar koyan hükümler Anayasa'dan çıkarılmalıdır.
- ☐ Dini eğitim ve öğretimde Devletin gözetim ve denetimi etkinleştirilmeli ve Atatürk ilkelerinin başında gelen LAİKLİK ilkesi sonuna dek korunmalıdır.
- ☐ Herkesin düşünce ve kanaatlerini açıklama ve yayma hakkını özgürce kullanmasını engelleyici düzenlemeler ortadan kaldırılmalıdır.
- ☐ Basın ve yayın özgürlüğünü sınırlayan idari denetimle ilgili hükümler kaldırılmalıdır.
- ☐ Toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının özünü ortadan kaldıran ve adeta bu hakkı kullanılamaz hale getiren Anayasa ve yasa hükümleri değiştirilmelidir.
- ☐ İlk ve orta öğretim "Fırsat eşitliği, Atatürk ilke ve inkılâpları doğrultusunda, çağdaş bilim ve eğitim esaslarına göre" Devlet tarafından ve parasız olarak yapılmalıdır.
- ☐ Sendikal örgütlenmeyi önleyen, kitle örgütleri ile ilişkilerini yasaklayan, politika üretme ve siyasal partileri etkileme faaliyetlerini ortadan kaldıran, hükümler, Anayasa'dan çıkarılmalıdır. Tüm çalışanlara sendika kurma hakkı verilmelidir.

2821 Sayılı Yasa derhal yürürlükten kaldırılmalı, onun yerine uluslararası normlara ve ILO sözleşmeleri hükümlerine uygun bir Sendikalar Yasası Yürürlüğe konulmalıdır.

- ☐ Serbest toplu pazarlık ilkelerine aykırı, grev hakkının özünü or-

tadan kaldırıcı nitelikteki hükümler ve lokavt, hukuk sistemi-mizden çıkarılmalıdır.

2822 sayılı "T.İ.S. Grev ve Lokavt Yasası" derhal yürürlük-ten kaldırılmalı, onun yerine uluslararası normlara ve ILO söz-leşmeleri hükümlerine uygun "T.İ.S ve Grev Yasası" yürürlüğe konulmalıdır.

- ☐ 1475 sayılı Yasadaki demokratik olmayan hükümler çıkarılma-lıdır. Tarım işçisi yasa kapsamına alınmalıdır.
- ☐ Vatandaşların seçme ve seçilme haklarına getirilen sınırlar kal-dırılmalı yurt dışındaki vatandaşlarımıza ve 18 yaşını dolduran her Türk vatandaşına seçme hakkı tanınmalıdır.
- ☐ Siyasal örgütlenmede geniş halk kitlelerinin ve kitle örgütleri-nin katılımını engelleyen hükümler ile 12 Eylül 1980 öncesi si-yasi partilerin yöneticilerine konulan siyaset yasağı kaldırıl-malıdır.
- ☐ Y.Ö.K. Müessesesi ortadan kaldırılarak Yüksek Öğretim Kurum-ları bilimsel ve idari özerkliğe sahip kamu tüzel kişilikleri hali-ne getirilmelidir.
- ☐ Yargı bağımsızlığını sınırlayan hükümler yasalardan çıkarılma-lı, hakimlerin atama ve özlük işleri kendi aralarından seçilecek bir kurum tarafından yapılmalıdır. Yargı organlarını ve hakim-leri dolaylıda olsa idarenin denetimine sokan hükümler yürür-lükten kaldırılmalıdır.

Bugün ülkeyi yöneten siyasi iktidar, tüm çalışanların dar-gelirlilerin, emeklilerin, küçük esnafın, çiftçinin, köylünün so-runlarını gözardı ederek, bir avuç sermayenin çıkarını korumak ve kollamak, milli gelirin büyük dilimini onlara aktarmak gibi ilkel bir politika uygulanmaktadır.

Bu politikaların çalışanlardan yana olmadığı yaşanan bir gerçektir.

O halde, çalışanların sorunları uygulanan bu politikalardan kaynaklanmaktadır. Bu politikalar değiştirilmedikçe sorunların çözümüne köklü bir yaklaşım bulmak mümkün değildir.

Bu nedenle;

- ☐ Eksiksiz, kesintisiz, özgürlükçü demokrasiye dayanan,
- ☐ Halkın çıkarlarını sermayenin çıkarlarından üstün gören,
- ☐ İşsizliğe, enflasyona, hayat pahalılığına son verecek program-ları benimseyen,

- ☐ Kişi hak ve özgürlüklerine saygılı,
- ☐ Çalışanlardan yana politikaların oluşturulup, uygulattırılması için aktif mücadele verilecektir. Demokrasinin bekçisi TÜRK-İŞ çoğulcu parlamenter rejimi sekteye uğratacak her türlü müdahaleye karşıdır.

Ülkemizde, işçi hareketinin tek temsilcisi olan Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu (TÜRK-İŞ) ülkenin ve çalışanların sorunlarının çözümünde, önemli görevleri olduğunun bilinci içerisinde.

TÜRK-İŞ'in 14. Genel Kurulunu oluşturan işçilerin temsilcisi 400 seçkin delege; çalışanların yanısıra tüm halkımızın sorunları ile de ilgilenmektedir. Tüm çalışanların ve dar gelirli halkımızın da temsilcisi olarak TÜRK-İŞ Genel Kurulunu oluşturan delegeler, eleştirilerini yaparken seçim kaygısından uzak fakat bir avuç sermayenin temsilcisi kişilerle mücadele etmeyi öncelikli ilke olarak kabul etmektedir.

TÜRK-İŞ kendisine işçilerin temsilcisi gözü ile bakmayan kişi ve kuruluşlarla da mücadelesini sürdürecektir.

TÜRK-İŞ 14. Genel Kurulu, sendikaların ve sendikacıların sendikal mücadelelerinden dolayı yargılanmalarını ve mahkûm edilmelerini sendikal hak ve özgürlükleri ortadan kaldırıcı nitelikte bulmaktadır. Bu konuda ICFTU nezdinde tüm girişimlerle duyarlılık sağlanacaktır.

TÜRK-İŞ, yukarıda sayılan ilke ve gerekleri yaşama geçirmek için örgütü ve ilkeli bir mücadeleyi sonuna dek verecektir. Bu nedenle 1987 yılı TÜRK-İŞ için "Eylem Yılı" başlangıcı olacaktır."

BELGE 2

TÜRK-İŞ HÜKÜMET DORUK TOPLANTISI

TÜRK-İŞ YÖNETİM KURULUNUN SUNUŞU
30 NİSAN 1988

Sayın Başbakan,
İşçilerimizin sorunlarının başkanlığınız altındaki bir toplantıda son defa ele alınmasından bu yana üç yıl geçmiştir.

İlk toplantıyı 17 Temmuz 1984'de yapmıştık.

Daha sonra 11 Şubat 1985'de ve son olarak 29 Nisan 1985'de bir araya gelme imkânı bulabildik.

Bu vesile ile yeniden bir araya gelebilmiş olmaktan dolayı memnuniyetimizi belirtmek ve teşekkürlerimizi sunmak istiyorum.

Sayın Başbakan,

Hemen belirtmek istediğim husus şudur : Yaklaşık dört yıl önce, Temmuz 1984'de sunduğumuz ve mümkün olan en kısa süre içinde çözümünü talep ettiğimiz sorunlar bugün de, üstelik geniş ölçüde katlanarak devam etmektedir.

Üzülerek belirtmeliyiz ki, Hükümetiniz işçi sorunlarına gereğince eğilmemiştir.

TÜRK-İŞ, 17 Temmuz 1984'de yapılan ilk toplantıda özellikle "toplular sözleşme düzenine işlerlik kazandırabilmenin önemi" üzerinde durmuş, sözleşme düzeninde yaşanmakta olan sorunlara işaretler, Hükümetten önlem alınmasını istemiştir.

Bu toplantıda toplu sözleşme düzeninin sorunları üç ana başlık altında şöyle sunulmuştur:

- ☐ 2821 ve 2822 Sayılı Yasalarla yapılan düzenlemelerden kaynaklanan sorunlar
- ☐ Yasa koyucunun amacını dahi aşan uygulamalar
- ☐ Serbest toplu pazarlık hakkına Hükümet müdahalesi.

Temmuz 1984'den TÜRK-İŞ temsilcileri ile Hükümet üyelerinin yeniden bir araya geldiği 11 Şubat 1985 tarihine kadar birinci toplantıda belirtilen konularda somut hiçbir önlem alınmaması ve şartların işçiler aleyhine giderek kötüleşmesi karşısında, aynı konuların 11 Şubat 1985 toplantısının gündemine dahil edilmesi mecburiyetinde kalmıştır.

Bu toplantıda TÜRK-İŞ adına yaptığım sunuşta "Sendikalar Yasası"nda Yasa koyucunun amacını aşan uygulamaların önlenmesini; Toplu İş Sözleşmesi, Grev ve Lokavt Yasası'nın işçi hak ve özgürlüklerinin korunmasını fiilen imkansız hale getiren hükümlerinin ILO ilkeleri çerçevesinde düzeltilmesini; serbest toplu pazarlık hakkının kullanılmasını engelleyen Hükümet müdahalesinin durdurulmasını" istemiş. TBMM'nde Mayıs 1984'den beri bekletilmekte olan TÜRK-İŞ Yasa değişikliği önerile-

Türk-İş Çalışma Raporu

rinin mümkün olan en kısa süre içinde ele alınması dileğinde bulunmuştum.

Her iki toplantıda işçilerin ekonomik çıkmazları ağırlıklı konular olmuştur.

Hafızam beni yanıltmıyorsa bundan dört yıl önce birinci toplantı sonrasında "bu toplantıların yararına inandığınızı, temel sorunun enflasyon olduğunu; Türkiye'nin iki üç yıl içinde bu alanda "normal bir düzene kavuşabileceğini" umud ettiğinizi; serbest toplu pazarlık düzeninin iyi işleminin Hükümetin de arzusu olduğunu; zirvelere sunulan konuların sonuçlarının gelecek toplantıya getirilmesinin yerinde olacağını" ifade etmiştiniz.

İkinci toplantı sonrasında ise "görüş beraberliği yada yakınlığı sözcükleri ile ifade edilebilecek şu belirlemeler ortaya çıkmıştı:

- ☐ 2821 ve 2822 sayılı Yasaların uygulanmasında yaşanmakta olan çıkmazların Hükümetçe kısa süre içinde değerlendirileceği; bu amaçla TÜRK-İŞ'in şikayet ve önerilerini bildirmesi,
- ☐ Asgari ücret tesbit yöntemine ilişkin TÜRK-İŞ görüşünün değerlendirilebileceği,
- ☐ İşçi emeklilik yaşının yükseltilmemesinde ve kıdem tazminatı kurumu ile ilgili "fon"da, kazanılmış hakları korumayı hedef alacak bir yaklaşımla çalışmaların birlikte gözden geçirileceği,
- ☐ İşçi çıkarma yasağının kaldırılması ile ortaya çıkan tablonun derinine ve yasağın yürürlükte bulunduğu süreyi de kapsayacak bir biçimde araştırılması ve değerlendirmenin buna göre yapılması.

Bunun yanında, TBMM'nde bekletilen yasa değişiklik önerileri üzerindeki çalışmaların süratlendirilebileceği ifade edilmişti.

29 Nisan 1985 toplantısına da, asgari ücrette ve 2821 ve 2822 Sayılı Yasalarla ilgili fevkalade sınırlı ve esasa inmeyen birkaç değişiklik istisna edilirse, şikayet konularında tek önlem alınmamış bir ortamda girildi.

Sayın Başbakan,

Bugün üç yıllık bir aradan sonra, çağrınız üzerine, dördüncü defa bir araya gelmiş bulunuyoruz.

Hemen ifade etmeliyim ki, içinde yaşadığımız tablo Temmuz 1984'den çok daha kötüdür.

İşçilerin; sorunlarına ilişkin gündeminde tek değişiklik yoktur.

Bu noktada bir ciddi talihsizliğe değinmeden geçemeyeceğim: İşçilerimizin haklı isteklerinin karşılanmamasının "taviz verip, vermeme" sözü ile açıklanmaya kalkışılması talihsizliktir.

Kimse kimseden "taviz" istemiyor Sayın Başbakan.

Türkiye'yi terketmemeye kararlı insanlar olarak istenen hakkın, hakkımızın teslimidir.

Özetlemek gerekirse;

- (1) İşçiler tarifi imkânsız, son derece ağır bir geçim sıkıntısı içindedir. Çeşitli iddialara, verilen sözlere rağmen enflasyona karşı korunamamışlardır. Ücret zamları sürekli olarak enflasyon oranının altında kalmıştır.
- (2) Toplu pazarlık düzeni, Kamu Toplu İş Sözleşmeleri Koordinasyon Kurulu'nun işlevini üstlendiği Hükümetçe de kabul edilen Kamu İşveren Sendikalarının tutumu ve Hükümetin bunlar aracılığıyla sürdürdüğü müdahaleler ile güdümlü yapısını korumaktadır.
- (3) 1982 Anayasası; 2821 ve 2822 sayılı Yasalar, Dernekler Yasası, 233 ve 308 Sayılı Kanun Hükmündeki Kararnameler işçilerin temel hak ve özgürlüklerini çiğnemeye devam etmektedir. İşçi haklarının kullanımını doğrudan ilgilendiren kamu özgürlüklerindeki kısıtlamalar, başta basın özgürlüğünü kısıtlamayı hedef alan tutum ve aynı sonucu verebilecek tasarruflar ciddi kaygı konusudur.
- (4) Bu gidiş şartları tahammül edilemez noktalara getirdiği içindir ki, yaygın ve etkin eylemler gündemdedir.
- (5) İşçiler, olumlu etkileri derhal görülerek, yaşanacak somut iyileştirme tedbirlerinin alınması ihtiyacı içindedir.

Hükümetten beklenen de bu tedbirlerin hemen alınmasıdır.

Sunuşum bundan ibaret Sayın Başbakan.

Teşekkür ederim.

BELGE 3

TÜRK-İŞ'İN TBMM'NE BAŞVURUSU
ANKARA, 24 MART 1987

**TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
BAŞKANLIĞINA
ANKARA**

Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu'nun;

- ☐ Yurdumuzda çoğulcu ve özgürlükçü demokrasinin tüm kurum ve kuralları ile yerleştirilmesini,
- ☐ Ulusumuzun iktisaden güçsüz durumdaki çoğunluğunun ağır ekonomik ve sosyal sorunlarının çözülerek "sosyal devlet" ve "sosyal adalet" ilkelerine ve gereklerine dayalı bir düzenin kurulabilmesini,
- ☐ İşçi hak ve özgürlüklerini hedef alan haksız ve adaletsiz kısıtlama ve uygulamaların Birleşmiş Milletler Uluslararası Çalışma Teşkilâtı ilkeleri uyarınca kaldırılmasını,
- ☐ Grevli serbest toplu pazarlık düzenine yeniden işlerlik kazandırılmasını

öngören hedef ve çalışmaları ışığında, çeşitli yurt ve işçi sorunlarına çözüm getirilmesi amacıyla 1984 yılından itibaren Başkanlığınıza ve Başkanlığınız aracılığıyla Yüce Meclisimize başvurduğu hatırlardadır.

TÜRK-İŞ bu çerçevede, Mayıs/1984'den itibaren, temel yurt ve işçi sorunlarına çözüm arayan Yasa değişiklik önerilerini sunmuş, önerilerin gerekçelerini Türk kamuoyuna ve 17 Temmuz 1984, 11 Şubat 1985, 29 Nisan 1985 tarihlerinde Hükümete ayrıntılarıyla açıklamıştır. Kasım/1985'de tüm sorunlar TÜRK-İŞ Genel Merkezi'nde düzenlenen bir ortak toplantıda TBMM Sağlık ve Sosyal İşler Komisyonu üyelerine anlatılmış, önlem alınması istenilmiştir. 21 Aralık 1985'de Ankara'da düzenlenen "Parlâmentoya Çağrı Toplantısı"nda çıkmazlar, sorunlar ve çözüme ilişkin düşünceler tekrarlanmıştır. 15 Ocak 1986'da Yasalarda yapılması gerekli görülen değişikliklerle ilgili ilkeler Hükümete, tüm siyasal partilere, tüm milletvekillerimize ve Başkanlığınıza bir kez daha sunulmuştur.

Üzülerek belirtmek gerekir ki, bunca girişime, çıkmazlara akılcı çözümler bulabilme çabasına karşın, bu tarihe kadar bu alanda hiçbir önlem alınmamıştır.

Siyasal iktidarın çalışanlara karşı hasmane tutum ve uygulamalarını sürdürmekte direnmesi, TÜRK-İŞ Yönetim Kurulu'nu 16 Mart 1987 tarihinde kamuoyuna da duyurulan bir dizi önlem alma ve uygulama noktasına getirmiştir. Bu çerçevede; demokratik parlâmenter düzene, demokratik parlâmenter düzenin kurumlarına saygı ve güven geleneğimiz doğrultusunda, öncelikle, Anayasanın 74 üncü maddesinin Türk yurttaşlarına tanıdığı hakkın, TÜRK-İŞ Örgütünün tüm birimlerinin yöneticilerince 3071 sayılı Yasa hükümlerine göre kullanılması üzerinde görüş birliğine

varılmıştır.

TÜRK-İŞ, Yüce Meclisimizin Ulusumuzun iktisaden güç durumdaki çoğunluğunun haklı dert ve şikâyetlerini çözebilmek; Yurdumuzda çoğulcu ve özgürlükçü demokrasiyi tüm kurum ve kuralları ile yerleştirebilmek için tüm imkânları seferber edeceği inancını ve güvenini korumaktadır.

Sayın Başkan,

TÜRK-İŞ açısından bugün cevabı dikkatle araştırılmak gereken ilk soru yakın geçmişin "sosyal hukuk devleti" olan Türkiye'nin 1980 sonrasında buradan hangi noktaya geldiği; bugün egemen kılınmak istenen şartlar kendi seyrinde bırakılırsa, önümüzdeki günlerde hangi noktalara gelinebileceğini sorusudur.

Belirtmek gerekir ki, son yedi yıl, Türkiye'de sosyal devlet anlayışı nı ortadan kaldırmış, hukuk devlet ilkesini ise ciddi suretle tartışılır duruma sokmuştur.

Yapısındaki tüm çarpıklıklar ve 18 inci yüzyıl anlayışı ile uygulanmaya çalışılan ekonomik sistem, iktisaden güçsüz durumdaki geniş halk kesimlerini Devlet himayesinden büyük ölçüde yoksun hale getirirken, Devlet bu kesimleri koruyucu sosyal, ekonomik ve malî tedbirler alma ödevini yerine getiremez duruma girmiştir. Buna koşut olarak, Devletin ekonomik hayattaki belirleyici etkinliği ve rolü hiç mertebesine indirgenmek, iktisaden güçsüz durumdaki kitleler özel sermayenin egemenliği altına sokulmak, insafına terkedilmek istenmektedir.

Sayın Başkan,

Bu çarpıklığın tabii sonuçları Türkiye'de son yedi yıldır tüm çıplaklığı ile yaşanmaktadır.

Siyasal iktidar geniş kitlelerin ağır ekonomik güçlükler ve her ölçünün ötesindeki hayat pahalılığı altında ezilmesine seyircidir.

Her beş yurttaşımızdan birinin işsizliğin feci sonuçları ile karşı karşıya bulunduğu Yurdumuzda, iş sağlamanın, işsizlikle mücadelenin Devletin işlevleri arasında bulunmadığı öne sürülebilmektedir.

Gerçek gelir düzeyinin yarıyarıya eksildiği, yüzbinlerce yurttaşımızın aileleri ile birlikte asgari ücret düzeyinde sefaletle mahkûm edildiği bir ortamda, sıkıntıları ortadan kaldırmakla ödevli olanlar sessiz kalabilmektedir.

İktisaden güçsüz durumdaki kesimlerin dışından tırnağından arttırarak yerine getirdiği vergi ödeme yükümlülüğü ile sağlanan imkânlar,

siyasal iktidarla bütünleşen üç beş sermayedara ya da kuruma aktarılabilmektedir.

Türkiye'nin gelir dağılımı en bozuk ülkeler arasında başlarda olması; uygulamanın giderek daha kötüye yönelmesi siyasal iktidarı hiçbir şekilde rahatsız etmemektedir.

Emeğin ulusal ve uluslararası düzeyde bir "met" a gibi, üstelik ucuzluğu ile iftihar edilerek, pazarlamaya kalkışılması; Türk çalışanın emeğinin yabancı tekellerce Türkiye Cumhuriyeti Devleti hudutları içinde sömürülebilmesi için her çeşit imkânın yaratılması, bugünkü siyasal iktidar açısından, sistemin bir gereği ve yadırganmamak gereken bir uygulama olarak görülmektedir.

Ekonomik sistemin çarpıklıklarından ve çarpıklıklarda ısrarlı olunmasından kaynaklanan, kamu vicdanını ağır şekilde rencide eden bu tablonun Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu, Örgüt yöneticileri ve Konfederasyon saflarında bütünleşmiş milyonlarca işçi tarafından kabul edilmesi, karşılıksız bırakılması asla mümkün değildir.

Sayın Başkan,

Bunun gibi, TÜRK-İŞ açısından sisteme yönelik eleştirilerin "12 Eylül öncesini arayış" ya da "siyaset yapma isteği" biçiminde değerlendirilmesi de kabul edilemez.

Siyasal iktidar kendi dışındaki her çevreyi, çoğu kez demokratik bir yapıda çoğulculuğa dayalı özgür düşünceleri de hedef alarak sürekli olarak suçlama eğilimindedir.

TÜRK-İŞ, siyasal iktidarca benimsenen ekonomik sistemi tüm kurumları ile yerleştirmeyi, iktisaden güçsüz durumdaki çoğunluğun haklarının ortadan kaldırılmasını kolaylaştırmayı amaçlayan bu tutumu ve suçlamaları şiddetle reddetmektedir.

TÜRK-İŞ'in bu görüşü, çalışanların hak ve özgürlüklerinin korunması hedefi ile yakından ilgilidir. Türkiye ekonomik sorunlarını çözmek uğraşını, insan hakları temeline dayandırmak zorundadır.

Bu çerçevede Türkiye'nin insan haklarına saygı esasına dayalı Batı demokrasilerinden adım adım uzaklaştırılmasına seyirci kalmak, hatta bunun teşvikçisi olmak son derece zararlı ve tehlikeli bir tutumdur.

Hür sendikacılık, grevli serbest toplu pazarlık hakkı gibi, demokrasiyi gerçek anlamda demokrasi yapan kurumların, bunca uyarıya rağmen, siyasal iktidarca hayata geçirilmemekte direnilmesinin sadece çarpık ekonomik sistemin korunması amacına yöneldiğini kabul etmek mümkün değildir. Adeta Batı Demokrasilerinin Atatürk Türkiye'sini daha ileri ölüde dışlaması için bir plân uygulanmaktadır.

Bunun TÜRK-İŞ tarafından kabul edilmesi ve karşılıksız bırakılması düşünülemez.

Sayın Başkan,

Bugün Türkiye'de milyonlarca insanımızın, tarım işçilerinin, İş Yasalarının ve sosyal güvenlik sisteminin dışında, güvencesiz durumlarını sürdürmesi siyasal iktidarı rahatsız etmemektedir.

Siyasal iktidar, gelir dağılımındaki adaletsizlikleri dengeleyebilecek kurumların, örneğin grevli toplu pazarlık düzeninin işlerlik kazanmamasından sıkıntı duymamakta, sömürü şartlarını kolaylaştırmak maksadıyla, Devlet'i çalışanlar karşısında örgütlenme, Devlet gücünü özel sermaye ile bütünleştirme yolunu seçmektedir.

Devletin müdahalesi dışında gelişmesi gerekli olan toplu pazarlık düzeni, siyasal iktidarın açık ve aktif müdahalesi altındadır.

Yüzbinlerce çalışan "sözleşmeli" adı altında ekonomik hak ve menfaatlerini koruma ve geliştirme imkânlarını, örgütlenme hakkını, toplu sözleşmelerden yararlanma hakkını yitirme tehdidi altındadır.

Devlet memurlarının en doğal hakkı olan sendikalaşma hakkı tanınmamaktadır.

Hür sendikacılık ilkeleri açıkça çiğnenmektedir.

Batı demokrasilerince Türkiye'nin dışlanması yol açan bu tutumun bir raslantıdan ibaret olduğunu söyleyebilmek mümkün değildir.

Bunun gibi; çalışan için güvence sağlayan tüm kurumlara göz dikilmiştir. Kıdem tazminatı gibi hukuksal kurumlar ortadan kaldırılmak, işçinin meslekî kaderini işverenin iki dudağı arasında bırakmak istenmektedir. Siyasal iktidar binlerce işçinin işverenlerin keyfi tasarruflarıyla işinden edilmesi, tazminat haklarının hatta ücretlerinin gaspedilmesi karşısında seyircidir.

İşçi sağlığı ve iş güvenliğinde durum yürekler acısıdır. İş kazalarında ve meslek hastalıklarında en kötü ülkelerin başında gelen Türkiye'de bu durumun önlenmesi için yapıcı ve kalıcı hiçbir önlem alınmamaktadır. İşçiye, ailesine ve emeklilerine sınırlı da olsa sağlık alanında hizmet getiren ve işçinin parasıyla kurulan sağlık tesislerine bile göz dikilmiştir.

Sayın Başkan,

Tüm bu çarpıklıkların Türkiye'yi hangi noktaya getireceği sorusunun cevabı ise çıkmazdır, çözümsüzlüktür.

Siyasal iktidar bu gidişin çoğulcu ve özgürlükçü demokrasi arayışına, demokrasiyi kalıcı kılabilmek için gösterilmek gereken özene ne denli

ters ve sonuçlarının ne denli tahripkâr olabileceğini ya görmemekte, ya da daha vahimi görmek istememektedir.

Çoğulcu ve özgürlükçü demokrasiyi; sosyal hukuk devleti ilkelerini hedef alan, Atatürk Türkiye'sini insan hakları temeline dayalı hukuk sisteminden koparmaya yönelik bu gidişe "dur" diyebilecek merci ise Yüce Meclisimizdir. TÜRK-İŞ, başta da belirtildiği üzere, Yüce Meclisimizin bu alanda üzerine düşen tüm sorumlulukları eksiksiz yerine getirme çabası içinde olacağına inanmaktadır.

İktisaden güçsüz durumdaki geniş halk kesimlerinin, diğer bir deyişle işçilerimizin, memurlarımızın, köylümüzün, küçük esnafın, emekli, dul ve yetimlerimizin bu hayati sorunlarına, Atatürk Türkiye'sine en kısa süre içinde sahip çıkılacağı, gerekli önlemlerin alınacağı umudu ile, durumu Başkanlığınıza ve Başkanlığınız aracılığıyla TBMM'nin saygıdeğer üyelerine sunarız.

Saygılarımızla,

Şevket YILMAZ
Genel Başkan

Emin KUL
Genel Sekreter

Çetin GÖÇER
Genel Mali Sekreter

Mustafa BAŞOĞLU
Gen. Eğitim Sek.

Orhan BALABAN
Gen. Teşk. Sekreteri

BELGE 4

**TÜRK-İŞ ADINA YAPILAN AÇIKLAMALAR
TBMM'NE DİLEKÇE VERME EYLEMİNİN ENGELLENMESİ
İLE İLGİLİ YÖNETİM KURULU AÇIKLAMASI
27 MART 1987**

“**A**nayasanın 74. maddesinin tüm Türk yurttaşlarına tanıdığı dilekçe hakkının kullanılmasını, 24 Mart 1987 günü baskı yöntemleriyle engelleyen siyasal iktidar yaptığı kanunsuzluğun, Anayasa suçu işlemiş olmanın telaşı içindedir.

Hükümet bu telaşla Türk ve dünya kamuoyunun gözleri önünde cereyan eden olayı olduğundan farklı gösterme, saptırma gayreti içine girmiştir.

Baskıyı sürdürme niyetindedir.

Hükümete göre TÜRK-İŞ'in kalkıştığı bir yasa dışı hareket önlenmiştir...

Hükümetin “hangi yasa dışı hareket” sorusuna vereceği tek cevap yoktur.

TÜRK-İŞ Yönetim Kurulu ve Başkanlar Kurulu üyeleri ve TÜRK-İŞ üyesi örgütlerin yöneticileri 3071 sayılı yasa çerçevesinde, şikayetlerini belirtir dilekçelerini vermek üzere Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne, her Türk yurttaşının yapabileceği gibi, gitmek istemişlerdir; Hükümet de, TÜRK-İŞ Genel Merkezi'ni emniyet güçlerine sardırarak, TÜRK-İŞ Genel Merkezi'ne çıkan her yolu polisle, araçlarla kapatarak, kaba kuvvetle bu Anayasa ve Yasal hakkın kullanılmasını engellemiştir. Bu gerçek herkesçe bilinmektedir.

24 Mart sonrasında Hükümet, işçilere ve onların temsilcilerine reva gördüğü kanunsuzluğu ve baskıyı daha da ileri noktalara götürme gayreti içine girmiştir.

Devlet Güvenlik Mahkemelerini harekete geçirecek adımlar atılmıştır.

Polis, TÜRK-İŞ'in karar defterlerini dün gece saat 23.45'de almıştır.

Hükümet, bağımsız yargıyı peşin hükümle harekete sürükleyebilecek beyanlarda bulunmaya devam etmektedir.

Bu; yapılan kanunsuzluğu kapatma gayretidir... Boş bir gayrettir.

Türk işçisinin, TÜRK-İŞ yöneticilerinin, TÜRK-İŞ'in ve örgütünün maruz bırakıldığı bu kanunsuzluk ve baskı bugün Dünyanın tüm demokratik ülkelerince yakından izlenmektedir.

Son iki gün içinde, Dünyada işçileri temsil eden tüm uluslararası kuruluşlar Hükümetin tutumunu şiddetle kınamışlar, Türk işçisine ve TÜRK-İŞ'e haklı mücadelesinde sonuna kadar destek sağlayacaklarını ve yanında yer aldıklarını bildirmişlerdir.

Hükümetin tutumu, özellikle başvurduğu baskı yöntemleri şu anda uluslararası kuruluşlara bağlı en az 300 milyon işçinin ortak sorunu durumundadır. Yarın, Türkiye'de çoğulcu ve özgürlükçü demokrasi alanın-

daki gelişmeler, ilgili her çevrenin, her uluslararası kuruluşun ortak sorunu olacaktır.

Siyasal iktidara düşen; baskı yöntemlerinden derhal vazgeçmek, çoğulcu ve özgürlükçü demokrasiyi tüm kurum ve kuralları ile hayata geçirmektir.

TÜRK-İŞ demokrasi aldatmacası ile her şart altında mücadele etmeye devam edecektir. Hükümet TÜRK-İŞ'in bu kararlılığını dikkatle değerlendirmelidir. Her baskı hareketi, TÜRK-İŞ'in mücadele boyutlarını biraz daha büyütecektir."

BELGE 5

AÇIK HAVA TOPLANTILARI
VE
TÜRK-İŞ ADINA YAPILAN AÇIKLAMALAR
SAMSUN MİTINGİ
26 NİSAN 1987

(Şevket Yılmaz TÜRK-İŞ Genel Başkanı)

Sevgili İşçi Kardeşlerim,

TÜRK-İŞ Topluluğunun Değerli Yöneticileri,

Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu'nun 1987 yılı "mücadele programı"nın ilk mitingine, Samsun Mitingine hoş geldiniz.

Sizleri TÜRK-İŞ Yetkili kurulları ve şahsım adına saygı ile, sevgi ile selamlıyorum.

İşçi Kardeşlerim,

Bilmem hatırlıyor musunuz?

Samsun'dan bir alacağımız vardı...

Eylül 1986'da, ara seçimler öncesinde işçinin siyasal iktidara karşı haklı tepkisini ortaya koymak için Samsun'da miting yapacaktık,

Sudan bahanelerle engellediler.

Engellediler de ne oldu?

Yapılacak yine yapıldı.

O tarihte uygulanan eylem biçimi ile engelleme yolunu seçenlere gerekli ders de verildi.

Düşündük...

Nerede engellendiysek, oradan başlayalım diye düşündük.

İşte bu sebeptir ki, Samsun'u ve Karadeniz Bölgemizi seçtik.

Engellemeler; baskılar; zor kullanmalar; demokrasilere değil, polis devletine özgü yöntemler uzun sürede başarısız kalmaya mahkûmdur.

Bu yollara başvuranlar hiç ama hiçbir şey kazanamaz.

Bunu göstermek istedik.

İşte bu sebeple bugün burada birlikteyiz.

Bugün burada dertleşeceğiz.

Bugün burada sizlere TÜRK-İŞ'in hedeflerini; yaptığı mücadele ile neleri amaçladığını özetlemeye çalışacağım.

Karşıymızdakilerin bizlere nasıl baktığını; ellerindeki gücü nasıl kötüye kullandıklarını anlatmaya çalışacağım.

Bugün burada "bizler ne yapmalıyız" sorusuna da açıklık getireceğim.

TÜRK-İŞ ne peşinde sevgili işçi kardeşlerim?

TÜRK-İŞ ne istiyor?

Neyi Hedef alıyor?

TÜRK-İŞ herşeyden önce, Yurdumuzda çoğulcu ve özgürlükçü demokrasinin bütün kurumlarıyla, bütün kurallarıyla yerleştirilmesini istemektedir.

TÜRK-İŞ'in bu isteği Türk Milletinin siyasal rejim tercihidir.

Türk Milleti demokrasi istemektedir.

Demokrasiye yürekten bağlıdır.

Türk Milleti yasaksız, engelsiz, insana ve insan haklarına saygılı, özgürlükçü bir düzen istemektedir.

Böyle bir düzende kamu özgürlükleri eksiksiz uygulanır.

Böyle bir düzende, çalışanların temel hakları, temel özgürlükleri teminat altındadır.

Böyle bir düzende temel hak ve özgürlüklere saygı esastır.

Böyle bir düzende çağdaş ekonomik ve sosyal haklar Devletin teminatı altındadır.

Böyle bir düzende adaletsizliklerle mücadele Devletin temel görevidir.

Böyle bir düzende düşünce özgürlüğüne, basın özgürlüğüne, kişilik haklarına saygısızlık yapılamaz.

Hür sendikacılık, grevli serbest toplu pazarlık Devletin her çeşit müdahalesi dışında gelişir.

Sevgili işçi kardeşlerim,

Bugünkü siyasal iktidar ise, işte bu isteklere, böyle bir düzene temelden karşıdır.

Bugünkü siyasal iktidarın en büyük korkusu demokrasidir.

Bugünkü siyasal iktidar Türkiye'de demokrasi tüm kurum ve kuralları ile yerleştiğinde bir dakika bile iş başında kalamayacağını bilmektedir.

Bu sebeptir ki, sadece kendi inandığı, kendi anladığı çerçevede demokrasiden yanadır.

TÜRK-İŞ siyasal iktidarın bu anlayışına, bu tutumuna karşıdır.

Bu tutumla, bu anlayışla mücadele etmektedir.

Mücadelesini her şart altında sürdürmeye devam edecektir.

Sevgili işçi kardeşlerim,

TÜRK-İŞ çoğulcu ve özgürlükçü demokrasi yanında, Milletimizin iktisaden güçsüz durumdaki büyük çoğunluğunun ağır ekonomik ve sosyal sorunlarının çözülerek, sosyal devlet ve sosyal adalet ilkelerine ve ge-

reklerine dayalı hakça bir düzen kurulmasını hedef almıştır.

Bugünkü siyasal iktidar ise hem "sosyal devlet"e; hem de sosyal adalet ilkelerine dayalı bir düzen kurulmasına karşıdır.

Siyasal iktidar için sosyal devlet ve sosyal adalet ilkeleri değil, üç beş holdingin, bir avuç sermayedarın menfaatleri önemlidir.

Soruyorum sizlere:

Yıllardır ağır ekonomik sıkıntılar içinde değil misiniz?

Hayat pahalılığı altında ezilmiyor musunuz?

Peki, siyasal iktidar ne yapıyor?

Tedbir alıyor mu?

Tedbir almıyor.

Siyasal iktidarın ayağı yerde değil...

Siyasal iktidar haksızlıklara, adaletsizliklere seyirci.

Sadece seyirci de değil; bizzat haksızlık yapıyor; adaletsizlik yapıyor.

Fukara daha da fakirleşirken, ayın sonunu nasıl getireceğini; çocuğunun, ailesinin ihtiyaçlarını nasıl karşılayacağını kara kara düşünürken, zenginler daha çok kazansın, sömürü daha da artsın diye elinden gelen herşeyi yapıyor.

Türkiye'de bugün her beş yurttaşımızdan biri işsiz...

Evet işsiz ve himayesiz.

Aile bağları kuvvetli olmasa, insanlarımız birbirini sevmese Türkiye'de bugün herkes ayağa kalkar.

Çocuklarımız ne olacak?

Onları nasıl bir gelecek bekliyor?

Diyelim ki, her çeşit güçlüğü göğüs gererek, yemeyip yedirerek; giymeyip giydirek okuttuk, yetiştirdik çocuklarımızı.

İş nerede?

Nasıl çalışacaklar?

Nerede çalışacaklar?

İşsizlik yüzde 20'yi vurmuş, geçmiş.

Siyasal iktidarın umurunda mı?

Holdingler işsiz değil; hepimizin sırtından, memurun, köylünün, işçinin, küçük esnafın, emeklinin, dulun, yetimin sırtından vurguna devam edebiliyor.

Siyasal iktidar ise giderek büyüyen, hepimizi, hepimizi, çocuklarımızı tehdit eden işsizlik karşısında parmağını bile kımıldatmıyor.

Biliyor musunuz ne diyor?

"İşsizlikle mücadele Devletin görevi değildir; işi Devlet sağlamaz" diyor.

Bu millet böyle bir muameleye lâyık mıdır?

Lâyık değildir sevgili kardeşlerim, asla lâyık değildir.

Ve bu Millet, kendisine bugünleri, bu şartları reva görenlere gerekli , cevabı mutlaka verecektir.

Bu cevabı vereceğiz; bundan hiç kimsenin şüphesi olmasın.

Sevgili işçi kardeşlerim.

Şöyle bir ceplerinizi yoklayın..

Ayın sonuna üç gün var.

Alınterimizin karşılığında bize verilen ise, daha ayın ilk günü suyunu çekti.

Şu piyasaya bakın; pazara, bakkala bakın.

Bundan beş yıl önce cebimizdeki para ile alabildiğimiz, bugün yarisından daha azını ya alabiliyoruz ya da alamıyoruz.

Cebimizdeki paranın değeri, satın alma gücümüz en az yarıyariya azalmış durumda.

Asgari ücret düzeyinde ücret alan kardeşimizi, arkadaşımızı düşünün.

Kelimenin tam anlamıyla sefalet şartları içinde boğuşuyor.

Türkiye, son üç yıl içinde, Dünyanın gelir dağılımı en bozuk ülkeleri başına geçti.

O icraatın içi midir, dışı mıdır... Bakmayın orada söylenenlere.

Bugünkü siyasal iktidar, o "orta direk" edebiyatı ile ortaya çıkan siyasal iktidar çalışanı, dar ve sabit gelirliyi batırdı.

İzlediği ekonomik politika çoktan iflas etmiştir.

Türkiye'de izlediği ekonomik politika ile iktisaden güçsüz durumda olanları kelimenin tam anlamıyla batağa sürükleyen bu siyasal iktidar Dünyanın her yerinde yaptıkları ile övünüyor.

Kore'lerde, Amerika'larda, Avrupa'da söylediği tek cümle şudur:

"Bizde işçilik ucuz... Gelin buraya yatırım yapın..."

Yani diyor ki, "gelin Türk işçisinin yerli sermayedarlar tarafından

sömürülmesi yetmedi, siz de gelin ve sömürün..."

Serbest Bölgelere grev yasağı neden getirildi?

Sıkılmadan, utanmadan işçinin sömürülmesi için her çeşit imkanı yaratmaya çalışıyorlar.

Sevgili işçi kardeşlerim,

Bu haksızlıklar, bu adaletsizlik karşısında TÜRK-İŞ neyi savunuyor?

TÜRK-İŞ diyor ki, Büyük Atatürk'ün direktifleri ile girdiğimiz bir uluslararası kuruluş var: Birleşmiş Milletler Uluslararası Çalışma Teşkilatı...

Bu Teşkilat ne yapar?

Bu Teşkilat işçi hak ve özgürlükleri denilince akla ne gelirse, bunlarla ilgili kurallar koyar, Benzetmek gerekirse, uluslararası alanda kanun yapar.

Bu kanunların yapılmasında Hükümetler ve işverenler yanında işçiler de söz sahibidir. Dünyada işçilerin eşit şartlarla temsil edildiği yegane uluslararası Teşkilat işte bu Teşkilattir.

Türkiye Cumhuriyeti Devleti, Atatürk'ün direktifi ile bu Teşkilatın üyesi olmuştur.

Teşkilatın ana statüsünü, ilkelerini kabul etmiştir; imza koymuştur.

TÜRK-İŞ diyor ki, "bu Teşkilatın, Uluslararası Çalışma Teşkilatının kabul ettiği ölçüleri biz de kabul etmek zorundayız..."

Demokrasi ile yönetilen her ülkede bu ilkeler benimsenmiştir.

Bu ilkeler işçi hakları, işçi özgürlükleri alanında en azı ifade eder. İlkeyi kabul edeceksiniz, sonra da geliştirmeye çalışacaksınız.

TÜRK-İŞ'in bu isteğine karşı Sayın Özal kulaklarını tıkamaktan başka hiçbirşey yapmaz

Çünkü işine gelmez.

Serbest toplu pazarlık olacak...

Grev hakkı önündeki engeller kaldırılacak...

Hür sendikacılık yapılacak...

Özal'ın bu işine gelmez. Özal'ın işine gelmez, çünkü o bir türlü MESS Genel Başkanlığından kendisini kurtaramamıştır.

Özal'ın işine gelmez; çünkü o holdingler, o korunan kollanan bir avuç sermayedar kendisinden hesap sorar.

"İşimiz iyiydi, Devlet desteğinde milyonlara milyon katıyorduk, ne-

den bozdun".. derler.

Sadece o kadar mı?

Bugünkü sömürü şartları nasıl sürdürülecektir?

Çalışan kesimler siyasete ve giderek ekonomiye ağırlığını koyduğunda bugünkü siyasal iktidar aldatacak kimi bulacaktır?

Enflasyonla mücadele adı altında yıllardır yapılan yutturmaca nasıl devam edecektir.

İktisaden güçsüz kitlelerin dışından, tırnağından arttırarak ödediği vergiler, şirket kurtarma adı altında, üç beş sermayedara ya da kuruma, holdinglere nasıl aktarılacaktır?

O "fon saltanatı..." Her çeşit denetimin dışında, dilediğince kullanılan paralar nasıl sarfedilecektir?

İşte sevgili işçi kardeşlerim, bütün bunları bildiği içindir ki, siyasal iktidar işçi haklarına karşıdır.

Grevli serbest toplu pazarlık; hür sendikacılık Özal'ın ve ekibinin korkulu rüyasıdır.

Bugünkü siyasal iktidar işçi hak ve özgürlüklerine sadece karşı değildir; Türk işçisine, O'nun örgütlerine karşı savaş da açmıştır.

Elindeki Devlet gücünü, siyasal gücünü işçiler ve işçi örgütleri aleyhine, sermayenin lehine kullanmaktadır.

Bu sorumsuzluk yanında kalır; bildiğini okumaya devam edebilir sanmaktadır.

Soruyorum sizlere: Türk işçisi, Türk Milleti bu muameleye lâyık mıdır?

Sevgili işçi kardeşlerim,

Bunun böyle devam edemeyeceğini, her yerde haykırmalıyız...

Her yerde, her vesile ile siyasal iktidarın işçilere, memurlara, köylüye, küçük esnafa, emekliye, dula, yetime yaptığı kötülükleri anlatmalıyız; anlatmalısınız.

Sandık ortaya konduğunda bu siyasal iktidara gerekli dersi vermeliyiz.

Öyle bir ders ki, bir daha kimse, hiçbir grup iktisaden güçsüz durumdaki kesimlerin sorunları karşısında, demokrasinin çıkmazları konusunda böylesine duyarsız, böylesine olumsuz, böylesine sorumsuz hareket etme cesareti bulamasın.

Öylesine bir ders ki, bir daha kimse, meydanlara "orta direk" ede-

biyatı ile çıkıp, kendisine inananları, güvenenleri aldatmasın.

Öyle bir ders ki, kimse demokrasinin kurum ve kurallarına; işçi hak ve özgürlüklerine böylesine saygısızlık yapamasın.

Öyle bir ders ki, kimse "işsizlik benim sorunum değil, başınızın çaresine bakın" diyemesin.

Öyle bir ders ki, herkese "ibret" olsun.

Sevgili işçi kardeşlerim.

Bu dersi vermek iktisaden güçsüz kesimlerin yegane umudu olan işçi örgütlerinin, TÜRK-İŞ'in elindedir.

Şimdi, TÜRK-İŞ Genel Başkanı olarak sizlere soruyorum: Bu dersi verecek miyiz?

Bu çarpıklığa; kokuşmuş düzene müsaade edecek miyiz?
Etmeyeceğiz.

İşçi kardeşlerim.

Sizlerin; hepimizin; işçi örgütlerinin; TÜRK-İŞ'in hedeflerine ulaşabilmesi;

Sosyal Devlet ilkelerine ve sosyal adalet gereklerine uygun; insan haklarına saygılı bir düzenin yeniden kurulabilmesi;

Türkiye'de çoğulcu ve özgürlükçü demokrasinin yeniden yerleştirelabilmesi;

İşçi hak ve özgürlükleri önündeki tüm engellerin; haksız ve adaletsiz kısıtlamaların kaldırılabilmesi,

Bu dersin hakkıyla verilebilmesine bağlıdır.

Bu dersi vermeye hep birlikte, evet hep birlikte söz verelim; and içelim.

Türk işçisinin, dar ve sabit gelirli kitlelerin kurtuluşu buna bağlıdır.

Gözlerimizi toplu sözleşmelerle elde edilecek üç beş kuruşa değil, daha ileri hedeflere dikelim.

Özgürlükçü, sosyal adaletçi, demokratik bir düzen için mücadele edelim.

Milletin büyük çoğunluğunu bizler oluşturuyoruz.

Milletin büyük çoğunluğu holding sahibi değil.

Milletin büyük çoğunluğu fakir.

Sırtımızdaki bu kamburdan kurtulalım.

Haklarımıza sahip çıkmayı bilelim.

"Senin reyine ihtiyacım yok" diyenlere haddini bildirelim.

Sevgili işçi kardeşlerim,

TÜRK-İŞ'in mücadele programı işte bu doğrultuda uygulanıyor.

Siftah yine Samsun'da yapıldı.

Yarın Türkiye'de her yerde, işçinin olduğu her yerde bu haklı dava için başlatılan mücadele devam edecektir.

67 ilimizde "eylem komiteleri" kurduk.

"Sıkıntıları önce bir kez daha Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne duyuralım, tedbir alsınlar dedik" ve zorbalıkla karşılaştık.

Yılmadık ve yılmayacağız.

Yılmayacaksınız.

Ekonominin düğmeleri tepedekilerin elinde değil; bizim elimizin he-men altında.

Ekonomi bu düğmelere bastığımız sürece gider.

Bıçağın kemiğe dayandığı an ne olur, nasıl olur, bunu da başkaları düşünsün.

Sevgili işçi kardeşlerim.

Bu kısa süre içinde sizlerle dertleşme imkanı bulabildiğim için son-derece mutluyum.

Kararlı tutumunuz; mücadele azminiz bana, bizlere güç veriyor.

Biz "güzeli" arıyoruz...

Biz "doğruyu" arıyoruz...

Biz "iyiyi, en iyiyi" istiyoruz...

Allah'ın izni ile bu arayışlarımızda, bu isteklerimizde mutlaka başa-rıya ulaşacağız.

Burada söylenenler, burada kalmamalıdır.

Burada söylenenleri, konuşulanları işyerlerinde; bugün aramızda bu-lunamayan arkadaşlarımıza, kardeşlerimize anlatmalısınız.

İşçiler ve işçi örgütleri arasında birlik ve beraberliği zedeleyecek gi-rişimlere hiçbir suretle izin vermemelisiniz.

Birlik ve beraberlik içinde, dayanışma içinde hareket ettiğimiz sü-re-ce başarılı olacağımızı asla unutmamalıyız; unutmamalısınız.

Yakın bir gelecekte yine bir araya gelebilme umudu ile sizleri kucaklıyorum.

Türk işçisinin haklı mücadelesi önünde hiçbir güç dayanamaz; dayanamayacaktır.

Türk işçisini hiçbir güç ezemez; ezemeyecektir.

Hepinize sevgiler, saygılar sunuyorum.

Teşekkür ediyorum.

BELGE 6

**AÇIK HAVA TOPLANTILARI
VE
TÜRK-İŞ ADINA YAPILAN AÇIKLAMALAR
KOCAELİ MİTİNGİ
10 MAYIS 1987
(Şevket Yılmaz, Türk-İş Genel Başkanı)**

Sevgili İşçi Kardeşlerim,

Sendikalarımızın Değerli Yöneticileri,

TÜRK-İŞ'in 1987 yılı mücadele programı çerçevesinde düzenlediğimiz ikinci mitingimize hoş geldiniz.

Hepinize TÜRK-İŞ yetkili kurulları ve şahsım adına sevgilerimi saygılarımı sunuyorum.

Bundan 14 gün önce Samsun'daydık.

Samsun'da işçiler ve yurttaşlarımız el ele; gönül gönüle Türkiye'de demokrasiye, temel insan haklarına, işçi hak ve özgürlüklerine yönelik adaletsizlikleri; haksızları kınadılar.

Meydanlar, sokaklar "ekmek, barış, özgürlük" haykırılarıyla çınladı.

Siyasal iktidarın engellemeleri para etmedi.

Yurttaşlar işçileri dinlemek, bizlerle bütünleşmek için sokakları doldurdu.

Halk siyasal iktidardan yaptığı adaletsizliklerin, haksızlıkların hesabını sordu.

Hesabını sormaya söz verdi.

Bugün de burada Kocaeli'nin insanları, işçileri biraradayız.

Bugün burada sadece Hükümetin tutumunu; yaptığı haksızlıkları kınamak; kamuoyuna duyurmak; mücadeledeki kararlılığımızı bir kez daha tekrarlamak için değil; aynı zamanda, bir ayı aşkın süredir grev yaparak haksızlıklarla mücadele edenleri; PETROL-İŞ Sendikamızın yiğit üyelerini; grevci işçi kardeşlerimizi selamlamak; Türk işçi hareketinin, TÜRK-İŞ'in bir bütün olarak bu haklı mücadelenin yanında olduğunu herkese duyurmak için el ele, omuz omuzayız.

Selam olsun sizlere grevci kardeşlerim.

Selam olsun sizlere.

Bilmelisiniz ki, bu mücadelenizde tek yumruk, tek yürek halindeyiz.

TÜRK-İŞ saflarındaki iki milyon dolayında işçi, aileleriyle birlikte sizlerin yanındadır.

Fert olarak yanındadır, örgüt olarak yanındadır. TÜRK-İŞ olarak yanındadır.

Mücadelenize, sıkıntıınıza, davanıza ortaktır.

Değerli Kardeşlerim,

İşçi haklarına karşı savaş açan, işçilerin onuru ile oynamaya kalkı-

şan, işçiyi sömüren ve sömürten zihniyeti er ya da geç yıkacağız.

Ceplerini doldurmaktan başka hiçbir şey düşünmeyenler...

Sizlere sesleniyorum:

Şapkanızı önünüze koyup düşünmenin zamanı gelip geçmektedir...

İşçiyle oynamayı bırakmalısınız.

Bugün elinize geçen silahlar sizlere fazla güven vermesin.

Mutlaka geri teper bu silahlar.

Mutlaka geri tepecektir.

Aklınızı başınıza toplamalısınız.

Sevgili işçi kardeşlerim.

Bilmelisiniz ki, TÜRK-İŞ bu haklı mücadelesinde yalnız değildir.

Cebi dolu, sırtı kalın üç beş kişi ve siyasal iktidar bir yanda, ulusumuzun büyük çoğunluğu da bunların tam karşısındadır.

Bakmayın o parlak laflara...

Milletin ne düşündüğünü, ne yaptığını Ankara'larda şatafatlı koltuklarda, masalarda bildiğini iddia edenlere bakmayın.

Milletin nabızı burada atıyor.

Evet burada atıyor!

Ulusumuzun büyük çoğunluğu bizlerle aynı dertleri yaşıyor, aynı sıkıntıyı paylaşıyor.

Gözler bizim üzerimizdedir.

Ağır ekonomik şartları aşma; sefaleti, fukaralığı ortadan kaldırma mücadelemizde bizi destekliyor.

Mücadelemize umutla bakıyor.

Sevgili işçi kardeşlerim,

Bu mücadeleden başarı ile çıkmak, gelecek nesillere demokrasinin tüm kurum ve kurallarıyla işlediği, hür sendikacılık hareketinin egemen olduğu, insana değer veren, insan mutluluğunu hedef alan ekonomik politikaların uygulandığı bir düzen bırakmak zorundayız.

Bunu gerçekleştirmezsek ağır vebal altında kalırız.

Sadece bugünleri değil, yarınları, Türkiye'nin yarınını ceplerine doldurmak için yarışanları başıboş mu bırakacağız.

Sorarım sizlere:

Bu vurgun düzenine seyirci mi kalacağız?
Onurumuzla oynamaya kalkışanlara "eyvallah" mı diyeceğiz?
"İşçiler üretir, sermaye tüketir..."
Samsun'da sokaklar bu sözlerle çınılıyordu.
Evet "işçi üretir, sermaye tüketir..."
Yalan mı?
"Devam edin, beyefendiler mi" diyeceğiz
Hayır...
On defa hayır.
Direneceğiz ve kazanacağız.
Değerli kardeşlerim.
Rejimin adına demokrasi demekle, rejim demokrat olmaz.
Bir rejim düşününüz ki;
☐ İnsana ve insan haklarına değer verilmez...
☐ Temel hak ve özgürlüklere saygı gösterilmez...
☐ Kamu özgürlükleri kısıtlı...
☐ Sendikacılık hareketi Anayasa ve yasalarla budanmış...
☐ Devlet "sermayenin yanında", sosyal devlet olmaktan çıkarılmış...
☐ Yurttaşlar yurttaşlık haklarından yasaklanmış...
☐ Basını her istediğini rahatça yazamıyor.
Bakmayın siz o şatafatlı lâflara...
Kimi aldatıyorlar?
Bugünkü siyasal iktidar, demokrasiden korkuyor.
Hem de ne korku!
Ödö patlıyor...
İşte onun içindir ki, bugünkü şartlar devam etsin, korunsun istiyor.
Bugünkü şartlar devam etse işi kolaylaşacak...
"Aman çomaklamayın..." diyorlar.
Yok öyle şey...
Bu vatan hepimizin.
Hele bizsiz...

Türk-İş Çalışma Raporu

Bizziz hiç olmaz.

Her yerde, herşeyde işçinin, köylünün, memurun, yani emekçinin alınteri var.

"Ben yaptım oldu" ile gitmez bu işler.

Göreceğiz. İnşallah birlikte yaşayacağız.

Sevgili Kardeşlerim,

Gazetelerde okudunuz mu?

Çalışma Bakanı asgari ücret tesbit komisyonunu toplantıya çağırmış...

İş bitiricilere bakın...

Sürate bakın sürate...

Dilimizde tüy bitti.

Bir yıldır haykırıyoruz.

"İnsaf edin" diyoruz.

"Millet aç" diyoruz.

Akılları başlarına yeni geldi...

Hayır. Kat'iyen değil.

Haziran geliyor Haziran...

Uluslararası Çalışma Teşkilatının Cenevre'de toplantısı var ya, hazırlık oraya.

Türkiye uyudu, şimdi sıra dışarıda.

"Şöyle yaptık, böyle ettik..." diyecekler.

Yirmi gün önce de uzman çağırdılar Uluslararası Çalışma Teşkilatı'ndan.

Uyduruk üç beş değişiklik yapmışlar, adama uyutacaklar...

"Boya, badana" dedi adam...

"Makyaj" dedi.

Sordu: Grev hakkı önündeki engelleri kaldırıyor musunuz?

Cevap yok!

Sendikal hakları, özgürlükleri Batı Demokrasilerinde olduğu gibi kabul ediyormusunuz?

Cevap yok!

Bilmiyor ki adam MESS'in eski Genel Başkanı ile karşıkarşıya...

Bilmiyor ki, MESS'in eski genel başkanı tüm bu yasakların, tüm bu haksızlıkların baş mimarı.

Aslında biliyor...

Bütün Dünya biliyor.

Bildiği içindir ki, Avrupa Topluluğunda yeşil ışık yaktılar.

Bir "on yıl" beklersiniz diyorlar.

İşçi hakları özgürlükleri; yasaklar ne olacak onu soruyorlar.

Sevgili işçi kardeşlerim,

"Yasaklar" deyince aklıma geldi..

Anayasa değişikliği çalışmalarını izliyor musunuz?

Geçici 4 üncü madde tamam...

Adaletsizlik, haksızlık önlenmeli, ama mutlaka önlenmeli.

Demokrasi arayışında en ciddi engellerden biri.

İyi de, geçici 4 üncü madde ile iş bitiyor mu?

Nerede kamu özgürlükleri önündeki kısıtlamalar..

İşçi hakları, özgürlükleri önündeki engeller nerede?

Nerede kuşa çevrilen grev hakkı?

Bunlar Anayasa'da kalacak, demokrasi mi olacak?

Yok böyle şey...

İşçi hak ve özgürlüklerinin böylesine kısıtlı; grev hakkının böylesine sınırlı; kamu özgürlüklerinin böylesine budanmış olduğu bir ülkede, demokrasiye gerçekten sahip çıkanlar dargörüslü hareket edemezler.

TÜRK-İŞ'in 44 maddesi var Meclis'te

Hepsi Anayasa ile ilgili.

16 aydır bekliyor.

"Hep bana" yok...

Bu millet için, bu vatan için, demokrasi olmalı.

İşçiler bunu bekliyor.

Değerli işçi kardeşlerim,

Türkiye'de her beş yurttaşımızdan birisi işsiz.

Türkiye son üç yılda Dünyada gelir dağılımı en bozuk ülke durumuna geldi.

Türk Lirası pul oldu.

Hayat pahalılığı almış başını gidiyor.

Geçim sıkıntısı karşısında ahlaki çöküntü tek kelime ile korkunç.

Herkes talih oyunlarına bel bağlamış durumda.

Emeklisi, dulu, yetimi pazar artıklarını topluyor.

Yarınımız borca batık...

Başbakan'da Milletin gözünün içine baka baka "kalkınmadan, gelişmeden" söz edebiliyor.

İtibar kazanıyormuşuz...

İtibarımız artmış...

Bu gidişe son verilmelidir.

Bu gidişe son vermeliyiz.

Sevgili işçi kardeşlerim,

Samsun'da söyledim. Burada tekrarlıyacağım:

Bundan böyle devam edemeyeceğini, her yerde haykırmalıyız.

Her yerde, her vesile ile siyasal iktidarın işçilere, memurlara, köylüye, küçük esnafa, emekliye, dula, yetime yaptığı kötülükleri anlatmalıyız; anlatmalısınız.

Sandık ortaya konduğunda bu siyasal iktidara gerekli dersi vermeliyiz.

Öyle bir ders ki, bir daha kimse, hiçbir grup iktisaden güçsüz durumdaki kesimlerin sorunları karşısında; demokrasinin çıkmazları konusunda böylesine duyarsız, böylesine olumsuz, böylesine sorumsuz hareket etme cesareti bulamasın.

Öyle bir ders ki, bir daha kimse, meydanlara "orta direk" edebiyatı ile çıkıp, kendisine inananları, güvenenleri aldatmasın.

Öyle bir ders ki, kimse demokrasinin kurum ve kurallarına; işçi hak ve özgürlüklerine böylesine saygısızlık yapamasın.

Öyle bir ders ki, kimse "işsizlik benim sorunum değil, başınızın çaresine bakın" diyemesin.

Öyle bir ders ki, herkese "ibret" olsun!

Sevgili işçi kardeşlerim,

Bu dersi vermek sizlerin, çocuklarınızın, eşinizin, yakınlarınızın,

ananızın, babanızın elindedir.

Bu dersi vermek iktisaden güçsüz kesimlerin yegane umudu olan işçi örgütlerinin, TÜRK-İŞ'in elindedir.

Şimdi, TÜRK-İŞ Genel Başkanı olarak sizlere soruyorum: Bu dersi verecek miyiz?

Bu çarpıklığa; kokuşmuş düzene müsaade edecek miyiz?

Etmeyeceğiz.

Sevgili kardeşlerim,

Sizlerin; hepinizin; işçi örgütlerinin, TÜRK-İŞ'in hedeflerine ulaşabilmesi;

Sosyal Devlet ilkelerine ve sosyal adalet gereklerine uygun, insan haklarına saygılı bir düzenin yeniden kurulabilmesi,

Türkiye'de çoğulcu ve özgürlükçü demokrasinin yeniden yerleştirilebilmesi;

İşçi hak ve özgürlükleri önündeki tüm engellerin; haksız ve adaletsiz kısıtlamaların kaldırılabilmesi,

Bu dersin hakkıyla verilebilmesine bağlıdır.

Bu dersi vermeye hep birlikte, evet hep birlikte söz verelim; and içelim.

Türk işçisinin, dar ve sabit gelirli kitlelerin kurtuluşu buna bağlıdır.

Gözlerimizi toplu sözleşmelerle elde edilecek üç beş kuruşa değil, daha ileri hedeflere dikelim.

Özgürlükçü, sosyal adaletçi, demokratik bir düzen için mücadele edelim.

Yoksullukla; sefaletle; adaletsizlikle mücadelede el ele, omuz omuza yürüyecek miyiz?

Hür sendikacılığı yerleştirecek miyiz?

Greş hakkı önündeki engelleri kıracak mıyız?

Demokrasiyi tüm kurum ve kuralları ile yerleştirmek için demokratik her yoldan mücadele edecek miyiz?

İşte hedefimiz budur.

Bu hedefi herkes bilsin.

Herkes hesabını buna göre yapsın.

Hepinize sevgiler, saygılar sunuyorum.

Gözlerinizden öpüyorum.

Teşekkür ederim.

BELGE 7

AÇIK HAVA TOPLANTILARI
VE
TÜRK-İŞ ADINA YAPILAN AÇIKLAMALAR
SEYDİŞEHİR MİTİNGİ
29 AĞUSTOS 1987

(Şevket Yılmaz, Türk-İş Genel Başkanı)

S Değerli İşçi Kardeşlerim.
özlerime sizleri kutluyarak başlamak istiyorum.

Zor şartlar altında 61 gündür, yılmadan yiğitçe mücadele veriyorsunuz.

Seydişehir ve Antalya Ferro-Krom'daki bu mücadele bir "hak elde etme" mücadelesi olmaktan çıktı.

Bir "şeref mücadelesi" oldu.

Sadece sizlerin değil, TÜRK-İŞ saflarında bütünleşmiş tüm işçilerin, tüm çalışan kesimlerin şeref mücadelesi oldu.

Seydişehir'de Antalya'da yaşayan yurttaşlarımızın şeref mücadelesi oldu.

Kararlı tutumunuzla, yiğitliğinizle övünüyorum.

TÜRK-İŞ'in bütün teşkilatı burada.

Aynı düşüncüyü paylaştıklarını; aynı hisleri duyduklarını biliyorum.

Sadece buradaki kardeşleriniz değil.

26 Temmuz'dan bu yana Anadolu'yu hallaç pamuğu gibi attık.

Bırakın daha öncesini, sadece bu hafta altı ilimizde, Diyarbakır'da, Gaziantep'te, Adana'da, Balıkesir, Bursa ve Eskişehir'de sizleri konuştuk.

Mücadelenizi yaşadık.

Dertlerinizi, sıkıntılarınızı iliklerimize kadar hissettik.

Sizlere buralardan selam getirdim.

"Başkan Seydişehir'de ilan etmeyi sakın unutma; selamlarımızı, sevgilerimizi söyle; anamızla, babamızla, bacımızla, kardeşlerimizle, çocuğumuzla, yanlarındayız Seydişehir işçisinin; yanındayız Ferro-Krom'daki kardeşlerimizin bunu bildir" dediler...

26 Temmuz'dan bu yana toplantı düzenlediğimiz 40'ı aşkın ilimizde, ilçemizde işçiler, yöneticiler hep aynı şeyi söylediler.

Onun için hepimiz adına; hepimizin hislerini ortak düşüncesini, ortak inancını belirtmek için haykırıyorum.

Yaşasın Seydişehir ve Ferro-Krom işçisinin şeref mücadelesi...

Yaşasın Türk işçisinin birlik ve beraberliği.

Yaşasın hak mücadelemiz!

Sizlerle iftihar ediyoruz.

Değerli Kardeşlerim.

Hepiniz biliyorsunuz...

Oyun içinde oyun var!

Stokçu memnun.

Karaborsacı memnun.

Sırtı kalın bunların...

Odunun tonu 60 bin lira.

Ateşin karşısında yaz kış alın teri döken işçimizin eline geçen en kabadayı 57 bin lira!

Diyelim ki 60 bin lira, 65 bin lira.

"Aman devam etsin" diyorlar...

İstife devam

Vurguna devam.

"Al gülüm... Ver gülüm..."

Holding hesabı.

Trilyonluk tesis çürüyormuş.

Ocaklar devre dışı kalmış...

Altı ay geçmeden devreye sokulamazmış...

Milli servet bir yana.

Kedi servetleri önemli.

Umurları değil.

Stokçu, vurguncu, karaborsacı, ithalatçı, kazansın zamanı gelince de gerekli katkıyı sağlasın... Hesap bu.

Ağzından çıkanı kulağı duymuyor: kapatırmış...

Çiftlik çünkü burası.

Özbek iyi söyledi: "kümes mi kapatıyorsun; ne kurdun ki, neyi kapatıyorsun" dedi.

7/8 milyarı sakınıp, 200 milyar zarar edeceksin.

Bu nasıl hesap?

Nasıl hesap olduğunu söyledim ben. Öyle hesap!

Sağa sola haber salıyorlar.

"Onlar anlaşmaya hazırmış da, sendika direniyormuş. İhtilaf devam etsin diyormuş..."

Önceki gün duymuşsunuzdur.

Bilerek söyledim.

Yalan haberleri yüzlerine vurmak için söyledim. "Biz görüşmeye hazırız" dedim.

Şimdi "çıt" yok...

Ama millet bilmeli. Öyle ucuz politika yok.

Kıvırtmağa da gerek yok.

İşçinin durumu belli.

İşçinin istediği belli.

Senin de ne yaptığın ortada.

Ama başaramazsın...

Başaramayacaksın...

O "senin reyine ihtiyacım yok" diyerek azarladığın, kovaladığın işçi var ya.. bak neler yapacak!

Göreceğiz; Allah'ın izni ile birlikte yaşayacağız.

Değerli Kardeşlerim,

Bunların bütün işleri böyle.

Son 45 ayda 37 defa "İcraatın içinden programı" dinledik...

Hem de iki kanaldan.

Ortada bir terslik var: ya onlar Türkiye'de yaşamıyor, ya bizler yaşamıyoruz.

Elinde kalem, milletin gözünün içine baka baka söylüyor...

"Bolluk" dersin burada.

Hayat pahalılığı yok.

İtibarımız göklerde.

Güvenlik, sorun olmaktan çıkmış...

İnsanlarımız mutlu.

Millet parayı ne yapacağını bilemiyor.

Cebi döviz dolu. Merkez Bankası'ndan taşıyor.

Acaba hangi KİT özelleştirilecek, tükenmeden hisse senedi alayım diye yarışıyor.

Vitrinlerde avrupa solda sıfır.

Mallar sudan ucuz.

Türk-İş Çalışma Raporu

Rüşvet, yolsuzluk, vurgun gibi kötülüklerin kökü kazınmış.

Devlet memuru, işçisi, köylüsü, esnafı, emeklisi, dul, yetimi hepsi güvence altında.

Hepsi memnun hayatından.

Sadece bugün değil, yarınları da emniyet altında.

İşsizlik diye bir sorun yok.

Hani bir "moda" kelime türedi... SÜPER... evet durumumuz süper!..

Diyorum ya, sevgili kardeşlerim, ya onlar Türkiye'de değiller, ya biz değiliz...

Hani bir program var: "Uykudan önce"...

Bunlar da büyüklere masal anlatıyor.

Bunca masalın bir cevabı olacak, hiç kuşkunuz olmasın.

Cevabı olacak...

İlk genel seçimde verecek bu cevabı bu millet.

Provasını da gelecek hafta yapacak.

6 Eylül'de.

6 Eylül'de takke düşecek.

Bir konuşmamda belirttim: "İskambil kağıtlarından yığınla kule yaptılar. Teker teker nasıl devrildiğini göreceğiz 6 Eylül'de" dedim.

Öyle olacak.

Milletimizin büyük çoğunluğu, iktisaden güçsüz durumdaki çoğunluk, arkasında siyasetçi masa başında vurgun vuranlar değil, bu memleket için alinteri dökkenler, milletin malını heder etmeyenler, kendi mali bilenler, bizler, sizler kaderine sahip çıkacak.

Değerli kardeşlerim,

Nedir tablo?

Soruyorum sizlere tablo nedir?

Ben söylüyeyim:

Türkiye'de her beş yurttaşımızdan birisi işsiz.

Evine, ailesine götürecek beş parası yok.

Hükümeti ne diyor? İşsizlikle uğraşmak, işsize iş bulmak Devletin görevi değil... öyle diyor.

Türkiye dünyada gelir dağılımı en bozuk ülkelerin başında geliyor.

Sayelerinde, evet sayelerinde!

Bugün Türkiye nüfusunun en yoksul yüzde 20'sinin toplam gelirden aldığı pay ile Nüfusun en varlıklı yüzde 20'sinin aldığı pay arasında tam

22 kat fark var.

Yoksul yüzde 20'nin payı yüzde 2,6; varlıklı yüzde 20 yüzde 56'yı götürüyor.

Son beş yılda dar ve sabit gelirlinin, işçinin, Devlet memurunun reel ücretleri en az yüzde 55 gerilemiş durumda.

Başbakan Güney Kore'de sıkılmadan iftiharla ilan ediyor: "Biz de işçilik Asya ülkelerinden bile ucuz" diyor. Yabancı tekellere sesleniyor: "gelin yatırım yapın, yerli sermaye ile birlikte işçiyi daha ileri ölçüde sömürün" diyor.

Ne oldu enflasyon masalı?

Ne oldu?

Enflasyonla mücadele dediğin tek yönlü yol gibi.

Senin benim cebimden alıyor; holdinglere, şirketlere veriyor.

İcraatın içyüzü bu.

İstikbal göklerde diyorlar.

Ölçü ne, ölçü?

Dış borçlar, itibarın ölçüsü dış borç.

Bugün toplam dış borç miktarı ulusal gelirimizin yarısından fazla. Yıllardan yıla hızlanarak artıyor.

Üstelik bu artış içinde kısa vadeli borçların payı giderek önem kazanıyor.

Peki, kim, nasıl ödeyecek bunları?

Döviz gelirleri 50 bin lira para cezası verilen hayali ihracatla mı artacak?

Cari işlemler dengesi giderek daha fazla açık veriyor.

Kısa vadeli borçlanmalarla dış ticaret açığını kapatma yolunu böylesine sorumsuzca kullanarak Türkiye'yi nereye götüreceksiniz?

Döviz kimler kullanıyor?

Hangi fiyattan kullanıyor?

"İcraatın içinden programı"nda bu soruların cevabını Türk Milletine neden vermiyorsun?

Bugün her yeni doğan kaç para borçla doğuyor, neden söylemiyorsun?

Bu nasıl itibar? Hangi ölçüye göre itibar?

Bunların hepsi, ama hepsi palavra sevgili kardeşlerim.

Türkiye'de iktisaden güçsüzler, yani işçiler, memurlar, köylüler, çiftçiler, esnaf, emekli, dul ve yetimler hiçbir dönemde görülmemiş bir geçim sıkıntısının, altında, çaresiz durumdadır.

Türkiye'de vurgun, yolsuzluk, sömürü düzeni egemendir.

Temel insan hakları, kişi hak ve özgürlükleri saldırı altındadır.

İşçisi, köylüsü, devlet memuru, çiftçisi, esnafı, emeklisi, dulu, yetimi, kısacası ulusumuzun iktisaden güçsüz durumdaki çoğunluğu bir yana, Devleti sosyal devlet olmaktan çıkaranlar, ekonomiyi bir avuç sermayedarın çıkarlarına tabi kılanlar diğer yandadır.

Mücadele bu durumu korumak isteyenlerle, bunu değiştirmek isteyenler, yani bizler ve bizler gibi olanlar arasındadır.

Hiç şüphemiz olmasın: bu mücadeleyi biz kazanacağız.

Milletin çoğunluğunu bizler oluşturuyoruz.

Bizim sıkıntılarımız ortak.

Değerli Kardeşlerim,

İşte bu noktada 6 Eylül günü önem taşıyor.

Defaatle belirttik: "6 Eylül bir hesaplaşma günüdür" dedim.

Bu siyasal iktidarla hesabımız var.

Milletin, memleketin kaderini üç-beş holdingin çıkarlarına bağlayanlar bu durumun ancak 1982 Anayasasının ve 1982 Anayasasına dayalı olarak çıkarılan yasaların kısıtlayıcı hükümlerinin muhafaza edilmesiyle devam edebileceğini biliyorlar.

İşçi hak ve özgürlüklerinin, kamu özgürlüklerinin bugünkü gibi kısıtlandığı bir ortam böyleleri için bulunmaz bir fırsat.

Toplu sözleşme hakkı kağıt üzerinde kalsın.

Grev yapma imkanları olabildiğince kısıtlansın.

Sendikalar, dernekler, meslek kuruluşları, yani demokratik bir yapıda baskı grubu olarak hareket eden örgütler siyasi oluşumlar hakkında tek söz söylemesin.

Basın suskun, TRT'de olduğu gibi tüm kitle iletişim ve haberleşme araçları iktidarın borazanı gibi hareket etsin.

Haklarında yargı kararı olsun olmasın, bir kısım insanlar siyasetin dışına itilsin.

Yani, değerli kardeşlerim, "meydan bunlara kalsın"...

İstekleri bu.

O "turuncu" rengi var ya...

Onun amacı da bu.

İşte biz buna "mavi" dedik. "Mavi" diyeceğiz.

Demokrasi "yasaksız" olacak.

Prensibimiz bu.

"Yasaksız" demokrasi yolunda atılan adımda haklarımızı gaspedenlerin elinden bunları söke söke alacağız.

Birleşmiş Milletler Uluslararası Çalışma Teşkilatı (ILO)nun sözleşmelerine, ilkelerine uygun düzenlemeler istiyeceğiz ve kimsenin kuşkusu olmasın, bunu gerçekleştireceğiz.

21 inci yüzyıl arefesinde Türkiye'yi 18 inci yüzyıl arayışları ile, sistemi ile idare etmeye kalkışmak beyhude çabadır.

Çoğulcu ve özgürlükçü demokrasinin gerekleri, ilkeleri ne ise, onlar Türkiye'de eksiksiz uygulanacak.

Türk Milleti, Türk işçisi demokrasiyi istiyor, böyle bugünkü gibi aldatmaca bir düzen değil.

Değerli Kardeşlerim,

Nereden başladık, nereye geldik...

Ama takdir edersiniz ki, bunlar hepimizin, hepinizin sorunları.

Türk Milletinin sorunu.

Çocuklarımızın, yarınki nesillerin, geleceğin "sosyal adalet" ilkeleri üzerinde yükselebileceğine inandığım Türkiye'mizin sorunları.

Sizlere burada; Ferro-Krom'daki kardeşlerim Antalya'da; Deri işçisi Kazlıçeşme'de; tezgahhtarlar büro işçileri bir uluslararası tekelin Türkiye'deki uzantısında kendi çapımızda, ama yiğitçe güzel hedefler için, güzel ve sağlıklı yarınlar için mücadele veriyorsunuz, mücadele veriyoruz.

Ben şimdi sizlerden duymak istiyorum.

İstiyorum ki bütün Türkiye, bütün dünya buradan yükselen sesi duysun.

Söyleyin; bana karşılık verin:

Sosyal adalete dayalı bir demokratik düzen için evet mi?

Vurgun, yolsuzluk, sömürüyü ortadan kaldırmak için evet mi?

Devleti üç-beş holdingin yönetiminden kurtarmak için evet mi?

Fakir fukarayı aldatanlara ders vermek için evet mi?

Grevli serbest toplu pazarlık ve hür sendikacılık için evet mi?

İnsan haklarına ve özgürlüklerine saygı duymayanları hizaya sokmak için evet mi?

İşçinin üç kuruş parasına göz dikenlere; milli serveti bir avuç vurguncunun çıkarlarına peşkeş çekenlere gerekli dersi vermek için evet mi?

İnsan haysiyetiyle bağdaşan güvenceli bir hayat kurabilmek için evet mi?

Atatürk ilke ve devrimlerinin yaşatılabilmesi için evet mi?

Gerçek demokrasiyi kurabilmek ve yaşatabilmek için evet mi?

İşte değerli kardeşlerim bu "evet"ler sizlerin; tümüyle Türk işçisinin hak mücadelesinin, demokrasi mücadelesinin temel hedeflerini belirlemektedir.

Bu "evet"lerle sonuca gideceğiz.

Sözlerime son vermeden önce herkesin bir defa daha duyması, anlaması için burada ilan ediyorum:

Seydişehir'de, Ferro-Krom'da, Kazlıçeşme'de, MİGROS'ta yığitçe sürdürülen bizim ortak mücadelemizdir.

Bu mücadelede zafer doğrunun, haklının yani sizlerin olacaktır.

Hepinizi kucaklıyorum.

Sizlere şahsım, TÜRK-İŞ ve TÜRK-İŞ üyesi tüm örgütlerin yöneticileri adına sevgilerimi sunuyorum.

Sağolunuz.

BELGE 8

AÇIK HAVA TOPLANTILARI
VE
TÜRK-İŞ ADINA YAPILAN AÇIKLAMALAR
HARB-İŞ SENDİKASINCA DÜZENLENEN ADANA MİTİNGİ
12 ARALIK 1987
(Şevket Yılmaz, Türk-İş Genel Başkanı)

Sevgili İşçi Kardeşlerim,

TÜRK HARB-İŞ Sendikamız tarafından düzenlenen bu toplantıda, sizlere ve herkese, tüm üyeleri ile TÜRK-İŞ'in haklı mücadelenizde yanınızda olduğunu; sizler gibi hissettiğini, sizler gibi mücadeleye kararlı olduğunu duyurmak, ilan etmek için hazır bulunuyorum.

Şu anda Ankara'da bir üye örgütümüzün genel kurulunu yönetmekle görevli Genel Mali Sekreterimizin dışında TÜRK-İŞ mücadelesinin yanındadır. Türkiye, sömürge değildir.

Varsın Başbakan Uzak Doğu'larda, serbest bölgelerde üç kuruş para için, Türk'ün, Türk işçisinin gururu ile, onuru ile oynamaya kalksın...

Daha kulağımızda...

Silinmedi...

"Bizde işçilik ucuzdur... Yasalar sizler için elverişlidir... Gelin paranızı buraya yatırın..." sözleri daha kulağımızda, işin ekonomik yönünü bırakın,

Türk Milleti onurunu hiçbir şeye değişmemiştir.

Hiçbir şeye değişmez.

Sakin ola "Başbakan böyle söylerse, ben de dilediğim gibi at oynatırım." şeklinde bir düşünceye kimse kendini kaptırmamasın.

Çalıştırdığına saygılı olsun, sözleşmelere, yasalara aykırı hareket edilmesin.

Bu sokaklar, bu meydanlar sonra dar gelir..

Akıllarını başlarına toplasınlar.

Bu toplantıya önce bunu açıkça ifade etmek için geldik. Tekrar ediyorum: akıllarını başlarına toplasınlar, adam gibi hareket etsinler. Yoksa kendilerini kurtarmaya kimsenin gücü yetmez. Bunu bilsinler.

• Gelelim son günlerin gelişmelerine...

Bugün uzun konuşmayacağım...

Sırası var.. Sırası var...

Ne oldu?

Yüzde 36'ya 300 dolayında milletvekili getiren bir genel seçim oldu.

Bunu, bu sonucu "Demokrasiyi beş yılda bir sandık başına gitmekten ibaret sayanlar" bile tartışıyor.

Ve hiç şüphemiz olmasın tartışmaya devam edecektir.

Türk işçisinin, çalışanların, emekli, dul ve yetimlerin, köylünün, çift-

çinin, esnafın, kısacası iktisaden güçsüz durumdaki yurttaş çoğunluğunun hemen tamamı "TÜRK-İŞ gibi düşündüğünü" ortaya koydu.

Bir yandan yüzde 36, diğer yandan yüzde 64...

Sonra zamlar geldi...

TÜRK-İŞ olarak, sendikalar olarak hangi tehlikelere işaret ettiysek, hepsinin doğru olduğu birkez daha, tartışılmaz bir biçimde, ortaya çıktı.

Bir hafta önce üç ayrı yere seslendik.

Bir yöne döndük, dedik ki, "Bu Anayasanın biz çoğu maddesinin değiştirilmesi gerektiğine inanıyoruz. Bu doğru. Siz tümünün korunmasından yana olduğunuzu defaatle ifade ettiniz. Şimdi sizin muhafaza edilmesi gerekir düşüncesinde olduğunuz Anayasa maddeleri açıkça, göz göre göre ihlal ediliyor. Sosyal devlet ortadan kaldırıldı. Bir azınlık halkı eziyor, sömürüyor... Herhalde bu düzenlemeler bu maksatla yapılmadı. Neden susuyorsunuz..."

Soru bu.

Ve bize göre hala cevap bekliyor...

Bir diğer yöne döndük. Dedik ki, "Yarın çok geç olabilir...

Türkiye hızla bir sosyal bunalımın eşiğine sürüklenmiştir.

Sürükleyenler de sizlersiniz... Bunun faturasını önce sizler ödemek durumunda kalacaksınız..."

Geliniz "acil ve radikal" önlemlerle; gelirler politikası, vergi, faiz, para-kredi politikası, savurganlığı önlemeye, üretimi arttırmaya yönelecek önlemlerle bu vahim gidişi durdurmaya çalışalım.

Biz de katkıda bulunalım..

Gazetelerde yansıyan haberler "Neyi nasıl yapacaklarını kendilerinin de bilmediğini" ortaya koyuyor... Bugün söylediklerini ertesi gün nakzediyorlar, yalanlıyorlar.

Çünkü TÜRK-İŞ işin temelini tartışmak istiyor...

"Gelir dağılımındaki adaletsiz yapıyı konuşalım; bunu bu hale sokan ekonomik politikayı tartışalım.." diyor.

Geçici tedbirler, çok kısa süre içinde yeni geçici tedbirleri gerektirir. İşin esası durduğu sürece bir adım mesafe alınmaz.

Öyle bakıyoruz.

Eşit uygulamaya; kalıcı uygulamaya bakıyoruz..

Pabuçu pahalı görünce dağılıyorlar.

Genel seçimlerden bu yana on kez ifade ettim: Muhatap yok.

Gelecek.

Ney yapmak istiyor, nasıl yapmak istiyor. Bakılacak.

Üçüncü yöne döndük.

Oraya da dedik ki: Kısa vadeli çıkarlarınızı korumak, kârınıza kâr katmak için yapmadığınız rezalet kalmadı... Aklını başına topla. Bu işler böyle gitmez. İşçinin alınterinin hakkını tam olarak ver. İş teminatı ile oyna. Haklarına saygı göstermeyi bil... Sorumsuzluğu bırak.

Bize göre henüz oradan da akıllı bir cevap yok.

Dünden bu yana değişen önemli birşey yoktur.

Onların genel tutumu değişmez de bizimki mi değişir?

Hayır.. Bin defa hayır.

Her ihtimali dikkate alarak hazırlanmış olan "Eylem planımız, programımız" yürürlüktedir.

Şartlara bakarız, uygulamaya geçeriz.

Bundan hiç kimsenin şüphesi olmasın.

Hiç kimse "Bunlar umudunu yitirir, biz kararlı hareket edersek vazgeçerler, bildiğimizi okuruz" hesabı da yapmasın... Bildiklerini okutmayız.

Batı demokrasilerine uygun bir demokratik yapı olacak.

Sosyal adalete dayalı bir ekonomik yapı kurulacak.

Çalışanların, işçilerin temel hak ve özgürlüklerine saygı gösterilecek.

Bu üç unsur gerçekleşmediği sürece bizi karşınızda bulacaksınız.

Bunu açıkça ifade ettim. Tekrar ediyorum.

Nerede adaletsizlik görürsek orada karşınızda yer alırız, karşınızda yer almaya devam ederiz.

Değerli Kardeşlerim,

"Kısa konuşacağım" dedim... Sizlerle dertleşme ihtiyacı içinde uzattım.

Öyle sanıyorum ki, Sayın DURUKAN şimdi tüm sorunları değerlendirecek bir konuşma yapacaktır.

Sözlerime son vermeden önce, bu Amerikalı işvereni bir kere daha uyarmak istiyorum: Aklını başına toplansın.. Türk'le, Türk işçisi ile oynamaya kalkmasın.

Sonra buraları dar gelir.. Dar gelir, söylüyorum.

Hepinizi, şahsım ve Yönetim Kurulu Üyesi arkadaşlarım adına sevgi

ile, saygı ile kucaklıyorum.

İşte böyle, el ele, omuz omuza, kaya gibi durduğumuz sürece aşamadığımız engel yoktur.

Aşamayacağımız engel kalmayacaktır.

Hepinize saygılar, sevgiler.

BELGE 9

AÇIK HAVA TOPLANTILARI
VE
TÜRK-İŞ ADINA YAPILAN AÇIKLAMALAR
SAKARYA MİTİNGİ
26 MART 1988

(Şevket Yılmaz, Türk-İş Genel Başkanı)

"Değerli İşçi Kardeşlerim,

Siyasal iktidarın ağır ekonomik sorunlar ve çıkmazlar karşısında süregelen vurdumduymazlığını, dünya ve Türk kamuoyu önünde bir kez daha protesto etmek için bugün buradayız.

Bölge Temsilciliklerimizde aynı amaçla başlattığımız toplantıları iki hafta önce tamamladık.

Bu toplantılarda haksızlıklar karşısında bilenmiş; kararlı; her yönüyle mücadeleye hazır işçiler, temsilciler, liderler gördüm.

Yurdumuzu tümüyle kapsayan sekiz bölgemizde, 800'ü aşkın şubemizde aynı sesi duymak, aynı kararlılığı, aynı mücadele azmini tesbit etmek, aynı disiplini görmek, aynı gücü hissetmek son derece olumlu bir tablodur.

Bugün bu tabloyu burada: ismini şanlı tarihimizden; Türk Milletinin kurtuluşunu yaratan en önemli meydan muharebesinden alan bu ilimizde bir kez daha yaşamak, Genel Başkanınız olarak benim için büyük bir mutluluk kaynağıdır.

Bunun için sizlere teşekkür ediyorum.

Sadece bunun için değil, yemek boykotunu, her çeşit tehdide, baskıya aldırmadan; haklarını korumaya kararlı işçiler olarak, büyük bir disiplinle gerçekleştirdiğiniz için de sizlere teşekkür ediyorum, şükranlarımı sunuyorum.

Aynı disiplinle, aynı kararlılıkla işçinin aşamayacağı tek engel yoktur.

Türkiye'de tarihin akışını tersine çevirmeye kalkışanlar var.

Boşa çaba...

Boşa çaba...

İşçiyi tanımıyor onlar.

Tanıyacaklar.

Bunun başka çıkar yolu yok.

Mayınlar varmış yürüdükleri yolda...

Tuzaklar varmış.

Kendi yerleştirdikleri mayınlar onlar.

Tuzaklar da öyle.

Bizde ne mayın, ne de tuzak var.

Patlarsa kendi yerleştirdikleri mayınlar patlar.

İşçinin, memurun, dar ve sabit gelirlinin hakkını vermemek ma-

yındır.

İşçinin, memurun temel hak ve özgürlüklerini tanınamamak; insanları aileleri ile birlikte sefalete mahkum etmek mayındır.

Hem yerleştir...

Hem durmadan ayağınla eşele.

Hem de şikayetçi ol.

Kim inanır buna?

Siz inanıyor musunuz?

Memur, köylü, çiftçi, esnaf, emekli, dul, yetim inanıyor mu?

Kimse inanmıyor; kimse inanmaz.

İki yolu var.

İki yolu var, değerli kardeşlerim:

Ya gelecekler yerleştirdikleri mayınları bizle birlikte, konuşa konuşa kaldıracaklar, yol açılacak...

Ya da patlasa da, patlamasa da; hak yolunu, adalet yolunu, özgürlük yolunu bizler, işçiler açacağız, tertemiz edeceğiz.

Sevgili kardeşlerim,

Mücadelede başarı, yöneldiğiniz hedeflerin doğru olmasına; iyi tesbit edilmiş olmasına bağlıdır.

TÜRK-İŞ Topluluğu, tüm tarihi boyunca hedeflerini dikkatle belirlemiştir; iyi belirlemiştir.

Akılcılığı daima ön plânda tutmuştur.

Adaletli olmuştur.

Gerçekçi olmuştur.

Yurt ve işçi sorunlarını bir bütün olarak görmüştür.

Yeni değil, aylar öncesinde tesbit ettiğimiz hedefler bilinmektedir.

Tekrar edeceğim. Bilmeyenler öğrensin. Duymak istemeyenler duysun.

Biz, herşeyden önce, bu güzel Yurdumuzda çoğulcu ve özgürlükçü demokrasinin tüm kurum ve kuralları ile yerleştirilmesini istiyoruz.

Biz, Milletimizin iktisaden güçsüz durumdaki çoğunluğunun ağır ekonomik ve sosyal sorunlarının çözülerek "sosyal devlet" ve "sosyal adalet" ilkelerine ve gereklerine dayalı bir düzenin kurulmasını istiyoruz.

Biz, işçi haklarını, işçilerin özgürlüklerini hedef alan haksız ve adaletsiz kısıtlamaların ve uygulamaların derhal kaldırılmasını istiyoruz.

Biz, grevli serbest toplu pazarlık düzenine yeniden, tüm Batı demokrasilerinde olduğu gibi, işlerlik kazandırılmasını istiyoruz.

Sağır sultan bile duydu...

Ekmek istiyoruz.

Özgürlük istiyoruz.

Ekmeğin ve özgürlüğün olduğu bir ortamda "barışa hazırız" diyoruz.

Onlarsa ekmeği neredeyse "karne" ile verecekler.

Özgürlüğü hiç duymamışlar.

Barışı ise tehditle, baskı ile, yıldırma ile sağlayacaklarına inanıyorlar.

Dedim ya.

İşçiyi tanımıyorlar.

Ama tanıyacaklar...

Kimsenin şüphesi olmasın, tanıyacaklar.

Sayın Özal'ın o "sihirli" eli ile ekonomiyi yönlendirmeye başlaması ile birlikte ortaya çıkan tablo nedir?

Son sekiz yıldır, şu ya da bu zamanda, Türkiye'de ekonomiyi Sayın Başbakan idare ediyor.

"Ben olsaydım şöyle yapardım, böyle yapardım..." diyecek hali yok. Musluğun başında.

Musluk elinin altında.

Bakın şimdi ben anlatayım size tabloyu...

Aralık 1979 ile Ocak 1988 arasında fiyatlar tam 18 misli arttı.

Ücretler ise yokuş aşağı...

Düşüyor da düşüyor!

Son 10 yılda yarıya indi.

Yiyecek maddelerinin fiyatı ayda ortalama yüzde 8 artıyor.

İki çocuklu bir ailenin sadece mutfağını çevirebilmesi için en az 152 bin lira gerekiyor.

Temel ihtiyaç maddelerinin hiçbirisini alamayacak durumda işçimiz.

Bir günlük kazancı bir kilo et parası değil.

Çağ atlayan Türkiye'deki manzarayı bir İstanbul Gazetesi çok güzel

ortaya koymuş; "Türkiye'de kemik devri başladı" diyor. Bırakın eti, işçi-de, memur da kemiği alabilecek para yok.

İşçi aynı mali bugün satın alabilmek için iki misli çalışmak zorunda.

Et olmadı, mercimek olsun; Mercimek olmadı kemik olsun...

Bu nasıl anlayış!

Bir dilim ekmek 15 lira beyler.

Çağ atlayan Türkiye'ye bakın siz.

Bunlar söylendi mi "siyaset" oluyormuş...

Yasak ya... Ayıba bakın siz; demokrasinin ayıbına bakın.

Bizim görevimiz bu.

İşçinin ekonomik ve sosyal durumlarını korumak ve geliştirmek için biz herşeyi söyleriz.

Sayın Başbakan ekonominin musluğunun başına geçtikten sonra ne yaptı?

Sadece fiyatları onsekiz kat artmadı. Dış ticaret açığı 31 milyar dolara ulaştı. Dış borçlar kısa sürede katlandı. 1980 başında 13 milyar 600 milyon dolar olan dış borçlar 1987 sonunda 40 milyar dolara tırmandı.

Türk Lirası sekiz yılda dolara karşı 25 misli değer yitirdi.

Türkiye en ciddi bütçe açıklarını vermeye başladı.

Cari fiyatlarla bütçe açığı tam 60 misli arttı.

1980 başlarında iç borçların tutarı 192.5 milyar liraydı. 1988 başında 12 trilyon lirayı aştı.

İşsizlik katlandı...

Yatırımlar durdu.

Bugün vergi kaçakçılığı trilyonlarla ölçülüyor.

Milli gelirden yüzde 15 in altında pay alan işçiler ve memurlar verginin yüzde 45 ini ödüyor.

Ücretliler eline geçen paranın yüzde 35 ini elini sürmeden Devlete aktarıyor.

Sigorta primleri, damga vergisi, dolaylı vergilerle kazancın ortalama yüzde 50'si uçuyor.

Özal yönetiminde devlet ne yapıyor?

Ne yapıldığını hergün çarşaf çarşaf gazetelerde okuyoruz...

Kredi batakçılarında para...

Trilyonları aşan bir soygun var.

Sadece cebimizden çıkanla yetinilirse bir derece...

Prim gaspçıları var.

Sigorta primlerini bordrodan kesip kullanıyorlar, ödemiyorlar.

Sosyal güvenlik kurumunun parasını, faizin yüzde 65 leri verdiği Türkiye'de düşük faizli tahvil ve bonolara yatırıyorlar.

Sonra "sigorta iflasın eşiğinde masalı"...

Adamlar herkesi aptal sanıyor sevgili kardeşlerim...

Evine ekmek götüremeyen, çocuğuna ayakkabı alamayan, ilacını, hastane parasını yetiştiremeyen insanlar için düşündüklerine bakın siz.

Tasarruf Kanunu çıkarmışlar...

Ne âla iş...

Neyin tasarrufu?

Alay mı ediyorsunuz?

İşçi, memur nasıl tasarruf yapacak?

Çalışandan yüzde 2, işverenden yüzde 3...

Bindir maliyete fiyatlar biraz daha yükselsin.

Hesap belli.

Faturayı yine bize ödetecekler.

Aslında bize ödettirilmek istenen vatandaştan aldıkları borcun faizli faturasıdır.

Emekli olursan sen; ölürsen geride kalanlar alacakmış parayı..

Tam onbeş yıl sonra.

Bozdur bozdur harca.

Aslında değerli kardeşlerim, Sayın Başbakanı anlamak da zorlaştı...

Zam yapılmıyormuş...

Hayır, kat'iyen yapılmıyormuş.

Ne yapılmıyormuş?

"Düşük olan ana madde fiyatlarını yükseltme yolu tercih ediliyormuş"...

Acaba Sayın Başbakan; Güney Kore'lerde "bizde emek ucuz" dediğin, düşüklüğünü kabul ettiğin ücretleri yükseltme yolunu da tercih edecek misin?

Siz yine millet sürüm sürüm sürünürken 40/50 mumlu, arılı, papat-

Türk-İş Çalışma Raporu

yalı pastanızı yiyiniz.

İşçinin, memurun onda gözü yok.

Dış gezilere götürdüğün kredi zenginleri de yesinler...

İşçinin memurun onda da gözü yok.

İşçinin istediği basit... Ekmek istiyor, ekmek Sayın Başbakan.

Başbakan kızmış; "Yemeğe küsülmez" diyor...

Bizim insanımız an'ane itibariyle, tabağında artık kalmasını ısraf sayar diyor.

Aman Sayın Başbakan "ısraftan" söz etme...

Birisi çıkar Devletin imkanlarının, parasının pulunun ne olduğunu, ne yapıldığını araştırıverir... Ortaya koyar. Fonları filan irdeler. KİT'lerin Yönetim Kurullarına el atar... Karışır işler Sayın Başbakan, karışır.

Sen bırak ısrafı..

Eşi, çocuğu çocuğu açken, o öğle yemeği işçinin boğazından kolay mı geçiyor sanıyorsun...

Devrinizde işçi, devlet memuru, emekli, dul, yetim pazarların kapanma saatinde birbirini eziyor...

Atılmışları; çürüğü çarığı topluyor.

"Allah'ın bize verdiği herşeyi rahmet sayıyoruz", diyen "Allah'ın verdiği nimetler reddedilmez" diyen; yarattığın şartları protesto edenleri "yanlış yaptılar" diye suçlayan sen "biz alının teri kurumadan emeğin hakkını tam olarak veriyoruz" diyebiliyor musun?

Alın açık mı bu konuda. Ona cevap ver.

Açlığa mahkum ettiğin insanları böyle suçlamaya hakkın yok.

İşçi dün yemek yemedi...

İşçi bu şartlar böyle giderse yarın üretmeyecek.

Mahkemelik olurmuşuz...

Olalım... Zaten mahkemeliyiz!

Bu suçlamayı da, "12 Eylül öncesini getirmeye çalışıyorlar suçlamasını da" reddediyorum.

Reddediyoruz.

12 Eylül öncesi şartları Türk işçisi değil, bu hesapsızlık getirir.

O zaman faturayı bize çıkardılar...

Hiç merak etme şimdi başkasını bulurlar.

Kardeşlerim; "kabak tadı verdi" diye bir söz vardır.

Bilirsiniz.

Bu "12 Eylül öncesi" lafı da kabak tadı verdi.

Siyasetçi konuşur; 12 Eylül öncesi...

İşçiler ekonomik sosyal hak ve menfaatlerini korumak ve geliştirmek amacıyla sendikacı eleştirir... 12 Eylül öncesi... Dökelim şu 12 Eylül öncesini ortaya... İşçi ne yapmış, ne yapmamış, Görelim bir kere.

Genel Başkanı olduğunuz Madeni Eşya Sanayicileri Sendikası (MESS)in iddiaları neredeyse tarih kitaplarına sokulacak...

Sanki doğruymuşçasına çocuklara okutulacak.

Dökelim ortaya.

Herkes bildiğini söylesin.

Bu tartışma da bitsin..

12 Eylül öncesi ile ilgili olarak söylediklerinin hangisi tuttu?

Hani enflasyonun sebebi işçi ücretlerindeki artıştı!

Yaygın grevlerle Türk ekonomisi durma noktasına gelmişti...

Anarşiye, şiddete bulaşmış kaç işçi buldun?

Bunlara cevap vermelisin.

Tabii, 1980'den bugüne ne yaptığını, şartları nasıl düzelttiğini de anlatmalısın.

Ben hemen söyliyeyim kardeşlerim.

Anlatacak tek şeyi yoktur.

Anlatacaklarını yaşıyoruz biz.

Bu millet yaşıyor, görüyor.

Değerli Kardeşlerim.

Her yerde sordum, burada da soracağım;

Sorarım sizlere;

Biz bu gidişe boyun eğecek miyiz?

Ekmeğin, özgürlüğün olmadığı yerde barıştan söz edebilir miyiz?

Haysiyetimizin ayaklar altına alınmasına seyirci kalabilir miyiz?

Elbette boyun eğmeyiz... Eğmeyeceğiz.

Elbette ekmek ve özgürlük gelene kadar barıştan söz edemeyiz...

Etmeyeceğiz.

Değerli İşçi Kardeşlerim,

Sizlerle bir kez daha Adana'da birlikte olmanın sevinci ve mutluluğu ile hepinize sevgilerimi, saygılarımı sunuyorum.

Bir hafta önce Sakarya'daydık. Bugün Adana'da, gelecek günlerde aynı anda yurdun her köşesinde haykıracağız.

Siyasal iktidarın ağır ekonomik ve sosyal sorunlar karşısındaki vurdumduymaz tavrını değiştirtinceye kadar mücadelemize eksiksiz devam edeceğiz.

Tek kalp, tek yumruk ve tek ses olarak, milyonlarca dar ve sabit gelirlilerin tek umudu olduğumuzu bilerek bu mücadeleyi sürdüreceğiz.

Her eylemimiz, her konuşmamız sonrasında yaptıkları gibi, yine 12 Eylül öncesini hatırlatıp, bizi bozguncu gibi göstermeye çalışacaklar.

Yine Başbakan ya da 18'inci asrın kafasını taşıyan başyardımcısı siyaset yapmakla suçlayacaklar, savcılara göz kırpacaklar.

Yine sayın Başbakan işin özüne inme yerine, tehditlerle bir yere varacağını sanacak.

Bunlar bizi yolumuzdan asla çeviremez.

Bizler bu ülkenin en karanlık günler yaşadığı dönemlerde, Devlete, Bayrağa ve demokrasiye sahip çıkmış insanlarız.

Bizi bozgunculukla suçlayanların alınlarını karışlarız,

Şunu da çok iyi bilsinler ki, pahalılığı protesto etmek, işçinin, memurun, köylünün, emeklinin, dul ve yetimin bu pahalılık altında inim inim inlediğini söylemek siyaset yapmaksa, siyaset yapmaya devam edeceğiz.

Anayasa ve çalışma hayatındaki antidemokratik hükümlerin değişmesini istemek siyasetse, siyaset yapmaya devam edeceğiz.

Ağır geçim koşulları altında ezilenlerin, sizlerin haklarını korumak için her yoldan mücadele etmek siyasetse, siyaset yapmaya devam edeceğiz. Savcılara boşuna göz kırpmasınlar. Savcılıklar zaten bizim günlük ziyaret yerimiz oldu.

Değerli arkadaşlarım,

11 Mart'ta dayanışmanın en güzel örneklerinden birini verdiniz.

Türkiye'de 1.5 milyon insanın aynı anda eylemi paylaşması, bizi tanımayanlara çok güzel bir ders oldu.

Umursamaz görünmelerine bakmayınız.

Gece mezarlıktan geçen insan korkudan ıslık çalar ya... İşte aynen öyleler.

Yemek boykotu yaptığımız gün, sayın Başbakan petekli pastasının başındaydı.

Sözüm ona bizimle alay ediyor.

Bilmiyor o fotoğrafları gören milyonların kendisi için düşündüklerini.

Bilmiyor bu halkın tepkilerini.

Hala, köye giden telefonda, kaç gecekondu da televizyon olduğundan söz ediyor.

Devletin radyo ve televizyonu, siyasal iktidarın politikasına uygun olarak et yerine mercimeğin faziletinden bahseden programlar yayınlıyor.

Bir İstanbul gazetesinin manşeti ise çok ilginç; "Türkiye'de kemik devri başladı".

Üzerinde birkaç gram et kalmış kemikleri alıp, çocuklarına çorba yapan insanlarımız var.

Milyonlarca işsizimizin durumu daha da acı. Bir kuru ekmek götüremiyor ailesine.

Siyasal iktidar, hala bu yoksul halktan ne koparabileceğinin hesabını yapmakla meşgul.

Akaryakıtta birkaç gün önce yeniden zam yaptılar.

Bu, bütün maddelerin zam görmesi demektir.

Umurunda değil sayın Başbakanın. Daha da fiyatları artıracaklarını rahat rahat söylüyor.

Vergi üstüne vergi yasaları çıkarıyorlar.

Hayali ihracatçıya, bizden aldıkları vergileri milyarlar olarak veriyorlar.

Batık şirketleri, bizlerin ödediği vergilerle kurtarıyorlar.

Bizim elimize geçen ve daha aldığımız gün tükenen ücretimizden biraz daha kırpabilmek için, sürekli arayış içindeler.

Kısaca bizim kesemizden hovardalığa alıştılar.

İnsanlarımız "AÇIZ" diye bağırsın, sayın Başbakan pasta yerken fotoğraflar çektersin... Gözümüz yok.

Evinin kirasını ödeyemediği için kalp krizi geçirip ölen insanlarımızın dramı yaşanırken; milyarlık özel uçaklar, 350 milyonluk arabalar alınırlar. Gözümüz yok.

Biz öyle bir milletiz ki, bizi temsil edenlere en iyi imkanları tanırız.

Ama... Millet yoksulluktan ağlarken, onunla alay edenleri de tem-

silcimiz olarak göremeyiz.

Anayasamız tasada bir olduğumuzu vurguluyor. Bu nasıl birliktir ki, milyonların tasası, siyasal iktidarın umurunda bile değil.

Bizim eylemlerimiz sanki Afrika'da bir ülkede yapılıyor.

Yoksulluğu, bunca haksızlığı haykıranlar sanki bu ülkenin insanları değil.

Özel bir çiftliği yönetenler bile bu kadar pervasız yönetim gösteremez.

Fakir fukara ile böylesine alay eden bir siyasal iktidar gördünüz mü?

Bakanların söylediklerine bakın.

Biri kalkıyor, "Halkımız bu zamları istiyor" diyor.

Birisi kalkıyor, "Halkımızın parası çok" diyor.

Sıkılmıyorlar.

Aslında beceriksizliklerini anladılar, çaresizlik içinde ne yaptıklarını bilemez hale geldiler.

5 yıl önce enflasyonu bir senede aşağıya çekeceklerini söyleyenler bunlar değil mi?

5 yıl sonra sıkılmadan enflasyonun yüzde 50 olacağını söylüyorlar.

5 yıl önce orta direk diye diye orta direğin oyunu alanlar bunlar değil mi?

Orta direk kaldı mı?

Yıkıldı, yerle yeksan oldu...

Millet, birşeyler yapacaklarını sandı. Kısa sürede yanıldığını anladı.

Bunlara inanmak mümkün mü?

Söyleyin; mümkün mü?

Değerli arkadaşlarım;

Türkiye'nin en dinamik kesimi olarak, üretenler olarak, bu haksızlıkların böyle gitmeyeceğini göstermek zorundayız.

Bunu, demokratik yollardan göstereceğiz.

Değerli işçiler,

İşsizliğin böylesine tırmandığı

Yatırımların durduğu bir ülkede ekonomi yürür mü?

Yürür mü ekonomi?

Vergi kaçakçılarının cirit attığı,
Kredi soygunlarının trilyonlarla ölçüldüğü,
İnsanların çaresizlikten intihar ettiği,
Açlıktan süründüğü bir ülkede huzur olur mu?
Soruyorum size; huzur olur mu?
Barış olur mu?
Sosyal barış olur mu?
Olmaz değerli arkadaşlarım, olmayacak...
Ne zamana kadar olmayacak?
İşçinin, memurun, emeklinin, dulun, yetimin hakkı tam olarak verilinceye kadar olmayacak.

Değerli kardeşlerim.
İstediği kanunu, kararnameyi bir gecede çıkaran bu iktidar bizimle alay ediyor.

Tam beş yıldır... Evet tam beş yıldır bizleri, işçiyi uyutmaya çalışıyor.
İşçinin grev hakkına saygılıymış...
Kaldır grev yasaklarını..
Grevleri ertelememiş..
Çıkar kanundan erteleme yetkisini.
Toplu sözleşmelere müdahale yokmuş...
Doğru mu bu?
Yalan.
Her sözleşmeye müdahale var.
Tehdit var.
Baskı var.
Grev yapıyorsun.
Bu milletin "fabrikasını kapatırım..." diyor.
Ne yaptın da, neyi kapatıyorsun?
Ne verdin de "işçinin durumu iyidir" diyorsun.
İşçiyi sözleşmeli personel yapmaya kalkışan ben miyim?
Kamu İşveren Sendikalarını kuran, sözleşme şartlarını dikte ettiren ben miyim?

“Enflasyonun sebebi işçi ücretleridir” diyordun.

“Yanılmışım” de

Özür dile işçiden.

Değerli kardeşlerim;

Sesimiz, gücümüz dalga dalga tüm bu haksızlıkları boğacaktır.

Her yerde sordum, burada da soracağım;

Sorarım sizlere;

Biz bu gidişe boyun eğecek miyiz?

Ekmeğin, özgürlüğün olmadığı yerde barıştan söz edebilir miyiz?

Haysiyetimizin ayaklar altına alınmasına seyirci kalabilir miyiz?

Elbette boyun eğmeyiz... Eğmeyeceğiz.

Elbette ekmek ve özgürlük gelene kadar barıştan söz edemeyiz...

Etmeyeceğiz.

Elbette haysiyetimizin ayaklar altına alınmasına seyirci kalamayız...

Kalmayacağız.

Alinterimiz için,

Çocuklarımızın, ailemizin nafakası için,

Temel haklarımız için,

Hürriyetlerimiz için,

Demokrasi için,

El ele, omuz omuza mücadeleye devam.

Ekmek için,

Özgürlük için,

Adaletli bir barış için mücadeleye devam...

Hepinize saygılar, sevgiler sunuyorum.

Teşekkür ediyorum.

BELGE 11

AÇIK HAVA TOPLANTILARI
VE
TÜRK-İŞ ADINA YAPILAN AÇIKLAMALAR
BULGARİSTAN'I TEL'İN MİTİNGİ
24 HAZİRAN 1989

(Şevket Yılmaz, Türk-İş Genel Başkanı)

Sevgili Yurttaşlarım, Aziz İşçi Kardeşlerim,

Taksim Meydanını dolduran bu muazzam topluluğunuzu, TÜRK-İŞ ve Türk İşçileri adına en derin sevgi ve saygılarımla selâmlıyorum.

Türk Ulusunun nabızı, bugün bu alanda atıyor.

Bu alanı dolduran yüzbinlerce vatandaşımızın kalbi, aynı duyguyla çarpıyor.

Bu duygunun adı, TÜRK LÜK'tür.

Bu alana sığmayan daha nice İstanbullunun yanısıra, 55 milyon Türk-ün duygu ve düşünceleri de aynıdır.

İster işçi olalım, ister memur,

İster esnaf olalım ister tüccar,

İster çiftçi olalım ister sanatkâr,

İster partili olalım ister partisiz,

İster muhalefet olalım ister iktidar,

Bugün hepimizin yaka rozeti Türk Bayrağı'dır.

Bugün hepimiz, bu şanlı bayrağın altında aynı milli heyecanla Bulgar zulmünü lânetliyoruz.

Bulgaristan'da soydaşlarımızın uğradığı insanlık dışı davranışları nefretle kınamak, haklı tepkimizi Türk işçisi, Türk çalışanı adına sizlerle paylaşmak hislerimizi ve kararlılığımızı sizlerle birlikte dünya kamuoyuna duyurmak üzere aranızdayım.

Soydaşlarımızı yüzyıllardır üzerinde yaşadıkları topraklardan kaba kuvvetle göçe zorlayan Bulgar zulmünü Türk işçileri adına nefretle protesto ediyorum.

Sevgili Yurttaşlarım,

Bulgaristan'da yıllardır oynanan insanlık dramı, hiç kimsenin meçhulü değildir.

Soydaşlarımızın maruz kaldığı zulüm ve işkenceler, dünyadan ne kadar gizlense de, orada neler yapıldığını, Türklere hangi insanlık dışı muamelelerin uygulandığını her millet biliyor.

Yıllarca kapılarını hür dünyaya kapatan,

Gözlemci kabul etmeyen,

Tek bir gazeteciyi bile ülkesine sokmamaya çalışan, Bulgar Hükümeti,

Önce Müslümanlığı yasaklamaya çalıştı, camileri kapattı.

Arkasından Ahmedin, Mehmedin, Ayşenin, Fatmanın isimlerini zor-

la değiştirmeye yöneldi, kabul etmeyenleri sürdü, işkenceye tabi tuttu, Direnenleri katletti, izlerini yoketti.

Bu asimilasyon hareketi, yani Türkleri Bulgarlaştırma çabaları ve bu vahşet politikası duyulup dünya basınında yansıyınca, utanıp vazgeçeceğine, baskılarını daha da arttırdı. Zaman zaman kaçanlar kurtuldu, klanlara yine baskı uygulandı.

Ama soydaşlarımız yılmadı. Çünkü onlar, asil Türk kanı taşıyorlardı. Ve asla Bulgarlaşmadılar.

Nasıl olabilirdi ki?

Hangi kalıba sokarsanız sokun, kuşu yılanı benzetebilir misiniz ki, Türk de Bulgara benzesin?

Yapamazsın Zalim Jivkov, yapamayacaksın da. O arzun kursağında kalacak...

Biz Türküz, Türk kalacağız. Senin gibiler bu duyguyu anlayamaz.

Dünyanın neresinde yaşarsak yaşayalım, Türk doğduk, Türk öleceğiz.

Sevgili Yurttaşlarım,

İnsanlık haklarına, din ve vicdan hürriyetine ve hukuk kurallarına saygısızlığını sürdüren Bulgar hükümeti, işkenceyle yıldırmadığı Türkleri bu defa mecburi göçe zorluyor.

Zorla göç gbi utanç verici bir olay, artık durdurulmalıdır.

Tüm dünyaya sesleniyoruz:

İnsan haklarına saygılı hiçbir ülke bu olay karşısında susmamalıdır. Bulgaristan'a gereken ders verilmelidir.

Baltık Denizindeki balinalar da kurtarılsın, ama, Bulgar zulmü altında inleyen Türkler unutulmasın.

Bireysel sorgulamalar da insanlık adına izlensin, ama, kitlesel katliamlara karşı seyirci kalınmasın.

Biz sınır ve gönül kapılarımızı gelen soydaşlarımıza açtık.

Onları işçiler adına yürekten kucaklıyorum.

Anayurtlarında kendilerine mutluluk ve başarı diliyorum.

Gelenler, bu zulümden kurtulanlar, artık hür birer Türk vatandaşdır.

Gelecekleri de kabule hazırız.

Çektikleri cehennem azabından biran önce kurtulmaları için elimizden geleni yapacağız.

Halen orada kalanlara da metanet diliyorum. Endişe etmeyiniz diyorum, 55 milyon Türk arkanızdadır.

İnsan haklarına saygılı dünya milletleri er geç sizi destekleyecektir. Bu zülüm diyarından mutlaka kurtulacaksınız.

Bundan eminiz.

Sizler geç de olsa kurtulacaksınız.

Ama Bulgar hükümeti, elinin kanı, yüzünün karası ile kıyamete dek “zalim” damgasından kurtulamıyacaktır.

Zalimin zulmü varsa, mazlumun da Allahı var.

O zalimlerle insanlık yolunu seçinceye kadar hesaplaşacağız.

Soydaşlarımızı asla yalnız bırakmıyacağız.

Türk işçileri olarak, TÜRK-İŞ olarak elimizden geleni yapmaktan kaçınmayacağız.

Esasen TÜRK-İŞ olarak bu yöndeki çabalarımızı başlatmış bulunuyoruz. Bundan yıllar önce, uluslararası sendika örgütlerine başvurarak, insan hakları ihlâlinin durdurulması için gerekli önlemlerin alınmasını istemiştik.

Son olaylar karşısında bu çabamızı iki örgüt önünde tekrarladık.

Bunlardan birincisi, hür dünyada yaklaşık 90 milyon işçiyi temsil eden Uluslararası Hür İşçi Sendikaları Konfederasyonu, diğeri, Avrupa Topluluğunda 40 milyondan fazla işçiyi saflarında toplayan Avrupa İşçi Sendikaları Konfederasyonudur. Bu örgütlere başvurarak, Bulgar zulmünün durdurulması için gerekli çabanın gösterilmesini istedik.

Son olarak, 14 Haziran 1989'da yani bundan 10 gün önce, bu insanlık suçunu, Birleşmiş Milletler Uluslararası Çalışma Örgütü olan ILO Genel Kurulunda bizzat dile getirdim. 150'den fazla dünya ülkesinin hükümet, işçi ve işveren temsilcilerinin gözleri önünde, Bulgaristan hükümetinin soydaşlarımıza reva gördüğü zulmü anlattım.

Onlardan, bu zulüm karşısında daha duyarlı olmalarını talep ettim.

Oradaki konuşmamda Bulgaristan'da kadın-erkek, yaşlı-çocuk onbinlerce Türkün çektiklerini anlattım. İsimlerinin değiştirildiğini, mal varlıklarına el konulduğunu, kazanılmış haklarının gasbedildiğini, ücretlerinin ve hatta emekli aylıklarının bile ödenmediğini, şimdi ise ellerine birer bavul verilerek göçe zorlandıklarını ve bunu fiilen yapmakta olduklarını bir bir anlattım. Bu tutumu TÜRK-İŞ ve Türk İşçileri adına nefretle lanetledimi bildirdim.

Dünya kamuoyunu, bu vahşetin önlenmesi için tüm güçleriyle yar-

dım ve çaba göstermeye davet ettim.

Bunları, size örnek diye anlatıyorum. Ama yapacaklarımız bitmemiştir. Dünya kamuoyunu, soydaşlarımıza karşı işlenen insanlık dışı davranışlar konusunda aydınlatmaya mecburuz.

Türk Milleti milli davalarında, siyasi parti ve meslek farkı gözetmek sizin daima beraber olmuştur.

Bu davayı da birlik ve beraberlik içinde mutlaka çözeceğiz.

Biz savaştan yana değil, daima barıştan yana olmuştuzdur.

Bu sorunu da barışçı yollarla ortaya koyduk, öyle sonuçlandırmak isteriz.

Yeter ki, 55 milyon Türkün sabrı daha fazla taşırılmasın.

O zaman neler olacağını, hele Bulgarlar iyi bilir.

Sevgili Yurttaşlarım,

Türk işçileri olarak, Hükümetten daha net bir tutum bekliyoruz.

Soydaşlarımızın geleceğini güvence altına alacak tüm önlemlerin noksatsız alınmasını istiyoruz.

Devletimiz, insanlığa saygılı dünya ülkelerinin de yardım ve baskısıyla soydaşlarımızın Bulgaristan tarafından gasbedilen haklarını arayacak ve alacaktır.

Türk'ün hakkını Bulgara yedirtmeyeceğiz.

Bu duygularla Türk işçilerinin her çeşit özveriye hazır olduğunu bir kez daha tekrarlıyorum.

Gelecek günlerde soydaşlarımızın güvenceli durumu ve mutluluğunu kutlamak üzere bir araya gelmek temennisiyle sizlere sevgilerimi, saygılarımı sunuyorum.

BELGE 12

AÇIK HAVA TOPLANTILARI
VE
TÜRK-İŞ ADINA YAPILAN AÇIKLAMALAR
KARABÜK MİTİNGİ
29 AĞUSTOS 1989

(Şevket Yılmaz, Türk-İş Genel Başkanı)

"Dört aydır umutlarını katık yapan,

Yıllardır akıttıkları alın terlerinin karşılığını almayı beklerken, bir avuç vurguncunun kendi sırtlarından milyarlar vurduğunu görerek öfke ile kahrolan işçi kardeşlerim.

Bugün burada TÜRK-İŞ Başkanlar Kurulunun, Yönetim Kurulu'nun, bağlı 32 Sendikanın yönetim kurullarının ve 2 milyona yakın işçinin desteğiyle, sevgisiyle, omuz omuza dayanışması ile birliktesiniz.

Sizleri TÜRK-İŞ Topluluğu adına sevgilerimle, saygılarımla ve takdirlerimle selamlıyorum.

Değerli Arkadaşlarım,

TÜRK-İŞ olarak grevinizin ilk günlerinde de sizlere destek verdik.

Her toplantıda, her konuşmamda Sayın Başbakanı bizzat bu sorunun çözülmesi için göreve davet ettim.

Sendikalarımız önce tek tek, sonra Başkanlar Kurulumuz kararı ile sizlere ekonomik alanda, güçbirliği alanında destek olma kararı aldılar.

Bugün pekçoğu tamamlanan, değişik işkollarındaki sendikalarımızın şube kongrelerinde daima sizler konuşuldu.

Tek görüşme hatırlamıyorum ki, bu grevin hakça -işçinin alınterinin karşılığı kuruşuna kadar verilerek- çözülmesi için, her türlü fedakarlığın yapılması gerektiğini ihtar etmemiş olalım.

Aldırmadılar...

Aldırmıyorlar!

Sanki 20 bini aşkın işçi, ailesi ile birlikte yüz binin üstünde insan bu ülkenin insanı değil...

Bakıyorum da yetkililer -gerçi yetkili kim, o da belli değil ya- her kim ise, rastgele atıyor..

Rakam 750 bin lira...

Vermişler de sendika kabul etmemiş!

Masa başına oturup, sözleşmeli olanlara milyonlar verirken tek ses yok. İşçiye gelince, sayfa dolusu ilanlar...

Karalamalar!

Sendikayı suçlamaya, sendikacıları karalamaya öyle alışmışlar ki; haliyle ihracatçıya ceza verilmesi için yasa tasarısını geri çektirirler, sendikacıları her vesile ile savcılıklarda süründürmek isterler.

Seviyesizce konuşuyorlar.

Böylelikle grevi kıracaklarını, işçi ile sendikasının arasını açıp, birbirine düşüreceklerini sanıyorlar.

Şunu iyi bilsinler ki, Türkiye'de hiçbir sendika yöneticisi pis işlere bulaşmaz.

Sadece işçinin hakkını almak için mücadele ederler.

Kimler hangi işlerde!

Ortaya koymaya yüreğiniz var mı?

Biz hazırız!

Haydi çıkın ortaya...

Sendikacı senet mafyası değildir...

Sendikacı işçinin hakkını alabilmek için grev yapar... Doğru!

Grev yapacaktır... Eylem yapacaktır..

Bu silahı kullanacaktır...

Sendikacı bunu bilir...

Sendikacı neyi bilmez?

Bir grevden -gümrük oyunları- üç kağıtçılıkla milyarlar kazandıran ithalat tezgahlarını bilmez...

Buyrun... Gelin... Konuşalım...

Konuşalım bu pis oyunları!

Her yönüyle konuşalım...

İşçi kardeşlerim,

Son derece talihsiz bir dönem yaşıyoruz.

Haksız kazancın, hayali ihracatla devleti soymanın, rüşvet ve nüfuz suistimalinin alabildiğine toplum hayatına egemen olduğu günler yaşıyoruz.

Daha birkaç gün önce Devlet İstatistik Enstitüsünün açıklaması oldu.

Milli gelirin dağılımına bakınız.

En düşük gelir grubunu oluşturan nüfusun yüzde 20'si, milli gelirin yüzde 4'ünü alırken, en yüksek gelir grubunu oluşturan nüfusun yüzde 20'si milli gelirin yüzde 55'ini götürüyor.

Kişi başına yıllık ortalama gelir ise 747 bin 392 lira.

Dolar olarak ifade ederseniz, yılda 300 küsur dolar.

Sonra da Sayın Başbakan büyüyen Türkiye'den söz ediyor.

Evet birileri büyüyor... Hem de nasıl...

Eğer Türkiye demek, bir avuç azınlık demekse, gerçekten büyüyor.

Sizler, ailelerinizle yüzbini aşkın insan 4 aydır grevde hak mücadelesi verirken bu büyüdüğü iddia edilen Türkiye'nin hangi nimetinden yararlanıyorsunuz?

Hesaplarını hep bizlerin, sizlerin, dar ve sabit gelirlilerin cebindeki üç-beş lira üzerine yapıyorlar.

Türkiye'yi bizim cebimizden, bizim alın terimizden büyötmeye çalışırlarken, bizim sesimize kulak asmıyorlar.

26 Mart yerel seçimleri bir ölçüde akıllarını başlarına getirir gibi oldu.

Kamu kesiminde çalışan 600 bin işçimizin sendikalarıyla birlikte hareket etmesi karşısında, hayatlarında ilk defa yüzde yüzlerin üzerinde zamdan söz etmeye başladılar.

"Biz verdik" diyerek sendikaları küçük düşörmeye çalıştılar.

Onlar vermedi. Birlikte hareket ile söke söke aldık.

Peki ya sizler?

Sizler bu vatanın evlatları değil misiniz?

Ama olmaz.

Sizin grevinizden milyarları cebe indirecek yandaşlar var.

Kritik bir işkolu.

SEKA grevinde de aynı oyun oynandı.

Seydişehir'de aynı tezgah yok muydu?

Senin grevini zenginliğine zenginlik katmak için kullanmaya çalışanların sırtını sıvazladılar!

Karabük ve İskenderun Demir Çelik işverenleri Devlet değil mi?

Bütün kamu işletmeleri Kamu İşveren Sendikasına üye iken, demir çelik'i MESS'e bağlayan kim?

Başbakan...

MESS'in eski başkanı... Bunun mantıkla ilgisi yok...

Bunun mantıkla ilgisi yok ama, bir hesap var!

Bugün bu hesap ortada.

Sizinle dayanışma için 16 Ağustos'ta olağanüstü toplanan Başkanlar Kurulumuzun bildirisinde de çağrıda bulunduk. "Hükümet ve MESS, grevin kimlere, hangi holdinglelere haksız menfaat sağladığını, bunların ortaklarını açıklamalıdır" dedik.

Ses yok.

Tıs yok...

Açıklamadılar, Açıklayamadılar.

Zira, sadece MESS üyesi 12 kuruluş var aralarında. Şöhretli ortakları var bunların.

Erkekçe ortaya çıkıp, "bu grevden milyarları vuran şu firmalardır" diyecekleri yerde, Sendikanız yöneticilerine çamur atmayı ve ev sahibini bastıran yavuz hırsız rolü oynamayı tercih ettiler.

Değerli Arkadaşlarım,

Trilyonu aşan üretim kaybına rağmen, sizin pazarlık masasındaki isteğinizle verilen arasındaki cüz'i farkı karşılaştırdığınızda, bu nasıl anlayış dersiniz.

Ve elbette o zaman, bir avuç insanın köşe dönmesine fırsat yaratıldığını söylediğimiz zaman da haksız olmayız.

Şunu çok iyi bilmenizi istiyorum.

TÜRK-İŞ'e bağlı sendikalar şu kadar zam aldı da, çelik işçileri daha fazla alırsa, müşkül duruma düşeriz gibi bir düşünce hiçbir sendikamız yöneticisinde yoktur.

Sizler 4 aydır aç ve susuz bir kavganın içindesiniz.

Bizim sağladığımız ücret artışının üzerinde ücret artışı alırsanız 4 aylık kaybı düşündüğünüzde bu sizin ananızın helâl sütü kadar hakkınızdır.

Size tam destek verirken, bunu asla aklınızdan çıkarmayınız.

Grevle hak alınamayacağı imajını kamuoyunda yaratmak isteyen siyasal iktidar, bunun boş bir hayal olduğunu anlayacaktır.

Bir başka hesapları da bu işyerlerini özelleştirmeyi düşünüyorlar.

Yok pahasına satılan çimento fabrikalarına bu işyerlerini de eklerler.

Kimse bunlardan hesap sormuyor.

Kanun kuvvetinde kararnamelerle Devlet yönetiliyor, Büyük Millet Meclisi'nden yeterli tepki yok.

O kadar keyfi hareket ediyorlar ki; tam bir hüsrarla sonuçlanan Bulgaristan'dan Türkiye'ye göç olayında, kira yardımı olarak göçmen soydaşlarımıza 300'er bin lira verildiğini açıklıyorlar. Daha çok versinler. Asla gözümüz yok. Fakat çalışan işçimizin asgari ücretini brüt 225 bin lira olarak ilan ettin mi, adama sorarlâr.

Be kardeşim, madem ki sadece kira 300 Bin, bu işçi, eline net geçen

148 bin lira ile ne yapacak?

Milliyetçi, mukaddesatçı, muhafazakâr siyasal iktidar, "Ümudunuzu bana bağlamayın, kazıyın kazanın" diyor.

Çalışan kazanır derdik eskiden, şimdi kazıyan kazanıyor.

Yoksul insanım, evine götüreceği ekmeğin parasını "ya çıkarsa" diye "kazı kazan"a yatırıyor.

Bir başka enflasyon, belası da bu piyango olayı.

Cepteki kalan üç-beş bin lira da bu umuda yatırılıyor.

Vatandaş soyulsun, piyasadan para çekilsin. Başka düşünceleri yok.

Süper emeklilere de aynı şeyi yaptılar. Devlete güvenip 4 milyon 200'er bin lira yatıranlara, "senin aylığını dondurdum" dediler.

Bunu bir aşiret reisi yapsa, derhal alaşağı olur. Ama bizde bu gibi olaylar, eskilerin ifadesiyle vak'a-i adiyе'den sayılıyor.

Değerli Dostlarım,

Başkanlar Kurulumuz açıkça ve oybirliğiyle karar verdi. Şayet bu sözleşme haysiyetli bir düzeyde yine bitirilmezse, 2 milyona yakın işçi ile yeni eylem şekilleri gündeme getireceğiz.

Nisan ayındaki eylem şekillerini hatırlarsınız.

Batı ülkelerindeki sendikacıların bile hayret ve takdirini toplayan birliktelikle 600 bin işçimizin sözleşmesini bağıtladık.

Sizin için de aynı şeyleri yapmak görevimiz.

Hepimiz işçiyiz, emekçiyiz.

Alın terimizden başka hazinemiz yok.

İster siyasal iktidar olsun, ister özel sektör işvereni olsun, alın terimizi onların lüks yaşamlarının kolonyası yaptırmayız. Sırtımızdan haksız kazanç sağlayanlara fırsat vermeyiz.

Bugüne kadar vurgun yapanlara bir gün hesap sorulacağı inancını muhafaza etmek istiyoruz.

Konuşmamın başlarında son derece talihsiz bir dönem yaşadığımızı söyledim.

İnsan hak ve özgürlüklerine saygı gösterilmiyor.

Yasaklı ve kısıtlı demokrasi ile Avrupa Ekonomik Topluluğuna giremeyeceğini söylüyoruz, umurlarında bile değil.

Sendikacıların bir daha seçilebilmek ve yasa değişikliği beklemek

düşüncesiyle sessiz kalaçaklarını sanıyorlar. Sayın Devlet Bakanı, yasa değişikliği yetişmezse emekli sendikacılar siyasete atılsın diyor. Bunların sorunlara bakış açısı bu. Devlet adamlığı ciddiyeti bazıları tarafından dejenere ediliyor.

Böylesine bir siyasal iktidar başka ülkelerde görülmemiştir.

Batı Trakya'da Türk Öğretmenler Derneği'nin "Türk" ismini, Yunan hükümeti kaldırdı diye haklı olarak tepki gösteriliyor. Türkiye'de öğretmenlere örgütlenme hakkını bile tanımıyorlar.

Uluslararası İnsan Haklarını Koruma Örgütü, Türkiye'deki bazı olaylar için inceleme yapmak istiyor, "içişlerimize kimsenin burnunu sokmayız" diye reddediliyor, öte taraftan aynı örgüte, Bulgaristan'ın tutumu için harekete geçme çağırısı yapıyorlar.

Dış politikada tam bir iflas. "Dost" diyebileceğimiz sınır komşumuz kalmamış.

İç politika tam bir keyfilik içinde kumsallarda, denizde, yatlarda, tatil köylerinde kararlaştırılıyor.

Fevkalade önemli olaylar yaşanırken, Parlamento ve Hükümet tatilde.

Allah'tan Başbakanımızın dinlendiği yatta teleks varmış. Ya o da olmasa.

Değerli Kardeşlerim,

Uzun uzun konuşmaya gerek yok.

Fazla vaktinizi alacak değilim.

Olayları birlikte yaşıyor, birlikte görüyoruz.

Tekrar ediyorum. Bu grev, sendikanızın ve sizlerin haysiyetine yakışır şekilde en kısa sürede bitmezse, Türkiye'de büyük üretim kaybı meydana gelir.

Bu ülkeyi, yönetenlerden daha çok sevdiğimiz için uyarı görevimizi önceden yapıyoruz.

Bizi bu yola sevketmesinler.

Bir kalemde bir spor klubüne milyarlık çekler yazacaklarına, sizlerin alın terlerinin karşılığını versinler.

Yaptığınız işin ne kadar güç olduğunu bile bilmiyorlar.

Gerçekle ilgisi olmadığı halde, elinize 750 bin lira geçecek olsa da hi, acaba bunu televizyonda söyleyenler, gündelik 750 bin liraya bir tek gün sizin yerinize çalışabilirler mi?

Değerli Arkadaşlarım,

Korkmayınız...

Güçbirliğiniz, dayanışmanız, dayanışmamız yeterlidir.

Hedefe el ele, omuz omuza gideceğiz.

Hiç kuşkunuz olmamalı...

Kuşkunuz olmasın!

Kardeşlerim,

İskenderun'daki toplantımızı 45 gün ertelemişler...

Şimdi ben TÜRK-İŞ Genel Başkanı olarak söylüyorum:

Yarından sonra İskenderun'dayım.

Evet! İskenderun'a gidiyorum...

İskenderun'daki grevci kardeşlerimin yanına gidiyorum...

Onun derdini, sıkıntısını, paylaşmaya; onunla dertleşmeye, konuşmaya gidiyorum.

31 Ağustos günü İskenderun'da işçiye yapılan haksızlığı haykırmaya gidiyorum.

Buyursunlar, engellesinler.

Hepinize saygılarımı, sevgilerimi sunuyorum."

**KAPALI SALON TOPLANTILARI
VE
TÜRK-İŞ ADINA YAPILAN AÇIKLAMALAR (*)
“DEMOKRASİ VE HÜR SENDİKACILIK” KONFERANSI
İSTANBUL 27 TEMMUZ 1987
(Şevket Yılmaz, Türk-İş Genel Başkanı)**

(*) Türk-İş Yönetim Kurulu 6 Eylül 87'de Anayasa değişikliği halkoylamasında Anayasanın değiştirilmesi yönünde oy kullanılmasını yasakların kaldırılması yolundaki mücadelesinin önemli bir aşaması olarak kabul etmiş ve yurt düzeyinde bir kampanya açmıştır. “Demokrasi ve Hür Sendikacılık Konferansları” bu kampanyanın bir çalışması olarak, Türk-İş Yönetim Kurulu üyelerinin ve her düzeyde Örgüt yöneticileri ile üyelerin katılımı ile 27 Temmuz 1987/3 Eylül 1987 tarihleri arasında 32 ilimizde sürdürülmüştür. Konferanslar, Çalışma Raporu'nda ayrıntıları ile belirtildiği gibi, Türk-İş Yönetim Kurulu üyelerinin yönetiminde yapılmış, bu çalışmayı yurttaşları yasaksız bir demokrasi için “evet” oyu kullanmaya çağıran yüzbinlerce beyanname, bildiri, el ilanı ve rozet dağıtımı izlemiştir. 6 Eylül 1987'de “Anayasa değişikliğinin gerçekleştirilmesi” ile demokratikleştirme mücadelesinde önemli bir adım atılmıştır. Bu konuşma Türk-İş Genel Başkanının kampanyayı açış konuşmasıdır.

Türk Sendikacılık Hareketinin Değerli Yöneticileri,
Saygıdeğer Temsilci Arkadaşlarım,
Basınımızın Güzide Temsilcileri,
İşçi Kardeşlerim,

Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu (TÜRK-İŞ)'in "6 Eylül'de Yasaksız Bir Demokrasi için EVET Kampanyasını açıyorum.

Bugünden başlayarak, kampanyamızın bu aşamasında 33 il merkezinde sendika yöneticilerimizin, temsilcilerimizin ve işçi kardeşlerimizin katılacakları "Demokrasi ve Hür Sendikacılık Konferansları" yapılacaktır.

Çoğulcu ve özgürlükçü demokrasi hür sendikacılığın şah damarıdır. Yasaksız bir demokrasi için tüm sendikacılık hareketinin, işçilerimizin ve işçiler gibi Ulusumuzun iktisaden güçsüz durumdaki çoğunluğunun yoğun bir çaba sarfedeceklerine yürekten inanıyorum.

6 Eylül 1987, Türkiye'de çoğulcu ve özgürlükçü demokrasiden yana olanlarla, siyasal geleceklerinin kaygısı içinde buna karşı olanlar arasında bir hesaplaşmadır.

6 Eylül 1987 Yurdumuzda iktisaden güçsüz durumdaki çoğunluk, yani işçiler, köylüler, devlet memurları, çiftçiler, esnaf, emekliler, dul ve yetimler bakımından; ağır haksızlıklara maruz bırakılan bu mutsuz kesim yarınları bakımından büyük bir önem taşımaktadır.

6 Eylül 1987 Türkiye'de yasaksız bir düzeni, yasaksız ve engelsiz bir demokrasiyi yeniden kurabilmenin ve yaşatabilmenin ilk adımını teşkil edecektir.

İşçiler, tüm çalışanlar, dar ve sabit gelirliler olarak 6 Eylül 1987 mücadelesinden yüzümüzün akıyla çıkabilmeliyiz.

Değerli arkadaşlarım,

Az önce söyledim: 6 Eylül 1987 bizler için, Türk Ulusunun çoğunluğunu oluşturanlar için bir hesaplaşma günüdür.

1980'lerden bu yana birlikte, omuz omuza sürdürdüğümüz demokrasi mücadelesinin en önemlisi; en ciddi sınavıdır.

Bu sınavdan başarı ile çıkmaya mecburuz.

Türk Milletini hafife alanlar; "ben yaptım oldu", "bilirim", "ben büyüdüm" diyenler bu tarihte layık olduğu cevabı almalıdır.

Değerli arkadaşlarım,

Bugün Türkiye'de siyasal iktidarı ellerinde bulunduranlar Türk Mil-

letini aldatmaya çalışmaktadır.

Sadece kendi siyasal geleceklerinin kaygısı içinde, meseleyi üç-beş eski siyasinin haklarının yeniden tanınması biçiminde gösterme çabasındadırlar.

Bu aldatmacadır.

Aslında kaygı duydukları, yasaksız ve engelsiz bir demokratik düzendir. Yasaksız ve engelsiz bir demokraside, özellikle 1984'ten bu yana yapageldikleri gibi, temsil ettikleri çıkarları koruyamayacaklarını kollamayacaklarını görmekte, bilmektedirler.

Demokrasi'nin tüm kurum ve kuralları ile yeniden yerleşmesi;

Devletin "sosyallik vasfının" yeniden egemen olması; Devletin olması lazım geldiği şekilde iktisaden güçsüzün yanında yer alması asla işlerine gelmez. Bu sebeptendir ki, geçici dördüncü madde ile ilgili sözleri bahanedir. Anayasa delinirse, siyasal gelecekleri de kalmaz. İşte bundan korkmaktadırlar.

Değerli arkadaşlarım,

1982'den beri defaatle belirttik; belgeleriyle, zabitlarıyla ortadadır. 1982 Anayasası iktisaden güçsüz durumdaki yurttaş çoğunluğunun temel hak ve özgürlüklerini, kamu özgürlüklerini ağır bir biçimde kısıtlarken, bugünkü siyasal iktidara temsil ettiği azınlığın çıkarlarını en ileri ölçüde geliştirebilmek imkanı hazırlamıştır.

Siyasal gelecek ve ekonomik çıkar bir yumak olmuştur...

Bu yumağın 6 Eylül 1987'de çözüleceğinden korkuyorlar.

Ellerine geçirdikleri imkanı sonuna kadar korumaya, ellerinden çıkarmamaya gayret sarfediyorlar.

"12 Eylül öncesini istiyorlar" gibi mantıksız, yakışsız, haksız yakıştırmaların sözlerin gerisinde işte bu kaygı yatmaktadır.

Ama ben inanıyorum ki, Milletin gözünün içine baka baka gerçekleri saptırmaya nefesleri yetmeyecektir.

"Faturayı başkalarına çıkararak" hiçbir noktaya varamazlar.

Değerli arkadaşlarım,

"Yasaksız bir demokrasi için EVET..." gerçekte Türk sendikacılık hareketinin ve TÜRK-İŞ'in 1980'den bu yana sürdürdüğü mücadelenin doğal bir uzantısı, doğal bir sonucudur.

Türkiye son beş yıldır çalışanların temel hak ve özgürlüklerinin ağır

bir biçimde kısıtlandığı; kamu özgürlüklerinin çoğulcu ve özgürlükçü demokrasiye özgü güvencelerden yoksun durumda olduğu; sermayenin dilediğini dilediğince yapabildiği bir düzen yaşamaktadır.

İşçisi, köylüsü, devlet memuru, çiftçisi, esnafı, emeklisi, dulu, yetimi, kısacası Ulusumuzun iktisaden güçsüz durumdaki çoğunluğu bir yana,

Devleti "sosyal devlet" olmaktan çıkaranlar, ekonomiyi bir avuç sermayedarın çıkarlarına alet edenler diğer yandadır.

Siyasal iktidar geniş halk kitlelerinin değil, iktisaden güçlü durumdaki bir azınlığın yanındadır ve kendisini onların çıkarlarını korumakla ve kollamakla ödevli kabul etmektedir.

Demokrasi -eğer adına demokrasi denilebilirse- işte ancak bu azınlık için söz konusudur.

Değerli arkadaşlarım,

Şöyle bir hafızalarımızı tazeleyelim:

Bugünkü siyasal iktidar, 1982 Anayasasının koruyucu şemsiyesi altında, iktisaden güçsüz geniş yurttaş topluluğuna yapmadığını bırakmamıştır.

İşçiler ve diğer tüm çalışanlar bakımından "hür" sendikacılık ayaklar altına alınmıştır.

Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) önünde yüzlerine çarpıldığı gibi, Hükümet Batı Demokrasilerinin hiçbirinde örneği görülmeyen bir biçimde, hür sendikacılığı doğrudan ve dolaylı yollarla kontrol altına almaya kalkışmıştır.

Bu başarılamayınca her imkandan yararlanılarak baskı yollarını denemişlerdir.

Serbest toplu pazarlık rejimi yok edilmeye kalkışılmıştır.

Hükümet toplu pazarlığın her aşamasında müdahalecidir.

Devleti işçiler karşısında örgütlenme; Devlet gücünü işçiye karşı kullanma yolunu seçmiştir.

Kamu kesiminde sendikacılığı yok edebilmek için sözleşmeli personel uygulamasını başlatmıştır.

Lokavtları teşvik etmiştir.

İşte deri işkolu...

En ağır çalışma koşulları altında, en düşük ücretle, en sağlıksız bir ortamda üretmeye çalışanlara reva görülen muamele.

Lokavtlara öncülük etmiştir.

İşte demiryolu işçisi...

Burada bir kez daha ilan ediyorum: bir adım gerileteceğini sanıyorsa aldanıyor. Tüm imkanlarımızla bu saldırı lokavtlarına gerekli cevabı vereceğiz.

Grev kırıcılığı yapmıştır...

İşte Seydişehir...

Tek çivi çakmadığı Türkiye'de fabrika kapatmaya kalkışmıştır.

Halktan aldığı parayı şirket kurtarmaya harcamıştır.

Enflasyonla mücadele adı altında sürekli olarak işçiden, memurdan, köylüden, çiftçiden, esnaftan, emekliden, dul ve yetimden almış, üç-beş holdinge aktarmıştır.

Her beş Türk yurttaşımızdan birinin işsiz olduğu Türkiye'de, Cumhuriyet tarihimizde ilk defa bir Hükümetin başı "işsizlikle mücadele hükümetin görevi değildir" diyebilmiştir.

Cumhuriyet tarihimizde ilk defa bir hükümetin başı "açım" diye haykırarak işçiye "nereye gidersen git, senin reyine ihtiyacım yok" karşılığını verebilmiştir.

Cumhuriyet tarihimizde ilk defa bir hükümetin başı yabancı ülkelerde Türkiye'de işçiliğin ucuzluğunu ballandıra ballandıra anlatabilmiştir.

Üzülmemiştir; sıkılmamıştır.

Vurgun, yolsuzluk, sömürü dört nala giderken, Türkiye Dünyada gelir dağılımı en bozuk ülkelerin başında gelmiştir.

Türkiye'de nüfusun en yoksul beşte birinin milli gelirden aldığı pay yüzde 3 dolayındadır. Nüfusun en yüksek gelirli beşte birisi ise yüzde 60 pay almaktadır. Bunun gibi ücret gelirlerinin milli gelirden aldığı pay 1979'da % 32.8 iken, 1985'de % 19.5 düzeyine inmiştir. Buna karşılık aynı dönemde faiz, kâr, kira geliri elde edenler paylarını % 42'den % 67'ye çıkarmışlardır.

Reel ücretler son beş yılda en az yüzde 55 gerilemiştir.

Maliyet içindeki işçilik payı yüzde 7'lere düşmüştür.

Bunun gibi komik düzeyde bir asgari ücret...

İşçinin ancak ölümünde emekli olabileceği bir düzeneleme...

Süper emeklilik diye süper kazık...

Pul yapılan Türk lirası...

Gelecek nesillere, çocuklarımıza aktarılan ağır borç yükü...

İhracaat'ta ithalatta vurgun...

Her köşede, her sokakta ayrı yolsuzluk...

Öldürülen çocuklar, kadınlar, erkekler karşısında çaresizlik ve hesap oyunları. Demokrasinin varlığının her yönüyle tartışıldığı bir ortamda, "Demokratik ülkeler arasında, onların siyasi ve ekonomik birliği içinde yerimizi alıyoruz.." iddiası.

Atatürk'e; o'nun ilke ve devrimlerine ağır saldırılar...

İşte tüm bunların, bu şartların, bu adaletsiz yapının devamını istedikleri içindir ki, işlerine geldiğinde "Anayasayı biz yapmadık..." diyenler, Meclis'te dokundukları Anayasa'ya milletin dokunmamasını istiyorlar.

Buna "dur" demeliyiz.

Bunu durdurmalıyız.

Bütün yurttta, ulaşabildiğimiz her yerde, demokrasi için; yasa dışı ve engelsiz demokrasi için "EVET" demeliyiz.

Değerli arkadaşlarım,

Bugünden itibaren hepimize, hepinize önemli bir görev düşmektedir.

İşyerlerinizde, mahallenizde, köyünüzde, evinizde, kahvede, ulaşabildiğiniz her yerde tüm işçilere, memurlara, esnafa, çiftçilere, köylülere, emeklilere, dullara, yetimlere gerçekleri anlatmalısınız.

Bu mücadelenin temelinde neler yattığını herkesin kafasına sokmalıyız.

"Yasa dışı bir demokrasi için EVET kampanyası'nda hepimiz, hepiniz, yakınlarınız, çocuklarınız, büyükleriniz görevli olmalıdır.

Bu Milletin kaderini üç-beş holdingin ve onların siyasi temsilcilerinin değil, Milletin çoğunluğunun tayin edeceğini ortaya koymalıyız.

Kimseye pabuç bırakmadan, baskı ve tehditler karşısında yılmadan bu yurttaşlık görevimizi yerine getirmeliyiz. Haklarımıza, hukukumuza yeniden sahip çıkmayı bilmeliyiz.

Millet ile böylesine oynamayacağını göstermeliyiz.

Yasa dışı bir demokrasi için, bu tarihe kadar yaptığımız gibi, tam bir dayanışma içinde el ele, omuz omuza çalışmalıyız.

Bu mücadelede demokrasiye yürükten bağlı tüm unsarlar; Uluslararası hür sendikacılık topluluğu -doğru olanı savunduğumuz- için yanımızdadır.

Ben sizlere güveniyorum ve demokrasi mücadelemizin başarıya ulaşacağına inanıyorum.

"Yasa dışı bir demokrasi için Evet... Evet... Evet..."

KAPALI SALON TOPLANTILARI
VE
TÜRK-İŞ ADINA YAPILAN AÇIKLAMALAR
BÖLGE VE İL TEMSİLCİLERİ TOPLANTISI
ANKARA, 17 KASIM 1987

(Şevket Yılmaz, Türk-İş Genel Başkanı)

BELGE 14

KAPALI SALON TOPLANTILARI
VE
TÜRK-İŞ ADINA YAPILAN AÇIKLAMALAR
BÖLGE VE İL TEMSİLCİLERİ TOPLANTISI
ANKARA, 17 KASIM 1987

(Şevket Yılmaz, Türk-İş Genel Başkanı)

Değerli Yönetici Arkadaşlarım,

TÜRK-İŞ'in Sayın Bölge ve İl Temsilcileri,

Değerli Basın Mensupları,

Genel seçimler öncesinde düzenlediğimiz bu toplantıyı açıyorum.

Bu toplantımızın amacı, erken genel seçimler öncesinde bir durum muhakemesi yapmaktır.

Başta siyasal iktidar olmak üzere, tüm siyasal partilerin önümüzdeki beş yıl içinde Yurdumuzda gerçekleştirmeyi amaçladıkları hizmetleri Türk Milletine duyurdukları şu günlerde böyle bir durum muhakemesinin son derece önemli olacağına inanıyorum.

İşçilerin, dar ve sabit gelirlilerin, iktisaden güçsüz durumdaki çoğunluğun ekonomik ve sosyal hak ve menfaatlerinin korunması ve geliştirilmesi işlevini üstlenen bizler ve örgütlerimiz için önümüzdeki on günlük süre içinde atılacak adımlar hayati önem taşımaktadır.

Türkiye'de yaptıkları ile övünenler var.

Bunların yapmadıkları; temsil ettikleri çıkarlar elvermediği için yapmak istemedikleri ise Türkiye'nin iktisaden güçsüz durumdaki çoğunluğunun çıkmazlarını, sorunlarını oluşturuyor.

Bunların çoğunu bizler de, temsil ettiğimiz kitleler de yaşayarak gördük.

Bu çıkmazların, sıkıntıların hemen hepsini yıllardır haykırıyoruz.

Bugün burada bunların tümünü bir arada değerlendirelim istedim.

"İcraatın içini" bir de bizler gözler önüne serelim ve gerekli önlemleri alalım istedim.

Böyle bir değerlendirmede inceleme konusu hiç kuşkusuz siyasal iktidarın tutumu, durumudur.

Tesbitlerimizi satır başları halinde sunmak istiyorum. Dilerseniz değerlendirmeye önce ekonomiden başlayalım.

Ne yapılmıştır, ne yapılmamıştır, neden yapılmamıştır? Bunları teker teker belirleyelim.

Değerli Arkadaşlarım,

- 1) Siyasal iktidarın "enflasyonun kontrol altına alınması" adına sürdürdüğü ekonomik politika iflâs etmiştir.

Enflasyon kontrol altına alınmadığı gibi, iktisaden güçsüz kesimler son derece ağır bir geçim sıkıntısına sürüklenmişlerdir.

- 2) Uygulana gelen politika ile işçilerin reel ücretleri son yedi yıl içinde yüzde 50 dolayında düşmüştür.
- 3) Türkiye vergilendirmede ve gelir dağılımında en adaletsiz ülkeler arasına girmiştir.
- 4) Türkiye'de işsizlik yüzde 20'lere dayanmıştır. Gelecek beş yıllık dönemde yüzde 2,2'lik bir nüfus artışı ve yüzde 1,5'luk işgücü arzı beklenen Türkiye'de işsizliğin bulunduğu seviyede korunabilmesi için bile yılda 1 milyon 400 bin kişiye iş imkânı sağlanması gerekirken, siyasal iktidar bu alanda hiçbir ciddi önlem almamıştır. Ciddi önlem bir yana, siyasal iktidarın sözcüleri ve yetkilileri "Devletin görevinin işsize iş sağlamak olmadığını" ileri sürmüşlerdir.
- 5) Başlangıç 1980 yılı alındığında Türk Lirasının değer kaybı yüzde 1123'ün üstündedir.
- 6) İhracat patlaması adı altında ortaya konan rakamlar elde edilen bir doların gerçek maliyetini göstermekten uzaktır. Olağanüstü teşvik terbirleri ile kimlerden kimlere pay aktarıldığı ortaya konulmak gerekir. İhracatta kazandırılan dövizin yüzde 30'una ulaşan prim ödemelerinden yararlanılmakta, kazandırılan dövizin yüzde 90'ına ulaşan düşük faizli kredi kullanma imkanı tanınmakta; getirilen dövizin yüzde 60'ına ulaşan oranda döviz kullanımı ve dövizin yüzde 5'ini yurt dışında bırakma imkânı verilmekte, hatta ihracat geliri Kurumlar Vergisi matrahından kısmen düşülebilmektedir. Bu tabloda elde edilen bir doların maliyeti kaçta gelir?
- 7) "Ücuzluğu" Başbakan ağzında övünme konusu olan işgücü uluslararası tekelere peşkeş çekilmeye çalışılmıştır.
- 8) "Mini asgari ücret" adında asgari ücret altında işçi çalıştırma yolu açılmak istenmiştir.
- 9) Asgari ücret tesbit yöntemi ortadan kaldırılmak, asgari ücret artışları katsayı artışlarına bağlanmak istenmiştir.
- 10) Enflasyon karşısında yenik düşen siyasal iktidar dikkatleri başka yöne çekme çabası içinde "tarihimizin en önemli ekonomik reformu" adı altında "özelleştirmeyi" gündeme getirmiştir. Salt Sümerbank örneği gerçek niyeti gözler önüne serecek niteliktedir. Dört trilyon dolayındaki değer 600 milyar liraya özelleştirilmesi düşünülmektedir. Bunun kimlerin elinde toplanacağı bellidir. Öte yandan aynı plân çerçevesinde işçilerimizin kıdem tazminatı haklarına doğrudan yada dolaylı bir saldırıda bulunulması olasıdır.

Değerli Arkadaşlarım,

Gelelim iş yasalarının durumuna...

Nedir tablo?

- 1) 1475 sayılı İş Kanunu uygulamasından kaynaklanan çıkmazlar TÜRK-İŞ'in tüm uyarılarına, çeşitli zamanlarda yetkili mercilere ulaştırdığı görüş ve değişiklik isteklerine rağmen muhafaza edilmektedir.

Bu çerçevede,

- ☐ İşçinin işinde güvencesini ortadan kaldıran 13 üncü madde uygulanmasıyla işçilerin mesleki kaderi işverenin keyfi tercihine terkedilmiş durumdadır.
 - ☐ 13 üncü maddenin bugünkü şekliyle korunması, aynı zamanda Anayasanın "Kişinin maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme" hakkına ilişkin 17 nci; "çalışma hakkı ve ödevi" başlıklı 49 uncu; "sendikaya üye olmak ve sendikal faaliyet" başlıklı 51 ve 52 nci maddelerine aykırıdır; "sosyal devlet" ilkesiyle temelden çelişen bir durum vardır.
 - ☐ Bunun gibi, "derhal fesih" yetkisi ile ilgili 17 nci madde uygulaması iş güvencesini ortadan kaldırmaktadır.
 - ☐ Kanunun 24 ncü maddesi ile getirildiği öne sürülen güvence (çıkarılan işçinin yerine altı ay içinde başka işçi alınmaması kuralı) pratik anlamda keyfi fesihleri engelleyememektedir.
 - ☐ Kıdem tazminatı kurumu açık bir tehdit altındadır.
 - ☐ Asgari ücret tesbit yöntemi yurt gerçekleri ışığında değiştirilmek gerekirken, tesbit yöntemini olduğu gibi ortadan kaldırma yolu aranmaktadır.
 - ☐ İş hayatının teftiş ve denetimi, işçi sağlığı ve iş güvenliği denetimi hiçbir şekilde yapılmamaktadır.
- 2) 233 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile KİT'lerde yeni bir tip çalışan kesim oluşturmaya çalışılmıştır. 1982 Anayasasının 128 nci maddesindeki KİT'lerde genel idare esaslarına göre asli ve sürekli nitelikteki kamu hizmetlerinin memurlar ve diğer kamu görevlileri eliyle gerçekleştirileceği hükmü sözde dayanak olarak gösterilmiş, ancak Anayasanın bu ilkesine uymayan, kamu hizmeti niteliğinde olmayan işlerin "sözleşmeli personelce" gerçekleştirilmesi yolu seçilmiştir.

- 2) Uygulana gelen politika ile işçilerin reel ücretleri son yedi yıl içinde yüzde 50 dolayında düşmüştür.
- 3) Türkiye vergilendirmede ve gelir dağılımında en adaletsiz ülkeler arasına girmiştir.
- 4) Türkiye'de işsizlik yüzde 20'lere dayanmıştır. Gelecek beş yıllık dönemde yüzde 2,2'lik bir nüfus artışı ve yüzde 1,5'luk işgücü arzı beklenen Türkiye'de işsizliğin bulunduğu seviyede korunabilmesi için bile yılda 1 milyon 400 bin kişiye iş imkânı sağlanması gerekirken, siyasal iktidar bu alanda hiçbir ciddi önlem almamıştır. Ciddi önlem bir yana, siyasal iktidarın sözcüleri ve yetkilileri "Devletin görevinin işsize iş sağlamak olmadığını" ileri sürebilmişlerdir.
- 5) Başlangıç 1980 yılı alındığında Türk Lirasının değer kaybı yüzde 1123'ün üstündedir.
- 6) İhracat patlaması adı altında ortaya konan rakamlar elde edilen bir doların gerçek maliyetini göstermekten uzaktır. Olağanüstü teşvik terbirleri ile kimlerden kimlere pay aktarıldığı ortaya konulmak gerekir. İhracatta kazandırılan dövizin yüzde 30'una ulaşan prim ödemelerinden yararlanılmakta, kazandırılan dövizin yüzde 90'ına ulaşan düşük faizli kredi kullanma imkânı tanınmakta; getirilen dövizin yüzde 60'ına ulaşan oranda döviz kullanımı ve dövizin yüzde 5'ini yurt dışında bırakma imkânı verilmekte, hatta ihracat geliri Kurumlar Vergisi matrahından kısmen düşülebilmektedir. Bu tabloda elde edilen bir doların maliyeti kaç dolar gelir?
- 7) "Ucuzluğu" Başbakan ağzında övünme konusu olan işgücü uluslararası tekelere peşkeş çekilmeye çalışılmıştır.
- 8) "Mini asgari ücret" adında asgari ücret altında işçi çalıştırma yolu açılmak istenmiştir.
- 9) Asgari ücret tesbit yöntemi ortadan kaldırılmak, asgari ücret artışları katsayı artışlarına bağlanmak istenmiştir.
- 10) Enflasyon karşısında yenik düşen siyasal iktidar dikkatleri başka yöne çekme çabası içinde "tarihimizin en önemli ekonomik reformu" adı altında "özelleştirmeyi" gündeme getirmiştir. Salt Sümerbank örneği gerçek niyeti gözler önüne serecek niteliktedir. Dört trilyon dolayındaki değer 600 milyar liraya özelleştirilmesi düşünülmektedir. Bunun kimlerin elinde toplanacağı bellidir. Öte yandan aynı plân çerçevesinde işçilerimizin kıdem tazminatı haklarına doğrudan yada dolaylı bir saldırıda bulunulması olasıdır.

Değerli Arkadaşlarım,

Gelelim iş yasalarının durumuna...

Nedir tablo?

- 1) 1475 sayılı İş Kanunu uygulamasından kaynaklanan çıkmazlar TÜRK-İŞ'in tüm uyarılarına, çeşitli zamanlarda yetkili mercilere ulaştırdığı görüş ve değişiklik isteklerine rağmen muhafaza edilmektedir.

Bu çerçevede,

- ☐ İşçinin işinde güvencesini ortadan kaldıran 13 üncü madde uygulanmasıyla işçilerin mesleki kaderi işverenin keyfi tercihine terkedilmiş durumdadır.
- ☐ 13 üncü maddenin bugünkü şekliyle korunması, aynı zamanda Anayasanın "Kişinin maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme" hakkına ilişkin 17 nci; "çalışma hakkı ve ödevi" başlıklı 49 uncu; "sendikaya üye olmak ve sendikal faaliyet" başlıklı 51 ve 52 nci maddelerine aykırıdır; "sosyal devlet" ilkesiyle temelden çelişen bir durum vardır.
- ☐ Bunun gibi, "derhal fesih" yetkisi ile ilgili 17 nci madde uygulaması iş güvencesini ortadan kaldırmaktadır.
- ☐ Kanunun 24 ncü maddesi ile getirildiği öne sürülen güvence (çıkarılan işçinin yerine altı ay içinde başka işçi alınmaması kuralı) pratik anlamda keyfi fesihleri engelleyememektedir.
- ☐ Kıdem tazminatı kurumu açık bir tehdit altındadır.
- ☐ Asgari ücret tesbit yöntemi yurt gerçekleri ışığında değiştirilmek gerekirken, tesbit yöntemini olduğu gibi ortadan kaldırma yolu aranmaktadır.
- ☐ İş hayatının teftiş ve denetimi, işçi sağlığı ve iş güvenliği denetimi hiçbir şekilde yapılmamaktadır.

- 2) 233 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile KİT'lerde yeni bir tip çalışan kesim oluşturmaya çalışılmıştır. 1982 Anayasasının 128 nci maddesindeki KİT'lerde genel idare esaslarına göre asli ve sürekli nitelikteki kamu hizmetlerinin memurlar ve diğer kamu görevlileri eliyle gerçekleştirileceği hükmü sözde dayanak olarak gösterilmiş, ancak Anayasanın bu ilkesine uymayan, kamu hizmeti niteliğinde olmayan işlerin "sözleşmeli personelce" gerçekleştirilmesi yolu seçilmiştir.

Kararname bir "personel rejimi" kurulmasını, bunun Kanun ile düzenlenmesini öngörürken, böyle bir Yasa çıkarılmamış ve personel rejimi uygulamasına geçilmiştir. Bunun yanında Koordinasyon Kurulu kararları ve genelgelerle keyfilik egemen kılınmış, gerçekte işçi olup, hizmet akdi ile çalışanlar sözleşmeli personel statüsüne geçirilmiştir. Aynı şekilde kadrolu personel olarak nitelendirilenlerin bir bölümü 657 sayılı Kanuna tâbi personel olarak diğer bir bölümü de özel, niteliği belli olmayan kadrolu personel olarak değerlendirilmiş ve bu kadroların boşalması halinde kadroların iptali ile böyle bir kadroya tâbi olarak çalışanların sözleşmeli personel statüsüne geçmeleri teşvik edilmiştir.

Hizmet sözleşmesi başlığını taşıyarak şekilde düzenlenen sözleşmeli personel sözleşmeleri, iş hukukunun hemen tüm güvence sağlayan hükümlerine aykırıdır. Örneğin bunlar fazla çalışma ücreti talep edemezler, bayram ve tatil günlerinde gerekirse çalıştırılırlar, fazla çalışma kendilerinin onayına tabi değildir, sözleşmenin bitiminden belirli bir süre önce taraflarca yenilenmediği takdirde istihdam ilişkisi kendiliğinden sona erer, hatta KİT'ler bir ay öncesinden feshi ihbarda bulunmak koşulu ile sözleşmeyi her zaman sona erdirebilir ve bu halde tazminat ödenmesi gerekmez. Bunun gibi bu personel toplu iş sözleşmeleri kapsamına alınamaz ve bunlara toplu iş sözleşmeleri ile sağlanan hiçbir aynı ve nakdi menfaat verilemez.

Böylece mevcut sorunlar yetişmezmiş gibi, iş hukukunun temel kurallarına tamamen aykırı bir düzenleme ve uygulama ile yeni yeni çıkmazlar ve sorunlar yaratılmıştır. Bu girişimde bir temel hedef de, sendikasıztırmayı ve özelleştirme öncesinde, işçilerin kolaylıkla tasfiyesini sağlamaktır.

3) Tarım işçileri halâ en küçük bir yasal güvenceye sahip değillerdir.

Değerli Yöneticiler,

Sendika hakkı toplu pazarlık ve grev hakkı alanında tablo nedir?

- 1) Siyasal iktidar sendika hakkını, toplu pazarlık ve grev haklarını mevcut olumsuz yapısıyla muhafaza etme çabasıdadır.
- 2) Sendika hakkı açısından muhafaza edilmek istenen olumsuzluklar şunlardır:

- ☐ Sendikalaşma hakkının münhasıran "işçi statüsünde" kabul edilenlere tanınması; bu yapılırken, aynı zamanda işçi olan öğrencilerin, özel okullarda 1983 öncesine kadar toplu pazarlıktan yararlanan öğretmenlerin, bir kısım işçi niteliğinin

deki üst düzey yöneticilerin, özel kanunlarla sendikalaşması engellenenlerin (özel koruma görevlileri gibi), belirli bazı müesseselerde çalıştırılanların, 233 sayılı Kanun Hükmünde Kararname Kapsamına alınanların sendikalaşma hakkından yararlandırılmalarının sağlanması,

- ☐ sendika kurma ve sendika üyesi olmak imkânlarının kısıtlı tutulması,
 - ☐ işçilerin kendilerini temsil edecek yöneticileri serbestçe seçebilmelerinin engellenmesi,
 - ☐ seçilen yöneticilerin bu durumlarını koruyabilme imkânlarının ortadan kaldırılması (dört dönem şartı, emeklilik hali, kamu kurumlarında yönetime ve denetime katılmış olma hali, siyasal parti organlarında görev alma hali, Toplu Sözleşme, Grev ve Lokavt yasasına göre mahkûmiyet hali ihlalinde görüldüğü gibi)
 - ☐ sendikaların ana tüzükleriyle kendi yapılarına uygun, ihtiyaçları ile uyumlu düzenleme yapma imkânının engellenmesi,
 - ☐ sendikaların her eylemlerinin siyaset yapmakla suçlanmaları imkânı,
 - ☐ sendikaların siyasal baskı amacıyla denetlenmesi, karşı çıkışmaların denetlemeden kaçınılıyıcı biçimde kamuoyuna yansıtılması,
 - ☐ sendika temsilcilerinin güvençsiz durumunun sürdürülmesi,
 - ☐ sendikaların dış ilişkilerinin doğrudan ve dolaylı yollarla kontrol altında tutulması,
 - ☐ tüm bu olumsuzluklara işaret eden Uluslararası Çalışma Örgütü'nün ve diğer uluslararası kurumların "iyileştirme çalışması yapılıyor izlenimi verilerek" uyutulmaya çalışılması.
- 3) Serbest toplu pazarlık hakkının doğrudan ve dolaylı müdahalelerle işlemez halde tutulması,
 - 4) Kamu işveren sendikaları adı altında devletin ekonomik gücünün özel kesim işverenleri ile birleştirilerek işçiler karşısında örgütlenmesi,
 - 5) Toplu sözleşme düzeninde sendikasızlığın özendirilmesi,
 - 6) Arabuluculuk müessesesinin çalışmaz durumda olduğu bilinerek korunmaya çalışılması,
 - 7) Grev hakkının grev yasakları, siyasal iktidara tanınan erteleme yetkisi ve her iki halde mecburi tahkimle sonuca gitme çabası

Türk-İş Çalışma Raporu

ile kağıt üzerinde bırakılması; grev sırasında açıktan grev kırma yoluna gidilmesi, bunu grev mahallinde baskı ile, ekonomik plâtförmde ithalat tehdidi ile gerçekleştirme çabası.

ANAP bunları muhafaza etmeye çalışıyor...

Değerli Arkadaşlarım,

Sosyal güvenlik alanına gelince...

- 1) İşçi emeklilik yaşının yurt gerçekleri üstünde belirlenmesi, kazanılmış hakların ortadan kaldırılması,
- 2) Sigorta sağlık tesislerinin işçiye hizmet verir durumdan çıkarılması, özel muayene sahiplerine munzam imkânlar sağlanması,
- 3) İşçi emekli ücretlerinde mevcut adaletsizliğin daha ileri boyutlarda arttırılması,
- 4) Tarım ve orman işçilerinin sigortalılık haklarının kağıt üzerinde bırakılması,
- 5) Konut kredisinin işlerliğinin ortadan kaldırılması,
- 6) İşveren prim borçlarının takibi ve tahsili yolunda hiçbir ciddi önlem alınmaması; sigorta mal varlığının nemalandırılması konusunda hiçbir olumlu adım atılmaması.

Değerli Yöneticiler,

Bugünkü siyasal iktidar, işte tüm bu icraatın sorumlusudur.

Münhasıran işçilerin ekonomik ve sosyal hak ve menfaatlerinin korunması ve geliştirilmesi amacıyla yapılacak bir değerlendirmede, ANAP'ı işte bu saydığım icraatı (!) ile görmek ve gereğini buna göre yapmak gereklidir.

ANAP'ın işçiye verecek hiçbir şeyi olmadığı seçim beyannamesi ile de bir kez daha ortaya çıkmıştır. Seksen sayfalık beyannamede işçi sorunlarına tek bir sayfa ayrılmıştır ve orada ortaya konan görüşler, tümüyle, işveren istekleri doğrultusundadır.

Bu belirlemeler ışığında mahallerinizde gerekli çalışmaları yapmanızı bekliyor ve istiyoruz.

İşçinin kimin kendisinden yana, kimin karşısında olduğunu yaşadığı sıkıntılarla çok iyi belirleyeceğine inanmakla birlikte, aldatma çabalarına karşı Örgütümüzün uyanık olmasını ve gerekli uyarı görevini yapmasını bekliyor ve istiyorum.

TÜRK-İŞ 14 üncü Genel Kurul kararlarının, TÜRK-İŞ Yönetim ve Başkanlar Kurulu kararlarının hayata geçirilebilmesi bu çalışmaya bağlıdır.

Hepinize saygılar, sevgiler sunuyorum. Teşekkür ederim."

**TEMEL İŞÇİ SORUNLARI
VE
TÜRK-İŞ ADINA YAPILAN AÇIKLAMALAR
ERKEN GENEL SEÇİM İLE İLGİLİ BASIN TOPLANTISI (*)
İSTANBUL, 24 KASIM 1987
(Şevket Yılmaz, Türk-İş Genel Başkanı)**

(*) 6 Eylül 1987'de Anayasanın siyasal iktidarın karşı propagandasına rağmen Ulusça değiştirilmesi, ANAP iktidarını erken genel seçim kararı almaya sevk etmiştir. Türk-İş Yönetim Kurulu genel seçimlerin 29 Kasım'da yapılacağını kesinleşmesi üzerine iktisaden güçsüzlerden yana ekonomik ve sosyal politika oluşturacak ve uygulayacak bir iktidarın iş başına gelebilmesi için, başta işçiler olmak üzere, devlet memurlarının, köylünün, küçük çiftçi ve esnafın, emekli, dul ve yetimlerin kısacası iktisaden güçsüz durumdaki kesimlerin karşı karşıya bulunduğu sorunları ve bunların üstesinden gelinebilmesi için yapılmak gerekenleri bir kampanya biçiminde kapalı salon toplantılarında ve basın toplantılarında açıklama kararı almıştır. 18 Kasım/24 Kasım 1987 tarihleri arasında bu çerçevede Türk-İş Yönetim Kurulu üyeleri 31 ilde "il toplantıları" düzenlemişlerdir. 24 Kasım'da İstanbul'da, 27 Kasım'da Ankara'da yapılan basın toplantılarında işçi görüşü tüm yönleriyle kamuoyuna duyurulmuştur. Bu bölümde sunulan açıklamalar yürütülen bu çalışmanın örnekleridir.

Basınımızın Değerli Temsilcileri,

29 Kasım Pazar günü yurdumuzda genel seçimler yapılacaktır.

İşçilerin, tüm çalışanların ekonomik ve sosyal hak ve menfaatlerinin korunabilmesi ve geliştirilebilmesi, demokrasiyi tüm kurum ve kural-ları ile içine sindirebilmiş bir siyasal iktidarın işbaşına gelmesi ile müm-kündür.

Bu sebeble, dört yıldır yaşadığımız deneyimler de dikkate alındığın-da, bu seçimin iktisaden güçsüz büyük halk kitlesi açısından taşıdığı önem fevkâlade büyüktür.

Bu basın toplantısında, işçilerimizin temel sorunları, bunların kay-nağı ve alınması gereken önlemler konusunda bir durum değerlendirmesi yapmaya çalışacağım.

TÜRK-İŞ Yönetim Kurulu'nun diğer üyeleri de şu sıralarda işçilerimi-zin yoğun olduğu illerde toplantılar yapmaktadır.

Değerli Basın Mensupları,

Önce şu tesbitin yapılması gerektiğine inanıyorum: TÜRK-İŞ ve Türk işçisi ne istemiştir, ne istemektedir?

Biz önce çoğlucu ve özgürlükçü demokrasinin tüm kurum ve kural-larıyla yerleşmesini istiyoruz.

Bu isteğimizin özü; Türkiye'de bazı demokrasisinin bütün değerle-riyle hayata geçmesi demektir.

İkinci temel hedefimiz; ulusumuzun iktisaden güçsüz durumdaki ço-ğunluğunun içinde yaşadığı ağır ekonomik ve sosyal sorunların çözüle-rek, sosyal devlet ve sosyal adalet ilkelerine dayalı bir düzenin kurulabil-mesidir.

Bu alanda son yedi yıldır ve özellikle bu sürenin son dört yılında be-lirgin bir gerileme ile karşı karşıyayız.

Türkiye, Devletin "sosyallik" niteliğinin hemen hemen tamamen or-tadan kalktığı bir dönem yaşıyor.

Sosyal adalet gerekleri açık bir biçimde savsaklanıyor, ihmal ediliyor.

Bunun en tipik örneği; çalışanların temel hak ve özgürlükleri önün-deki engellerdir.

Dört yıldan beri endüstri ilişkileri sistemi felce uğratılmıştır.

TÜRK-İŞ bu alanda Birleşmiş Milletler Çalışma Örgütü (ILO) nun ev-rensel geçerliliği olan ilkelerini kendisine ölçü olarak almıştır.

Hedef, işçi hak ve özgürlüklerine yönelik haksız ve adaletsiz kısıtla-

Basınımızın Değerli Temsilcileri,

29 Kasım Pazar günü yurdumuzda genel seçimler yapılacaktır.

İşçilerin, tüm çalışanların ekonomik ve sosyal hak ve menfaatlerinin korunabilmesi ve geliştirilebilmesi, demokrasiyi tüm kurum ve kural-ları ile içine sindirebilmiş bir siyasal iktidarın işbaşına gelmesi ile müm-kündür.

Bu sebeble, dört yıldır yaşadığımız deneyimler de dikkate alındığında, bu seçimin iktisaden güçsüz büyük halk kitlesi açısından taşıdığı önem fevkâlade büyüktür.

Bu basın toplantısında, işçilerimizin temel sorunları, bunların kay-nağı ve alınması gereken önlemler konusunda bir durum değerlendirmesi yapmaya çalışacağım.

TÜRK-İŞ Yönetim Kurulu'nun diğer üyeleri de şu sıralarda işçilerimi-zin yoğun olduğu illerde toplantılar yapmaktadır.

Değerli Basın Mensupları,

Önce şu tesbitin yapılması gerektiğine inanıyorum: TÜRK-İŞ ve Türk işçisi ne istemiştir, ne istemektedir?

Biz önce çoğlucu ve özgürlükçü demokrasinin tüm kurum ve kural-larıyla yerleşmesini istiyoruz.

Bu isteğimizin özü; Türkiye'de bazı demokrasisinin bütün değerle-riyle hayata geçmesi demektir.

İkinci temel hedefimiz; ulusumuzun iktisaden güçsüz durumdaki ço-ğunluğunun içinde yaşadığı ağır ekonomik ve sosyal sorunların çözüle-rek, sosyal devlet ve sosyal adalet ilkelerine dayalı bir düzenin kurulabil-mesidir.

Bu alanda son yedi yıldır ve özellikle bu sürenin son dört yılında be-lirgin bir gerileme ile karşı karşıyayız.

Türkiye, Devletin "sosyallik" niteliğinin hemen hemen tamamen or-tadan kalktığı bir dönem yaşıyor.

Sosyal adalet gerekleri açık bir biçimde savsaklanıyor, ihmal ediliyor.

Bunun en tipik örneği; çalışanların temel hak ve özgürlükleri önün-deki engellerdir.

Dört yıldan beri endüstri ilişkileri sistemi felce uğratılmıştır.

TÜRK-İŞ bu alanda Birleşmiş Milletler Çalışma Örgütü (ILO) nun ev-rensel geçerliliği olan ilkelerini kendisine ölçü olarak almıştır.

Hedef, işçi hak ve özgürlüklerine yönelik haksız ve adaletsiz kısıtla-

Yine:

- ☐ Eğer bir ülkede çalışanlar içinde önemli bir kesim salt çalıştırma statüleri sebebiyle sendikalaşma özgürlüğünden yoksunsa,
- ☐ Buna 233 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile yenileri eklenmek isteniyorsa,
- ☐ İşçiler ekonomik hak ve çıkarlarını korumak ve geliştirmek için kurdukları örgütleri özgürce yönetemiyor, yöneticilerini serbestçe seçemiyor, iş programlarını ve çalışma hedeflerini özgürce belirleyemiyorsa,
- ☐ Sendikalar toplumdan tecrit edilmiş bir biçimde, idarenin keyfi tasarruf ve kararlarına karşı etkin yasal güvencelerle korunamıyor ise,

O ülkede sorun vardır.

Aynı şekilde;

- ☐ İşçilerin hak ve menfaatlerini koruma ve geliştirmede, işçi-işveren çıkar çelişkisini akılcı dengelere kavuşturmada, iş uyumazlıklarını en aza indirmede yegane akılcı yöntem olan serbest toplu pazarlık ve bu hakkın kullanılabilmesinin yegane güvencesi olan grev, çeşitli kısıtlamalarla etkin biçimde kullanılmıyorsa,
- ☐ Mecburi tahkim, serbest toplu pazarlığın ikâmesi olarak düşünülmüyorsa,

O ülkede sorun vardır.

Bir ülkede:

- ☐ İşçilere salt emeğinden yararlanılacak kişiler olarak bakılıyor, yol açabileceği yabancılaşmaya aldırmaksızın işyerlerinin yönetim ve denetiminde düşüncelerine itibar edilmiyorsa,
- ☐ Çalışma güvencesi işverenin iki dudağı arasındaysa,
- ☐ İnsan hakları ve kamu özgürlükleri yeterli güvencelerden yoksunsa,

O ülkede sorun vardır.

İşte Türkiye' bugünkü siyasal iktidar yönetiminde, yıllardır bu sorunları yaşamaktadır.

Coğulcu ve özgürlükçü demokrasiyi sağlıklı, daha da önemlisi sürekli kılabilmenin başlıca yolu, bu sorunlara meydan vermemek, üstesinden gelmektir.

Değerli Basın Mensupları,

TÜRK-İŞ olarak, işçilerin hak ve menfaatlerini geliştirmede karşımıza çıkacak her türlü engeli aşmada kararlıyız.

Bu mücadelemizde en büyük engelin siyasal iktidar olduğunu tesbit ettiğimiz günden itibaren çizgimizden sapmadık.

Kişilerle hiçbir özel hesabımızın olmadığını, işçileri tamamen dışlayan ekonomik ve sosyal politikada hakim zihniyetle hesaplaşmakta olduğumuzu sık sık belirttim.

Sorunların çözümüne katkıda bulunmaları beklenirken, yeni yeni sorunlar getiren siyasal iktidar, son zamanlarda da TÜRK-İŞ'i yıldırmanın yollarını aramaktadır.

Siyaset-sendika ilişkisinde suç işlediğimiz yolunda demeçler verilerek, Savcılıklar harekete geçirilmektedir.

Yönetim Kurulu karar defterlerimiz savcılıkça istenmekte ve didik didik incelenerek iade edilmektedir.

Sayın Başbakan, bulunduğu mevkiin sorumluluğu, ciddiyeti ve ağırbaşlılığı ile asla bağdaşmayan bir tarzda, beni süründüreceğini söylebilmektedir.

Sayın Özal'la bizim aramızda demokrasi anlayışında büyük uçurumlar bulunmaktadır.

Sadece bizim demokrasi anlayışımızla da değil, Sayın Özal'ın demokrasi anlayışı, yasaklı demokrasiyi savunması, kendisinden başka herkesle demokrasi anlayışında ters düştüğünü göstermektedir.

Bilinmelidir ki, sendikalar çalışanların hak ve menfaatlerini geliştirmek için kurulduğuna göre, bu kuruluşların görev alanı çok geniştir.

Bizler, aynı zamanda demokrasiye işlerlik kazandırmakla da yükümlüüz.

Değerli Basın Mensupları,

Dört yıllık icraatını gördüğümüz ve yaşadığımız siyasal iktidarın, gelecek için neler düşündüğünü, çalışma hayatıyla ilgili sorunlara bir daha iktidar olması halinde nasıl bakacağını merak ettik ve seçim beyannamesini inceledik.

2800 satırlık seçim beyannamesinde, çalışma hayatına sadece 28 satır ayrılmış.

Tamamı, işveren çevrelerinin görüşlerini yansıtıyor.

Sayın Özal ve ANAP, işçileri gözden çıkardığını seçim bildirgesi ile

Türk-İş Çalışma Raporu

bir kez daha sergiliyor.

Türk işçisi, Türk çalışanı, dar ve sabit gelirli büyük halk kesimleri, hiç kuşku yok ki 29 Kasım'da bütün bu olumsuzlukları çok iyi değerlendirecektir.

İşçiler olarak bu olumsuzlukları kader olarak kabul edemeyiz.

Onun için, demokratik yollardan elde edeceğimiz tüm fırsatları kullanırken, hata yapmamaya özen göstereceğiz.

Ara seçimlerde "senin reyine ihtiyacım yok" diye meydanlarda işçileri azarlayan Başbakan Özal ile bugün rey isteyen ANAP Genel Başkanı aynı kişidir.

Türk işçileri, dört yıldır maruz kaldığı düşmanlıkları, itilip kakılmayı, horlanmayı unutmuş değildir.

Değerli Basın Mensupları,

TÜRK-İŞ Genel Başkanı olarak sizlerden bir dileğim var.

Bugün kamuoyu oluşturmada en etkili kuruluş olan Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu'nun, demokrasinin en önemli göstergelerinden biri olan genel seçimler öncesindeki anlaşılmaz tavrı bilinmektedir.

Sesimizi başta işçiler olmak üzere kamuoyuna duyurmada tek dayanağımız yazılı basınımızdır.

İşçi ve yurt sorunlarında büyük duyarlılığını her zaman takdir ve şükranla karşıladığımız basınımızdan, Yönetim Kurulu üyeleri diğer arkadaşlarımin yurt sathındaki çalışmalarında dahil, geniş bir değerlendirme yapmalarını diliyorum ve bekliyorum.

Bu vesile ile sizleri saygı ve sevgi ile selâmlıyorum. Teşekkür ederim.

BELGE 16

**TÜRK-İŞ ADINA YAPILAN AÇIKLAMALAR
VE
ERKEN GENEL SEÇİM İLE İLGİLİ BASIN TOPLANTISI
ANKARA, 27 KASIM 1987
(Şevket Yılmaz, Türk-İş Genel Başkanı)**

Basınımızın Değerli Mensupları,
Genel seçimlere iki gün kalmıştır.

29 Kasım 1987 günü bizleri beş yıl süre ile yönetecek kişileri seçeceğiz.

Yurt düzeyinde aylardır sürdürdüğümüz temasların ön sonuçlarının alındığı şu günlerde, TÜRK-İŞ Örgütü'nün düşüncelerini kamuoyuna bir kez daha duyurmayı, işçilerin ekonomik ve sosyal hak ve menfaatlerinin korunması ve geliştirilmesi işlevinin bir gereği olarak görüyorum.

Bugünkü siyasal iktidar,

- ☐ mutfağı enkaz haline getirmiştir.
- ☐ işçiyi işinde de, evinde de köle yapmıştır.
- ☐ işçilerin en temel haklarına saygısızdır.
- ☐ toplu sözleşme düzenine, grev hakkına temelden karşıdır.
- ☐ teşmil yetkisini kötüye kullanarak, toplu pazarlık hakkını ortadan kaldırmaktadır.
- ☐ hür sendikacılığa tahammülü yoktur.
- ☐ işsiz sayısının yüzde 20'lere ulaşması umurunda değildir.
- ☐ Türkiye'nin "gelir dağılımı en bozuk ülke" halini almasından memnundur, hatta övünme payı çıkarmaktadır.
- ☐ Türk işçisinin emeğini yerli ve yabancı tekellere sömürtme çabasındadır.
- ☐ temel insan haklarını çiğnemiştir, çiğnemektedir.
- ☐ Türkiye'yi uluslararası taahhütlerine uymayan, yan çizen bir ülke haline getirmiştir.
- ☐ emekliye, dula, yetime acımasızdır.
- ☐ işçiye, devlet memuruna, köylüye, küçük esnafa, küçük çiftçiye karşı; para babalarının ise yanındadır.
- ☐ ekonomik ve sosyal kalkınma ve büyüme gereklerini unutmuş, uluslararası finans kurumlarına yaranma, Türk Ulusunu kelimenin tam anlamıyla bir borç batağına sürükleme yolundadır.
- ☐ özelleştirme adı altında bu Millet'in malını yok pahasına iktisaden güçlü azınlığa intikal ettirme hazırlığı içindedir.

Bütün bunları işçilerin, iktisaden güçsüz durumdaki çoğunluğun görmediğini sanmak boş hayaldir.

İşçi biliyor, görüyor.

Anket sonuçlarıyla değil, yaşayarak biliyor.

Hemen şunu belirtiyim. İşçiler, iktisaden güçsüz durumdaki kesimler, çeşitli anket sonuçlarının gerçek durumu, en azından kendi düşüncelerini yansıtmadığını haykırıyorlar. "Bu dolaylı bir propagandadır" diyorlar.

Yönetim Kurulu üyelerimizin işçilerin, iktisaden güçsüz durumdaki halk kitlelerinin çoğunluğu bölge ve illerde yaptıkları belirlemeler, Türk işçisinin kararlılığını bir kez daha ortaya çıkarmıştır.

Öyle inanıyorum ki, işçiler dört yıl boyunca kendilerine köle muamelesi yapanlara, sömürenlere, "senin reyine ihtiyacım yok" diyenlere gerekli cevabı 29 Kasım 1987 günü verecektir.

29 Kasım 1987'de işçiler,

- ☐ sosyal adalete dayalı demokratik bir düzenin kurulabilmesi için oy vereceklerdir.
- ☐ insan haklarına ve özgürlüklerine saygı duymayanları hizaya sokmak için oy vereceklerdir.
- ☐ vurgun, yolsuzluk ve sömürüyü ortadan kaldırmak için oy vereceklerdir.
- ☐ fakir fukarayı aldatanlara ders vermek için oy vereceklerdir.
- ☐ grevli serbest toplu pazarlık düzeni ve hür sendikacılık için oy vereceklerdir.
- ☐ insanlık onuru ile bağdaşan, güvenceli bir yaşam için oy vereceklerdir.
- ☐ Atatürk ilke ve devrimlerinin yaşatılabilmesi için oy vereceklerdir.
- ☐ demokrasiyi tüm kurum ve kuralları ile yenien kurabilmek için oy vereceklerdir.

Siyasal iktidarın işçiye verdiği tek şey ızdıraptır, sıkıntıdır.

İşçiler 2800 satırlık seçim beyannamesinde, çalışma hayatının sorunlarına, o da, hemen tümü işveren çıkarları ve istekleri doğrultusunda ancak 28 satır ayıran bu siyasal iktidara, layık olduğu dersi vermek için sandık başına gideceklerdir.

Ekmek için özgürlük için, onurlu bir barış için oy vereceklerdir.

Değerli Basın Mensupları,

Türk işçisinin bu kararlılığı yeni de değildir.

Türk işçisi bugünkü siyasal iktidara tam beş kez kendileri ile ilgili, temel hak ve özgürlükleri, ekonomik ve sosyal haklarıyla ilgili değişiklik isteklerinin verildiğini görmüştür.

Türk işçisi sorunlarının TBMM'ne yansıtıldığına ve ANAP çoğunluğunca hiçbir önlem alınmadığına tanık olmuştur.

Toplu pazarlık düzenindeki baskıları yaşamıştır. İzmir'den başlayarak meydanlarda 6 kez haykırdığını unutmamıştır. Yüzlerce kapalı salon toplantısında haksızlıkları, adaletsizlikleri protesto etmiştir.

Ve bugünlere gelinmiştir.

29 Kasım cevap verme günüdür.

Bu cevabın esaslı bir ders teşkil edeceğine yürekten inanıyorum."

**KAPALI SALON TOPLANTILARI
VE
TÜRK-İŞ ADINA YAPILAN AÇIKLAMALAR (*)
EYLEM KARARI İLE İLGİLİ BİRİNCİ BÖLGE
YÖNETİCİLERİ TOPLANTISI
İSTANBUL, 6 MART 1988
(Şevket Yılmaz, Türk-İş Genel Başkanı)**

(*) 1988 yılı eylem planının örgüte mal edilmesi doğrultusunda örgüt yöneticilerine bilgi verilmesi amacına dönük olarak 28 Şubat/6 Mart 1988 tarihleri arasında 8 ilde bölge toplantıları düzenlenmiştir. Bölge toplantıları, 28 Şubat 1988'de Samsun'da Türk-İş Genel Sekreterinin, Sivas'da Türk-İş Genel Mali Sekreterinin, Adana'da Türk-İş Genel Eğitim Sekreterinin, Diyarbakır'da Türk-İş Genel Örgütlenme Sekreterinin, 5 Mart 1988'de Bursa'da Türk-İş Genel Sekreterinin, İzmir'de Türk-İş Genel Mali Sekreterine Türk-İş Genel Eğitim Sekreterinin, Eskişehir'de Türk-İş Genel Örgütlenme Sekreterinin, 6 Mart'ta İstanbul'da Türk-İş Genel Başkanının yönetiminde ve tüm Türk-İş Yönetim Kurulu Üyeleri ile her düzeyde örgüt yöneticileri ve üyelerinin katılımıyla yapılmıştır. Eylem planının ilk uygulaması 11 Mart 1988'de ülke çapında yapılan "yemek boykotu" ile başlatılmıştır. Bu konuşma Türk-İş Genel Başkanının bu kapsamdaki son bölge toplantısında yaptığı konuşmadır.

"Sayın Başkan

Saygıdeğer Yönetici ve İşçi Kardeşlerim,

Basınımızın Değerli Temsilcileri

“Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu TÜRK-İŞ tarafından düzenlenen bu toplantı, Siyasal iktidarın ağır ekonomik sorunlar ve çıkmazlar karşısında süregelen vurdumduymazlığı sebebiyle alınan eylem kararları ile ilgili bir “hazırlık toplantısı”dır.

Toplantımıza hoş geldiniz.

Sizleri şahsım ve TÜRK-İŞ yetkili kurulları adına selamlıyorum.

Değerli arkadaşlarım,

Bugün, aynı amaçla, bölge temsilciliklerimizde düzenlediğiniz toplantıları tamamlamış olacağız.

TÜRK-İŞ Yönetim Kurulu üyeleri ve sendikalarımızın genel başkanlarının katıldıkları bu toplantılarda, haksızlıklar karşısında bilenmiş; kararlı; her yönüyle mücadeleye hazır işçiler, temsilciler, liderler gördük.

Bunu gururla sizlere duyurmak istiyorum.

Yurdumuzu tümüyle kapsayan sekiz bölgemizde, 800’ü aşkın şubemizde aynı sesi duymak; aynı kararlılığı, aynı mücadele azmini tesbit etmek, aynı disiplini görmek, aynı gücü hissetmek son derece olumlu bir tablodur.

Bunu, diğer yedi bölgemizde olduğu gibi, İstanbul’da yaşamak önemli bir mutluluk kaynağıdır.

Bir güven kaynağıdır.

Sorunları, çıkmazları aşabilmenin ön şartıdır.

Yaşadığımız bu tablonun, Genel Başkanınız olarak beni son derece mutlu ettiğini sizlere bildirmek istiyorum, teşekkür ediyorum.

Değerli Kardeşlerim,

Mücadelede başarı yöneldiğiniz hedeflerin doğru olmasına; iyi tesbit edilmiş olmasına bağlıdır.

TÜRK-İŞ topluluğu, tüm tarihi boyunca hedeflerini dikkatle belirlemiştir; iyi belirlemiştir.

Akılcılığı dajma ön planda tutmuştur.

Adaletli olmuştur.

Gerçekci olmuştur.

Yurt ve işçi sorunlarını bir bütün olarak görmüştür.

Yeni değil; aylar öncesinde tesbit ettiğimiz hedefler bilinmektedir.

Biz herşeyden önce, Yurdumuzda çoğulcu ve özgürlükçü demokrasinin tüm kurum ve kuralları ile yerleştirilmesini istiyoruz.

Biz, Ulusumuzun iktisaden güçsüz durumdaki çoğunluğunun ağır ekonomik ve sosyal sorunlarının çözülerek "sosyal devlet" ve "sosyal adalet" ilkelerine ve gereklerine dayalı bir düzenin kurulabilmesini istiyoruz.

Biz, işçi hak ve özgürlüklerini hedef alan haksız ve adaletsiz kısıtlamaların ve uygulamaların derhal kaldırılmasını istiyoruz.

Biz, grevli serbest toplu pazarlık düzenine yeniden, tüm Batı demokrasilerinde olduğu gibi, işlerlik kazandırılmasını istiyoruz.

Bu tarihe kadar çeşitli vesilelerle açıklamalarımızda; açık hava ve kapalı salon toplantılarında belirttiğimiz gibi, ekmek istiyoruz. Özgürlük istiyoruz. Ekmeğin ve Özgürlüğün olduğu bir ortamda "barışa hazırız" diyoruz.

Bunlar bizim açımızdan "olmasa olmaz" sözü ile ifade edebilecek temel unsurlardır; temel hareket noktalarıdır.

İşte bugün ne ekmek, ne özgürlük olmadığı içindir ki buradayız. Ekmek ve özgürlük olmadığı sürece de, asla barışçı olmayacağız.

Değerli Arkadaşlarım,

Siyasal iktidar, her çeşit uyarıya rağmen çalışanlar karşısında hasmane tutumunu sürdürmektedir.

Yapısındaki tüm çarpıkları ve 18 nci Yüzyıl anlayışı ile uygulanmaya çalışan ekonomik sistem, iktisaden güçsüz durumdaki geniş halk kesimlerini Devlet himayesinden büyük ölçüde yoksun hale getirmiştir.

Devlet bu kesimleri koruyucu sosyal, ekonomik ve mali tedbirler alması ödevini yerine getiremez duruma girmiştir.

Devletin ekonomik hayattaki belirleyici etkinliği ve rolü hiç mertebesine indirgenmiştir; kitleler özel sermayenin egemenliği altına sokulmak, infasına terkedilmek istenmektedir.

Siyasal iktidar geniş kitlelerin ağır ekonomik güçlükler ve her ölçünün ötesindeki hayat pahalılığı altında ezilmesine seyircidir.

Siyasal iktidar uyguladığı gelirler politikası ile bu ezilmeyi bizzat sağlamaktadır.

Gerçek gelir düzeyinin yarı yarıya eksildiği; yüzbinlerce yurttaşımı-

zın aileleri ile birlikte asgari ücret düzeyinde sefaletle mahkum edildiği bir ortamda, sıkıntıları ortadan kaldırmakla ödevli olanlar, bunu yapmak bir yana, daha ağır, daha ileri ölçüde sıkıntıları teşvik etmekte, yönlendirmektedir.

İktisaden, güçsüz durumdaki kesimlerin dışından tırnağından artırarak yerine getirdiği vergi ödeme yükümlülüğü ile sağlanan imkanlar, siyasal iktidarla bütünleşen üç beş sermayedara ya da kuruma aktarılmaktadır.

Emeğin, sadece ulusal düzeyde değil, uluslararası düzeyde bir met'a gibi, ucuzluğu ile iftihar edilerek pazarlanmaya kalkışılması; Türk çalışanın emeğinin yabancı tekellerce Türkiye Cumhuriyeti Devleti hudutları içinde sömürülebilmesi için her çeşit imkanın yaratılması, bugünkü siyasal iktidar için temel hedeftir.

Bugün Türkiye'de milyonlarca insanımızın, tarım işçilerinin iş yasalarının ve sosyal güvenlik sisteminin dışında, güvencesiz durumlarını sürdürmeleri siyasal iktidarı rahatsız etmemektedir.

Siyasal iktidar, gelir dağılımındaki adaletsizlikleri dengeleyebilecek kurumların, örneğin grevli toplu pazarlık düzeninin işlerlik kazanmamasından sıkıntı duymamaktadır.

Sömürü şartlarını kolaylaştırmak maksadıyla, Devlet'i çalışanlar karşısında örgütlenme, Devlet gücünü, özel sermaye ile bütünleştirmek yolunu seçmektedir.

Devletin müdahalesi dışında gelişmesi gerekli olan toplu pazarlık düzeni, siyasal iktidarın açık ve aktif müdahalesi altındadır.

Yüzbinlerce çalışan "sözleşmeli" adı altında ekonomik hak ve menfaatlerini koruma ve geliştirme imkanlarını, örgütlenme hakkını, toplu sözleşmelerden yararlanma hakkını kaybetme tehdidi altındadır.

Devlet memurlarının en doğal hakkı olan sendikalaşma ve toplu pazarlık hakkı tanınmamakta direnilmektedir.

Hür sendikacılık ilkeleri açıkca çiğnenmektedir.

Çalışan için asgari ölçülerde de olsa, güvence sağlayan tüm kurumlara göz dikilmiştir.

Kıdem tazminatı tehdit altındadır; işçinin geleceği, mesleki kaderi işverenin iki dudağı arasındadır.

İşçi Sağlığı ve İş Güvenliğinde yürekler acısı bir tablo vardır. İşçilere ve ailelerine yönelik sağlık hizmetleri tek kelime ile yoktur.

Ekonomik sistemin çarpıklıklarından ve bu çarpıklıklarda, bu kafa da ısrarlı olmasından kaynaklanan, kamu vicdanını ağır şekilde rencide

eden bu tablonun Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu, Örgüt yöneticileri ve Konfederasyon saflarında tek vücut, tek ses olarak bütünleşmiş milyonlarca işçi ve aileleri tarafından kabul edilmesi, karşılıksız bırakılması asla, asla mümkün değildir.

Sorarım sizlere;

Biz bu gidişe boyun eğebilir miyiz?

Ekmeğin, özgürlüğün olmadığı yerde barıştan söz edebilir miyiz?

Haysiyetimizin ayaklar altına alınmasına seyirci kalabilir miyiz?

Elbette boyun eğemeyiz, eğmeyeceğiz.

Elbette ekmek ve özgürlük gelene kadar barıştan söz edemeyiz; etmeyeceğiz.

Elbette haysiyetimizin ayaklar altına alınmasına seyirci kalamayız kalmayacağız.

Değerli Kardeşlerim,

Yıllardır çeşitli biçimlerde ortaya konan eylemlerle; yurt içinde ve uluslararası kurumlar önünde yurt dışında sürdürdüğümüz mücadele ile belirli noktalara gelinmiştir.

Siyasal iktidarın, siyasal iktidarı kısa vadeli çıkarları öyle gerektirdiği için destekleyen, onunla bütünleşen, güç odaklarının halka sunduğu umut balonları tek tek patlıyor...

Halk nasıl aldatıldığını, bir propagandanın cazibesine; renkli vaatlerle kendini nasıl kaptırdığını bugün her zamankinden daha net bir biçimde görüyor, tesbit ediyor.

Sistemi de, sonuçları da tartışmalı bir seçim, iktisaden güçsüz kesimlerin temsilcilerini, sizleri umutsuzluğa sürüklememelidir.

Hepimiz, herkes bilmelidir ki, biz olmazsak hiçbir şey olmaz. Memleket durur...

Gözdağı ile, baskı ile sonuç alınamaz; karşılık görür.

Bunu tirmandıranlar, sonucu ne olursa olsun, kendilerini sorumluluktan asla kurtaramayacaklardır.

Bu ülkeyi üç beş sermayedarın çıkar hesaplarına terketmeyeceğimiz bilinmelidir.

Değerli Arkadaşlarım,

Milyonlarca insanımızın temsilcileri olarak yetkili kurullarımızda gelişmeleri ve alınacak önlemleri dikkatle tesbit etmeye çalıştık.

Üçgün önce, belirli bazı temel ilkeleri yansıtmadıkça toplu iş sözleşmelerinin yapılmasını kararlaştırdık.

Bu kararın alınmasından çok önce protokole bağlanmış bulunan bir sözleşme dışında temel ilkeleri yansıtmayan toplu sözleşmeler yapılmayacak, sözleşme görüşmeleri derhal kesilecektir.

Toplu olarak grevlerle mücadeleyi sürdüreceğiz. Her çeşit dayanışma yöntemlerini, biçimlerini geliştireceğiz.

Çok kısa süre içinde tüm Türkiye'de; işçinin olduğu her yerde, tüm il ve ilçelerde, aynı gün, aynı saatlerde, ailelerimizle birlikte bu gidişe "dur" diyeceğiz.

Belli merkezlerde toplanıp siyasal iktidarın tutumunu protesto edeceğiz.

Haksızlıklar ve adaletsizlikler karşısında her yoldan direnme hakkımızı kullanacağız.

Genel Başkanınız olarak ben; Yönetim Kurulumuz ve Başkanlarınız 11 Mart 1988 günü siyasal iktidarın, onun destekçisi işverenlerin tutumunu protesto etmek için ögle yemeğini yemeyeceğiz; boykot edeceğiz.

Burada, huzurunuzda herkesi aklını başına toplamaya davet ediyorum.

"İşçi ile oynamaktan derhal vazgeçiniz" diyorum.

Sonuçlarına katlanamazsınız" diyorum.

Tek ses, tek vücut, tek yumruk olarak ekmek ve özgürlük mücadelemizde sizlere başarılar diliyorum; yetkili kurullarımız adına sizleri selamlıyorum, kucaklıyorum.

Saygılar sunuyorum sizlere.

Teşekkür ederim."

**KAPALI SALON TOPLANTILARI
VE
TÜRK-İŞ ADINA YAPILAN AÇIKLAMALAR
“ANAYASA DEĞİŞİKLİĞİNE HAYIR” KAMPANYASI
ÇERÇEVESİNDE YAPILAN
SAMSUN BÖLGE KURULU TOPLANTISI (*)
5 EYLÜL 1988
(Şevket Yılmaz, Türk-İş Genel Başkanı)**

(*) Ülkede siyasal ve ekonomik istikrarsızlığın tırmanması, siyasal iktidarı Anayasa hükmüne göre 1989 yılı Mart ayında yapılması gereken yerel seçimleri, daha çok oy kaybına uğramamak için öne alma noktasına getirmiş, bunun için de 25 Eylül 1988 tarihinde erken yerel seçim için halk oylamasına başvurulmuştur. Türk-İş Yönetim Kurulu yaptığı değerlendirmede, iktidarın başlıca hedefinin Türkiye’yi iktisaden güçlü durumdaki azınlığın ekonomik ve siyasal ipoteği altında tutmak olduğu, Anayasa değişikliği önerilerinde münhasıran kendi siyasal çıkarlarını gözettiği sonucuna varmış, Anayasa değişikliği isteğine karşı çıkılması gerektiğine karar vermiştir. Türk-İş Yönetim Kurulu bu kararı ışığında 5 Eylül 1988/13 Eylül 1988 tarihleri arasında Samsun, Sivas, Bursa, Adana, Erzurum, İzmir, Eskişehir, Diyarbakır, İstanbul ve Ankara illerinde “bölge kurul toplantıları” düzenlemiştir. “Hayır” kampanyası sırasında Türk-İş Genel Sekreteri “Kayseri, Yozgat, Kırşehir, Nevşehir, Tokat, Malatya, Erzincan, Gümüşhane, Ağrı, Kars ve Artvin” illerinde; Türk-İş Genel Mali Sekreteri “Bilecik, Balıkesir, Çanakkale, Aydın, Manisa, Muğla, Denizli ve Uşak” illerinde; Türk-İş Genel Eğitim Sekreteri “Afyon, Kütahya, Isparta, Burdur, Konya, Çankırı, Çorum, Amasya, Sinop, Kastamonu, Ordu, Giresun, Trabzon ve Rize” illerinde; Türk-İş Genel Teşkilatlandırma Sekreteri “Niğde, Mersin, Antalya, Hatay, Gaziantep, Karamanmaraş, Urfa, Adıyaman, Mardin, Hakkari, Van, Bitlis, Bingöl, Tunceli, Siirt, Muş ve Elazığ” illerinde sendika yöneticileri ve temsilcileri ile biraraya gelerek Anayasa halkoylamasında “hayır” oyu kullanılmasını istemişlerdir. 25 Eylül 1988 tarihinde yapılan halkoylamasında siyasal iktidar işçilerden ve demokrasi savunucularından büyük ders almıştır. Oylama sonunda seçmenlerin yüzde 65’i, siyasal iktidarın getirdiği yerel seçimleri öne almayla ilgili Anayasa değişikliğini reddetmiştir. Bunu 26 Mart 1989 yerel seçimlerinde siyasal iktidarın oy oranının yüzde 21.80’e düşmesi izlemiştir. Sunulan konuşmalar bu kampanya sırasında yapılan konuşmalara örnektir.

Sendikalarımızın değerli yönetici ve üyeleri,

Basınımızın seçkin temsilcileri,

TÜRK-İŞ Yönetim ve Başkanlar Kurulu'nun sevgilerini, saygılarını, size olan güvenlerini ileterek konuşmama başlarken; Genel Başkanınız olarak hepinizi teker teker gözlerinizden öpüyorum.

6 Eylül 1986 tarihinde ara seçimler öncesinde yine Samsun'da sizlerle biraraya gelmiştik.

İşçiler olarak siyasal iktidarın umursamaz tavrını burada protesto etmiş, demokratik yollardan çıkacak her fırsatta tepkimizi göstermek zorunda olduğumuzu haykırmiştık.

Sonuç, siyasal iktidarı Samsun'da büyük kayba uğrattık.

26 Nisan 1987 tarihinde yine Samsun'daydık.

Onbinlerce işçi, uğranılan haksızlıkların ve önü alınamayan enflasyon yüzünden çekilen ızdırapların öfkesi ile yürüdüler, mitingde tepkilerini dile getirdiler.

Samsun, kurtuluş savaşında büyük Atatürk'ün ilk adımı attığı bu yiğit insanlar şehrine 3 Eylül 1987 tarihinde yine geldik.

Bu sefer de demokrasimizin yüz karası olan yasaklardan birinin kaldırılması için sizlerle biraraya geldik.

O çalışmalarımız da meyvesini verdi ve "siyasî yasaklılar" diye bilinen bir grup insanımızın yasakları kalktı.

TÜRK-İŞ'in "Yasaksız Demokrasi" anlayışı olmasaydı, bugün o yasaklar kalkmamış olacaktı.

Değerli arkadaşlarım,

29 Kasım 1987 tarihinde yapılan genel seçimlerden önce de bu ülkede alın teri döken ve bunun karşılığını alamayan insanlar olarak tepkilerimizi ortaya koyduk.

Siyasal iktidar bu tavrımız nedeniyle bir önceki seçime oranla büyük oy kaybına uğradı.

Ama gelin görün ki; yüzde 36 oranındaki oyla, meclisin dörtte üçü kadar milletvekili çıkardı. Seçim kanunu bunu gerektiriyordu.

TÜRK-İŞ olarak, kavgamızı sürdürmenin yanı sıra, siyasal iktidardan taleplerimizi elbette sürdürecektik.

28 Aralık 1987 tarihinde Yönetim Kurulu üyeleri ile birlikte Başkan'ı ziyaret ettik.

Hayat pahalılığının çekilmez hale geldiğini, çalışma hayatıyla ilgili

Anayasa ve yasalarda acil değişikliğe ihtiyaç olduğunu söyledik.

Çalışma hayatıyla ilgili yasalarda bir değişikliğe gidileceğini, TÜRK-İŞ ile arada sırada kavga ettiklerini, fakat diyalogu koparmadıklarını söylediler.

10 Şubat 1988 tarihinde toplanan Başkanlar Kurulumuz, bir dizi eylem kararı aldı.

Bunların içinde ülke çapında ilk genel prova, yemek boykotu ile uygulandı.

Gördük ki; 1 milyon 600 bini aşkın işçi, el ele ve gönül gönüle mücadelede kararlıydı.

Siyasal iktidar, ILO toplantısının da yaklaşmış olduğunu dikkate alarak, önce bir ek zam uygulaması, arkasından da çalışma hayatıyla ilgili yasalarda değişikliği gündeme getirdi.

Ek zam konusunu hepimiz biliyorsunuz. Diş kovuğunu bile doldurmayacak bir ödemeden söz ediliyordu.

Sendikalarımızı serbest bıraktık.

Sakarya ve Adana'da muhteşem iki yürüyüş ve miting sonrasında Başkanlar Kurulu üyeleriyle Yönetim Kurulumuz birlikte Başbakan ve bazı bakanlarla bir zirve toplantısı yaptık.

Sayın Başbakana, tahammülümüzün kalmadığını söyledim.

Bildiğiniz gibi, 2821 ve 2822 sayılı Sendikalar; Toplu İş Sözleşmesi Grev ve Lokavt yasalarında bazı ufak tefek değişiklikler yapıldı.

Değerli dostlarım,

Bir yandan eylem programı, diğer yandan Hükümetin ek zam ve yasa değişikliklerine yönelişini Uluslararası Çalışma Teşkilatı ILO'nun yıllık kongresi izledi.

Orada da şikayetçi olduk.

Yapılan yasal değişikliklerin yeterli olmadığını ifade ettik.

Daha sonra Sosyal Sigortalar Genel Kurulu ve onu takiben de benim bir süre dinlenmek zorunda kaldığım rahatsızlığım oldu.

Göreve başlar başlamaz, Başkanlar Kurulumuzu toplantıya çağırdık.

26-27 Ağustos tarihlerinde yapılan toplantıda, 25 Eylül'de uygulanacak ANAYASA REFERANDUM'u ile ilgili görüşmeler yapıldı.

TÜRK-İŞ, böylesine bir tarihi fırsatı değerlendirmek zorundaydı.

Mücadelemize yeni boyutlar bulmak zorundaydık.

Başkanlar Kurulumuz, işçilerin 25 Eylül'de kahverengi oy kullanmaları için gerekli çağrılarını yapılmasını kararlaştırdı.

İlk toplantının da Samsun'da düzenlenmesi benimsendi.

Derhal bir program ve çalışma stratejisi belirledik.

TÜRK-İŞ teşkilatı olarak neler yapılacağını, sendikalarımızın Genel Başkanlıklarına bildirdik.

Sevgili arkadaşlarım,

Neden TÜRK-İŞ Başkanlar Kurulu ve Yönetim Kurulu, mahalli seçimlerle ilgili bir halk oylamasında tavır almaktadır?

Mahalli seçimlerin üç ay önce ya da üç ay sonra yapılması bizi neden ilgilendirsin?

Neden sizlerin 25 Eylül'de HAYIR demenizi isteyelim?

İşte bu soruların cevaplarını sizlere vermek, bunları açıklığa kavuşturmak için aranızdayım.

Hafızalarımızı biraz gerilere götürelim.

TÜRK-İŞ'in çalışma hayatıyla ilgili yasal ve Anayasal değişiklik isteklerini hatırlayalım.

Çalışma hayatı, basın özgürlüğü, insan hakları gibi temel konularda 1982 Anayasası'nda değişiklik istediğimiz o günlerde; Sayın Cumhurbaşkanı "Ben Anayasanın teminatıyım" diyerek, herhangi bir değişikliğe kesinlikle izin vermeyeceğini ifade etmişlerdi.

Sayın Özal iktidarı da, yasaklı bir demokrasi içinde Devlet yönetiminin, Hükümet etmenin rahatlığını bildiği için, "Bu Anayasa'yı askerler yaptı. O devrin lideri de şimdi Cumhurbaşkanı. Anayasa'yı değiştirmeye gücüm yetmez" gibi bir savunma içindeydiler.

O değişmeyen Anayasa var ya. İşte o Anayasa rahatça ihlal edilmeye başlandı.

Parti değiştiren milletvekillerinin bu sıfatlarının düşeceğine ilişkin Anayasa hükmü hiçe sayıldı.

İşlerine geldiği için, ne siyasal iktidar, ne de muhalefet partileri bu konuda hassasiyet gösterdiler.

Anayasa değişikliği yapılmıyordu ama, pek ala delinmesine seyirci kalınıyordu.

Bir yığın antidemokratik hüküm arasından, siyasal yasaklıların yasakları kalsın mı, kalkmasın mı sorusu gündeme geldi.

Halkoylamasına gidildi.

Dünyada ilk defa bir Hükümet tarafından "siyasi yasaklar kalkmasın" diye kampanya yürütüldü.

Yasaksız bir demokrasi istediğimiz için, merdivenin ilk basamağını çıkalım dedik.

Siyasilerin yasaklarını kaldırmak için seferber olduk.

Sonucu hepimiz biliyoruz.

Hakkımızda Savcılıklar soruşturma açtılar, mahkemelerde yargılandık.

Hepsi beraatle sonuçlandı. Bazıları devam ediyor.

Değerli Arkadaşlarım,

Enflasyonun yüzde 80'lere ulaştığı,

İnsanlarımızın tam bir sefalet içinde yaşadığı,

İntihar olaylarının salgın hale geldiği,

Hayali ihracatla devletin soyulduğu,

Rüşvet, haraç, ahlaksızlık, arsızlığın zirveye çıktığı,

Paramızın pul olduğu,

İşsizliğin durmadan arttığı Türkiye'de, başka iş kalmamış gibi, siyasal iktidar yeni bir oyuna başladı.

Mahalli seçimler Kasım'da mı yapılsın, Mart'ta mı yapılsın.

Bu konuda da kampanya masrafının 100 milyar lirayı bulacağı tahmin ediliyor.

Hani aldıkları her kuruş vergide "saçı bitmedik yetim hakkından" söz ediyorlardı.

Hani bu fakir milletin kesesinden hovardılık edilmezdi?

Değerli arkadaşlarım, bu 100 milyar lira ile neler yapılabileceği, kaç okul ya da dispanser kurulabileceğini hesap ediniz.

amaç belli.

Halkın hayat pahalılığından feryadını, gazetelerin her gün yayınladığı sefalet tablolarını bir şüre unutturmak.

Buna sessiz kalamayız.

Bir aile kumpanyasının, keyfi kararlarıyla, koca bir ülkenin yönetilmesine asla razı olamayız.

"Ben ne istersem yaparım" kabadayılığını artık karakter haline getirenlere "dur" demek zorundayız.

25 Eylül'de "Hayır" denilmesini oybirliğiyle kabul eden Başkan Kurulumuz, bu konuda sizlere güvenmektedir.

Madem ki Anayasa böylesine keyfi tasarruflar yüzünden ameliyat masasına yatırılıyor, öyleyse bizim haklı isteklerimize kulak versinler.

Yasama yetkisinden, temel hak ve hürriyetlere;

Düşünce ve kanaat hürriyetinden, basın hürriyetine;

Hakim teminatından, kişinin dokunulmaz hak ve hürriyetlerine kadar bir yığın çarpıklığı düzeltmek neden işlerine gelmiyor?

Yıllardır haykırıyoruz.

Anayasa'nın sendika kurma hakkıyla ilgili 51,

Sendikal faaliyetle ilgili 52,

Toplu Sözleşmelerle ilgili 53,

Grev hakkıyla ilgili 54 üncü maddelerini değiştirin diyoruz.

Tınmıyorlar.

Bunu yalnız biz söylemiyoruz.

Uluslararası Çalışma Örgütü ILO söylüyor.

Uluslararası işçi kuruluşları söylüyor.

Bu kafayla Ortak Pazar'a giremezsiniz diyoruz.

İnadına inadına gidiyorlar.

Hükümet olmakla işveren sendikası olmak arasındaki farkın ne olduğunu bilmiyorlar.

Hükümetlerin görevi, beceriksizliklerini örtbas etmek için, milyarları sokağa dökme pahasına oyun oynamak değildir.

Ankara'da sağanak halinde ağmur yağdığında evler yıkılıyor, insanlarımız ölüyor. Bu gecekondu semtlerine alt yapı için para harcanmazken, 100 milyar sokağa dökülmüş umurlarında bile değil.

TRT mikrofonlarını ve ekranını arkalarına almışlar, yazılı basının çanına ot tıkama tehditleri savuruyorlar.

Kim tenkit ediyorsa, düşman kabul ediyorlar.

İyi niyetli uyarılarımıza tehditle karşılık veriyorlar.

Sanki bizi korkutacaklarmış gibi, savcılıklara durmadan göz kırıyorlar.

Boşuna gayret.

İşte sevgili arkadaşlarım.

Önümüze çıkan bu tarihi fırsatı iyi değerlendirmek zorundayız.

Bu ülkenin bir çiftlik gibi yönetilemeyeceğini göstereceğiz.

“Referandumdan önce zam yapacak kadar deli miyim?” diyenler, bir an önce zam furyasına başlamak için seçimleri öne almak istediklerinden, “Hayır” demek zorundayız.

Emeği ile geçinen, emeklisiyle, dul ve yetimiyle inim inim inleyenlerin sorunlarına çare yerine, keyfi idareye devam edenlere “dur” demek için;

Yüzde 30'lardan aldığı enflasyonu, tek rakama indireceğim diye diye yüzde 80'lere çıkaran beceriksiz yönetime haddini bildirmek için;

Vurguncu, soyguncu, hayali ihracatçı, nüfus ticareti ehli, vergi kaçakçıları ve her türlü üç kağıtçı için cennet olan bu ülkenin; diğer büyük kitlelere cehennem haline gelmesine son vermek için;

Pahalılığı, işsizliği protesto etmek için;

Kısaca, 2 bin yıllarında yapacaklarını vaad eden ömür boyunca iktidarda kalacağını zanneden, zam üstüne zam yaparak yine de bu halkın kendisinden yana olduğunu iddia edenlere ders vermek için;

25 Eylül'de hayır anlamına gelen kahverengi oy kullanacağız.

Öylesine küçük hesaplar yapıyorlar ki; siyasi yasakların halk oyuna sunulması sırasında mavi oy evet, turuncu oy hayır anlamına geliyordu.

Sayın Başbakan, mavi rengin Yunan bayrağı olduğunu söyleyecek kadar hirçinleşmişti.

Şimdi ise “Evet”i savunacaklar.

Renkleri bile değiştirdiler. Şimdi beyazı savunuyorlar.

Mavi renk Yunan bayrağı diyen Özal, beyaz renkle teslim bayrağını seçti.

Hepinize sevgiler, saygılar sunuyor, 25 Eylül'de hayırlı sonuçların alınacağı inancıyla tekrar sevgilerimi, saygılarımı sunuyor, hepinizi teker teker gözlerinizden öpüyorum.

KAPALI SALON TOPLANTILARI
VE
TÜRK-İŞ ADINA YAPILAN AÇIKLAMALAR
“ANAYASA DEĞİŞİKLİĞİNE HAYIR” KAMPANYASI
ÇERÇEVESİNDE YAPILAN
İSTANBUL BÖLGE KURULU TOPLANTISI
9 EYLÜL 1988

(Şevket Yılmaz, Türk-İş Genel Başkanı)

Bilindiği gibi 25 Eylül'de Anayasa değişikliğini hedef alan bir halk oylaması yapılacaktır.

TÜRK-İŞ Yönetim ve Başkanlar Kurulumuz 26/27 Ağustos tarihlerinde Ankara'da yaptığı toplantıda bu Anayasa değişiklik isteğini ve gerisinde yatanları, dikkatle değerlendirmiş; başta işçiler olmak üzere tüm çalışanları, iktisaden güçsüz durumdaki kesimleri "HAYIR" oyu vermeye çağırmıştır.

Yönetim Kurulumuz bu çerçevede bir dizi önlem almış; "HAYIR" oyu verme çağrısının sebeplerinin yurt düzeyinde oluşturulan kurullar ve propaganda görevlileri vasıtasıyla işçilerimize, yurttaşlarımıza duyurulmasını kararlaştırmıştır.

TÜRK-İŞ Yönetim ve Başkanlar Kurulu Üyelerinden oluşan bir "Merkez Komite"nin koordinasyonunda 8 Bölgemizde ve İstanbul ile Ankara'da bu maksatla bölge kurulları oluşturulması yoluna gidilmiştir. Bunu İl temsilcilerimiz başkanlığında İl kurulları izleyecek; önümüzdeki günlerde propaganda görevlileri örgütlenmesiyle tüm yurt taranmış olacaktır.

Bugünkü toplantımız bu düzenlemenin İstanbul'daki uygulaması ile ilgilidir.

Değerli Arkadaşlarım,

"Neden Hayır" sorusunu cevaplandırmaya çalışacağım bugünkü toplantıda önce bir "Durum Muhakemesi" yapmak istiyorum.

Son sekiz yıldır, özellikle beş yıldır ciddi sıkıntılar içindeyiz.

Sorunların üstesinden gelmede 1963/80 döneminde elde edilen deneyimlerin ve mücadele yöntemlerinin yetersiz kaldığı bir süreçtir bu.

Değerli Arkadaşlarım,

Durum muhakemesine son beş yıldır yaşadığımız sıkıntıların temelinde yatanların değerlendirilmesiyle başlamak yerinde olacaktır.

Bu değerlendirmenin sağlıklı yapılabilmesi, 12 Eylül 1980 sonrasında, sermaye ve onun destekçileri tarafından amaçlanan hedeflerin doğru tahlil edilebilmesine bağlıdır.

12 Eylül 1980 ile birlikte Türk sendikacılık hareketi, çalışanlarımız, sizler hangi konuma getirilmek istenmiştir?

Bu konumu gerçekleştirmeye yönelik önlemler hangi amaçlarla alınmıştır?

Bu sorunların cevaplarını doğru olarak veremediğimiz taktirde, mücadele yöntemlerimizde ve hedeflerimizde yanlışlığa düşülmesi mukadderdir.

Hemen şunu belirtmeliyim ki, sendika yöneticiliği sorumluluğunu üstlenmiş kişilerin, bizlerin, sizlerin bu soruların cevaplarını doğru olarak vermeleri de tek başına yeterli değildir.

Cevapların sadece bizler tarafından değil, temsil ettiğimiz kitlelerce de doğru olarak verilebilmiş olması lazımdır. Aksi halde, iş, zaman zaman yaşadığımız, acısını birlikte çektiğimiz üzere bir sağırklar diyaloguna dönüşebilir. Bu da en büyük zararı mücadeleye, temsil ettiğimiz kitlelere verir.

Değerli Arkadaşlarım,

Sermaye ve siyasal destekçileri, 12 Eylül 1980 sonrasında Türk Sendikacılık Hareketi'nin tahribine yönelik şu hedefleri seçmiştir:

- 1) Çalışanları sendikasızlaştırma hedefi,
- 2) Sendikaları toplumsal oluşumlardan tecrit etme hedefi,
- 3) Grevli serbest toplu pazarlık hakkını kağıt üzerinde bırakma hedefi.

Sendikasızlaştırmayı teşvik edici önlemler, yasal düzenlemeler desteğinde, işçi psikolojisini etkilemesi beklenen ve zaman zaman etkilediği de görülen davranış yöntemleri ile gerçekleştirilmeye çalışılmıştır.

"Yasal düzenlemeler desteğinde..." dedim. Bu konuda şu örnekler verilebilir:

- ☐ Sendika üyeliğinin işverene bildirilmesi yükümlülüğü, bu yoldan işveren baskısını egemen kılma çabası,
- ☐ Toplu iş sözleşmesinden dayanışma aidatı ödemek suretiyle yararlanmanın "toplu iş sözleşmesinin imzası sırasında taraf işçi sendikasına üye bulunmayanlara; sonradan işyerine girip de üye olmayanlara; imza tarihinde taraf işçi sendikasına üye bulunup da ayrılanlara, yahut çıkarılanlara" muvafakat aranmaksızın sağlanması,
- ☐ "Sözleşmeli personel" uygulaması ve bunun yaygınlaştırılması,
- ☐ Devlet memuru statüsünde çalıştırılanlara sendikalaşma hakkının tanınmaması,
- ☐ İşçi niteliğinde çalıştırılmakla birlikte belirli kategorilerin sendika üyesi olmalarının yasaklanması.

Psikolojik davranış yöntemleri ise, çoğu kısıtlamaya koşut olarak, "sendikaların hiçbir işlevinin kalmadığı, sendika yöneticilerinin münhasıran kendi çıkarlarını gözettiği; çoğunun birer -ağa- gibi hareket ettiği; ne yapılıyorsa, ne veriliyorsa bunu hükümetin sağladığı" imajı yaratıla-

rak uygulanmaya başlanmıştır.

Aynı şekilde Kasım 1980'de çıkarılan ve Yüksek Hakem Kuruluna sosyal zorunluluk hallerinde toplu iş sözleşmelerinin yenilenmesine imkân veren yasa ile toplu iş sözleşmeleri Yüksek Hakem Kurulu elinde tanınamayacak hal almış, tüm güvence maddeleri ayıklanmış, işçinin kaderinin bundan böyle fiilen işverenin iki dudağı arasında kalacağı, sendikanın işçiyi hiçbir şekilde koruyamayacağı izleniminin yerleşmesine çalışılmıştır. Disiplin kurullarının etkisizleştirilmesi; nakil ve tayinlerde, işten çıkartmalarda toplu iş sözleşmeleri ile getirilen koruyucu hükümlerin ortadan kaldırılması bu izlenimin yerleşmesinde etkili olmuştur.

"Sendikaya güvenin kaldırılması" sözü ile özetlenebilecek olan bu tablonun bugün ve gelecek açısından hayati bir sorun olduğu açıktır.

Sendikaları toplumsal oluşumlardan tecrit etme hedefine, öncelikle "genel siyaset yasağı" ile ulaşılmaya çalışılmıştır.

Sendikaların her eylemlerinin "siyaset" sayılacağı; "siyasi" olarak nitelendirilebilecek her etkinliğin cezai kovuşturma tehdidi altına alınacağı bir düzenle, işçilerin örgütleri ile birlikte toplumsal oluşumlar dışında tutulmaları, tecrit edilmeleri bu hedefin esasını teşkil etmektedir.

Nitekim siyasi yasakların kalkması gerektiğini savunan; geçen halk oylamasında bu yönde etkinlik gösteren TÜRK-İŞ ve örgütü derhal kovuşturmaya tâbi tutulmuştur. Durum bu defa da aynıdır. Cumhuriyet savcılarını harekete geçiren eller, bu yoldan baskı kurmak ve baskıyı sürdürmek peşindedir.

Değerli Arkadaşlarım,

Üçüncü hedef "grevli serbest toplu pazarlık hakkının kâğıt üzerinde bırakılması hedefi"dir.

Hesap ortadadır. Örneğine hiçbir demokratik ülkede rastlanmayan bir tertiple "göstermelik"; sözde serbest bir toplu pazarlık düzeni kurulacaktır.

Bu düzeni gerçekleştirmeye yönelik önlemler yine yasa hükümleri arasına ustalıkla yerleştirilmiştir.

Yetki tesbit işlemlerinde Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'na keyfi davranma imkânının verilmesi; sınırları, tanımı belirsiz "işletme" ve "grup" toplu iş sözleşmeleri uygulaması; işyerlerinin hangi işkoluna gireceğini belirleme yetkisinin Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'na verilmesi; sözleşme görüşmelerinin belirli sürelerle bağlanması; büyük çoğunluğu işveren kontrolü altındaki resmi arabuluculuk teşkilatı ve arabuluculuk uygulaması; hakem müessesesinin "mecburi tahkim" aracı olarak kullanılması ve korunması bu tutumun çeşitli örnekleridir.

Sözleşmenin "yapılması" aşamasında geliştirilen bu sistemli engeller, grev hakkının kullanılması noktasında ise açık yasaklamalar halini almaktadır.

Bu çerçevede,

- ☐ Uluslararası normlara temelden aykırı bir yaklaşımla geliştirilen grev yasakları,
- ☐ Grev yasağı olan işkollarında, uyuşmazlığın, yapısı ve niteliği bilinen Yüksek Hakem Kurulu tarafından "mecburi tahkime" tâbi tutulması,
- ☐ Siyasal iktidarın grev erteleme yetkisini elinde tutması ve erteleme halinde uyuşmazlığın yine Yüksek Hakek Kurulu'na intikal ettirilmesi zorunluluğu,
- ☐ Grevlerin altmış günlük süre içinde uygulanması zorunluluğu,
- ☐ Grev oylamasında işverenin sonucu etkileyecek sayıda yeni işçi alabilmesi,
- ☐ Grevlerin ihtiyati tedbir yoluyla durdurulabilmesi,
- ☐ Grev sırasında işverene grevi kırmaya yarayacak her çeşit imkânın sağlanması,
- ☐ Hak grevinin kaldırılması,
- ☐ Grev yasaklarının ihlâlüne bağlı son derece ağır cezai müeyyideler getirilmiş olması,

Sayılabılır. Tüm bunlar özünde serbest toplu pazarlık ve grev hakkının kâğıt üzerinde kalmasını sağlamaya yöneliktir.

1980'lerden itibaren bu hedefe yönelenler salt bu düzenlemelerle de yetinmemişlerdir. Devlet gücünü işçiler karşısında özel olarak örgütlenme yolunu seçmişlerdir. Kamu İşveren Sendikaları adı altında yapılan örgütlemenin aslı, esası bundan ibarettir.

"Sendikasızlaştırma", "işçileri ve işçi örgütlerini toplumsal oluşumlardan tecrit etme" ve "grevli serbest toplu pazarlık hakkını kâğıt üzerinde bırakma" hedeflerinin -bir bütün olarak değerlendirildiğinde- sendikaların getirilmek istendiği konuma ilişkin bir ana hedefin ayrı ayrı unsurlarını oluşturduğu görülür.

Ana hedef; ekonomik politika tercihine ve uygulamasına paralel suretle işçi örgütlerini işlevsizliğe itmek; bir yandan çalışma koşullarının ve ücretlerin yeterince korunmamasını; öte yandan bu tablonun ve işlevsizliğin yol açacağı güven bunalımından sermayenin azami ölçüde yararlanmasını sağlamaktır.

Türkiye’de son sekiz yıldır, özellikle Özal yönetiminde sistemli bir biçimde bu politika uygulanmaktadır.

Değerli Arkadaşlarım,

Görüldüğü gibi, kazanımların belli bir dönemde toplu iş sözleşmeleriyle elde edilenler yada elde edilemeyenlere göre değerlendirilemeyeceği bir süreç içindeyiz.

Sorunlar pazarlık masası şartlarıyla değerlendirilmeye imkan vermeden boyutlardadır.

İşçinin, işçi örgütünün, işçi yöneticilerinin “kaderi” yapılmak istenen bir sistemi bozmak, demokratik yapıda temel hak ve özgürlükleri yeniden ve güncenceli bir biçimde yerli yerine yerleştirmek mecburiyetindeyiz.

Üstelik bu hedefe yönelecek mücadeleyi ağır geçim sıkıntısı altında yaşamaya çalışan; son derece haklı bir sabırsızlıkla başarının; kazanımın her etkinliği takiben derhal elde edilmesini bekleyen insanlarımızla, üyelerimizle sürdürmek zorundayız.

Mücadelenin hedefi salt siyasal olsa; bir siyasi parti gibi iktidar olmaya yönelse şartlar başka olur.

Muhalefetin gerekleri yerine getirilir. Ümutla geleceğe bakılır.

Takdir edersiniz ki, bizim konumumuzda şartlar farklıdır. Bir yandan sistemin getirdiği ve özünde, savunduğunuz her ilkeyi, her hakkı ortadan kaldıran engelleri aşmaya çalışacak, öte yandan aynı süreç içinde, temsil ettiğiniz kitlelerin günlük geçim sorununu çözeceksiniz. Ve bunu, sistemi yaşatma çabası içinde olanların tüm güç odaklarını ellerinde bulundurduğu bir ortamda yapacaksınız.

Biraz önce belirtmeye çalıştım; “Son beş yıldır yaşadığımız sıkıntıların temelinde yatanların dikkatle değerlendirilmesi gerekir” dedim. “Sadece bizim bu konuda dikkatli değerlendirme yapmamız yetmez; temsil ettiğimiz insanlar, işçilerimiz de bu değerlendirmeyi doğru yapmalıdır, bunu sağlamak zorundayız...” diye de ilâve ettim.

Üzülerek belirtmeliyim ki, zaman zaman değerlendirmenin dikkatli yapılamamasının ciddi sıkıntıları çekilmiştir. Sorumlulukları ciro etme yolunu kendisi için en elverişli bulanlar çıkmıştır. Mücadele için gereken karşıt dengeyi işçinin ve işçi örgütlerinin ancak birliktelikle, dayanışma ile oluşturabileceğini maksatlı maksatsız unutanlarımız olmuştur.

Değerli Arkadaşlarım,

Bunun ayrıntısına girmeyi düşünmüyorum. Sadece bu konuda, son Başkanlar Kurulu toplantısında özellikle değinmek ihtiyacını duyduğum

bir diğer ciddi tehlikeye işaret etmekle yetineceğim.

Sermayenin ve o'nun destekçisi siyasal iktidarın tehlikelerine işaret ettiğim sistemi muhafaza edebilmesi işçilerin, işçi örgütlerinin birlikteliğini, dayanışmasını bozmaktan geçer.

Değişmeyen strateji "böl, parçala, yönet" yönteminin işlerliğini korumaktır.

İktidar önce açık bir şekilde işçi ile sendika yönetici arasına girmeyi denemiştir. "İşçi bizimle beraber, bize karşı olanlar kendi çıkarlarından başka hiçbir şey düşünmeyen bir avuç sendika ağasıdır..." sözleri hâla kullandığımızdır. Sistemin yol açtığı tüm engellere rağmen, memnuniyetle ifade etmeliyim ki, bunda başarı kazanamamışlardır.

Bu defa devlet memuru/işçi statüsünde çalışanlar ayırımı körüklenmiştir. Daha sonra, Anayasa'ya aykırı suretle geliştirilen "sözleşmeli personel" statüsü ile her iki kesim hedef alınmıştır. Sosyal güvenlikte devlet memuru/işçi emeklisi ayırımına süper emeklilikle bir yenisi eklenmiştir. Aynı sorunlardan kaynaklandığına göre aynı sonuçlar vermesi beklenen ücret ayarlamalarında, ücreti enflasyon karşısında koruma önlemlerinde, asgari ücret belirleme ve uygulamalarında strateji hep aynı olmuştur. Çelişkileri, adaletsizlikleri körüklemek ve sistemin temel unsuru olan ayırımlarla, ayrıcalıklarla kişileri ve örgütleri meşgul etmek; ortak hedefleri, çıkarları unutturmak, yekdiğeri ile mücadeleyle, iç hesaplaşmaya sevk etmek ve kendine rahat nefes alacağını umduğu bir ortam yaratmak... Strateji budur. İşaret etmek istediğim tehlike budur.

Önce, zaman zaman bizim de etkilerini yaşadığımız bu stratejiyi uygulanamaz hale getirmek mecburiyetindeyiz. Sendikal disiplinin şu anda bu etkenle korunamadığı, sarsıldığı her ortam bugünkü siyasal iktidarın aradığı, gerçekleştirmeye çalıştığı ortamdır.

Değerli Arkadaşlarım,

Sendikacılık hareketinin; işçilerin, tüm çalışanların getirilmek istendiği konum ile ekonomik politika tercihinde ve uygulamasındaki birlikteliğe az önce işaret etmiştim.

Ekonomide söz ve karar sahibi olabilecek güçler, örgütler neden cendere alınmak istenir?

Neden bu güçlerin; örgütlerin ekonomideki karar düğmelerine basacak siyasal güçlerle etkin bir işbirliği içine girmesi yasaklanır?

Neden kitleler sistemli bir siyasetten arındırma politikasına tabi tutulurlar?

Bu soruların cevabı açıktır. Özellikle Özal ile birlikte tamamen gün

ışığına çıkmıştır.

Başbakan Özal, Türkiye'de son derece küçük ama iktisaden güçlü; Batı'daki deyimi ile bir "menfaat grubu"nun temsilcisi olarak siyasal yaşama girmiştir; bu hüviyetini bugün de korumaktadır.

Bu grubun gözünde, kendi ekonomik menfaatleri ile yurt çıkarları eş değerdir.

Amaç bizlerin, çalışanların yarattığı değerın çoğunu kendilerine aktarmak, devletin de bunu gözetmesini, hatta kolaylaştırmasını sağlamaktır.

Buna karşı çıkabilecek güçler cendereye alınmalıdır; de-politize edilmelidir.

İşte SEKA, Darphane, Seydişehir, Deri, Petrol, Tekstil; her işkolunda yaşanmış ve yaşanmakta olan uyuşmazlıkların, yapılan grevlerin gerisinde bu zihniyetle mücadele yatıyor...

Sayın Özal mimarı olduğu bu politikayı siyaset adamı olarak da yürütme imkânını bulmuştur ve bunu halen kendi grubu adına yürütmektedir.

Başka bir deyişle, iktidarın başlıca hedefi Türkiye'yi bu menfaat grubunun, iktisaden güçlü durumdaki azınlığın ekonomik ve siyasal ipoteği altında tutmak, ulusumuzun, yurdumuzun kaynaklarını bu azınlığın çıkarları doğrultusunda kuşlanmaktır.

Siyasal iktidarın bu amacı gerçekleştirebilmesi ve sürekli bir düzen haline getirebilmesi 1982 Anayasasının ve bu anayasa doğrultusunda çıkarılan yasaların demokrasiyi demokrasi olmaktan çıkaran; ekonomik, sosyal, siyasal çıkmazların kaynağını oluşturan hükümlerinin özellikle bize yönelik sistemin muhafaza edilmesine bağlıdır. Bu sebeptendir ki, siyasal iktidar tüm anayasa değişiklik önerilerinde münhasıran kendi siyasal ve ekonomik çıkar arayışlarına uygun düzenlemeler peşindedir. Daha önce de belirttiğim gibi, 25 Eylül 1988'de yapılması kararlaştırılan halk oylaması da bu yönde atılan bir adımdan ibarettir.

Değerli Arkadaşlarım,

TÜRK-İŞ'in temel amacı ise Türkiye'de siyasal ve ekonomik demokrasinin tüm kurum ve kuralları ile yerleştirilmesidir.

TÜRK-İŞ bu çerçevede, öncelikle, anayasanın çoğulcu ve özgürlükçü demokrasi ile bağdaşmayan hükümlerinin değiştirilmesini; çalışanların temel hak ve özgürlüklerini hedef alan tüm kısıtlamaların kaldırılmasını; grevli serbest toplu pazarlık düzenine işlerlik kazandırılmasını; sosyal devlet ve sosyal adalet ilkelerine dayalı bir düzenin kurulmasını iste-

Muhterem Sendikacı Arkadaşlarım,

TRT ve Basınımızın Güzide Temsilcileri,

Yeni değil, sekiz yıldan bu yana Allah'ın günü dertlerimizi söyleye söyleye dert küpü olduk. Dilimizde tüy bitti, ama Sayın Özal'ın bir kulağından girip, ötekenden çıktı..

Özal iktidarının ilk günlerinden bu yana, çalışma hayatımızı sıkıntıya sokan sorunlarımızı en ince noktalarına kadar sayıp döktük ve bunu yaparken de, çözüm önerilerini de ortaya koyduk.

Bizim isteklerimiz, sadece işçilere şu verilsin, bu verilsin şeklinde subjektif şeyler değildi.

Kuruluşundan bugüne kadar olduğu gibi, TÜRK-İŞ her zaman ve bugün işçi sorunlarının ülke sorunlarıyla özdeş olduğunu söyleye gelmiştir. Onun için bizim isteklerimizin halli, ülke sorunlarının da halli anlamındadır. İsteklerimizin en başında, "Çoğulcu ve özgürlükçü demokrasiyi, sağlıklı ve sürekli kılmanın yolları" yer almıştır.

TÜRK-İŞ, sadece örgütlü işçilerin sorunlarına çare aramak değil, ekonomik yönden güçsüz durumdaki büyük kitlelerin bir avuç mutlu azınlığa ezdirilmemesinin mücadelesini verdiğini, her eylem ve hareketiyle ortaya koşturmuştur. Bu görev, bundan sonra da bu çizgide yürütülecektir.

Hür sendikacılığın ancak, sağlıklı demokrasilerde mümkün olabileceği bilinciyle hareket ettiğimiz için, çalışma hayatını alt üst eden anti-demokratik yasaların, hür dünya normlarına göre değiştirilmesini talep etmekteyiz.

Sıkıntıların kaynağında, yapısal sorunlar olduğu açıkça ortaya çıktı. İçin, sosyal devlet niteliğinin sadece bir espri olarak kaldığını, uygulamada sosyal devletten eser bulunmadığını gözler önüne serdiğimiz için. Anayasa'da önemli değişiklikler yapılmasını istedik ve istemekteyiz.

Bu istekler, boş şeyler değildir.

İsteklerimizi ortaya koyarken, yasalardan ve Anayasa'dan antidemokratik maddelerin ayıklanmasını talep ederken, başlıca amacımız, ülkenin ve halkımızın mutluluğa ulaşması olmuştur.

Ama ne yazık ki, hâlisane temenni ve isteklere kulaklar tıkanmış, sıksınca da, "gerekirse düzeltiriz, düzeltiyoruz..." gibi vaatlerle işçiler oyalanmış, kandırılmaya çalışılmıştır.

Bizi kandırmaya çalışanlar, aslında kendilerini aldattıklarını unutmuşlardır. Enflasyonu düşürüyoruz, pahalılığı, işsizliği ortadan kaldırıyoruz, deyip ardından modası geçmiş politikalarla milleti günden güne sefaletle sürükleyen Sayın Başbakan şimdi de kalkmış, "Bu işi ancak 1992'ye

kadar yapabilirim..." şeklinde beyanatlar verip, konkordato'ya giden müflisler gibi, yeni vâdeler istemektedir.

Hayır, milletin ve işçinin bu aldatmacalara tahammülü artık kalmamıştır. İşçi ve millet, daha fazla aldatılamıyacaktır.

Ekonomik ve sosyal alanda ülkemizi bu kısır döngüden kurtaracak demokratik çözüm yollarını el birliği ile bulmak zorundayız.

Bozuk bir seçim kanunu yüzünden, yüzde 36 oy azlığı ile iktidara gelip Parlamentoda sandalye çokluğunu elde etmek marifet değildir. Marifet, 55 Milyon insanı sıkıntılarından kurtarıp, ülkeyi iyi idare etmektir.

Sayın Özal Hükümetinde bu marifetin bulunmadığı, açıkça ortaya çıkmıştır.

İşçileri küçümsemenin, TÜRK-İŞ'i dikkate almamanın ne demek olduğunu bu iktidar bir kez daha anlıyacaktır.

Hatırlayacaksınız, son genel seçimden önceki ara seçimde, TÜRK-İŞ'in miting yaptığı illerde ANAP seçimleri kaybetmişti.

Siyasi yasakların kaldırılmasıyla ilgili referandumda da "Yasaklı Demokrasi Olmaz" sloganlarıyla kampanya yapan TÜRK-İŞ, bu oylamada da etkili olduğunu ortaya koymuştur.

25 Eylül'de de öyle olacak.

Biz, iktidar alternatifi değiliz.

Bizim politikayla direkt ilgimiz yok, ama ülke yönetimiyle ilgili görüşümüzü açıkça ortaya koyar ve bunu savunuruz.

Bundan önceki saydığım kampanyalarda, politika yapıyoruz, diye hakkımızda bir dizi dava açıldı. Bazıları beraatle sonuçlandı, bazıları ise devam ediyor.

Bu nasıl bir zihniyettir ki, Beyaz diyene hısım, Kahverengi diyene hısım gözüyle bakılıyor.

Şimdi bu söylediklerimiz için de inceleme yapılıyor. Dava açılır, veya açılmaz. O bağımsız yargının bileceği iştir.

Ama, bizim bildiğimiz ve şaşmadığımız, dava açılrsa da açılmasa da, doğruyu söylemek, ülke çıkarlarını sonuna kadar savunmaktır.

Aslında, sendikaların siyaset yasağı, tabii ki, çoğulcu demokrasilerde yoktur. Son yapılan göstermelik kanun değişikliği ile demeç ve bildiriler siyaset dışı sayılmışsa da, uygulamada hiç de öyle değildir. Ayağımızı sağa atsak politika, sola atsak politika deniyor ve üstelik bir de tehdit ediliyoruz.

Boşuna zahmet...

Her seferinde politika yapmakla suçlandık.

Ülke ve işçi sorunlarıyla ilgilenmek politikaysa, bu bizim kaçınılmaz görevimizdir ve zaten biz de onu yerine getiriyoruz.

Sevgili Arkadaşlarım,

Son iki yıl gerçekleştirdiğimiz eylemler ve verdiğimiz onurlu mücadele biliniyor. Bizim mücadelemiz, şu iktidar veya bu siyasi partiyle değildir. Bizim mücadelemiz, sosyal barışın sağlandığı, temel hak ve özgürlüklerin geçerli olduğu, sağlıklı bir demokrasinin işlerlik kazandığı, kimse kimseyi ezip hor görmediği, alın terinin karşılığının tam olarak verildiği, hür sendikacılığın tüm kurum ve kurallarıyla işlediği, kısaca herkesin insanca yaşadığı bir düzeni getirme mücadelesidir.

Hepinizin bildiği gibi, önümüzdeki günler Türk siyasi hayatının geleceği, bu ülkede yaşayan 55 milyon insanın kaderi ve demokrasimizin teminatı açısından hayati önem taşımaktadır.

25 Eylül 1988 Pazar günü, seçme ehliyetine sahip herkes, sandıklara giderek demokratik hakkını kullanacak ve Anayasa'nın sadece bir maddesinin değiştirilmesini tasvip edip etmediğini ortaya koyacaktır.

Bu halkoylaması, Sayın Özal'ın tabiriyle alelâde bir oy isteme olayı değildir. Bu halkoylaması, değişiklik önerisi bizzat Hükümetten geldiği ve ANAP dışındaki siyasi partilerle kitle örgütlerinin, bu değişikliğe açıkça karşı çıktığı bir ortamda yapıldığı için önemlidir.

Bu halkoylaması, bizim nazarımızda da, "Seçmenin hükümete güveni, ya da güvensizliğinin belirlenmesi" sonucunu da dolaylı olarak beraberinde getirecektir.

Sayın Özal, belli etmese de bundan dolayı sıkıntı içindedir. Durumu az çok tahmin ettiği için, "Sonuç ne olursa olsun, 1992'ye kadar iktardan gitmem..." diyebilmektedir.

Giderse seviniriz, gitmezse, sıkıntılarımız artarak süreceği için hayıflanırız.

Bu durum, 26 Eylül sabahı belli olacaktır.

Bizim, TÜRK-İŞ ve bize bağlı sendikalar olarak tutumumuz açık ve net bir şekilde ortaya konulmuştur.

Bu iktidara Hayır demek için, Referandum'da işçiler "HAYIR" diyecektir.

Başka bir tercihimiz olamaz.

Muhterem Arkadaşlarım,

Onun için, bugünlerde mücadelemiz yeni boyutlar kazanmıştır, diyorum.

Onun için, 25 Eylül Pazar günü önümüze çıkan bu tarihi fırsatı sandık başına giderek iyi değerlendirelim, diyorum.

Bunu isterken, Anayasa'nın 25'inci maddesinde yer alan "Herkes, düşünce ve kanaat hürriyetine sahiptir. Her ne sebep ve amaçla olursa olsun, kimse düşünce ve kanaatlerini açıklamaya zorlanamaz; düşünce kanaatleri sebebiyle Kınanamaz ve suçlanamaz" hükmündeki Düşünce ve Kanaat Hürriyetimi kullanıyorum.

Bu hakkı kullanmak, suç mu?

Ve onun için, bizi bugünkü mutsuz ortamdan kurtaracak bir değer de saydığımız bu halkoylamasında, işçilerimizin Kahverengi oy kullanmasını istiyorum..

Hepinizi, TÜRK-İŞ Yönetim ve yetkili kurulları adına sevgiyle selamlarken, çalışmalarınızı bu yönde geliştirmenizi özellikle arzu ediyorum.

KAPALI SALON TOPLANTILARI
VE
TÜRK-İŞ ADINA YAPILAN AÇIKLAMALAR
TÜRK-İŞ GENİŞLETİLMİŞ TEŞKİLAT YÖNETİCİLERİ TOPLANTISI
(Şevket Yılmaz, Türk-İş Genel Başkanı)

Değerli Genel Başkanlar, Sendikalarımızın Değerli
Merkez Yönetim Kurulu Üyeleri,

Basınımızın ve TRT'nin Değerli Temsilcileri,

1 989 yılında kamu kesimi işyerlerinde toplu iş sözleşmelerinin bağ-
lanması mücadelesini veren yaklaşık 600.000 işçimizin uyuşmazlığa
doğru sürüklenen ve tıkanma aşamasına gelen sorunlarını görüşmek ve
toplular sözleşme düzeninde yaşanan çıkmazları değerlendirmek için bu gün
burada toplandık.

Bu alanda doğan sorunların üstesinden gelinebilmesi için yakın bir
gelecekte alınacak ve uygulanacak önlemleri de görüşeceğiz.

Konfederasyonumuz bünyesinde yer alan sendikalarımızın tüm ge-
nel başkanları ve merkez yönetim kurulu üyelerinin katılımı ile gerçekle-
şen böyle bir toplantıyı bu yıl ilk kez yapıyoruz.

Sendikalarımızca yürütülen toplu iş sözleşmesi müzakerelerinde Ka-
mu İşveren Sendikalarınca ortaya konan dayatmaların doğurduğu tıka-
nıklığı aşmak amacıyla yaptığımız çalışmaları görüşeceğiz.

Bu toplantıyı Siyasi İktidarın ve onun emrindeki Kamu İşveren Sen-
dikaları ile bu sendikaların bağlı olduğu TİSK'in beraberlik içinde hare-
ket ederek yöneldikleri kışkırtmalara, mantık ve gerçeklerden uzak suç-
lamalara dayalı beyanlarının geliştiği bir ortamda yapıyoruz.

Biz TÜRK-İŞ Topluluğu olarak bu kışkırtma ve suçlamaların ardın-
daki hesapları boşa çıkartmak ve gelişmelere serinkanlılıkla bakmak so-
rumluluğunu hiçbir zaman kaybetmeyeceğiz.

Yine sorunlarımızı çözmenin yolunun bu tür tutum ve davranışlar-
dan geçmediğini bilmeyenlere tekrar hatırlatmak için varız.

1989 kamu kesimi toplu iş sözleşmelerinde karşımıza çıkartılan en-
gelleri kırmanın mücadelesini ve görev verdiğimiz arkadaşlarımızla oluş-
turduğumuz bir Komisyon eli ile izliyor ve çözüm bulmaya özen göste-
riyoruz.

Yönetim Kurulumuzun Komisyonumuzla birlikte bu güne kadar yü-
rüttüğü çalışmaları önce bilgilerinize sunacağız.

Bu çalışmaların açıklanmasının ışığı altında sizlere ayrıca bir değer-
lendirme yapacağım.

Yapacağımız değerlendirmenin sonunda görüşlerinizi eksiksiz bir bir-
lik ve kararlılıkla Türk kamuoyuna açıklayacağız.

Yüzbinlerce işçimiz için sürdürdüğünüz kutsal mücadelede başarı-
lar diliyor, siz değerli arkadaşlarımı sevgi ve saygılarla selâmlıyorum.

KAPALI SALON TOPLANTILARI
VE

TÜRK-İŞ ADINA YAPILAN AÇIKLAMALAR

TÜRK-İŞ GENİŞLETİLMİŞ TEŞKİLAT YÖNETİCİLERİ TOPLANTISI
TOPLU İŞ SÖZLEŞMELERİ KOORDİNASYON KURULU
ÇALIŞMALARI İLE İLGİLİ SUNUŞ
ANKARA, 14 MART 1989

Sendikalarımızın Çok Değerli Genel Başkanları ve

Çok Değerli Merkez.Yönetim Kurulu Üyeleri,

Ülkemizde her alanda yaşanan olumsuz ekonomik ve sosyal gelişmelerin kendi alanımıza yansıyan sonuçlardan biri de toplu iş sözleşmelerinin bağitlanmasında karşılaştığımız çıkmazlardır.

Özellikle kamu kesimi işyerlerinde 1988 yılında toplu iş sözleşmeleri konusunda geçirilen deneyler 1989 yılında bağitlanma zorunluluğu bulunan toplu iş sözleşmeleriyle ilgili olarak Sendikalarımızın giderek artan zorluklarla karşı karşıya kaldıklarını ortaya koymuştur.

Ekonomik gelişmelerin yoğunlaşan olumsuzlukları içinde bunalan üyelerimizin sorunlarını belirli bir ölçüde çözüme kavuşturmanın önündeki engelleri aşabilmenin savaşını serbest toplu pazarlık ve grev hakkının çeşitli kısıtlama ve baskılar altında bulunduğu bir dönemde hep birlikte yürütüyoruz.

Mevcut güçlükler yanında bir de karşılaşılan fiili engeller ve uygulamalar, üyelerimizi ve sendikalarımızı çeşitli yönlerden zorlamaktadır.

Siyasal iktidarın kamu işveren sendikaları vasıtasıyla toplu sözleşme bağitlama çalışmaları sırasında sergilediği dayatmacı tutumunu ancak sendikalarımızın ortak bir tavrıyla, yani bir karşı tutumla göğüslemek gereği doğmuştur.

Bu nedenle toplu iş sözleşmelerinin bağitlanmasında karşılaşılan fiili engeller ve uygulamaları birlikte göğüslemenin gereğinden hareket ederek 1989 kamu kesimi toplu iş sözleşmelerinin sağlıklı bir sonuca ulaştırılması için, yek diğerleri arasında yetki, müzakere, uyuşmazlık ve uzlaşmama halinde varılacak grev aşamalarında iletişim ve davranış birliği sağlayacak bir "koordinasyon" un gerçekleştirilmesinde sendikalarımız ittifak etmişlerdir.

Bu ittifak anlayışı içinde Konfederasyonumuz Yönetim Kurulunun da katılmasıyla bildiğiniz gibi bir "Komisyon" oluşturularak faaliyete geçirilmiştir.

Yıllardır sözü edilen ve fakat 1989 yılı kamu kesimi toplu iş sözleşmelerinin sonuçlandırılmasıyla ilgili olarak ilk kez etkili biçimde geliştirilmeye çalışılan bu girişimin başarıya ulaştırılması kuşkusuz sendikalarımızın göstereceği anlayış ve uyuma bağlı olacaktır.

TÜRK-İŞ Yönetim Kurulu ve Komisyonumuzca gerek çok yakın bir geçmişi kapsayan gelişmeleri ve gerekse, üç ayı aşan bir zaman parçasından bu yana sürdürülen koordinasyon faaliyetlerini üye sendikalarımızın en yüksek seviyesinde sorumluluk yüklenen siz değerli arkadaşlarımıza izah etmek ve anlatmak ihtiyacı duyulmuştur.

Ayrıca giderek gelişmekte olan uyuşmazlıkların değerlendirilmesi ve sendikalarımızın birlikte hareket etme kararlığındaki kesin tavrının bu toplantımızın sonunda müştereken ortaya koyulması amacıyla bu toplantıyı düzenlemiş bulunuyoruz.

Bu ihtiyacın ve amacın ışığında gelişmeleri bilgilerinize arz etmek isteriz.

Değerli Yöneticiler,

Toplu iş sözleşmelerinin, özellikle kamu kesimi toplu iş sözleşmelerinin yürütümünde koordinasyon sağlanması ihtiyacı, hatırlanacağı gibi 2364 sayılı Yasa uygulaması sonrasında 2822 sayılı Yasaya göre yeniden toplu pazarlık düzenine girildiği tarihlerde belirgin bir biçimde ortaya çıkmıştır.

Sözleşme düzeninde 2364 sayılı Yasa uygulaması ile yapılan tahribat; sağlıklı ve işlerliği olan bir pazarlık düzenine imkân vermeyen 2822 sayılı Yasa hükümlerinin sebep olduğu çıkmazlar bir Başbakanlık genelgesiyle "Kamu Toplu İş Sözleşmeleri Koordinasyon Kurulu" adı altında oluşturulan kurul aracılığıyla Hükümetin doğrudan ve dolaylı müdahaleleri o günlerin temel sorunlarını oluşturmuş, bu tutumla gerek ulusal, gerekse uluslararası düzeyde hepimizce yakından bilinen mücadele yöntemleri geliştirilmiş ve uygulanmıştır.

Değerli Yöneticiler,

Kamu Toplu İş Sözleşmeleri Koordinasyon Kurulu'nun toplu pazarlıkta serbestiyi tartışmalı hale getiren işlevlerinin, Hükümetçe aynı amaçlarla kurdurulan "Kamu İşveren Sendikaları"na devredilmesiyle, kamu kesiminde işçi/işveren ilişkilerinde daha olumsuz geniş boyutlu sorunlar yaşanmaya başlanmıştır.

Nisan/1987'de Koordinasyon Kurulu kaldırılmıştı. Fakat TÜRK-İŞ, aynı işlevin Kamu İşveren Sendikaları tarafından devralındığına dikkati çekerek, pazarlık düzeninin işlerliğinde hiçbir önemli değişiklik yapılmadığını vurgulamıştır.

Eylem programı ile toplu iş sözleşmesi çalışmalarının birlikte yürütüldüğü bu dönem sonunda kamu ve özel kesim işyerlerinde çalışan 1 milyona yakın işçiyi kapsayan toplu iş sözleşmeleri imzalanmış, grev sayısında, önceki yıllara oranla artışlar olmuştur.

Değerli Yöneticiler,

1988 yılının ilk ayı içinde önce Hükümet yetkilileri ve hemen sonra Kamu İşveren Sendikaları 1988'e ilişkin ücret zam oranlarını açıklamaya başlamışlardır.

Toplu iş sözleşmeleriyle ilgili bu ücret zammı oranları hatırlanacağı gibi 1988'de sona erecek sözleşmelerin birinci yıl ilk altı ayı için % 30, ikinci altı ayda % 20; ikinci yılı için % 15 ve % 15 olarak dayatmacı bir tavırla ilân edilmiştir.

Üzüntüyle belirtmek gerekirken Yüksek Hakem Kurulu da adeta kendisini bu açıklamalarla bağımlı sayarak Kurula intikal eden uyuşmazlıklarda sözleşmeleri ilân edilen oranları benimseyerek karara bağlamaya başlamıştır.

1988 yılında kamu kesiminde 20 sendikamızın 293 bin 411 işçi adına ve 1989 yılında ise 25 sendikamızın 569 bin 869 işçi adına toplu iş sözleşmesi bağtlayacağı anlaşılmıştır.

Üyemiz sendikalar, Kamu İşveren Sendikalarının, Hükümetin ve Yüksek Hakem Kurulunun bu tutumundan şiddetle şikâyetçi olmuşlar ve bu şikâyetlerini, gerek toplantılarda ve gerekse Konfederasyonumuzu ziyaretlerinde sürekli dile getirmişlerdir.

1988 yılı ilk yarısında toplu sözleşmeleri sona eren bazı sendikalarımız ise, ilân edilen bu ölçüler içindeki toplu sözleşmeleri imzalamaya başlamışlardır. Sözleşme müzakerelerine katılan sendikacılarımızın ifadelerinden anlaşıldığı gibi **"İlân edilen bu oranları Türkiye'de hiç kimsenin değiştirme kudretinde olmadığı"** şeklinde yıldırma ve baskılarla karşılanmıştı.

Yoğunlaşan şikâyetler ve bu baskıcı tutum karşısında Konfederasyonumuz Yönetim Kurulu; bu alanda koordineli ve etkili bir karşı tutumla mücadele verilmesi için, 1987. yılı başında da yaptığı bir öneriyi geliştirerek Başkanlar Kurulu toplantısına sunmak ve müzakereye açmak için hazırlıklar yapmıştır.

Yönetim Kurulumuz, bu konuda alınabilecek ortak bir karar tasarısının hazırlığını yaparken :

- ☐ "Konfederasyonumuzca sürdürülen mücadelede Sendikalarımızca yasal grevlerin etkin olarak devreye sokulması,
- ☐ Grev yasağı bulunan işkollarında yapılacak toplu sözleşmelere aktif bir destek sağlanması,
- ☐ İlkel bir bütünlük içinde ekonomik çıkarlarımızın korunabilmesi,
- ☐ Kamu İşveren Sendikalarının ve onun arkasında bulunan Hükümetin dayatmalarının mutlak kırılması ve ilân ettikleri ölçülerin delinmesi"

gibi gerekleri gözönünde tutmuş, bu görüşlerden hareket etmiştir.

Ayrıca Yönetim Kurulumuz, kamu ve özel kesim gibi bir ayırımın

toplu iş sözleşmeleri genel politikasında sendikalarımızı güçsüz bırakmaması için, hazırladığı karar tasarısını ayırım yapmaksızın genel ilkeler halinde belirlemiştir.

Yönetim Kurulumuzca hazırlanan 1988/1989 dönemi toplu iş sözleşmelerinde izlenecek politikanın ilke ve stratejisini içeren gerekçeli karar tasarısı, **3 Mart 1988 tarihinde** yapılan Konfederasyonumuz Başkanlar Kurulu toplantısına sunulmuştur.

Başkanlar Kurulumuzca yapılan müzakereler sonucunda Yönetim Kurulumuzun karar tasarısı bu toplantıda **aynen ve ittifakla kabul edilerek** karara bağlanmıştır.

Başkanlar Kurulumuzca kabul edilen bu karar kamuoyuna ve tüm Teşkilatımıza duyurulmuştur.

3 Mart 1988 tarihinde Başkanlar Kurulunca kabul edilen kararı bilgilerinize tekrar sunuyorum.

3 Mart 1988 de ittifakla alınan karar şöyledi:

"Yurdumuzda çoğulcu ve özgürlükçü demokrasinin tüm kurum ve kuralları ile yerleştirilmesi; işçi hak ve özgürlüklerini hedef alan haksız ve adaletsiz kısıtlama ve uygulamaların Uluslararası Çalışma Teşkilâtı ilkeleri ışığında kaldırılması, grevli serbest toplu pazarlık düzenine yeniden işlerlik kazandırılması, Ulusumuzun iktisaden güçsüz durumdaki çoğunluğunun ekonomik ve sosyal sorunlarının çözülerek sosyal devlet ve sosyal adalet ilkelerine dayalı bir düzenin kurulabilmesi amacıyla TÜRK-İŞ 14. Genel Kurul kararına dayalı ve **öngörülen tüm eylem biçimleri** ile bağlantılı olarak,

- 1) Toplu iş sözleşmelerinde aşağıdaki temel ilkelerin gözetilmesi öngörülmüştür.

"TEMEL İLKELER"

(A) Ücret ve Sosyal Yardım Artış Oranı :

Toplu iş sözleşmelerinde ücret artışı oranının bir süredir yaşanan, özellikle 1987'de gerçekleşen enflasyon nedeni ile meydana gelen reel aşınmayı giderecek, 1988 yılı enflasyon oranı beklentisini karşılayacak bir düzeyden aşağı olmaması ve özellikle kamu kesiminde kamu işveren sendikalarının ortaklaşa tesbit ederek savunduğu, özünde işçilerin daha ileri ölçülerde sömürülmelerini amaçlayan zam oranlarının yukarıdaki hedefe ulaştırılması;

(B) Sözleşme Süresi :

Toplu iş sözleşmelerinin yürürlük süresinin kural olarak bir yıllık aşmaması;

(C) İş Güvencesi ve İdari Düzenlemeler:

YHK ve Kamu İşveren Sendikaları tarafından iş ve sendika güvencesini ortadan kaldırmak amacıyla toplu iş sözleşmelerinden çıkarılan düzenlemelerin iş ve sendika güvencesi sağlamak üzere yeniden toplu iş sözleşmelerine dahil edilmesine özen gösterilmesi;

2) TÜRK-İŞ

(A) Birinci maddede sıralanan temel ilkelerin yapılacak ve halen devam eden sözleşme görüşmelerinde öncelikle savunulmasını ve ilkesel anlaşmazlık halinde sözleşme görüşmelerinin derhal kesilmesini,

(B) İlkesel anlaşmazlığın ortaya çıktığı tüm işyerleri ve işkollarında Yönetim Kurulunca belirlenecek diğer tüm eylem biçimleri desteğinde, uyuşmazlık ve grev işlemlerinin koordine edilmesinin sağlanmasını,

(C) Uyuşmazlık ve grev hallerinde uygulanacak her çeşit dayanışma biçimi ve eylemlerinin, şartlara ve ihtiyaçlara göre Eylem Komitesince tesbitini,

(D) Mecburi tahkime konu teşkil edecek toplu iş sözleşmelerinde YHK bünyesinde işçi görüşünün ne suretle yansıtılacağını, TÜRK-İŞ Yönetim Kurulunca şartlar gerektiğinde tesbitini,

3) Kararın uygulanmasının ve şartlara göre yeniden değerlendirilmesinin **TÜRK-İŞ Başkanlar Kurulundan oluşan Eylem Komitesi tarafından yapılmasını,**

Kararlaştırmıştır."

Değerli Yöneticiler,

Başkanlar Kurulunca kabul edilen bu karar dikkatle incelendiğinde iki önemli husus hemen tesbit edilecektir.

Birincisi; kararda oranların değil, toplu sözleşme ücret artışlarında gözetilecek ilkelerin tesbit edilmiş olmasıdır. Bu ölçü, kararın 1/A maddesinde ilke olarak ve sırasıyla şöyle belirlenmiştir: Zam oranı, 1987 yılında gerçekleşen enflasyon nedeniyle ücretlerde meydana gelen aşınmayı giderecek ve 1988 yılı enflasyon oranı beklentisini karşılayacak bir düzeyden aşağı olmamalıdır.

İkinci önemli husus da "İlkesel anlaşmazlık halinde sözleşme müzakerelerinin kesilmesi" dir.

Karardan görüldüğü gibi, tesbit edilen ve uyulması öngörülen husus sadece "İlkelerdir".

Yönetim Kurulumuzun hazırladığı ve Başkanlar Kurulumuzun onayladığı bu kararın bir **“genel grev eyleminden daha çok daha ciddi sonuçlar doğuracağı”** yaygın ve sürekli bir mücadelenin yasal olarak sürdürülebilmesini sağlayacak ağırlıkta olduğu derhal anlaşılmış ve bu kararın etkili yankıları olmuştur.

Nitekim bir taraftan uygulanan eylem plânı doğrultusundaki etkinlikler, diğer taraftan ciddi, etkili ve yasal bir mücadele vasıtasının devreye sokulması, işveren ve hükümet çevrelerinin tutumlarını süratle gözden geçirmeye mecbur bırakmıştır.

TÜRK-İŞ'in şikâyetlerinin giderilmesine yönelik temaslar aranmış ve Sayın Başbakan, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı Sayın Aykut vasıtasıyla **yazılı bir davetle** Konfederasyonumuz Yönetimini 30 Nisan 1988 tarihinde görüşmeye çağırılmıştır.

Yönetim Kurulumuz 29 Nisan 1988 tarihinde Başkanlar Kurulumuzu teşkil eden Sendikalarımız Genel Başkanlarını Ankara'da toplantıya çağırarak 30 Nisan 1988 tarihinde Başbakanla yapılacak toplantıda dile getirilmesi gereken konular hakkında görüşlerini almıştır.

30 Nisan 1988 günü yapılan toplantıya ise **bütün Genel Başkanlar**, Yönetim Kurulumuzla birlikte katılmışlardır.

Toplantıda işçi görüş ve istekleri Genel Başkanımız tarafından dile getirilmiştir.

Taleplerimiz genel olarak başlıca iki hedefe yöneltilmiştir:

Birincisi : 2821 ve 2822 sayılı Yasalarda yapılmasını istediğimiz değişikliklerin mutlak ele alınarak sonuçlandırılmasıdır.

İkincisi ise: Alınan karar ışığında, 1988/1989 dönemi toplu iş sözleşmelerinde Kamu İşveren Sendikalarının önceden ilân ettiği zam oranı dayatmalarından vazgeçmeleri ve sözleşmelerin gerçekçi ölçüler içinde bağitlanmasının sağlanmasıdır.

Sayın Başbakan ülkenin genel durumu ve öngördüğü beklentilerle ilgili konuşmaları dışında, **“2821 ve 2822 sayılı Yasalar üzerinde Çalışma Bakanlığının bir hazırlık yaparak ikmal ettiğini”** belirtmiş, **“Bu hazırlığın derhal gözden geçirileceğini, yasa değişikliği tasarılarının Bakanlar Kuruluna sevk edilerek Mayıs ayı sonuna kadar kanunlaşmasının sağlanmaya çalışılacağını”** söylemiştir.

Yine Sayın Başbakan: Özellikle **“Kamu İşveren Sendikalarının bağımsız olarak hareket ettiklerini, toplu sözleşmeler konusundaki tesbit ve açıklamalarına karışmayacağını, fakat Hükümetin de elbet bir politikası olacağını”** ifade ederek, **“Kamu kesiminde yapılacak toplu iş sözleşme-**

lerinde işveren sendikalarının izleyeceği ücret politikasının çalışanları enflasyona ezdirmemesi gerektiği görüşünde olduğunu" belirtmiştir.

Başbakan, kamu sözleşmelerinde verilecek ücret zamlarında, talebimiz gibi:

"a) 1986 ve 1987 yıllarında gerçekleşen enflasyondan dolayı ücret kaybı varsa telâfi edilebileceğini,

b) 1988 yılı için tesbit edilecek enflasyon değerinde bir zam verileceğini ve ülkenin ortalama kalkınma hızı oranında bir payın da verilmesinin dikkate alınabileceğini",

söyleyerek, bu konuda Kamu İşveren Sendikaları temsilcilerinin de katılacağı bir çalışma yapılması ve sonuçların kendisine getirilmesi için Devlet Bakanı Kâzım Oksay'ı görevlendirmiştir.

Başbakanın taleplerimize karşı verdiği cevap ve açıklamalar ile bu talimatlar toplantı sırasında ve toplantıya katılan tüm sendikalarımız genel başkanlarının huzurunda yapılmıştır.

30 Nisan 1988 günü Başbakan ile yapılan toplantıdan hemen sonra, TÜRK-İŞ'te tüm genel başkanlarımızın katıldığı bir toplantı düzenlenmiş ve bu toplantı "genelde olumlu bir temas yapılmış olduğu, ancak gelişmelerin ve sonuçların gözlemlenmesi gerektiği" şeklinde bir değerlendirme ile sonuçlanmıştır.

Bunu takiben, 1988/1989 dönemi kamu kesimi toplu iş sözleşmelerinde Kamu İşveren Sendikalarının tutumuyla ilgili şikâyet ve taleplerimiz Sayın Başbakanın verdiği talimata uygun olarak Kamu İşveren Sendikaları yetkilileri, Devlet Bakanı Kâzım Oksay ve Başbakan Yardımcısı Kaya Erdem'in katıldıkları toplantılarda ele alınmıştır.

Bu çalışmalarda beliren görüşler 6 Mayıs 1988 tarihinde Başbakan Yardımcısı Kaya Erdem, Devlet Bakanı Kâzım Oksay ve TÜRK-İŞ Yönetim Kurulunun, Genel Başkanımızın başkanlığında katıldığı bir toplantıda Başbakana sunulmuştur.

İşte bu toplantıda 1988 yılında süresi sona eren toplu iş sözleşmelerinin yenilenmesinde dikkate alınması gereken ilkeler önerilerimiz istikâmetinde;

- "1) 1986 ve 1987 yıllarında gerçekleşen yıl sonu enflasyon oranlarıyla bu yıllar için kamu kesimi toplu iş sözleşmeleriyle verilen ücret zamları ortalamaları karşılaştırılarak tesbit edilecek kayıp oranı,
- 2) 1988 yılı için saptanacak tahmini enflasyon oranı,
- 3) GSMH artışından verilecek % 5'lik bir pay oranı toplamından ibaret olacak bir ücret zammı verilmesi"

şeklinde belirlenmiştir.

Yürütülen görüşmelerin kapsamı ve sonucu budur.

Değerli Yöneticiler,

Konfederasyonumuzca ileri sürülen ve ortak toplantıda üzerinde birleşildiği görülen bu isteklerle ilgili olarak herhangi bir tutanak, protokol veya belge imzalama yoluna gidilmediği gibi, **Kamu İşveren Sendikalarının yaptıkları ve bu ilkeler çerçevesinde olduğunu ileri sürdükleri hesaplara da itiraz edilmiştir.**

Bu noktada üzülererek belirtmeliyiz ki, ulaşılan bu sonuçların açıklanmasıyla birlikte içimizden ve dışımızdan TÜRK-İŞ aleyhine son derece çirkin bir suçlama kampanyası başlatılmıştır.

"TÜRK-İŞ-Hükümet toplu sözleşme imzaladı. ÖZAL-ŞEVKET zamları tayin etti. Sendikalar artık sözleşme yapamaz. TÜRK-İŞ sizi sattı" ithamlarıyla başlatılan insaf dışı saldırılar hâlâ hatırımızdadır.

Gerçekte ise, Yönetim Kurulumuzun 3 Mart 1988 tarihli Başkanlar Kurulumuz kararına uygun olarak yürüttüğü gayretlerle varılan bu aşama, **Başkanlar Kurulunun 1988/1989 dönemi toplu sözleşmelerinin bağitlanması için öngördüğü "temel ilkeler"**in ortaya konularak, taleplerimizin Kamu İşveren Sendikalarına benimsetilmesi ve **Sayın Başbakana onaylatılmış olmasından ibaret idi. TÜRK-İŞ hesaplama sonuçlarını hiçbir şekilde benimsememiştir**, bu yönde bir açıklama da yapmamıştır.

Buna rağmen, maalesef TÜRK-İŞ'i suçlama yolu seçilmiş, Yönetim Kurulumuz da, **"ilkeler üzerinde mutabakat dışında hiçbir oran üzerinde bir anlaşma yapılmamış olduğunu"** açıklamak mecburiyetiyle karşı karşıya kalmıştır. **"İlkeler ışığında Hükümetçe yapılan hesaplama sonuçları, TÜRK-İŞ için ancak altına inilmemesi gerekli asgariyi ifade eder"** denilmiş, **üyemiz kuruluşlardan sözleşme bağitleme yada bağitlememe kararlarını buna göre vermeleri beklenmiştir.** Nitekim, Yüksek Hakem Kurulu'nun saplantıları dışında 1988 sözleşmelerinde yer verilen ücret ve ücrete ilişkin konuları kapsayan zamların oranları yapılan saptırmalarla **TÜRK-İŞ'ce kabul edildiği bildirilen oranların üzerinde gerçekleştirilmiştir.** Koordinasyon çalışmalarının geçen yılki hikâyesi bundan ibarettir.

Değerli Yöneticiler,

1989 yılıyla ilgili çalışmalara gelince:

Bu noktada hemen, bizlerce de çok yakından bilinen bir gerçeğe sunuşumuzun başında özellikle vurgulanan bir gerçeğe altını çizerek dikkatinizi çekmek isteriz. Adı üstündedir. Yapılan çalışma, şartların ve çıkmazların zorunlu kıldığı ve Başkanlar Kurulumuzun bu nedenle Yönetim

Kurulumuz önerileri istikâmetinde öngördüğü bir “koordinasyon çalışması”dır.

Açıkcı bilindiği gibi, **Konfederasyonlar toplu iş sözleşmesi yapmazlar. Toplu iş sözleşmelerini bağitleme ya da bağitlememe yetkisi Sendikalarımızdır.** Konfederasyonun işlevi, şartlar elverdiği oranda bu çalışmayı koordine etmek ve bu çalışmaya bilgi akımı ile yardımcı olmaktır. Yetkili kurulların buna ilişkin kararlarını hayata geçirmeye çalışmaktır. Hiçkimse bu konuda yapılacak değerlendirmelerde bu gerçeği görmezlikten gelemeyiz, gelmemelidir. **TÜRK-İŞ Yönetim Kurulu bu gerçekler odağından ve ancak bu sınır içinde olaya bakmakta ve sendikalarımızca sağlanan gelişmeleri “koordine etmeye” çalışmaktadır.**

Saygıdeğer Yöneticiler,

Kamu kesimini kapsayan 1989 yılı toplu iş sözleşmeleri ile ilgili koordinasyon çalışması Kasım/1988’de başlamıştır.

14.11.1988 tarihinde İzmir’de bir araya gelen sendika genel başkanları, sendika üst düzey yöneticileri ile TÜRK-İŞ Yönetim Kurulu Üyeleri, süresi 1989’da yenilenecek olan TİS’lerle ilgili olarak muhtemel gelişmeleri gözden geçirmiş ve bu konuda “bir ilke kararı” alınması gereğinde birleşmişlerdir.

Kamu kesimi toplu iş sözleşmelerinde geçirilen deneylerin gösterdiği çıkmazlarla karşı karşıya olan 25 sendikamızın genel başkanları ile Yönetim Kurulumuz, **toplu iş sözleşmesi görüşmelerinde uyuşmazlık ve grev noktasına gelebilecek sendikaların durumlarını görüşmek ve ortak bir strateji oluşturmak amacıyla 22 Kasım 1988 günü biraraya gelmişlerdir.**

Yapılan değerlendirmede, 1989 içinde sözleşme bitiş tarihlerinin özellikle ve kapsadığı işçi sayısı itibarıyla genellikle 1989 yılının ilk üç ayında yoğunlaştığı saptanmıştır.

“Koordinasyon” çalışmalarını yürütmek üzere bir komisyon oluşturulmuş ve toplantı sonrasında yapılan ortak açıklamada; **“toplu iş sözleşmelerinin yürütülmesi ve sonuçlandırılmasında eksiksiz bir ittifakla birlikte ve ortak hareket edilmesine karar verildiği”** açıklanmıştır. Komisyon **“bu kararın uygulama şekli, ayrıntıları ve yürütülecek ortak stratejinin ittifakla tesbit edilmesini”** kararlaştırmıştır.

Kamu kesimi toplu iş sözleşmelerindeki koordinasyonun sağlanması bakımından ortaklaşa alınan kararla oluşturulan komisyonda; TÜRK-İŞ Yönetim Kurulu Üyeleri yanı sıra, PETROL-İŞ Sendikası Genel Başkanı Münir CEYLAN, ŞEKER-İŞ Sendikası Genel Başkanı Hikmet ALCAN, TÜRK METAL Sendikası Genel Başkanı Mustafa ÖZBEK, YOL-İŞ Sendikası Genel Başkanı Bayram MERAL, TES-İŞ Sendikası Genel Başkanı

Faruk BARUT, DEMİRYOL-İŞ Sendikası Genel Başkanı Mehmet ACİDE-RELİ ve TÜRK HARB-İŞ Sendikası Genel Başkanı Kenan DÜRÜKAN seçilerek görev almışlardır. TEKGIDA-İŞ Sendikası Genel Başkanı Orhan BALTA'nın ise sağlık durumu düzeldikten sonra komisyon çalışmalarına katılması sağlanmıştır.

Komisyon ilk toplantısını; 23 Kasım 1988 günü yapmış ve bugüne kadar aralıksız her hafta toplanarak **15 toplantıyı geride bırakmıştır.**

Komisyon genel olarak: "süresi Ocak/1989'da bitecek toplu iş sözleşmeleri bakımından; sendikalarımızın 1 Ocak 1989 tarihinde yenilenecek olan toplu iş sözleşmeleri ile ilgili olarak tesbit, yetki ve çağrı prosedürünü süre koşullarına bakılmaksızın derhal tamamlamalarını,

Tamamlanmış olan veya tamamlanacak, yürüyen ve yürütülmekte olan sözleşmelerin müzakere ve uyuşmazlık prosedürünün ise Ocak/1989 ayı sonuna kadar bitirilmesini"

kararlaştırmış ve böylece tesbit, çağrı ve yetki işlemleriyle zaman kaybedilmemesini, müzakerelerin ise yasal süreleri içinde aralıksız sürdürülerek herhangi bir geciktirici tutumun önlenmesini amaçlamıştır.

Süresi Şubat/1989'da bitecek toplu iş sözleşmeleri bakımından ise Komisyon;

"Sendikalarımızın 1 Şubat 1989 tarihinde yenilenecek olan toplu iş sözleşmeleri ile ilgili olarak tesbit, yetki ve çağrı prosedürünün süre koşullarına bakılmaksızın derhal tamamlanmasını,

Yürümekte olan veya yürütülecek toplu sözleşme müzakerelerinde 30 gün geçmesine rağmen uzlaşma sağlanamamışsa, 2822 sayılı Yasanın 22/2. maddesine göre 30 günlük süre sonunda arabulucu istemine gitmek üzere prosedürün geliştirilmesini;

Süresi Mart/1989'da bitecek toplu iş sözleşmesi bakımından da,

Sendikalarımızın 1 Mart 1989 tarihinde yenilenecek olan toplu iş sözleşmeleri ile ilgili olarak tespit, yetki ve çağrı prosedürünü süre koşullarına bakılmaksızın derhal tamamlamalarını,

Yürütülmekte olan veya yürütülecek toplu sözleşme müzakerelerinin 60 günlük müzakere süresi sonuna kadar kullanılmaksızın 30 gün içinde bir uzlaşma sağlanamamışsa 2822 sayılı Yasanın 22/2. maddesine göre 30 günlük süre sonunda yine arabulucu istemine gitmek üzere prosedürün geliştirilmesini" önermek kararına varmıştır.

Komisyon grev yasağı kapsamına giren işkollarında yürütülen toplu iş sözleşmeleri bakımından ise;

"toplular iş sözleşmelerinin bağitlanma koşulları grev yasağı alanına giren sendikalarımızın Yüksek Hakem Kurulu'nun sürdürdüğü olumsuz

tutum ve yapısı dikkate alınarak, tesbit, yetki, çağrı, müzakere ve uyuşmazlık sürelerini azami ölçüde (ve ikinci bir talimata kadar) 15 Mart 1989 tarihinden önce bitirmeyecek şekilde geliştirerek prosedürü yürütmeleri ve böylece dayanışma sağlamaları"

öngörülmüştür.

Prosedürü başlanmamış toplu iş sözleşmeleri bakımından ise;

"1989 yılında toplu iş sözleşmelerinin yenilenmesiyle ilgili sendikalar 1.3.1989 tarihinde toplu iş sözleşmesinin süresi bitenler dahil, işbu toplantının yapıldığı tarihe kadar çoğunluk tespiti ve yetki için yasanın el verdiği en erken sürede yasal prosedüre derhal başvuracaklardır."

önerisinde bulunulması kararlaştırılmıştır.

Ayrıca, sözleşme **tasarı hazırlıkları** açısından Komisyon:

"1- Yapılacak toplu iş sözleşmesi tasarı hazırlıkları hesaplamalarında ölçü olarak DİE'nin Türkiye Kentsel Yerler Tüketici Fiyat Endekslerinin kullanılması,

2- Süresi sona eren toplu iş sözleşmelerinin kapsadığı dönemdeki endeks artış oranları ile bu dönemde ücretlere yapılmış olan zam oranlarının mukayese edilmesi sonucu, sağlanmış olan ücret artışlarının endeks değişim oranlarının altında kalması halinde, aradaki kaybın dönem toplu iş sözleşmelerinde telafi edilmesi,

3- Yeni dönem toplu iş sözleşmelerinin ilgili yıllar için tahmini ve muhtemel enflasyon oranını karşılayacak bir ücret zammı miktarının tesbit edilmesi,

4- "GSMH artış oranındaki bir payın ücret artışlarına eklenmesi"

hususlarının sözleşme tasarı hazırlığında faydalanılabilecek **komisyon tavsiyeleri** olarak belirlemiştir.

TÜRK-İŞ araştırma Bürosu tarafından "hazırlanacak istatistiki verilerin de sendikalarımız tasarı hazırlıkları arasındaki ücret artış taleplerinin tesbitine yardımcı olacak göstergeler olarak değerlendirilmesi için ilgili sendikalarımıza gönderilmesi" de Komisyonca kararlaştırılmıştır.

Komisyon 2. toplantısını 30 Kasım 1988 günü yapmıştır.

Toplantıda, ilk toplantıdan sonra meydana gelen gelişmeler değerlendirilmiştir.

Bu toplantıda, koordinasyon açısından belirlenecek tarihlerde muhtemel fiili grev yapılması safhasına gelmesi durumunun "öncelik ve ivedilikle çoğunluk tesbiti, yetki ve müzakere safhasının aksatılmaksızın çabuklaştırılmasına bağlı olduğunun kesinlikle dikkate alınması" hususuna bağlı olduğunun sendikalarımıza tekrar duyurulması ile gerekli giri-

şimlerin hemen başlatılması kararlaştırılmıştır.

Ayrıca, toplu iş sözleşme ücret zamları taleplerinin tesbiti hesaplamalarında, "işkolu ve işyerlerinin özelliklerinin de sendikalarımızca dik-kate alınması, (1987 ve 1988) yıllarında imzalanmış bulunan kamu kesimi toplu iş sözleşmelerindeki sosyal yardım kalemlerinden olan yakacak yardımı, izin ve bayram harçlığı tutarlarının tesbiti" kararlaştırılmıştır.

Komisyounun 3. toplantısı 7 Aralık 1988 günü yapılmıştır.

Toplantıda; kamu kesiminde sürdürülen grevlerle ilgili son durum değerlendirilmiş, grevde bulunan üyelerimize maddi yardımda bulunmak ve mağduriyetlerini önlemek amacıyla başlatılan "yardım kampanyası-nın daha yaygın ve etkin duruma getirilmesi" kararlaştırılmış, 1987 ve 1988 yılları sosyal yardım kalemleri incelenmiş, 1989 yılının ilk üç ayın-da sona erecek kamu kesimi toplu iş sözleşmeleriyle ilgili tesbit edilen son durumda gözden geçirilerek, önerilen işlemlerle ilgili olarak gecik-melerin bulunduğu işyerleri tesbit edilmiş ve yasal prosedürün hızlandırılması için yapılması öngörülen hususların sendikalarımıza duyurulma-sı kararlaştırılmıştır.

Komasyon 4. toplantısını 14 Aralık 1988 günü yapmıştır.

Mevcut gelişmelerin değerlendirildiği toplantıda, toplu sözleşmeler-le ilgili prosedürün hızlandırılmasına yönelik olarak çalışmaların yoğun-laştırılması kararlaştırılmıştır.

Komasyon 5. toplantısını 21 Aralık 1988 günü yapmıştır.

Toplantıda gelişmeler değerlendirilmiş, "toplular iş sözleşmelerindeki tesbit, yetki, çağrı ve müzakerelerin başlaması ile müzakere ve uyuşmazlık safhalarını kapsayan yasal prosedürün, belirlenen zaman sınırlaması içinde geliştirilmesi ve çabuklaştırılması ile sonuçlarının Komisyona ivedilikle gönderilmesi" gereği üzerinde durulmuş; ayrıca; "ücret zammı ile birlik-te yakacak parası, izin ve bayram harçlığı tutarlarında birliği sağlayabil-mek bakımından, işverenlerin varsa son tekliflerinin Komisyona sendi-kalarımızca intikal ettirilmesi" kararlaştırılmıştır.

Bu arada 27 Aralık 1988 günü TÜRK-İŞ Başkanlar Kurulu toplanarak çalışmaları gözden geçirmiştir.

Komasyon 6. toplantısını 29 Aralık 1988 günü yapmıştır.

TÜRK-İŞ Başkanlar Kurulu'nun 27 Aralık 1988 günkü toplantısında alınan kararlarda, "SEKA işyerlerinde sürdürülen grevin SELÜLOZ-İŞ Sendikası yöneticileriyle birlikte hareket etmek suretiyle çözüme kavuşturulması" yönünde Komisyona görev verilmesi üzerine, toplantı SELÜLOZ-İŞ Sendikamız yönetim ve başkanlar kurulu üyelerinin katılımıyla yapılmış ve SEKA grevi ile ilgili gelişmeler sendika yöneticilerinin

verdikleri bilgiler ışığında değerlendirilmiştir.

Komisyona 7. toplantısını 4 Ocak 1989 günü yapmıştır.

Komisyona bu toplantısında, daha önce yapılan duyurularda yer verilen önerilere rağmen, bazı sendikalarımızca sonuç alınmadığı tesbit edilmiş ve ilgili sendikalara alınan komisyon kararlarıyla ilgili olarak "daha duyarlı davranmaları" gereğinin hatırlatılması benimsenmiştir.

8. Toplantı 11 Ocak 1989 günü yapılmıştır.

Bu toplantıda süresi 1989 yılının ilk üç ayında sona eren toplu iş sözleşmeleriyle ilgili durum yine gözden geçirilerek, özellikle süresi Ocak 1989'da yenilenecek olan sözleşmelerin müzakerelerinde varılan safhaların ayrıntılı olarak belirlenmesi kararlaştırılmıştır.

Komisyona 9. toplantısı 18 Ocak 1989 günü yapılmıştır.

Toplantıda, gecikmelerle ilgili olarak sendikalara, "önerilen prosedürü hızlandırma" çağrısı yapılması kararlaştırılmıştır.

Komisyona 10. toplantısını 30 Ocak 1989 günü, kamu kesimi işyerlerinde toplu iş sözleşmesi yenilenecek olan sendikalarımız genel başkanlarının da katılımıyla genişletilmiş olarak yapılmıştır.

Toplantıda, "müzakere süresi 30 günü aşan ve buna rağmen bir uzlaşma sağlanması imkânı bulunamayan işyerleriyle ilgili sendikalarımızın en geç 10 Mart 1989 tarihine kadar arabulucu istemine gitmesi ve müzakere süresi başlayan ya da başlayacak olan işyerleriyle ilgili olarak da, müzakerelerin 30 günün sonunda yine aynı şekilde arabulucu tayini isteminde bulunulmasının önerilmesi" kararlaştırılmıştır.

Ayrıca "sendikalarımızca hazırlanan teklif tasarılarının komisyona iletilmesi"ne de alınan kararlar arasında yer verilmiştir.

11. Toplantı 8 Şubat 1989'da yapılmış ve gelişmeler gözden geçirilmiştir.

Komisyona 12. toplantısını 15 Şubat 1989 günü yapmıştır.

Toplantıda, uyuşmazlığa giden işyerleri ile ilgili bilgi vermek üzere davet edilen sendika genel başkanları dinlenmiş, ayrıca toplu iş sözleşmelerindeki gelişmelerle ilgili son durum değerlendirilmiştir.

Komisyona 13. toplantısı 22 Şubat 1989 günü yapılmış, gelişmeler gözden geçirilmiş, ücret ve sosyal yardım ödemelerine ilişkin görüşler müzakere edilmiştir.

Komisyona 1 Mart 1989 günü yapılan 14. ve 8 Mart 1989 günü yapılan 15. toplantılarında son gelişmeler gözden geçirilmiştir.

Değerli Yöneticiler,

Türk-İş Çalışma Raporu

1989 yılı kamu kesimi toplu iş sözleşmeleriyle ilgili "Koordinasyon çalışmaları" hemen her hafta devam etmiş ve bu çalışma geçmiş yıllarda da yaşandığı gibi Hükümet, Kamu İşveren Sendikaları ve İşverenlerce Sendikalarımızı ve TÜRK-İŞ topluluğunu suçlama vesilesi yapılmak istenmiştir.

Bir taraftan üyelerimizi, diğer taraftan kamuoyunu kışkırtmak hedefi taşıyan bu suçlamalar Yönetim Kurulumuzca 1 Mart 1989 ve 4 Mart 1989 tarihlerinde yayınlanan bildirilerle cevaplandırılmıştır.

Yakın bir zaman parçasında yaşanan gerçekleri ve birlikte yürütmemiz gereken bir mücadelenin koordinasyonunun sağlanması çalışmalarını böylece özetleyerek sizlere sunmuş oluyoruz.

1989 yılında kamu kesiminde bağitlanacak olan toplu iş sözleşmeleri yaklaşık 600 bin işçimizi kapsamaktadır.

Yani 25 işkolunda 576.840 işçimiz toplu iş sözleşmelerinin bağitlanmasını beklemektedirler.

Grev yasağı kapsamına alınarak toplu sözleşme bağitlanmasındaki en önemli yaptırım gücü ellerinden alınan 189 bin 703 üyemiz dışında, 380 bin 166 üyemiz grev hareketinin eşiğine getirilmiş bulunmaktadır.

Toplu iş sözleşmelerinin bitim tarihleri 1989 yılının Ocak, Şubat ve Mart aylarına rastlayan ve müzakere safhalarının olumsuz yönde geliştiği belirlenen 325 bin 480 işçimiz önümüzdeki ay içinde sendikalarımızın alacağı grev kararlarıyla fiili greve katılabileceklerdir.

Bu durumda kuşkusuz ülkemiz çalışma hayatı en büyük bir uyuşmazlık olayı ve ekonomimiz ise muhtemel en yaygın grev olayları ile karşı karşıya kalacaktır.

Değerli Yöneticiler,

Bu aşamada Türk kamuoyuna ve bu toplantımızdan haber bekleyen üyelerimize Sendikalarımızın ve Konfederasyonumuzun tutumunu ve kararlılığını belirten bir duyurunun Genel Başkanımızın bu sunuşumuzdan sonra yapacakları değerlendirmelerinde yer vereceği talimatları doğrultusunda yapılmasının kararlaştırılmasını takdirlerinize arz ediyor, Yönetim Kurulumuzun saygılarını sunuyoruz.

Türk-İş Çalışma Raporu

1989 yılı kamu kesimi toplu iş sözleşmeleriyle ilgili "Koordinasyon çalışmaları" hemen her hafta devam etmiş ve bu çalışma geçmiş yıllarda da yaşandığı gibi Hükümet, Kamu İşveren Sendikaları ve İşverenlerce Sendikalarımızı ve TÜRK-İŞ topluluğunu suçlama vesilesi yapılmak istenmiştir.

Bir taraftan üyelerimizi, diğer taraftan kamuoyunu kışkırtmak hedefi taşıyan bu suçlamalar Yönetim Kurulumuzca 1 Mart 1989 ve 4 Mart 1989 tarihlerinde yayınlanan bildirilerle cevaplandırılmıştır.

Yakın bir zaman parçasında yaşanan gerçekleri ve birlikte yürütmemiz gereken bir mücadelenin koordinasyonunun sağlanması çalışmalarını böylece özetleyerek sizlere sunmuş oluyoruz.

1989 yılında kamu kesiminde bağitlanacak olan toplu iş sözleşmeleri yaklaşık 600 bin işçimizi kapsamaktadır.

Yanı 25 işkolunda 576.840 işçimiz toplu iş sözleşmelerinin bağitlanmasını beklemektedirler.

Grev yasağı kapsamına alınarak toplu sözleşme bağitlanmasındaki en önemli yaptırım gücü ellerinden alınan 189 bin 703 üyemiz dışında, 380 bin 166 üyemiz grev hareketinin eşğine getirilmiş bulunmaktadır.

Toplu iş sözleşmelerinin bitim tarihleri 1989 yılının Ocak, Şubat ve Mart aylarına rastlayan ve müzakere safhalarının olumsuz yönde geliştiği belirlenen 325 bin 480 işçimiz önümüzdeki ay içinde sendikalarımızın alacağı grev kararlarıyla fiili greve katılabileceklerdir.

Bu durumda kuşkusuz ülkemiz çalışma hayatı en büyük bir uyuşmazlık olayı ve ekonomimiz ise muhtemel en yaygın grev olayları ile karşı karşıya kalacaktır.

Değerli Yöneticiler,

Bu aşamada Türk kamuoyuna ve bu toplantımızdan haber bekleyen üyelerimize Sendikalarımızın ve Konfederasyonumuzun tutumunu ve kararlılığını belirten bir duyurunun Genel Başkanımızın bu sunuşumuzdan sonra yapacakları değerlendirmelerinde yer vereceği talimatları doğrultusunda yapılmasının kararlaştırılmasını takdirlerinize arz ediyor, Yönetim Kurulumuzun saygılarını sunuyoruz.

BELGE 23

KAPALI SALON TOPLANTILARI
VE
TÜRK-İŞ ADINA YAPILAN AÇIKLAMALAR
TÜRK-İŞ GENİŞLETİLMİŞ TEŞKİLAT YÖNETİCİLERİ TOPLANTISI
DEĞERLENDİRMESİ
ANKARA, 14 MART 1989
(Şevket Yılmaz, Türk-İş Genel Başkanı)

Sendikalarımızın Değerli Başkan ve Merkez Yönetim Kurulu Üyeleri
Sayın Basın Mensupları,

Toplantımızın başında özetlediğim gibi, bugün TÜRK-İŞ üyesi örgütlerin genel başkanları ve merkez yönetim kurulu üyeleri kamu toplu iş sözleşmelerinde ve genel olarak toplu sözleşme düzeninde yaşanan çıkmazları değerlendirmek ve sorunların üstesinden gelinebilmesi için yakın gelecekte alınacak ve uygulanacak önlemleri görüşmek üzere toplanmış bulunmaktadır.

Yurdumuzda toplu sözleşme düzeninin işlerliğini engelleyen sorunların iki temel kaynağı vardır:

Bunlardan ilki, işçilerin, çalışanların temel hak ve özgürlüklerinde 1980'lerden bu yana yaşanan haksız, adaletsiz kısıtlamalardır.

Kısıtlamalar, hepinizce yakından bilindiği gibi, başta 1982 Anayasası olmak üzere, iş yasalarından, özellikle 2821 Sayılı Sendikalar Yasası ile 2822 sayılı Toplu İş Sözleşmesi, Grev ve Lokavt Yasası'ndan kaynaklanmaktadır.

İş Yasalarının sorunlara, çıkmazlara yol açan hükümleri temel insan hakkı kabul edilen "sendika özgürlüğüne, grevli serbest toplu pazarlık düzenini ayakta tutan temel ilkelere" aykırıdır.

TÜRK-İŞ, bu alanda 1982'den bu yana hem ulusal, hem de uluslararası platformda son derece etkin bir çalışma içinde olmuştur.

Demokrasiyi içine sindirenlerin derhal çözeceği sorunlar, tüm girişimlere rağmen varlığını sürdürmekte ise, bunu, çalışmaların etkin olmasına değil, demokrasiye, onu ayakta tutan kurum ve kurallara saygısızlıkta aramak lazımdır.

İkinci temel kaynak birinci kaynakla yakından ilgilidir.

Demokrasiyi içine sindiremeyenler siyasal iktidarı ellerinde tuttukları için, tüm imkanlarıyla, mevcut anti-demokratik yapıyı muhafaza etme çabası içindedirler.

Herşeyden önce bu tutum, onların izlediği ekonomik politikaya uygundur; temsil ettikleri çıkarları, demokrasiyi tartışmalı hale de getirse, sonuna kadar korumaya ve geniş halk kitleleri aleyhine olabildiğince geliştirmeye kararlı görünmektedirler.

Bu sebeptendir ki, "Hükümet emrinde" Kamu İşveren Sendikaları vardır...

Bu sebeptendir ki, emirleri altındaki bu sendikalarla toplu pazarlık düzenini çıkmaza sürüklenme peşindedir.

Bu sebeptendir ki, Yasaların anti-demokratik, haksız ve adaletsiz hü-

kümlerini mümkün olduğunca muhafaza etme gayretini sürdürmektedirler.

Üzülerek belirtmeliyim ki, bu haksız ve adaletsiz tutumu değiştirmek; kitlelerin içinde yaşadıkları ağır sorunları çözebilmek için Devlet yönetimine talip olduğunu ileri süren diğer unsurlar mücadelelerinde yeterli etkinlik içinde de değillerdir.

Adeta TÜRK-İŞ'ten, normal koşullarda siyasal partilerce üstlenilen işlevleri yerine getirmesi beklenmekte, hatta istenmektedir.

Takdir edersiniz ki, işçi örgütleri, gerçekte temel varlık sebebini oluşturan "ekonomik işlevlerini" unutabilseler temsil ettikleri kitlelerin günlük geçim sorunlarını, çıkmazlarını çözme sorumluluklarını erteleyebilseler, toplumsal oluşumlar içindeki rolleri, etkileri, çeşitli beklentilere cevap verebilmedeki yeterlilikleri çok daha farklı olabilirdi.

Ama yaşanan gerçek bu değildir.

Yaşanan gerçek demokrasinin gerekleri ile günlük gerekleri, en akılcı bir biçimde birlikte götürebilmek, dengeleyebilmektir.

Ve gerçek; işçi örgütlerinin değindiğim bu sorumluluklarını, ekonomik işlevlerini hiçbir şekilde ertelemeyecekleri vakıasıdır.

Bu gerçektir ki; böylesi karmaşık, üstelik çepeçevre kısıtlamalarla kuşatılmış bir ortamda, işçi örgütlerini, sorunları çözme uğraşlarında her çeşit dengeyi dikkatle değerlendirmeye, hatta zaman zaman gönülden benimsenmeyen girişimlerde bulunmağa, elinin tersi ile itilecek koşullara katlanmağa sevkedilebilmektedir.

Bunu hepimiz, hepiniz sorumluluklarımızı yerine getirme çabalarımızda yaşamışızdır.

Gerçekleri, dengeleri, müstakbel gelişmeleri gözardı etmeden, bir adım daha, iki adım daha ileriye gidebilmek...

Bir büyülteç altında, her kararınızın, her adımınızın (içinize tam olarak sindirememiş olsanız bile) sürekli olarak hesabını vermek...

Temsil ettikleriniz adına ve onlar için sürekli olarak sinir savaşı yapmak...

Hırpalanmak...

Haksız hücumlara maruz kalmak...

Türkiye'de ben, sizler, sendikacılar bu sorumluluğu üstlendiğimiz günden bu yana bu şartları yaşıyoruz.

Mücadelemiz, daha iyi olma; hepimiz için temsil ettiklerimizi daha iyi koşullara kavuşturma mücadelesidir.

Mutluluk duyabilmemiz, insanımızı mutlu edebilmemize bağlıdır.

Ama bundan dolayı kimseyi suçlamaya hakkımız da yoktur. Zira bu göreve zorla getirilmiş değiliz; seçmişizdir, talip olmuşuzdur.

Kendine özgü işleyişi, kuralları vardır, bedeli vardır.

Değerli Arkadaşlarım,

Bu tabloyu, bir araya geldiğiniz şu günde, takdir edersiniz ki, kuru bir sohbet maksadıyla çizmiyorum.

Tablo -çoğunuz, hepiniz yakından bildiği gibi- böyle olduğu için, böyle gördüğüm için hatırlatmalar yapıyorum.

Fazlası, eksiği, hatta yanlış olabilir, ama bu, sonuç itibariyle, bir durum muhakemesidir.

Ve bu durum muhakemesinin gelecekle ilgili olarak yapacağımız değerlendirmeler bakımından da önemi vardır.

Yönetici Arkadaşlarım,

Bugünlerde; çalışmaları özetleyen rapordan da izlediğiniz gibi, ekonomik işlevin gereğince yerine getirilmesinde son derece önemli bir noktaya gelmiş bulunuyoruz.

Bu; bir "mücadele" noktasıdır.

Geçmiş yıllarda yapılandan başlıca farkı, daha örgütlü, daha koordineli bir aşamaya ulaşmış ve hatalardan mümkün olabildiğince arındırılmış olmasıdır.

1989 yılı koordinasyon çalışmalarından; özünde, temelinde çıkmazlara yol açan şartların tüm çabalara karşı tatminkar olmadığı bir ortamda, geçmiş deneyimlerden ders almaya, hatalı sonuç verdiğini gördüğümüz yönlerden olabildiğince uzaklaşmaya gayret sarfettik.

Bu noktada, büyük bir ciddiyetle koordinasyon çalışmalarını yapan arkadaşlarıma huzurunuzda teşekkür etmek istiyorum.

Değerli Arkadaşlarım,

Ülaşılan nokta bir "mücadele noktasıdır" dedim...

Şimdi izninizle, ana hatlarıyla, gelecek günleri tahlile çalışacağım.

Bugünün objektif koşulları nelerdir?

- 1) Tüm çalışanların, işçilerin, iktisaden güçsüz durumdaki tüm kesimlerin son derece ağır ekonomik çıkmazları vardır.
- 2) Bu çıkmazları çözmekle ödevli, bunlara çözüm getirmek için

Devlet yönetimine talip olmuş siyasal iktidar (izlediği ekonomik politikanın ve temsil ettiği çıkarların doğal bir sonucu olarak) sorunları, ancak kendi ya da temsil ettiği çıkar çevrelerinin istediği ölçüde çözmek niyetinde, hatta kararında görünmektedir.

- 3) Çalışanların ihtiyaçları ile siyasal iktidarın -yeni değil, yıllardır bilinen- tutumunun bu şekliyle bağdaştırılabilmesi imkanı yoktur. Bu kaçınılmaz bir "mücadele noktası"dır.

Objektif koşullar böylece belirlendikten sonra "neler olabilir; nelerle karşılaşılabilir..." sorularını cevaplandırmaya çalışmak lazımdır.

- ☐ Siyasal iktidar böylesine bir mücadeleyi göze almak istemeyebilir. İhtiyaçları karşılayabilecek bir yaklaşım ortaya koyar.

Hareket noktamızı teşkil eden "ilkeler"; kısacası işçiler için insanca yaşayabilme koşulları var ise, bu bir çözümdür.

"Biz sorunu çözmek istiyoruz... Gelin görüşelim" derler; Yönetim ve Komisyon olarak gideriz, dinleriz. İhtiyaçları gidermeye yönelik ilkelerimizin terazisinde tartarız; anlaşma noktasında ise, sorunu çözeriz.

Hareket noktamızı teşkil eden ücret artışlarıyla ilgili ekonomik talebimize yönelik genel ilkeler yapılan çalışmalarla belirlenmiştir.

- 1) Süresi sona eren toplu iş sözleşmelerinin kapsadığı dönemdeki endeks artışları oranları ile bu dönemde ücretlere yapılmış olan zam oranlarının mukayese edilmesi sonucu, sağlanmış olan ücret artışlarının endeks değişim oranlarının altında kalan miktarın, aradaki kaybın bu dönem toplu iş sözleşmelerinde telafi edilmesi,
- 2) 1989-1990 yıllarını kapsayan yeni dönem toplu iş sözleşmelerinde gerçekleşmesi muhtemel enflasyon oranını karşılayacak bir ücret zammı miktarının tesbit edilmesi ve verilmesi,
- 3) GSMH artış oranındaki emeğin payının yıllar itibariyle ücret artışlarına eklenmesi,
- 4) Yapılacak ücret artışı hesaplamalarında DİE'nin Türkiye Kent-Sel Yerler Tüketici Fiyat Endekslerinin kullanılması ve hesaplama tarzında bilimsel gerçeklerin geçerli olması,
- 5) Sosyal yardımlar ve işkollarının kendine has özelliklerinin gerektirdiği diğer ödemelerin bağımsız bir biçimde ele alınarak artırılması,

İşte terazimizin asgari tartı ölçüleri ilkesel olarak açıkca ortada. Sorunu Sendikalarımızla birlikte çözmeye hazırız.

Yaklaşımlar, anlaşma noktasında değil ise, sorun devam ediyorsa,

kararımızı birlikte eksiksiz hayata geçiririz.

□ Siyasal iktidar böylesine bir mücadeleyi göze alabilir.

O tardirde duruma bakarız...

*Mücadeleyi göze almada nasıl hareket ediyor; iş yasalarının kendilerine tanıdığı haksız, adaletsiz kısıtlama hükümlerinden yararlanmaya mı çalışıyor! Örneğin, şartları yokken grevleri erteleme yoluna mı gidiyor...

Yüksek Hakem Kurulu'na intikal eden ve edecek olan uyuşmazlıklarda, geçmişte örnekleri görüldüğü üzere, bir takım tasarruflarla, baskı yoluyla bir kısım işçimizi mahkum etmeye mi çalışıyor...

Olağanüstü hâl uygulamasını yaygınlaştırmaya mı kalkışıyor...

Bakarız.

Eğer bu yolları seçerse; işçinin, ister grev yasağı kapsamında olsun, ister sözleşmeli bulunsun, isterse grevi ertelenmiş olsun, işçilerin topluca çalışmama noktasında olduğunu kendilerine kesin bir şekilde ihtar ederiz. İhtarla da kalmayız.

Hemen şunu da belirteyim; böyle bir sonucun kamuoyu önünde sorumluluğunu da asla kabul etmeyiz.

Bunu bugünlerde söylememin sebebi budur. Durumumuzu açık seçik ortaya koyuyorum.

Ülke ve işçi hareketi böylesine ciddi bir tablo karşısında iken, muhatplarımızın hangi maça gidip gitmeme tartışması yerine, bu sorunlara çözüm bulmalarını istiyoruz.

Sizlerden isteğim, TÜRK-İŞ Yönetim Kurulu ve Koordinasyon Komitesinin, gelişmeler ışığında ve aylar süren çalışmalarla ulaştığı bu sonuçların, en kısa süre içinde, Örgütümüzün her birimine, tüm işçilerimize mal edilmesidir.

Hepinize sevgiler sunuyorum, gözlerinizden öpüyorum.

TÜRK-İŞ BAŞKANLAR KURULU AÇIKLAMASI(*)
BAŞKANLAR KURULU TOPLANTISI
ANKARA, 3 MART 1987

(*) Türk-İş Başkanlar Kurulu, Ana Tüzüğü'nün 17 nci maddesine göre, üye sendikaların genel başkanları, 50.000'den fazla üyesi bulunan sendikaların sendika genel başkanı yanısıra belirleyeceği bir yönetim kurulu üyesi ile Türk-İş Yönetim Kurulu üyelerinden oluşur. Bu bölümde Başkanlar Kurulu toplantılarına Yönetim Kurulu'nca yapılan sunuşlar ve "Türk-İş Başkanlar Kurulu" olarak yapılan açıklamalar yer almaktadır.

“**H**ür sendikacılık ve serbest toplu pazarlık alanındaki geniş kısıtlama ve sınırlamaların varlığından hız alan dayatmaların, yüzbinlerce işçimizin beklediği toplu iş sözleşmelerini çözümsüzlüğe sürüklediği, TÜRK-İŞ Başkanlar Kurulunca kaygıyla tesbit edilmiştir.

TÜRK-İŞ'in, bu konudaki çözümsüzlükleri gidermek üzere yaptığı tüm girişimlerle, bağlı teşkilatlarının sözleşme müzakerelerinde gösterdiği barışçı çabalara karşın, kendi karar ve talimatlarıyla kurdurup yönlendirdiği kamu işveren sendikalarının arkasında yer alan Hükümetin dayatmacı, savaşılayıcı tutum ve talimatlarının yüzbinlerce işçiyi grev aşamasına sürüklemekte olduğu anlaşılmıştır.

Diğer yönden gerek demokratik hak ve özgürlükler ve gerekse hür sendikacılık, serbest toplu pazarlık ve iş yasaları ile sosyal güvenlik alanında iyileştirici yasal düzenlemelerin gerçekleştirilmesi beklentilerinin aksine, en son örnekler olarak;

- ☐ Kökünden budanan grev hakkını daha da uygulanamaz hale dönüştüren grev Tüzüğü'nün yürürlüğe konması,
- ☐ Sendikaları siyasi iktidarın kararlarının güdümüne sokan yeni bir Denetim Tüzüğü'nün gerçekleştirilme çalışmaları,
- ☐ İşçilerin emeklilik, kıdem tazminatı hakları ve sosyal güvencelerini daha da geriye götürecek girişimlere ilişkin düzenleme gayretleri,
- ☐ Sosyal Sigortalar Kurumu Hastanelerinin işçilerin hizmetinden ve elinden alınma hazırlıkları,
- ☐ Mevcut Anayasa ve yasalara dahi aykırı olarak, 233 sayılı K.H. Kararnameyle binlerce işçinin istihdam güvencesini yok edecek, çalışma ve ücret şartlarını ortadan kaldıracak, politik kadrolaşmalara yol açacak, işçi tasfiyesini sağlayacak, sendikalaşmayı önleyecek, sömürüsünü hızlandıracak sözleşmeli personel uygulamalarının yaygınlaştırılması,
- ☐ Asgari ücretin gerekli ve adaletli biçimde acilen tesbiti yerine, tartışmalı bir sisteme doğru itilerek yüzbinlerce işçi ve memurun geçim darlığına sürüklenmesi gibi, işçilere ve işçi haklarına yönelik Hükümet uygulamaları ve girişimlerinin hızlandırıldığı görülmektedir.

Siyasal iktidarın esasen Ulusumuzun iktisaden güçsüz geniş kesimi üzerinde durmak bilmeyen olumsuz uygulamaları emeklisi ve çalışanıyla tüm işçileri, memurları, köylüleri, dar gelirli esnafımızı günden-güne katlanılmaz sıkıntı ve bunalımlara itmektedir.

Siyasal iktidarın geniş fakir halk kitleleri aleyhine yürüttüğü ekono-

mik politikasını nihayet bir başka dayatma alanı haline getirilen toplu iş sözleşmelerindeki çözümsüzlüklerin de yaygın ve büyük huzursuzlukları davet edeceği açıktır.

Süren bu gelişmeler ve yüzbinlerce işçiyi ilgilendiren toplu iş sözleşmelerindeki tıkanmalar, çözümsüzlükler ve gösterilen duyarsızlıklar karşısında, TÜRK-İŞ, her türlü imkandan yararlanılarak, genel kurul kararları istikametinde, kısa ve uzun vadeli yaygın eylem ve uyarı girişimlerinin uygulanmasını tesbit etmek üzere, 16 Mart 1987 günü Başkanlar Kurulunun toplanmasına karar vermiştir."

BELGE 25

TÜRK-İŞ YÖNETİM KURULU EYLEM PLANI SUNUŞU
BAŞKANLAR KURULU TOPLANTISI
ANKARA, 16 MART 1987

(Şevket Yılmaz, Türk-İş Genel Başkanı)

Hatırlanacağı gibi, Başkanlar Kurulu'nun 2 Mart 1987 tarihinde Ankara'da toplanarak çeşitli yurt ve işçi sorunlarını görüşmüş, siyasal iktidarın çalışanlara karşı hasmane tutumunu ve uygulamalarını sürdürmekte direnmesi karşısında, her türlü imkandan yararlanılarak, genel kurul kararları istikametinde, kısa ve uzun vadeli yaygın eylem ve uyarı girişimlerinin uygulanmasını tesbit etmek üzere 16 Mart 1987 tarihinde yeniden toplanılmasını kararlaştırmıştı.

Bugün bu maksatla bir araya gelmiş bulunuyoruz.

TÜRK-İŞ Yönetim Kurulu 3 Mart 1987'den itibaren, bu alanda alınabilecek önlemleri tümüyle değerlendirmiş, bu aşamada uygulaması başlatılabilecek olan eylem biçimlerini ve hazırlıkları saptamıştır. Yönetim Kurulu'nun belirlemeleri "eylem plânı" olarak Başkanlar Kurulu'na sunulmaktadır.

Yönetim Kurulumuzun planı şöyledir:

"TÜRK-İŞ 14 üncü Genel Kurul kararlarına dayalı olarak;

- ☐ Yurdumuzda çoğulcu ve özgürlükçü demokrasinin tüm kurum ve kuralları ile yerleştirilmesi,
- ☐ işçi hak ve özgürlüklerini hedef alan haksız ve adaletsiz kısıtlama ve uygulamaların Uluslararası Çalışma Teşkilâtı (ILO) ilkeleri ışığında kaldırılması,
- ☐ grevli serbest toplu pazarlık düzenine yeniden işlerlik kazandırılması,
- ☐ Ulusumuzun iktisaden güçsüz durumdaki çoğunluğunun ağır ekonomik ve sosyal sorunlarının çözülerek "sosyal devlet" ve "sosyal adalet" ilkelerine dayalı bir düzenin kurulabilmesi mücadelesini aralıksız sürdüren TÜRK-İŞ Yönetim Kurulu;

tüm uyarılara rağmen siyasal iktidarın çalışanlara karşı hasmane tutum ve uygulamalarını sürdürmekte direnmesi sebebiyle, Konfederasyon ve üye Örgütlerce yurt düzeyinde ya da öncelikli sektör, işkolu ve işyerlerinde işi süreli ya da süresiz biçimde genel olarak durdurma dahil, öngördüğü tüm eylem biçimleri hazırlığı çerçevesinde:

- (1) 67 ilimizde, TÜRK-İŞ İl Temsilcileri ve Örgüt yöneticilerinden oluşan; üye sayısı ihtiyaç ve gereklere göre belirlenecek "eylem komiteleri"nin 3 Nisan 1987 tarihine kadar oluşturulmasını,
- (2) İktisaden güçsüz durumdaki çoğunluğun çıkmaz ve sorunlarını çözmeye çağıran bir "açık mektup"un TBMM üyelerine ve gerekli mercilere verilmek üzere en geç 15 Nisan 1987 tarihine kadar hazırlanmasını ve muktubun Örgütün tüm birimlerinin yöneticileri eliyle, Ankara'da yapılacak toplantıyı takiben,

- toplu olarak, 25 Nisan 1987 tarihine kadar verilmesini,**
- (3) TÜRK-İŞ Yönetim Kurulu'nca belirlenecek il ya da ilçelerde mitingler, yürüyüşler, toplantılar düzenlenmesini; ilk mitingin 26 Nisan 1987 Pazar günü Samsun'da yapılmasını; mitinglerin Erzurum, Adana, Konya, İzmit illerinde sürdürülmesini; miting düzenlenecek diğer yörelerin daha sonra belirlenmesini,
 - (4) TÜRK-İŞ üyesi Örgütlerin "grev uygulamasına geçtiği" ya da "lokavta maruz bırakıldığı" il ve ilçelerde, diğer dayanışma girişimleri yanısıra toplantı ve protesto yürüyüşleri düzenlenmesini,
 - (5) İşçilerin ekonomik ve sosyal hak ve menfaatlerini korumak ve geliştirmek amacına inhisar eden sendikal çalışmaları engelleyen siyasal iktidarın tutumunun yaygın biçimde kamuoyuna duyurulması ve işçi hak ve özgürlüklerine karşı tutumlarını sürdürenlerin kamuoyuna ve işçilerimize tanıtılmalarını teminen, her araçtan yararlanılarak, yurt düzeyinde kampanya açma ve yürütme hazırlığının başlatılmasını,
 - (6) Tüm örgütlenme ve eğitim çalışmalarının eylem gerekçeleri-ne, hazırlıklarına ve uygulamasına dönük olarak yürütülmesini,
 - (7) Yurt düzeyinde;
 - ☐ "ödenen ücret kadar verim" uygulamasının başlatılması,
 - ☐ "işçi sağlığı ve iş güvenliğinin ihlal edildiği veya tehlikede olduğu tesbit edilen sektör, işkolu ve işyerlerinde, pratikte tüm kuralları ile işçi sağlığı ve iş güvenliği gereklerine uygun can güvenliği sağlanana kadar işbaşı yapılmaması da dahil, diğer eylem ve girişimlerin sürdürülmesi",
 - ☐ "fazla çalışma uygulamasında işçinin muvafakatini öngören Yasa hükmünün ihlalinin önlenmesi"
- bakımından gerekli tüm hazırlıkların Örgütle birlikte yapılmasını,
- (8) 1 Nisan 1987 tarihinden başlayarak kamuoyuna ve Örgüt'e işyeri sendika temsilcilerine, işçilere, köy muhtarlıklarına, siyasal parti merkez, il ve ilçe teşkilatlarına, üniversitelere, meslek kuruluşlarına Türk Ulusunun özellikle dar ve sabit gelirliilerin, emeklilerin, dul ve yetimlerin ve işçilerimizin içinde bulunduğu tüm sıkıntıları ve çözüm önerilerini içeren sürekli yayınlar, kapalı salon toplantıları, konferanslar, sempozyumlar yapılmasını,
 - (9) Türk işçilerinin içinde bulunduğu çıkmazların ve demokrasiyi

tüm kurum ve kuralları ile yerleştirme uğraşının ilgili tüm uluslararası kuruluşlara duyurulmasını,

- (10) Eylem programının uygulamasının her aşamasında, şartlar ve gelişmeler ışığında, Başkanlar Kurulu'nun toplantıya çağrılmasını kararlaştırmıştır."

BELGE 26

TÜRK-İŞ BAŞKANLAR KURULU AÇIKLAMASI
BAŞKANLAR KURULU TOPLANTISI
ANKARA, 25 MART 1987

Başkanlar Kurulumuz; Anayasa'nın 74'üncü maddesinin Türk vatandaşlarına tanıdığı hakkın, TÜRK-İŞ örgütünün tüm birimlerinin yöneticilerince 3071 sayılı yasa hükümlerine göre kullanılması girişiminin, siyasal iktidarca engellenmesi ve bunu takip eden gelişmeleri değerlendirmek üzere olağanüstü toplanmış, aşağıdaki görüş ve kararlarının kamuoyuna açıklamasını uygun görmüştür.

- 1) Siyasal iktidar, 24 Mart 1987 günü, bir Anayasa suçu işlemiştir.

Türk vatandaşlarının Anayasanın 74 ncü maddesine dayalı "Dilekçe hakkı" örneğine polis devletlerinde bile ender rastlanan baskı yöntemleri ile kullandırılmamıştır.

Siyasal iktidar, emrindeki emniyet güçleri ile Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu'nu kuşatmış, iktisaden güçsüz kesimlerin temsilcilerinin Anayasa ve Yasalara dayalı hak ve özgürlüklerini kısıtlamaya kalkışmıştır. Özal Hükümetinin demokrasi anlayışı, 24 Mart Olayı ve Türk ve Dünya kamuoyu önünde bir kez daha açıklıkla sergilenmiştir.

Başkanlar Kurulu, TBMM Başkanlığına sunulması engellenen açık mektupta da ifade edildiği gibi Yüce Meclisimizin, iktisaden güçsüz durumdaki geniş halk kitlelerinin haklı dert ve şikayetlerinin çözülebilmesi, yurdumuzda çoğulcu ve özgürlükçü demokrasinin tüm kurum ve kurallarıyla yerleştirilebilmesi için imkanlarını seferber edeceği inancını ve güvenini korurken, Özal Hükümetinin tutumunu şiddetle protesto etmektedir.

TÜRK-İŞ Başkanlar Kurulu, Anayasa suçu işlenmesi karşısında duyarlılık gösteren tüm siyasal partilere ve temsilcilerine, Türk işçilerinin en içten teşekkürlerini sunmaktadır.

- 2) TÜRK-İŞ Başkanlar Kurulu, ülkemizde tüm kurum ve kurallarıyla işlerlik kazanmasını hedeflediği demokrasi önündeki tek engelin, bugünkü Anayasa ve Yasaların demokrasi ile çelişen hükümlerine sığınarak, iktidarını sürdürmeye çalışan Özal Hükümeti olduğunda görüş birliği içindedir.

Milyonlarca çalışanın temsilcisi, iktisaden güçsüz kesimlerin yegane umut kaynağı olan TÜRK-İŞ, demokrasiyi tüm kurum ve kurallarıyla hayata geçirme mücadelesinde mutlaka başarıya ulaşacaktır.

- 3) Tüm bunlara ilaveten, Başbakan Özal'ın Türk çalışanında, iktisaden güçsüz kesimlerde, Türk demokrasisinde yaptığı tahribatı gözden kaçırmaya kalkışan son beyanları ise, gerçekleri gizlemeye yönelik boş bir çaba olarak değerlendirilmiştir.

Sosyal hukuk devleti, sosyal adalete dayalı demokrat bir düzen,

Başbakan Özal'a ve yandaşlarına rağmen mutlaka kurulacaktır.

- 4) TÜRK-İŞ Başkanlar Kurulu, öngörülen eylem programı çerçevesinde, Nisan/1987 ayı içinde;
- ☐ Eylem komitelerinin hemen ortak toplantıya çağırılmasını,
 - ☐ Grev uygulanan, ya da lokavta maruz bırakılan işçilerin bulunduğu en az beş il ve ilçede, Samsun toplantısı öncesinde toplantı, protesto yürüyüşleri ve mitingler düzenlenmesini,
 - ☐ 26 Nisan 1987'de Samsun'da miting yapılmasını,
 - ☐ Sendikal çalışmaları engelleyen siyasal iktidarın tutumunun ve işçi hak ve özgürlüklerine karşıt davranışlarını sürdürenlerin, her araçtan yararlanılarak, yaygın biçimde kamuoyuna duyurulması çalışmasının etkin biçimde ve derhal başlatılmasını,

Oybirliği ile kararlaştırmıştır.

BELGE 27

TÜRK-İŞ YÖNETİM KURULU SUNUŞU
BAŞKANLAR KURULU TOPLANTISI
ANKARA, 3 TEMMÜZ 1987

(Şevket Yılmaz, Türk-İş Genel Başkanı)

Başkanlar Kurulumuzun Sayın üyeleri,

Basınımızın Değerli Temsilcileri,

Aralık 1986'da akdettiğimiz 14 üncü Genel Kurul sonrasında, ilk olağan Başkanlar Kurulumuzun çalışmalarını açarken, sizlere hoş geldiniz diyor, Yönetim Kurulu ve şahsım adına saygılar sunuyorum.

Değerli Başkanlar,

İşçi hak ve özgürlüklerinin korunması ve geliştirilmesi amacıyla 14 ncü Genel Kurulumuz sonuç bildirgesinde de yer alan hedeflere ulaşmak için, bundan önce üç olağanüstü toplantı yaptık.

Olağanüstü toplantılarda, sizlere sadece yaşanan çıkmazları, bunlar karşısında alınması gereken eylem kararlarına ilişkin görüşlerimizi yansıtan bilgiler sunmakla yetinmiş, geniş bir çalışma raporu sunmak imkanı bulamamıştık.

Bugünkü olağan toplantımızda, Genel Kurulumuzdan 30 Mayıs 1987 tarihine kadar yapılan çalışmalar bir rapor halinde ayrıntılı olarak incelemelerinize sunulmaktadır.

Değerli arkadaşlarım,

İşçi hak ve özgürlüklerinin korunması ve geliştirilmesi alanındaki çalışmalarımız aralıksız devam etmektedir.

Hükümet, 24 Mart 1987 tarihinde yarattığı krizin ve ötedenberi devam ettiregeldiği olumsuz tutumunun cevabını son olarak Samsun'da ve Kocaeli'nde onbinlerce işçiyle birlikte verdik.

Bu eylemlerle mücadelemizin her türlü engeller ve baskılara rağmen aralıksız süreceğini ortaya koyduk.

Hiç kuşku yok ki; Konfederasyon düzeyinde haksızlıklara karşı sürdürdüğümüz mücadeleye sendikalarımız da kendi alanlarında devam etmektedir.

PETROL-İŞ Sendikamızın başarı ile sonuçlanan grevleri bunun en güzel örneğidir. Bu mücadele TÜRK-İŞ topluluğunun onurlu yapısına güç katmıştır.

Bu başarıda payı olanları, başta PETROL-İŞ Sendikamızın Değerli Başkanı ve Merkez Yönetim Kurulu Üyeleri, greve katılan işçilerimizi, örgütün her kademedeki yönetici ve temsilcilerini kutluyorum.

Bugün, başta sendikalarımızın karşı karşıya kaldıkları grevler ve lo-kavtlar yaşanmaktadır.

Seydişehir Alüminyum, Antalya-Ferro-Krom, deri sanayii işyerle-

rinde grevler başlamış, DEMİRYOL-İŞ Sendikamız da 40 bin üyesi için Devlet Demiryollarında grev kararı almıştır.

TÜRKİYE MADEN-İŞ Sendikamız grev noktasına gelmiştir.

Özellikle son 3 yıl içinde kamu sektöründe ele aldığımız T.İ.S. müzakerelerinde çeşitli güçlüklerle karşılaştık. Bu durum sendikalarımızı, dolayısıyla işçilerimizi güç durumlara soktu ve zaman zaman bizi grevlerle mecbur bıraktı.

Her zaman ifade ettiğim gibi, daha kuruluşunda açıkladığım gibi, Kamu İşveren Sendikalarının çalışma barışı önünde büyük engel olduğu bu suretle bir kez daha anlaşılmıştır.

Bu sendikaların, işçiyi tanımayan, toplu sözleşme düzenini keyfilik sanan ve adeta Devlet içinde Devlet gibi hareket eden yöneticileri, işçilerle sendikaların arasını açmanın gayreti ve hevesi içindedirler.

Değerli Arkadaşlarım,

İşçi hak ve özgürlüklerini koruma ve geliştirme mücadelesi bu yıl Haziran ayı içinde ILO platformunda da sürdürülmüştür. Geçen yıl Çalışma ve Sosyal Güvenlik eski Bakanı Mustafa KALEMLİ'nin "O anı kurtarmaktan ibaret girişimi" bu yıl ILO'da gerekli cevabı almıştır. Uluslararası Çalışma Örgütü'nün, Aplikasyon Komitesi'nin çalışmalarını ve Cenevre'de cereyan eden olayları Türk kamuoyuna çarpıtarak, saptırarak yansıtmaya çalışmasının faturası Özal Hükümeti için ağır olmuştur.

Geçen yıl verilen taahhüt mektubuna rağmen, başta 2821 ve 2822 sayılı Yasalar olmak üzere, iş mevzuatını ILO ilke ve normlarına uygun hale getirme yönünde hiçbir adım atılmamış olması, ILO'da 154 ülke temsilcisinin önünde ağır bir biçimde kınanmıştır. ILO çevreleri Hükümetin verdiği yazılı taahhütlerle uygulama ve sorumluların çeşitli beyanatlari arasındaki çelişkileri dikkatle izlemektedirler. Çelişkilerin, Devletin cidiyeti konusunda önemli tereddütlere yol açtığı gizlenememektedir.

Kamuoyuna bir kez daha duyurmak isterim ki; Özal Hükümeti, sendikal hak ve özgürlükleri çepeçevre kuşatan kısıtlamalarla 12 Eylül öncesinin olayları arasında bağ kurma gayretini halâ sürdürmektedir.

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı Sayın Mükerrerem TAŞÇIOĞLU, bu yıl ILO'da yaptığı konuşmada, bir yandan yasal değişiklik ihtiyacının ertelenemez noktada olduğunu kabul ederken, diğer yandan kısıtlamaları "12 Eylül 1980 öncesi trajik olaylarının kaçınılmaz sonucu" olarak nitelendirmeye kalkışmıştır.

Bu yaklaşımı, bu değerlendirmeyi asla kabul etmediğimizi, şiddetle reddettiğimizi bir kez daha belirtmek isterim.

12-Eylül öncesi, keşke herkes TÜRK-İŞ ve Türk işçisi kadar sorumluluğunu müdrük olabilseydi.

Değerli Arkadaşlarım,

Bugün Sayın Özal Hükümeti tarafından, kamu vicdanına rağmen, yaşılmaya çalışılan bu çarpık anlayış, Türk demokrasisinin en büyük çıkamazını, Türkiye'deki "yasakların" temel gerekçesini teşkil etmektedir.

Bu düşünce, otorite lehine, özgürlükler, aleyhine yapılan tüm düzenlemelerde hareket noktasını oluşturmaktadır.

Bu düşünce, sosyal Devlet yapısında meydana gelen tahribatın da temelidir.

Bu düşünceyi egemen kılmaya, yaşatmaya çalışanların tek hedefi, demokrasi pahasına iktidarlarını sürdürülebilmektir.

Türk işçisi, bu düşünceye asla boyun eğmez ve izin veremez.

Türk işçisi, gerçek bir demokrasinin ülkede hayata geçirilmesi konusundaki tutumunu sonuna kadar sürdürmeye kararlıdır.

Mücadelemizin, "demokrasi" mücadelesi olduğunu daha başında ilan ettik.

Demokrasilerde, haklarında yargı kararı olmadan hiç kimsenin bazı yasaklarla mahkum edilemeyeceğini her vesile ile ifade ettik.

Türkiye'nin gündeminde bulunan demokrasi önündeki bu engel, "eskiler-yeniler", "üç-beş kişinin siyaset hakkı" gibi yanlış tanımlamalarla önemsiz gibi gösterilmek istenmektedir.

Bir yandan demokrasiye geçiş için uluslararası çeşitli kuruluşlara mesaj vermeye çalışan, elinden gelen her türlü gayreti gösterdiği iddiasında bulunan Sayın Özal iktidarı, öte yandan yurt içinde bunun tam tersi bir tutum sürdürmektedir.

İnanıyorum ki, Başkanlar Kurulumuz, demokrasi önündeki her engel karşısında gösterdiği hassasiyeti bu toplantıda da gösterecek, sağlıklı bir değerlendirme yaparak, yasaksız bir Türkiye isteğine "evet", dediğini kamuoyuna ilan edecektir.

Yasalardan söz edince, tüm siyasi partilere ve özellikle Sayın Özal Hükümetine şu gerçeği hatırlatmak istiyorum:

Türkiye'de işçi hak ve özgürlüklerinde, kamu özgürlüklerinde yasaklar, ağır ve haksız kısıtlamalar vardır.

TÜRK-İŞ'in Anayasa değişiklik isteklerini, TBMM ve tüm siyasi partilere sunduğu tarihten bu yana tam 18 ay geçmiştir. Fakat bugüne kadar iktidar tarafından olumlu hiçbir yaklaşım gösterilmemiştir.

Son Anayasa değişikliği çalışmaları, siyaset ağırlıklı olarak sürdürülürken, bizim isteklerimiz doğrultusunda tartışmaya dahi girilmeden, konu adeta gündemden çıkarılmıştır.

Tüm siyasal kadroları derhal ve ivedilikle bu konuya eğilmeye bir kez daha davet ediyorum.

Özellikle Sayın Özal Hükümetini, Uluslararası Çalışma Örgütü ILO'ya bu yıl verdiği taahhüt bakımından uyarıyorum.

Sayın Özal Hükümeti, 8 Mayıs 1987 tarihinde ILO'ya sunduğu ikinci taahhüt mektubunda özetle şunları söylemiştir:

"Hükümet, ILO prensiplerine ve normlarına tam olarak uygun bir iş mevzuatının gerçekleştirilmesi için, gereken tüm önlemlerin alınması gerektiği görüşündedir.

2821 Sayılı Sendikalar Yasası ile 2822 sayılı Toplu Sözleşme, Grev ve Lokavt Yasasını, değişmiş bulunan ulusal şartlara göre tadil etmek, üzere, bu konunun yeni baştan ele alınması gereğini görmüştür. Bunun yürütümü Anayasa'nın bazı hükümlerinin değerlendirilmesi doğal olarak gerekli kılacaktır..."

Evet, taahhüt mektubunda belirtip, uygulanmasına yanaşmadıkları yasal değişiklikler için Sayın Özal Hükümeti bunları söylüyor.

İşte fırsat önlerine gelmiştir.

Çoğulcu ve özgürlükçü demokrasiyi tüm kurum ve kuralları ile hayata geçirebilme, uluslararası alanda sözüne güvenilir Hükümet olarak tanınma fırsatı ellerindedir.

Türk ve Dünya kamuoyunu yanıltma peşinde olmadıklarını ispat etsinler.

Değerli Arkadaşlarım,

Bırakınız Sayın Özal Hükümetinin bu sözünü tutmasını, ILO'nun evrensel ilkelerine ve normlarına uygun hareket edeceğini 154 ülke temsilcileri önünde ilan eden, söz veren Sayın Hükümeti, henüz bu taahhüt mektubunun mürekkebi kurumadan yeni kamburlar çıkarmaya başlamıştır.

- ☐ Yolsuzlukların, rüşvet olaylarının yazılı basınımızda çarşaf çarşaf yer aldığı,
- ☐ Milyonlar, milyar vurup, bir işçi kadar vergi ödemeyenlerin eli ni kolunu sallaya sallaya gezdiği ülkemizde,

şimdi yeni bir uygulama ile sendikalar yeniden hedef alınmıştır.

Sendikaların kendi denetçileri olduğu halde,

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Maliye Bakanlığı ve İçişleri Bakanlığı ile Devlet Denetleme Kurulu'nun periyodik denetimleri devam ederken, bunlar yetmezmiş gibi, bir de Kanun Hükmünde Kararname çıkarıldı.

Bu Kanun Hükmünde Kararname ile Başbakanlık Teftiş Kurulu, daha ileri ölçüde yetkili olarak sendikaları denetlemekle görevlendirilmiştir.

Teftiş Kurulu artık sadece inceleme ve denetleme değil, aynı zamanda sendikalar aleyhinde "soruşturma" açabilecek ve gerek sendikaların, gerekse konfederasyonların iç denetim organlarının, yani Denetim Kurullarının sahip olduğu yetki ve sorumlulukları bizzat kullanabilecektir.

Kısacası, doğrudan Sayın Özal'a bağlı bir kurul, her istediği an, denetimi soruşturma biçiminde uygulayarak, dilediğince siyasal baskı yapabilecektir.

İdare, bu tutumu ile yargıya ait görevleri devralma gayreti içindedir.

Değerli Arkadaşlarım,

Sırası gelmişken, 1 Temmuz Çarşamba günü, yani iki gün önce Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı Sayın Mükerrerem TAŞÇIOĞLU'nun adına "ÇAĞRI" dediği bir açıklamada, TÜRK-İŞ'e yönelttiği suçlamalar üzerinde durmak istiyorum.

Sayın Bakan bu açıklamasında;

- ☐ TÜRK-İŞ Yöneticilerini olumsuz tutumlarından vazgeçmeye davet etmekte,
- ☐ Hükümetin her türlü çabasına olumsuz yaklaşmakla bir yere varılamayacağını ve işçi haklarının korunamayacağını iddia etmekte,
- ☐ TÜRK-İŞ Yöneticileri adeta muhalefet partisi yöneticileri gibi konuşuyorlar, demektedir.

Sayın Bakan, açıklamasında, asgari ücret tesbitinde karara muhalefet etmemizi ve süper emeklilik konusundan menfi tavır takınmamızı gerekçe göstermektedir.

Değerli Arkadaşlarım,

TÜRK-İŞ yöneticilerinin, adeta muhalefet partisi yöneticileri gibi konuştukları iddiasına dikkat ediniz.

Bu iddianın altında bir tehdit yatmaktadır.

Sayın Bakan, "2821 sayılı Yasanın siyaset yapma yasağına rağmen, bizim siyaset yaptığımızı ve bunun sonuçlarının ne olacağının düşünül-

mesi gerektiği" tehdidini dolaylı olarak yapmaktadır.

Aynı Bakan, çok kısa bir süre önce TÜRK-İŞ'in vatanperverliği ve sorumluluk duygusuna övgüler yağdırıyordu.

Asgari ücret konusunda TÜRK-İŞ'in ilkeleri bellidir.

"Biz, bakkala ödeme yaparken vergiyi fiyattan düşmüyoruz. Siz de asgari ücreti tesbitten sonra vergi almayınız" diyoruz, onlar "hayır, vergi kesilecek" diyorlar.

"Asgari ücretini tesbit ettiğiniz insan, tek başına yaşamıyor. Ailesi var. Asgari ücreti tek kişi için tesbit edemezsiniz" diyoruz, onlar "hayır" diyorlar.

"Sanayi ve tarım işçilerinin aynı ülkede ve aynı ekonomik şartlar altında bulunduklarını belirterek, ayrı asgari ücret tesbit edilmesi yanlıştır" diyoruz, ama onlar "doğrudur" diyorlar.

Asgari ücretin enflasyon artışına paralel olarak yükseltilmesini öneriyoruz, bu konuya hiç yanaşmıyorlar.

Sonra da, işveren kanadıyla birlikte tesbit ettikleri rakam için bizim de karara katılmamızı istiyorlar. Elbette katılmıyoruz.

Böyle bir karara katılmak, öncelikle kendimizi inkar etmek olur.

Sayın Bakanın, her konuda olumsuz davrandığımız iddiasındaki birinci örnek, işte budur.

Sayın Bakanın süper buluşuyla adına "Süper Emeklilik" dediği yasa ise, baştan başa bir karmaşadır.

Yasa tekniğinden yoksundur.

Hukuk tekniğinden yoksundur.

Bunu sadece biz söylemiyoruz. Anayasa profesörleri de söylüyor.

Şayet emekli işçilerin durumunu düzeltmek amaçlanıyorsa, bütün emekli işçilere bir iyileştirme sistemi getirilmelidir.

Bizim itirazlarımız bunun içindir.

Büyük iddialarla adına "Süper Emeklilik" diyeceksin, 1,5 milyon emekli içinde 32 bin kişiye imkan sağlarken diğerlerini kaderlerine terk edeceksin.. Bu olmaz... Buna "süper adaletsizlik" denir.

Bizleri olumsuz tutumumuzdan vazgeçmeye çağıran Sayın Bakan, iktidara geldiklerinden bu yana, zirve toplantılarında, özel görüşmelerde, dosyalar halinde sunduğumuz Anayasa ve yasalardaki değişiklik önerilerimizin hangisine olumlu cevap verdi de, bizi olumsuz davranmaktan kaçınmaya çağırıyor?

Bakanlığa geldiği günden itibaren, işçi hareketinin isteklerinin haklılığından söz ederek, sempati toplamaktan başka ne üretmiş ve hangi yasanın adaletsizliğini gidermiştir ki, "olumsuz davranmayın" diyor.

Alanlarda haykırdık.

Onbinlerce işçinin sesine kulak tıkadılar.

En kısa tabiri ile "işçiyi gözden çıkardılar"

Lâf üretmek yerine, gerçekten işçi sorunlarının çözümü için çalıştıklarına bizi inandırmak zorundadırlar.

Türkiye'de başka, uluslararası platformda başka konuşarak, eylemleriyle düşünceleri arasında bocalayanların, TÜRK-İŞ gibi ciddiyetini ve memleketseverliğini her vesile ile ispatlamış bir kuruluşa böylesine hiapta bulunmaya hakları yoktur.

Bu vesileyle şunu da söylemek isterim ki, Özal Hükümetinin en belirgin vasıflarından biri de, vatandaşa verdiği bir kuruşu, hemen akabinde iki kuruş fazlasıyla yine vatandaştan geri almaktır.

Buna, atasözünde "Kaşıkla verip kepçeyle almak" denir.

Örneğin Sayın Maliye Bakanı, düzenlediği basın toplantısında katsayı artışlarını açıklarken, "Cumhuriyet tarihinin en büyük maaş ayarlaması" şeklinde takdim ettiği bu icraatlarının, hiç de öyle olmadığı görüldü ve bu yılki katsayı artışlarıyla gerek memurlara, gerekse emeklilere çok yetersiz düzeyde bir ücret artışı getirildiği ortaya çıktı.

Gerek asgari ücretin, gerekse katsayının getirdiği cüzi artışlar, daha işçi, memur ve emeklinin cebine girmeden, yürürlüğe konulan zamlar, bu menfaatleri alıp götürdü.

Önceki gün PTT hizmetlerine zam yapılmıştı, dün de seri bozulmasın diye, hemen elektrik, THY, Çimento ve Sümerbank mamullerine zamlar yapıldı ve yürürlüğe kondu.

Bakalım yarınki zam programında ne var?

Böylelikle emeği ile geçinenler ve öteki dar gelirli, bir yıl daha başboş piyasa düzeninin insafına terk edilmiş olmaktadır.

Değerli Arkadaşlarım,

Sayın Özal Hükümeti, bildiği yolda yürümeye devam etmektedir.

Kuşku yok ki, biz de çoğulcu ve özgürlükçü demokrasi adına, işçilerin ekonomik, sosyal, sendikal, siyasal hak ve özgürlükleri adına bildiği-miz yolda yürümeye devam edeceğiz.

Hepinize saygılar sunar, çalışmalarımızda başarılar dilerim...

BELGE 28

TÜRK-İŞ BAŞKANLAR KURULU AÇIKLAMASI
BAŞKANLAR KURULU TOPLANTISI
ANKARA, 4 TEMMUZ 1987

Başkanlar Kurulumuz TÜRK-İŞ Yönetim Kurulunun sunduğu faaliyet raporunu müzakere etmiş, yapılan çalışmaları gözden geçirmiş ve yapılacak çalışmalar konusundaki görüşlerini belirlemiş ve karara bağlamıştır.

Başkanlar Kurulumuzca yapılan çalışmalarda;

- ☐ Yüzbinlerce işçimizi ilgilendiren toplu sözleşmelerindeki son gelişmeler,
- ☐ İş ve çalışma hayatını düzenleyen mevzuat üzerindeki çalışmalar ve Uluslararası Çalışma Teşkilatının 73. Genel Konferansında alınan sonuçlar,
- ☐ Asgari Ücret,
- ☐ 506 sayılı Kanun üzerinde yapılan değişiklikler,
- ☐ Çıraklık ve Meslek Eğitimi Kanununun fon teşkiline ilişkin hükümleri,
- ☐ Sağlık Hizmetleri Temel Kanunu,
- ☐ 6 Eylül 1987 Pazar günü yapılacak Anayasa Referandumu,

konuları müzakere edilmiştir.

TOPLU PAZARLIKTA ENGELLER

1- a) Başkanlar Kurulumuz, hür toplu iş sözleşmesi sistemi önündeki engellerin sürdürülmekte olmasını kaygı ile karşılamaktadır. Bağıtlanan sözleşmeler sonuçlarının, hür toplu pazarlık koşullarının ürünü olmaktan ziyade, dayatmaların ve yasal sınırlamaların cenderesinde sağlanabilen asgari kazanımlar olduğu anlaşılmıştır.

Gerek geçmiş yılların kayıpları, gerekse gelişen enflasyonun bu asgari kazanımları kaynağında erittiği bir ortam, ekonomik açıdan ağırlığını sürdürmektedir.

Bağıtlanan her sözleşme, ancak uyumsuzluklar sonucu kotarılabilmektedir.

Bir kısım sendikalarımız, tüm olumsuz koşullara rağmen, onurlu grev uygulamalarıyla sonuçlar sağlamaya gayret etmiş, zorlu ve çetin engellerle mücadele vermişlerdir.

GREVLER

Halen TÜRK METAL Sendikamızın Seydişehir Alüminyum ve Antalya Ferro Krom işyerlerindeki grevi sürmektedir.

Etibank'la ilgili bu işyerlerini takiben, TÜRKİYE MADEN-İŞ ve PETROL-İŞ Sendikamız da grev aşamasına gelmiştir.

DEMİRYOL-İŞ Sendikamız, Devlet Demiryolları Genel Müdürlüğü işyerleri için yürüttüğü sözleşme müzakereleri sonucu, grev kararı almak zorunluluğunda kalmış bulunmaktadır.

b) DERİ-İŞ Sendikamız aylarca süren toplu sözleşme müzakerelerinden olumlu bir sonuç elde edememiştir.

Deri İşverenleri Sendikasının ve işverenlerin dayatmaları, deri işkolundaki 33 işyerinde, DERİ-İŞ Sendikamızın grev kararı almasına ve uygulamaya başlamasına neden olmuştur.

Ham deri fiyatlarını ucuza kapatmak, son iki yılda yüzde 500'e varan deri mamullerine ucuz ham madde girdisi sağlamak yanında, işçilik maliyetlerini de sabit tutarak milyonlarca liralık kârlarına kâr katmak peşinde oyunlara gidişen deri işverenleri, 171 işyerinde ve bir saldırı biçiminde 30 Haziran tarihinden itibaren lokavt uygulamasına başlamıştır.

İnsanlık dışı ve çağın yüz karası koşullarındaki işyerlerinde, ayda 60 bin lira ücretle sömürdükleri deri işçilerine karşı bu saldırı lokavtı, tartışmasız bir insanlık suçu olarak Başkanlar Kurulumuzca değerlendirilmiştir.

Bugüne kadar sendikalarımızın uyguladığı bütün grevlerde olduğu gibi, TÜRK-İŞ ve bağlı teşkilatları, grev uygulamasına geçen sendikalarımızın ve onların yiğit, çilekeş üyelerinin tüm gücüyle yanında ve destekçisi olacaktır.

YASAL ENGELLER VE ILO KONFERANSI

2- İş ve çalışma hayatını düzenleyen yasalar üzerinde, sözde kalan iyileştirme girişimleri aldatmacası, Uluslararası Çalışma Teşkilatının 73. Genel Konferansında tüm dünyanın gözleri önünde yapılan müzakerelerde açıklıkla sergilenmiştir.

Uluslararası Çalışma Teşkilatı ILO'nun asgari koşullarını temel olarak içeren düzenlemelerin, TÜRK-İŞ ısrarlı talep ve takipçisi olmaya, demokratik rejimle uyumlu işçi hak ve özgürlüklerini hayata geçirme ve gerçekleştirilmeye kesin kararlıdır.

ASGARI ÜCRET TESBİTİ VE BAZI YASALAR

3- Asgari ücretin tesbitinde, bilimsel verilerin ve sosyal ilkelerin gözdardı edilmekte devamını TÜRK-İŞ Başkanlar Kurulu şiddetle kınamaktadır. Aldatıcı yüzdelerin artış unsuru olarak ilan edilmesi, geçim şartlarıyla olduğu kadar, bilimsel ve sosyal şartlarla da bağdaşmayan bir tutum olarak tesbit edilmiştir. Bu nedenlerle Asgari Ücret Tesbit Komisyonunda TÜRK-İŞ'in, karara muhalif kalan tutumu Başkanlar Kurulumuzca onaylanmıştır.

4- 506 sayılı Kanun üzerindeki yapılan son değişikliklerin yüzbinler-

ce işçi emeklisi ile emekli olacak işçilerimize sadece ağır yük getirdiği ve müktesep hakları ortadan kaldırdığı açıktır. Gerek hukuksal açıdan yasa tekniğine uymayan ve gerekse müktesep hakları yok eden ve halen çalışanlarla, emekli olan işçilerimize taşınmaz yükler getiren bu yasaların Sayın Cumhurbaşkanımızca onaylanmaması çağrısının yapılması da Başkanlar Kurulumuzca kararlaştırılmıştır.

5- Çıraklık ve Meslek Eğitimi Kanununun fon teşkiline ilişkin hükümlerinin, Sendikalarımızın eğitim fonlarına hukuk dışı usuller ve işlemlerle el konması sonucu doğurduğu Başkanlar Kurulumuzca da tesbit edilerek yargı kararına dayanmadığı, bu fona ödeme yapılmaması kararlaştırılmıştır.

ANAYASA MAHKEMESİNE BAŞVURU

6- Sağlık Hizmetleri Temel Kanunu ile tüm uyarılara rağmen, işçilerin malı olan sağlık tesislerine el konması sonucunu doğuran düzenlemelerin, hiçbir hukuk kuralı gözetilmeksizin yapılmış olması karşısında, bu kanunun çeşitli yönlerden Anayasa'ya aykırı düzenlemeler içerdiğini tesbit eden Başkanlar Kurulumuz, konunun Anayasa Mahkemesine götürülmesi için gerekli girişimlerin yapılmasına karar vermiştir.

SAĞLIKLI DEMOKRASİNİN KAÇINILMAZ GEREKLERİ

TÜRK-İŞ Başkanlar Kurulu, ülkemizde siyasal demokrasinin çoğulcu ve katılımcı yapısı ile kurulması ve bütün gereklerinin kurumlaştırılıp işlerliğe kavuşturulması sürecinin hızla aşılmasının, demokrasiye inanan herkesin ve her çevrenin temel görevi olduğu inancını bir kez daha ifade etmiştir.

Başta tüm çalışanlar olmak üzere, Ulusumuzun büyük çoğunluğunun ekonomik ve sosyal tercihlerinin ve istemlerinin hayata geçirilebilmesi, bu sürecin hızla ve sağlıklı bir biçimde aşılmasına bağlıdır.

TÜRK-İŞ, bu çerçevede siyasal demokrasinin kurumlaştırılıp işlerliğe kavuşturulması önündeki tüm engellerin kaldırılmasını isterken, ülkemizde gerçek bir demokrasinin kurulması yönündeki işlevlerini kesintisiz olarak sürdürmeye kararlıdır.

NİÇİN REFERANDUMDA EVET?

Bütün mazisinde, bu sürecin hızlı olduğu kadar sağlıklı bir biçimde aşılmasının çabaları ve sorumluluk duygusu ile gösterdiği özenin olguları bulunan TÜRK-İŞ, Anayasanın Geçici 4 üncü maddesi üzerindeki değişikliğin halkoyuna sunulmasındaki gelişmeleri dikkatle izlemeyi ve bu konuda Ulusumuzu hiçbir siyasi amaç gütmeksizin uyarmayı görev saymaktadır.

İşçi hak ve özgürlüklerindeki kısıtlamalar ve yasakların gerçek demokrasi ile birlikte varolamayacağı ne denli tartışmasız ise, kamu özgürlüklerini bağımsız yargı kararı olmaksızın yasaklamanın, demokrasi ile bağdaşmayacağı da o denli açıktır.

6 Eylül 1987 Pazar günü yapılacak halk oylamasında, "eskiler-yeniler", "üç-beş kişinin siyaset yapma hakkının tanınması" gibi kısır ve aldatıcı bir çerçevede bakma yolunu seçenlerin kafalarında oluşturduğu tuzağa, demokrasiye gönül veren yurttaşlarımız ve işçilerimiz düşmeyecektir.

Kaldı ki, seçmen yurttaşlardan alınan oylar ve buna dayalı vekaletle milletvekili olup, Parlamentoda onlar adına bu yasağın kalkması için "evet" diyenlerin aynı seçmen yurttaşlara dönüp, "sizin vekaletinize dayanarak "evet" dediğimize siz "hayır deyin", çağrısını yapması Parlamento da, demokratik rejimi de yaralayan, vatandaşla alay anlamında bir demokrasi ayıbıdır.

6 Eylül 1987 Pazar günü yapılacak halk oylamasında önce, böylesi ne aldatıcı ve yurttaşlarımızı hiçe sayan bir tutuma başvurulmuş olması TÜRK-İŞ Başkanlar Kuruluna, Türk İşçi Hareketini sürekli olarak uyarma görevini doğal olarak yüklemiştir.

İşte bu nedenlerle TÜRK-İŞ Başkanlar Kurulu,

- ☐ Temel insan haklarına dayalı kişi hak ve özgürlüklerinin aldatmalar tuzağında her türlü keyfi saldırıdan korunabilmesi,
- ☐ İşçi hakları, sendikal hak ve özgürlükler ile hür toplu iş sözleşmeleri düzeninin önündeki engellerin kaldırabilmesi,
- ☐ Sosyal hukuk devleti ve sosyal adalet anlayışını egemen kılan bir yaklaşımla milli gelir dağılımındaki bozuklukların ortadan kaldırılabilmesi için milli gelirden her yurttaşımızın adaletli bir pay alabilmesinin sağlanabilmesi,
- ☐ Ulusumuzun iktidarsen güçsüz durumda bulunan çoğunluğunun ihtiyaç ve tercihlerine aykırı ekonomik politikanın sürdürülmesinin durdurulabilmesi ve bir avuç sermayedarın siyaset üzerindeki tekelinin kırılabilmesi,
- ☐ Vurgun, yolsuzluk ve sömürü düzeninin demokrasi bahane edilerek sürdürülmesine son verilmesi,
- ☐ Halk oylamasını, yeniden kamplaşmalara meydan verecek bir araç olarak kullanmanın ve bu yoldan Ulusumuzun birliğini ve Devletin bütünlüğünü tehlikeye atmanın önlenebilmesi,
- ☐ Atatürk ilkelerinin ve devrimlerinin yaşatılabilmesi,
- ☐ Demokrasinin tek yanlı kullanılan her çeşit kitle iletişim araç-

ları ve propaganda usulleri ile yozlaştırılan bir kaba çoğunluk rejimi olmadığının kanıtlanabilmesi,

□ 6 Eylül 1987 Pazar gününden sonra demokrasinin daha da sınırlandırılmasına ve bugünkü bozuk ekonomik düzenin korunmasına ve geliştirilmesine cesaret verecek uygulamaları "dur" denilebilmesi,

yapılacak halk oylamasında, başta işçiler olmak üzere, tüm yurttaşlarımızın "evet" oyu kullanmasına bağlıdır.

TÜRK-İŞ Başkanlar Kurulu işçi hak ve özgürlükleri ve siyasal demokrasinin çoğulcu ve katılımcı yolları önündeki engellerin kaldırılmasının ön koşulunun, 6 Eylül 1987 Pazar günü halkımızın "evet" oyu vermesine bağlı olduğu inancındadır.

TÜRK-İŞ Başkanlar Kurulu bu görüşler çerçevesinde, bu alanda her türlü girişimi ve çalışmayı yapacaktır.

Kamuoyuna saygı ile duyurulur."

BELGE 29

TÜRK-İŞ YÖNETİM KURULU SUNUŞU
BAŞKANLAR KURULU TOPLANTISI
ANKARA, 13 OCAK 1988

(Şevket Yılmaz, Türk-İş Genel Başkanı)

Başkanlar Kurulumuzun Sayın Üyeleri,
Basınımızın Değerli Temsilcileri,

Sizleri Yönetim Kurulu adına saygı ile selamlıyorum, "Hoş Geldiniz" diyorum.

14 ncü Genel Kurulumuzun yapıldığı 1986/Aralık ayının son günlerinden bu yana bir yılı geride bıraktık.

Başkanlar Kurulumuzun dördü olağanüstü, bugünkü ile birlikte ikisi olağan altı toplantı yaptığı bu bir yıllık çalışma döneminin önemli olaylarını satırbaşları halinde hatırlatmak, hafızalarımızı tazelemek ihtiyacını duyuyorum.

Genel Kurulumuzun hemen sonrasında, 1987 yılında görüşmeleri süren toplu iş sözleşmelerinin durumunu değerlendirmek, olumsuz gelişmeler karşısında alınacak önlemlerin tesbiti için 2 Mart 1987 tarihinde dönemin ilk olağanüstü toplantısında biraraya geldik.

Kısa ve uzun vadeli eylem şekillerini belirlemek amacıyla, 16 Mart 1987 tarihinde yeniden toplanan Başkanlar Kurulumuz, 1987 yılında uygulanacak eylemlerle ilgili bazı kararlar almış ve bu kararlarını bir bildiri ile kamuoyuna açıklamıştır.

Bu eylem şekillerinden birisi de, "İktisaden güçsüz durumdaki çoğunluğun çıkmazları ile içinde bulunduğu sorunları anlatan bir açık mektubun, TBMM Başkanlığı ile milletvekillerine verilmesi, bunun için de teşkilatın tüm birimlerinin yöneticileriyle toplu hareket edilmesi" olarak belirlenmiştir.

24 Mart 1987 günü, hepinizin bildiği olaylarla bu eylem uygulamaya konulmuş, siyasal iktidarın polisle işçiyi karşı karşıya getirdiği o günün telafisi güç sonuçlar doğurması, soğukkanlılığımızı muhafaza ile önlenbilmiştir.

Aynı gün yeniden toplanan Başkanlar Kurulumuz, eylem planındaki uygulama tarihlerini öne almış, Samsun, İzmit ve Mersin'de yürüyüş ve miting yapılmasını kararlaştırmıştır.

Değerli Başkanlar,

Başkanlar Kurulumuzun eylem programını öne almasının açıklandığı gün, 26 Mart geceyarısı, Genel Merkezimize gelen polisler tarafından karar defterlerimiz inceleme yapılacağı gerekçesiyle alınmıştır.

Devlet Güvenlik Mahkemesi Savcılığı da izinsiz açık hava gösterisi yaptığımız gerekçesiyle Yönetim Kurulumuz hakkında soruşturma açmış, 27 Mart günü 5,5 saat süren bir sorgulama yapılmıştır.

Sırası gelmişken, bu sorgulama nedeniyle Yönetim Kurulumuzu yalnız bırakmayan değerli sendikacı arkadaşlarımıza teşekkürü bir borç bilmekteyim.

Eylem programının eksiksiz uygulanabilmesi için 19 Nisan'da Merzin'de yapmayı planladığımız yürüyüş ve miting, İçel Valiliğinin izin vermemesi üzerine gerçekleşmemiş, 26 Nisan Pazar günü Samsun'da, 10 Mayıs Pazar günü de İzmit'te iki muhteşem yürüyüş ve miting yapılmıştır.

Başkanlar Kurulumuzun ilk olağan toplantısı 3 Temmuz'da Ankara'da yapıldı.

Çalışma hayatıyla ilgili sorunlar üzerinde değerlendirme yapan Kurulumuz o tarihte sürmekte olan grevlerin destelenmesini, 6 Eylül'de yapılacak halk oylaması sırasında, yasaksız bir demokrasi için EVET oyu kullanılması yolunda çalışma yapılması prensip olarak kabul edilmiştir.

"Hür Sendikacılık ve Demokrasi Konferansları" adını verdiğimiz büyük salon toplantılarıyla 34 İl'de başarılı bir çalışma uygulanmıştır.

Bu çalışmalarımız sırasında Konfederasyonumuz yayın organı içeriği ve ekleri, yasaksız bir demokrasinin ülkede egemen olması için düzenlenmiş, milyonlarca baskı ile kamuoyu yaratılmıştır.

Halk oylaması sonuçlarının az farkla da olsa demokrasi adına başarıyla sonuçlanmasında, bu çalışmamızın büyük payı olduğu geniş halk kitlelerince kabul edilmektedir.

Değerli Arkadaşlarım,

Bizim bu çalışmalarımız sırasında, siyasal iktidarın sözcüleri tarafından radyo ve televizyonda siyaset yaptığımız iddiaları öne sürülmüştür.

Zamanın Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı da "TÜRK-İŞ Siyaset yapıyor" diye demeçler vermiştir.

Bu suçlamaların hemen ardından, yer yer sendikalarımızın işyerlerinde çalışan temsilci baştemsilci ya da şube yöneticisi durumundaki arkadaşlarımızın Savcılıklara çağırdıklarını bazıları hakkında soruşturma açıldığını öğrendik.

Derhal hukuki destek sağlanarak, Avukatlarımız görevlendirilmiştir.

Bu arada, Keçiborlu Savcılığının suç duyurusunda bulunması üzerine de Ankara Cumhuriyet Savcılığı, "Yasaksız bir demokrasi için EVET" başlıklı dergimiz ekinin, izin almaksızın dağıtılan bildiri olduğu iddiasıyla Dernekler Yasasının 44 üncü, siyaset-sendika ilişkisini düzenleyen Sendikalar Yasasının 37. maddelerine aykırı hareketten ifadelerimizi aldı.

Cumhuriyet Savcılığı tarafından Dernekler Yasasının 44. Sendikalar

Yasasının 37. maddesine muhalefet gerekçesiyle hazırlanan iddianame ile Ankara 2. Asliye Ceza Mahkemesinde Konfederasyonumuz Yönetim Kurulu üyeleri aleyhine 1988/7 Esas sayılı dosya ile ceza davası açılmıştır.

Bu dava ile Cumhuriyet Savcılığı, izin almaksızın bildiri dağıtmak fiilinden ötürü 3 aydan 6 aya kadar hapis, siyasi faaliyette bulunma yasasının ihlalinin ötürü 6 aydan iki yıla kadar hapis cezası uygulanması isteminde bulunmuştur.

Sonucu ne olursa olsun, böyle bir davanın açılması, Uluslararası alanda insan hakları ve demokratik yapısı tartışılan Türkiye için ciddi bir talihsizliktir.

Başkanlar Kurulumuzun Değerli Üyeleri,

1987'nin son açık hava toplantısı 29 Ağustos Cumartesi günü Seydişehir'de yapılmıştır.

Bu toplantı, TÜRK-İŞ topluluğunun grevci işçilerin yanında olduğunu göstermesi yanı sıra grevin sona ermesinde de etkin rol oynamıştır.

Birçok sendikamıza grev kararları aşamasında, bir kısım sendikamıza ise uyguladıkları fiili grevler sırasında yardımcı olunmuş ve grevler desteklenmiştir.

Bazı grevlerdeki uyuşmazlıklar ise gösterilen destek ve çalışma ile çözüme ulaştırılmıştır.

Siyasal iktidarın siyaset yapmakla suçlamaları, savcılıkların yer yer soruşturma açmaları, Yönetim Kurulumuzun 29 Kasım genel seçimler öncesinde bir başka mücadele yöntemi uygulamasını engelleyememiştir.

14. Genel Kurulumuz kararları ve Başkanlar Kurulumuzun genel eğilimi ile halk oylamasında izlenen çalışmaların devamı niteliğinde olmak üzere 17 Kasım tarihinde 55 il ve 8 Bölge Temsilcimizin katıldığı bir toplantı düzenlenerek, yurt sathında işçilerin, memurların, dar ve sabit gelirlilerin karşı karşıya bulunduğu sıkıntıların bir kez daha anlatılması için geniş bir çalışma yürütülmesi gerçekleştirilmiştir.

Yönetim Kurulumuz belirlenen planlama ile çeşitli illerde işçilerin de katıldığı basın toplantıları düzenlediler.

Yazılı basınımızın "ANAP'A OY YOK KAMPANYASI" olarak nitelendiği bu çalışmalarımızın başarılı olduğuna inanıyoruz.

Değerli Başkanlar

Genel Seçimlerde ANAP'ın yeniden iktidar olması, 2. Özal Hükümetinin ilanı, Hükümet programının okunup, güven oylamasının yapılmasıyla geçen bir aylık sürenin de kısa bir değerlendirmesini yapmak istiyorum.

Bilindiği gibi; Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığına çalışma hayatının sorunlarını yakından bilen Sayın İmren AYKUT getirilmiştir.

Hatırlanacağı üzere, Sayın Mustafa KALEMLİ'nin yerine Sayın Mürkerem TAŞÇIOĞLU'nun gelmesi nedeniyle de Hükümetle ilişkilerde bir düzelme beklentisi içine girilmişti.

10 Şubat 1987 tarihinde Sayın TAŞÇIOĞLU'na da bir kez daha teklif paketi sunulmuştu

Fakat beklenen bir gelişme sağlanamamıştır.

Geçmişin tecrübelerinden yararlanarak, Sayın AYKUT'un gelişini memnuniyetle karşılarken, sorunların çözümünde asıl önemlisinin Hükümetin yeni politikalar üretebilmesi olduğunu hatırdan çıkarmadık.

Yönetim Kurulu olarak gerek Sayın Bakanı, gerekse Sayın Başbakanı ziyaretlerimiz sırasında kendi ifadelerinden işçi hareketinin sorunlarına karşı yeni yaklaşımlar içinde oldukları izlenimini edindik.

Sayın Çalışma Bakanı'nın istemi üzerine 17.7.1984, 11.2.1985, 29.4.1985 ve 15.1.1986 tarihleriyle son olarak 10.2.1987 tarihinde ilgili ve yetkililere Başkanlar Kurulumuzun bilgisinden de geçmek suretiyle sunulmuş olan Anayasa'da ve temel çalışma yasalarında gerekli ve zorunlu gördüğümüz değişiklik istemlerimiz belirtilmek suretiyle aynı tesbitler doğrultusunda 1475, 2821, 2822 ve 506 sayılı Yasalarda henüz Anayasa değişikliğini gerektirmeyecek istemlerimiz tekraren Çalışma Bakanlığına sunulmuştur.

Yapılacak inceleme ve çalışmalarda beklentilerimize uygun bir gelişmenin sağlanması yolunda gayretlerimiz yoğunlaştırılacaktır.

Yeni yaklaşımlardan yeterli bir sonuç alınabilmesinde ortak çabalarımızdaki bütünlük ve kararlılığın etken olacağına da işaret etmeyi görev sayıyorum.

Değerli Başkanlar,

Başta işçiler olmak üzere, sabit ve dar gelirli büyük halk kitlelerini ençok ilgilendiren konu, enflasyonun kontrol altına alınmasıdır.

Seçimlerin hemen sonrasında, her türlü hizmet ve ürüne zam yapılması bu zamların büyük ölçüde uygulanması, 1987 enflasyon hızını yüzde 60'lara ulaştırmıştır.

Hükümet, 1987 yılı enflasyon hedefini, daha önceki yıllardan daha da farklı olarak katlamıştır.

Hazine'nin İstanbul parekende fiyatlarına göre açıkladığı enflasyon % 67.3'dür.

İşçilerin aynı yıl içinde yüzde 30 civarında ücret zammı aldığı dikkate alındığında, bu yıl da enflasyon hızının yüzde 30 gerisinde kalınmıştır.

Bu konu, Başkanlar Kurulumuzun gündeminde önemli bir yer işgal edecektir.

Başkanlar Kurulumuzun Sayın Üyeleri

Bu konuşmamda 1987'nin yoğun çalışmalarından bazı örnekleri vermeye çalıştım.

Mücadelemizin uluslararası alandaki safhalarını, daha önce sözlere ayrı bir rapor olarak sunulan ILO'daki girişimlerimizi, siyasal iktidarın politikalarından kaynaklanan emeklilik, KİT'lerin özelleştirilmesi, sözleşmeli personel uygulamaları karşısında tepkilerimizi, bazı sendikalarımızın çeşitli sorunlarıyla ilgili çalışmalarımıza değinmedim.

Başkanlar Kurulumuzun bütün sorunları ayrıntıları ile ele alacağı kuşkusuzdur.

Başarılı bir çalışma ile yararlı kararlar alınacağı inancıyla Yönetim Kurulu adına sevgi ve saygılarımı sunuyorum.

BELGE 30

TÜRK-İŞ BAŞKANLAR KURULU AÇIKLAMASI
BAŞKANLAR KURULU TOPLANTISI
ANKARA, 15 OCAK 1988

“Ülkemiz henüz siyasal demokrasinin demokrasinin çoğulcu ve katılımcı yapısıyla kurulması ve bütün gereklerinin kurumlaştırılıp işlerliğe kavuşturulmasının tarih içindeki kilometre taşlarının aşılması sürecini yaşamaktadır.

Konfederasyonumuz bu sürecin hızla ve fakat sağlıklı bir biçimde aşılması bakımından 1987 yılı içinde üzerine düşen görevleri her safhada yerine getirmek için yoğun bir çalışma sürdürmüştür.

Ülulumuzun iktisaden güçsüz geniş kesimlerinin ve tüm çalışanlarımızın istemlerine ve beklentilerine uygun çözümlerin gerçekleşmesinde en etkili unsurun siyasal demokrasinin çoğulcu ve katılımcı yapısıyla ülkemizde kurumlaşması ve işlerliğe kavuşturulması olduğunu, Başkanlar Kurulumuz önemle ve tekrar belirtmeyi kaçınılmaz bir zorunluluk olarak görmektedir.

Zira gerek kişi hak ve özgürlükleri, gerekse işçi hakları ve özgürlüklerinin ayrılmaz bir parçası olan “Hür sendika hakkı” serbest toplu pazarlık ve grev hakkı önündeki anayasal ve yasal engeller devam etmektedir.

İşçi hareketimizin karşı-karşıya kaldığı ekonomik ve sosyal olumsuzlukların aşılmasının “Hür sendika hakkı” ile “Serbest toplu pazarlık ve grev hakkı”nın önündeki Anayasal ve yasal engellerin kaldırılması olduğu açık ve tartışmasız bir gerçektir.

- Başkanlar Kurulumuzun çalışma hayatını ilgilendiren yasalar üzerinde demokratik rejim ile Uluslararası Çalışma Teşkilatı ilke ve sözleşmeleri doğrultusunda tesbit ettiği yapılması gereken değişiklikleri, Yönetim Kurulumuzun tekraren 11 Ocak 1988 istemi üzerine Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığına intikal ettirmesinden beklenen iyileştirmelerin geciktirilmeden gerçekleştirilmesi özenle ve ısrarla izlenecektir.
- Özellikle 1980 yılından bu yana, fiatların ve zamların serbest, fakat ücretlerin ve gelirlerin, toplu pazarlık ve grev hakkı ile hür sendika hakkını tutuklu ve engelli olduğu bir uygulamanın, yürütülen ekonomik politikalar karşısında, kendi mantığı içinde bile liberal değil, baskıcı, buyurgan ve dayatmacı bir nitelik taşıdığı açıktır.

Ekonomik gelişmeler açısından ağır olumsuzluklar taşıyan bir yıl olan 1987’de ve özellikle yılın ikinci yarısında, gerek uzun süredir izlenen ekonomik politikalar, gerekse cereyan eden siyasi olayların yoğunlaşmasıyla yıllardır dizginlenmeyen enflasyonun süratle artan hızı, ücretlerin ve dar gelirlielerin süre gelen sıkıntılarının dayanılmaz boyutlara ulaşmasına neden olmuştur.

Nitekim, 1987 Aralık ayında birçok mal ve hizmete yapılan vergi

nitelikli zamlar, başta işçiler ve ücretliler olmak üzere ulusumuzun iktisaden güçsüz kesimlerini ağır ekonomik kayıplara uğratmıştır.

TÜRK-İŞ Başkanlar Kurulu, uğranılan bu kayıpların, acil ve radikal önlemlerle derhal telâfisi için, tüm işverenleri ve hükümeti göreve çağır-maktadır.

Ücretlerin vergi niteliğindeki zamlarla sürekli ve son derece dayanıl-maz ve yaşamsal boyutlarda aşındırılmaya uğratılması, işçilerin ve tüm çalışanların çalışma borcunu, bu tablo karşısında yerine getirmemesini haklı kılacaktır.

Başkanlar Kurulumuz, yapılan zamlar karşısında ücretlerin acil ve köklü önlemlerle derhal iyileştirilmesini ve bu konuda TÜRK-İŞ Yönetim Kurulunun yaptığı girişimlerin sonuca bağlanmasını ısrarla talep et-mektedir.

- ☐ TÜRK-İŞ Başkanlar Kurulu, Konfederasyonumuzun 1988 yılı ça-lışma hedefleri olarak;
 - a) "Hür Sendika Hakkı" ile "Serbest Toplu Pazarlık ve Grév Hakkı" ve çalışma hayatını ilgilendiren yasalarda Uluslara-rası Çalışma Örgütü ilkelerine ve sözleşmelerine, işçi hare-ketimizin ihtiyaç ve taleplerine uygun değişikliklerin sağ-lanması,
 - b) Vergilendirmede ücretliler yönünden leyhte değişiklikler ger-çekleştirilmesi,
 - c) Sözleşmeli personel uygulamasının, yapılacak hukuki ve fii-li çalışmalarla durdurulması,
 - d) İşçi sağlığı ve iş güvenliği önlemlerinin koordineli olarak iz-lenilmesi ve gereğinin yerine getirilmesi,
 - e) Teşkilâtlanma hedeflerinin genişletilmesi,
 - f) Eğitimde, bütünsellik içinde demokrasi ve demokratik hak ve özgürlüklerin öncelikle ve ağırlıklı olarak işlenmesi,
 - g) Üretilen tezlerimizi açıklayacak ve ileri düzeyde iletişimi sağ-layacak bir halkla ilişkiler programı geliştirilmesiyle örgü-tün yurt düzeyinde taranması ve bölgesel temsilciler toplan-tıları düzenlenmesi,
 - h) Araştırma Bürosunun bilgisayar üniteli bir geliştirmeye ve istenilen verileri üreten niteliğe kavuşturulması,
 - i) Dayanışma fonu geliştirilmesi,
 - j) Uluslararası ilişkilerde, her plâtförün tezlerimizin savunu-lup belirtilmesinde daha çok kullanılması,

hedeflerini belirleyen TÜRK-İŞ Yönetim Kurulunun bu yöndeki çalışmalarının gerçekleştirilmesinde eksiksiz bir destek ve bütünlüğün sağlanmasını kararlaştırmıştır.

- Kamuoyunda “Yalan Haber Yasası” olarak adlandırılan bir yasa tasarısı hazırlığı, Başkanlar Kurulumuzca basın özgürlüğünü kaygı verici boyutlarda tehdit eden bir girişim olarak değerlendirilmiştir.

Cumhuriyetimizin kurucusu Büyük Atatürk’ün ifade ettiği gibi, “Basın özgürlüğünden doğan sakıncaların giderilmesi için tek çare yine basın özgürlüğüdür.”

Bu çağdaş düşünceden elli yıl sonra sapılması, sadece ulusal değil, uluslararası alanda da demokrasi yönünde gelişme arayışlarımız üzerindeki olumsuz tartışmaları yoğunlaştıracaktır.

- Başkanlar Kurulumuz, tüm meslek kuruluşlarının düşüncelerini özgürce açıklayabilmelerini, her türlü ülke sorunlarıyla ilgilenmelerini, amaçları ve ülke çıkarları doğrultusunda gerektiğinde tavır koymalarını ve görüşlerini kamuoyuna maledecek çalışmalar yapmalarını demokratik rejimin katılımcı yönünün açık tutulmasının gereği olarak görmektedir.

Başkanlar Kurulumuz, TÜRK-İŞ Yönetim Kurulu üyeleri hakkında da, “Siyaset yaptıkları” iddiasıyla açılan soruşturma ve 6 aydan iki yıla kadar hapis cezası istemi ile yargılanmaları girişimini, demokratik rejim ve hür sendikacılık yönünden kaygı ile karşılamaktadır.

- Başkanlar Kurulumuz, bir taraftan siyasal demokrasinin ülkemizde çoğulcu ve katılımcı yönleriyle kurulup işlerliğe kavuşturulması, diğer taraftan ise, bugünkü şartlar altında dahi tüm imkânları zorlayarak, işçi hak ve özgürlükleriyle ekonomik taleplerimizi kotarmak yönündeki Konfederasyonumuz işlevlerinin yerine getirilmesi konusunda, tam bir dayanışma ve bütünlük içinde bulunulduğunu açıklamayı da görev saymaktadır.”

BELGE 31

TÜRK-İŞ YÖNETİM KURULU SUNUŞU
BAŞKANLAR KURULU TOPLANTISI
ANKARA, 10 ŞUBAT 1988
(Şevket Yılmaz Türk-İş Genel Başkanı)

2 Şubat 1988 günü Saat 15.15 sıralarında TİSK Başkanı Halit NARİN ve onu takiben saat 18.00 sıralarında Kamu İşveren Sendikası adına Kamu-Sen Genel Sekreteri Naci ÖNSAL ilişkide sunulan açıklamaları yapmışlardır.

Aynı gün Saat 14.00'de Sayın Cumhurbaşkanı Konfederasyonumuza teşrif etmiştir. Çalışma Bakanı İmren AYKUT ve Ankara Valisi Saffet Arıkan BEDÜK'te 13.40'ta Sayın Cumhurbaşkanına mülakî olmak üzere Konfederasyonumuza gelmişlerdir.

Sayın Cumhurbaşkanımızı Saat 15.10 civarında konfederasyonumuzdan ayrılmışlardır.

Bu ziyaret sırasında teşriflerinden istifade ile Sayın Cumhurbaşkanına Konfederasyonumuz görüşleri açıklanmıştır.

Gerek TİSK Başkanının ve gerekse Kamu-Sen Genel Sekreterinin yaptıkları açıklamalar karşısında herhangi bir görüş ve bilgi bu görüşmeler sırasında Konfederasyonumuza intikal ettirilmemiştir. Bu hususun açıkca bilinmesinde bir kısım söylentilerin boşluğuna işaret etmek için fayda vardır.

Gerek TİSK Başkanı ve gerekse Kamu-Sen Genel Sekreterinin açıklamaları, yapılmalarını takiben değerli basın mensupları tarafından Konfederasyonumuza intikal ettirilmiştir.

Konfederasyonumuz Yönetim Kurulu tarafından incelenen açıklamalar derhal değerlendirildiğinde:

- (1) Özel kesimde bir kısım çalışanlara ücretten bağımsız toplu bir ödeme yapılacağı,
 - a) Özel kesim için bu ödemenin asgari 10.000 TL.sı ile azami 120.000 TL.sı tutarında olacağı ve iki taksitte verilebileceği 1988 yılında sona eren toplu iş sözleşmeleri kapsamında bulunan işçilerin sözleşmelerin bitim tarihi gözetilerek 10.000 TL.lik dilimler halinde bu ödemelere hak kazanabileceği,
 - b) Bu uygulamanın bağlayıcı bir karara dayalı olmadığı TİSK'in bu uygulamayı üye işverenlere tavsiye ettiği.
- (2) Kamu kesiminde de bir kısım çalışanlara yine ücretten bağımsız toplu ödeme yapılacağı,
 - a) Kamu kesimi için bu ödemenin asgari 60.000 TL. ile azami 140.000 TL.sı arasında olacağı, ikiden fazla taksitte verilebileceği ve 1.7.1988 ile 28.2.1989 tarihleri arasında sona eren toplu iş sözleşmeleri kapsamında bulunan işçilerin sözleşmelerin bitim tarihleri gözetilerek bu ödemelere hak kazanabileceği,

- b) Bu uygulamanın kamu kesimi işveren sendikalarına üye işverenler için bağlayıcı bir karar olduğu,

anlaşılmıştır.

Bu açıklamaların değerlendirilmesinden görülen odur ki;

- ☐ Toplu iş sözleşmeleri kapsamındaki kamu ve özel kesimde çalışanlar hem açıklanan toplu ödeme miktarları bakımından ve hemde toplu iş sözleşmelerinin bitim tarihleri farklılıkları bakımından ikiye bölünmüştür.
- ☐ Ayrıca farklı olarak belirlenen tarihler dışında toplu iş sözleşmesi sona erecek bir kısım çalışanlar yararlanmanın dışında bırakılarak başka türlü bir bölünme ortaya çıkmıştır.
- ☐ Ücretle ilgisi olmayan, ücrete asla yansımayacak brüt bir toplu ödemenin yapılması öngörülmüştür.
- ☐ Aynı Konfederasyon çatısı altında olan işveren kuruluşlarının bir kısmına tavsiye, diğer bir kısmına bağlayıcı olarak uygulama yapılacağı belirlenmiştir.

Böylece; çift standartlı yekdiğeriyle çelişik, ücretten bağımsız, ücretleri iyileştirici niteliği bulunmayan, kendi ödeme mantığı içerisinde dahi miktar olarak fevkalade yetersiz ve hiç bir ekonomik gösterge gerekçesine dayalı olmayan bir uygulama yapılacağı açıklanmış olmakta ücretlerin iyileştirilmesi konusuna ne denli bir tutarsızlıkla yaklaşıldığı sergilenmektedir.

Konfederasyonumuz ve Sendikalarımız bu tesbitlerin tarafı değildir.

Konfederasyonumuz Yönetim Kurulu hür toplu sözleşme düzeni dışında pazarlık ve yaptırım gücüne dayanmayan tek taraflı tesbitlerin doğurabileceği tüm sakıncaları önceden görerek ve belirterek ücretlilerin içinde bulunduğu sıkıntıları ortaya koymuştur.

Onun içindir ki, asıl hedef olarak işçi hak ve özgürlüklerinin, "Hür sendika hakkı" ve "Serbest toplu pazarlık ve Grev hakkı" önünde bulunan Anayasal ve yasal engellerin kaldırılmasını bu alandaki sorunların çözümünde temel teşkil ettiğini sürekli savunmuş, bu gerçeğe özenle ve sabırla dikkatleri çekmeye gayret etmiştir.

Bilinen bir gerçektir ki, çoğu kez serbest toplu pazarlık ve grev hakkının işlerliği olduğu bir sistemde dahi tek başına toplu sözleşmeler gelir dağılımının düzeltilmesinde, ücretlerin ve gelirlerin iyileştirilmesinde yeterli bir araç olmamaktadır.

Konfederasyonumuzca ortaya konulduğu gibi, adil dengeli ve asga-

ri insanca yaşamayı sağlayacak ve üretim faktörlerini kapsayacak temel bir "gelirler politikası"nın izlenmesi ve bu politikanın hayata geçirilmesi önemli bir unsur olarak görülmelidir.

Genelde böyle bir "gelirler politikası"nı başta vergi olmak üzere, eğitim ve sağlık gibi sosyal harcamalara bütçelerden daha fazla pay ayrılması, faiz, para, kredi politikaları yanında üretimin arttırılması, istihdamın genişletilmesi gibi çeşitli ekonomik araçları harekete geçirip devreye sokarak hayata geçirmek imkanı vardır ve bu imkan zorlanmalıdır.

Kuşkusuz siyasi iktidarlarca yürütülen ekonomik politikalar, çoğulcu ve katılımcı yolları açık siyasal demokratik rejimin katılımcı yollarıyla denetlenebilir, yönlendirilebilir ve asgari etkilenebilir şekilde halk çoğunluğunun tercih ve ihtiyaçlarının dışında tutulmamalıdır.

Aksi halde bu imkanı bulmak veya zorlamak söz konusu olmayacaktır.

Onun içindir ki, önümüzdeki diğer önemli bir hedef çoğulcu ve katılımcı yönleriyle siyasal demokratik rejimin kurumlaştırılması ve işlerliğe kavuşturulmasıdır.

Yani bir taraftan çoğulcu ve katılımcı siyasal demokrasinin kurumlaştırılması ve işlerliğe kavuşturulması işlevi, diğer taraftan ise bu günkü şartlar altında tüm imkanları zorlayarak işçi hak ve özgürlükleriyle ekonomik taleplerimizi yerine getirmek gerçeği ile karşı karşıyayız.

Bu nedenlerle mücadelemiz anlık ve geçici başarılardan ziyade zamana yaygın tutarlı, dayanıklı ve kararlı bir çalışmayı gerektirmektedir.

Bu nedenlerle;

14. Genel Kurulumuz kararları yönünde uygulamaya konan "Eylem Planı"mızı 1988 yılı için öngördüğümüz ilavelerle karar tasarıısı biçiminde bilgilerinize sunuyoruz:

EYLEM PLANI

"Fiilen yaşadığımız siyasal şartlar ile yasal sınırlamaları gözönünde bulundurarak birlikte değerlendiren Yönetim Kurulumuz; işçi hareketimizin karşıkarşıya bulunduğu ekonomik ve sosyal sıkıntıları gidermek ve esas olarak işçi hak ve özgürlükleri önündeki Anayasal ve Yasal engelleri kaldırabilmek yönündeki çabaların ancak zamana yaygın, tutarlı bir mücadelenin dayanıklılık ve birlik içinde kararlı olarak yürütülmesiyle başarıya ulaştırılabileceği inancını taşıyarak Başkanlar Kurulumuza sunduğu "Eylem Planı"nı son gelişmeler karşısında yeniden değerlendirmiştir.

Yönetim Kurulumuzca 9.3.1987 gün ve 37 sayılı kararı uyarınca 14. olağan genel kurulumuz kararlarına dayalı olarak tesbit edilen "Eylem

Planı"nı ve bu plan doğrultusunda 1987 yılında yapılan uygulamaları gözden geçirilerek 1988 yılında bu doğrultuda yapılacak çalışmalar çerçevesinde;

- A) Yönetim Kurulu "Eylem Planı"nın esas olarak uygulanmasına devam edilmesine ve bu yöndeki çağrılara özenle uyulmasına,
- B) Gelişen olaylar ve geçirilen deneylerin ışığı altında "Eylem Planı"nda yer alan uygulamalara ilaveten;
- (1) TÜRK-İŞ Yönetim Kurulunca belirlenecek bir defada asgari 15 il veya ilçede aynı gün ve saatte seçilen iller ve ilçeler çerçevesinde faaliyette bulunan yerel örgüt birimleri ve üyelerinin katılacağı yürüyüşler yapılmasına, düzenli aralıklarla bu yürüyüşlerin tekrarlanmasına ve her eylem için kamuoyuna yönelik yazılı çoğaltılmış açıklamalar yapılmasına,
- (2) Bu yürüyüşlerin gerektiğinde bölgeler itibariyle genişletilmesine ve koordine edilmesine,
- (3) Yukarıda tespit edilen eylemler öncesinde Yönetim Kurulunca belirlenecek yerel örgütümüz birimleri yönetici ve temsilcileriyle sorunların ve gelişmelerin değerlendirileceği toplantılar düzenlenmesine,
- (4) a) Yönetim ve Başkanlar Kurulumuz ortak toplantısında tesbit edilecek "Toplu İş Sözleşmeleri ve Grevler Koordinasyon Komitesi" kurulmasına,
- b) 1988/1989 Toplu iş sözleşmesi yenileme döneminde bu Komite eliyle ve yönetim kurulumuzla birlikte yapılacak işbirliğiyle toplu iş sözleşmelerinin mümkün olan ortak hareket ilkeleri içerisinde yürütülmesinin izlenerek, grev karar ve uygulamalarında beraberliği, etkinliği sağlayacak tedbir ve uygulamaların tesbitiyle yürütülmesine,
- (5) Öncelikle gelir dağılımındaki adaletsizlik ile çalışanların içinde bulundukları ekonomik sorunları ve bu sorunlar karşısında işçi hak ve özgürlükleri üzerindeki kısıtlamaların kaldırılması gerekliliğini ele alan tüm siyasal partiler temsilcilerinin de katılacağı bir günlük Sempozyumların özellikle Ankara'da ve yanısıra İstanbul, İzmir ve Adana'da düzenlenmesine,
- (6) Uluslararası girişimlerin yoğunlaştırılması yönünden:
 - a) "Sözleşmeli Personel" konusunda yürütülen çalışmalar yanında, konunun 98 ve 111 sayılı ILO sözleşmeleri çerçevesinde 1988 Şubat ayı sonuna kadar ILO'ya intikal ettirilmesine,
 - b) OECD'ye TUAC vasıtasıyla uygulanan ekonomik politikaların işçilere yansıyan yönüyle olumsuzluklarını belirten bir

raporun sunulmasına,

- c) ETUC vasıtasıyla Avrupa Konseyine ve ETUC'un etkin olduğu diğer uluslararası kurumlara taleplerimiz doğrultusunda sürekli bilgi akımı sağlanması ile taleplerimizi ve tavrımızı destekleyici ortam ve etkinlik yaratılmasına

Karar verilmiştir.”

BELGE 32

TÜRK-İŞ BAŞKANLAR KURULU BELİRLEMELERİ
BAŞKANLAR KURULU TOPLANTISI
10 ŞUBAT 1988

“10 Şubat 1988 günü toplanarak siyasal iktidar ve işveren kuruluşlarının toplu ödeme yapılması konusundaki açıklamalarını değerlendiren Başkanlar Kurulumuz; Bu alandaki tutum ve karşılaşılan son gelişmelerin işçi hak ve özgürlükleri, hür sendika hakkı, serbest toplu pazarlık ve grev hakkı ile birlikte gözlenmesi ve ülkemizde çoğulcu, katılımcı, siyasal demokrasinin tüm kuralları ile işlerliğe kavuşturulup kurumlaştırılması sorunlarından ayrı tutulamayacağını bir kez daha belirlemiştir.

Siyasal iktidar ve işveren kuruluşlarının uygulanacak toplu ödeme konusunda yaptıkları açıklamaların ciddiyetten uzak tek taraflı tutarsız ve sorumsuz bir tutumu yansıttığı açıktır.

Öncelikle belirtmek gerekir ki, yapılan açıklamalar gerek konfederasyonumuzun ve gerekse sendikalarımızın taraf olmadığı, tek yanlı bir tesbite dayanmaktadır.

Böylesine buyurgan ve tutarsız tek taraflı tesbitler yıllardır süregelen siyasal iktidar ve işveren zihniyetinin yeni bir eseri olarak görülmüştür.

Yapılan bu tek taraflı tesbitle;

- ☐ Kamu ve özel sektör için uygulamada işçileri bölen, toplu sözleşmelerin bitim tarihleri itibarıyla yararlanmayı ayırma tabi tutan ve gülünç seviyedeki ödeme miktarına rağmen yüzbinlerce işçiyi yararlanma dışına bırakan yönleriyle kışkırtıcı bir tavırı yansıtmaktadır.
- ☐ Ayrıca çift standartlı, yekdiğeriyle çelişik ücretten bağımsız, ücretleri iyileştirici niteliği bulunmayan kendi ödeme mantığı içinde dahi, fevkalade yetersiz ve ayırımcı, hiçbir ekonomik gösterge gerekçesine dayalı olmayan bir uygulama yapılacağı anlaşılmıştır.

Sonuç olarak görülen odur ki, kişi hak ve özgürlükleri yanında işçi hak ve özgürlüklerinin Anayasal ve yasal engeller içine sıkıştırıldığı bir ortamda istifadeyi çıkar yol sayan siyasal iktidar ve sermaye çevreleri dayatmacı buyurganlıklarını sürdürmekte ısrarlı olmaya devam etmektedirler.

Bu nedenle, Başkanlar Kurulumuz; yapılan açıklamalara dayalı bu tutumu, sadece bir ücret zammı veya iyileştirilmesi gibi dar bir çerçevede ele almanın işçi hareketimizin beklentileri için yeterli olmadığına, çalışanların asıl sorunlarının kaynaklandığı hedeflerden bağımsız tutulması gereğine önemle işaret etmek ve genelde, bir mücadeleyi sürdürmek zorunluluğunu birkez daha hatırlatmayı görev saymaktadır.

Açıkça belirlemek gerekir ki, asıl temel çözüm; işçi hak ve özgürlüklerinin “Hür Sendika Hakkı” ve “Serbest Toplu Pazarlık ve Grev Hakkı” önündeki Anayasal ve yasal engellerin kaldırılması ve ülkemizde çoğul-

cu, katılımcı, siyasal demokrasinin tüm kuralları ile kurumlaştırılıp, iş-lerliğe kavuşturulmasıdır.

Bu temel çözüme ulaşılmadıkça, ve bu temel çözüm önündeki işve-ren zihniyeti kırılmadıkça çalışanların ve halkımızın iktisaden güçsüz ço-ğunluğunun sorunlarının her geçen gün derinleşeceği ve yeni yeni bu-yurgan oyalamalar içinde zaman yitirileceği açık bir gerçektir.

Onun içindir ki, karşılaşılan bütün gelişmeleri bu temel çözüm oda-ğından ele alarak ve fiilen yaşanan siyasi şartlar ile yasal sınırlamalar gözönünde bulundurarak birlikte değerlendirilen Başkanlar Kurulumuz; işçi hareketimizin karşı karşıya bulunduğu ekonomik ve sosyal sıkıntıla-rı gidermek, esas olarak işçi hak ve özgürlükleri önündeki Anayasal ve yasal engelleri kaldırabilmek yönündeki çabaların, zamana yaygın, tutarlı bir mücadelenin dayanıklılık ve birlik içinde kararlı olarak yürütülmesi ile başarıya ulaşılabilmesi inancını paylaşarak 14. Genel Kurulumuzun ka-rarları ve Yönetim Kurulumuzun "Eylem Planı" çerçevesinde eylemi bir mücadelenin eksiksiz bir bütünlükle sürdürülmesini öngören Başkanlar Kurulumuz:

- ☐ Yurdumuzda çoğulcu ve özgürlükçü demokrasinin tüm kural-ları ile kurumlaştırılıp, işlerliğe kavuşturulması,
- ☐ İşçi hak ve özgürlüklerini hedef alan haksız ve adaletsiz, demok-ratik rejim ve anlayışla bağdaşmayan kısıtlama ve uygulamala-rın Uluslararası Çalışma Teşkilatı (ILO) ilkeleri ışığında kal-dırılması,
- ☐ Hür sendika hakkı ve serbest toplu pazarlık ve grev hakkına iş-lerlik kazandırılması
- ☐ Haksız ve keyfi işten çıkarmaların durdurulması,
- ☐ Ulusumuzun iktisaden güçsüz durumdaki çoğunluğunun ağır ekonomik ve sosyal sorunlarının çözülerek "sosyal devlet" ve "sosyal adalet" ilkelerine dayalı bir anlayışın hayata geçirilmesi,

Yönlerinden Konfederasyonumuzca sürdürülen mücadele çerçevesin-de Başkanlar Kurulumuz:

- (1) Şubat 1988 ayı içinde ve aynı günde 7 bölge temsilciliğinde, 1988'de uygulanacak eylemlerin anlatılması ve sorunların tar-tışılması için o bölgeler dahilindeki sendikaların şube yönetici ve temsilcilerinin katılacakları toplantılar yapılması,
- (2) TÜRK-İŞ'e bağlı sendikalar üyesi işçilere Mart ayı içinde TÜRK-İŞ Yönetim Kurulunun tesbit edeceği bir tarihte ülke çapında yemek boykotu yapılması,
- (3) Nisan 1988 ayı içinde İstanbul ve Adana illerinde o yöredeki

tüm TÜRK-İŞ üyelerinin iştirak edeceği "Pahalılık Protesto Mitingleri" düzenlenmesi,

- (4) Uygulanan ekonomik modelin neticesi olarak pahalılık altında ezilen halkın daha fazla ezilmemesi için bu kararın başlangıcından belirttiğimiz mevcut yasal engellerin ortadan kaldırılmasına yönelik olarak, bir ön uyarı niteliğinde olmak üzere yurt düzeyinde Mayıs 1988 ayı içinde iki saatlik işbaşında ve iş saatlerinde oturma eylemi yapılması,
- (5) Yukarıda belirttiğimiz ve karara bağladığımız hayata geçirilecek bu uyarılarımıza rağmen TÜRK-İŞ'in hedeflediği önerilerine bir iyileştirici cevap alınmadığı takdirde TÜRK-İŞ Yönetim Kurulunun 16 Mart 1987 tarihli Başkanlar Kurulunca kabul edilen "Eylem Planı"nın başlangıcında yer verildiği şekilde yurt düzeyindeki tüm işyerlerinde, işin süreli veya süresiz durdurulması ve bu tarihin, 30 Mayıs 1988 den önce bir gün olarak belirlenmesi,

Yukarıda belirtilen eylemlerin uygulaması konusunda, bağlı tüm sendikaların Merkez Yönetim Kurullarının alacakları kararlar Türk-İş Yönetim Kuruluna intikal ettirilecektir.

Başkanlar Kurulu Üyelerinden teşekkül edecek olan Merkez Eylem Komitesi tarafından uygulamaya geçirilecektir.

- (6) Konfederasyonumuzun üyesi tüm sendikalarımızın Yönetim Kurullarının derhal faaliyete geçerek tüm şubeler yöneticileri ve yetkili organlarını uygulama için hazırlamaları, eksiksiz bir bü-tünlük içinde mücadele verilmesini sağlayacak tedbirlere sür'atle başvurmaları kararlaştırılmıştır."

BELGE 33

TÜRK-İŞ YÖNETİM KURULU SUNUŞU
BAŞKANLAR KURULU TOPLANTISI
ANKARA, 3 MART 1988

(Şevket Yılmaz, Türk-İş Genel Başkanı)

“Türk-İş’in işçilerin temel hak ve özgürlüklerinin korunması, ekonomik çıkmazlarının aşılması amacıyla, 13 ve 14 üncü genel kurulları kararları doğrultusunda sürdürdüğü mücadele devam etmektedir.

Bilindiği gibi bu mücadele dört temel hedefe yöneliktir. Bunlar,

- (1) Yurdumuzda çoğulcu ve özgürlükçü demokrasinin tüm kurum ve kuralları ile yerleştirilmesi,
- (2) İşçi hak ve özgürlüklerini hedef alan haksız ve adaletsiz kısıtlama ve uygulamaların Uluslararası Çalışma Teşkilatı ilkeleri ışığında kaldırılması,
- (3) Grevli serbest toplu pazarlık düzenine yeniden işlerlik kazandırılması,
- (4) Ulusumuzun iktisaden güçsüz durumdaki çoğunluğunun ekonomik ve sosyal sorunlarının çözülerek “sosyal devlet” ve “sosyal adalet” ilkelerine dayalı bir düzenin kurulabilmesi

hedefleridir.

Siyasal iktidarın demokrasi anlayışı; sosyal devlet kavramı ile bağdaşmayan ekonomik politikası ve uygulamaları; grevli serbest toplu pazarlık düzeninin işlerlik kazanmasına imkân verecek yasal düzenlemeleri ele almaması; başta işçiler olmak üzere, Ulusumuzun iktisaden güçsüz durumdaki çoğunluğunun giderek ağırlaşan yaşam koşulları altında ezilmesine seyirci kalması; hür sendikacılık ve serbest toplu pazarlık ilkelelerini kökünden sarsan uygulamaları ısrarla sürdürmesi, TÜRK-İŞ Topluluğunu ve işçilerimizi haksızlıklar karşısında, her çeşit yoldan, direnme noktasına getirmiştir.

Demokrasinin ve endüstriyel ilişkiler sisteminin sağlıklı işlemediği; sağlıklı işleminin engellendiği her toplumda yaşanan, görülen tablo hızla Yurdumuzda da egemen olmaya namzettir. Böyle bir sonucun sorumlusunun asla işçiler ve işçi örgütleri olmayacağı bilinmelidir.

Bugün, Başkanlar Kurulu ve Eylem Komitesi olarak serbest toplu pazarlık sistemini işletmemekte direnenler karşısında alınacak ve uygulamasına geçilecek önlemleri saptayacağız.

1988 içinde yaklaşık 600 bin işçimizi ilgilendiren toplu iş sözleşmeleri vardır.

Özel kesimde ve kamu kesiminde yapılacak bu toplu iş sözleşmelerinin, en azından, Hükümetin uyguladığı ekonomik politika sebebiyle işçilerin cebinden alınan karşılaması gerekiyor.

Özel kesimde ve doğrudan siyasal iktidarın talimatı ile hareket eden kamu işveren sendikalarında ise mevcut sömürüyü daha ileri boyutlarda sürdürme eğilimi, arzusu görülmüyor.

Türk-İş Çalışma Raporu

Devlet Plânlama Teşkilâtı'nca hazırlanan 1988 yılı programı derhal giderilmesi gerekli aksaklıkları muhafaza etme, hatta olumsuz yönde geliştirme amacının, son derece kaygı ile karşılaştığımız örneklerini ihtiva ediyor.

Bu tutuma ve gidişe karşı etkin tedbirler alınacaktır."

TÜRK-İŞ
Bilgi Merkezi

BELGE 34

**BAŞKANLAR KURULUNA SUNULAN YÖNETİM
KURULU KARAR VE GEREKÇESİ
BAŞKANLAR KURULU TOPLANTISI
ANKARA, 3 MART 1988**

“TÜRK-İŞ 14. Genel Kurul kararına dayalı ve öngörülen tüm eylem biçimleriyle bağlantılı olarak alınması gerekli görülen bu karar, belirlenen ilkeler çerçevesinde yürütülme olanağı kalmaması halinde Toplu İş Sözleşmesi görüşmelerinin ortak bir tavırla durdurulmasını ve yasal grevlerin birlikte yürütülmesini hedef almıştır.

2822 sayılı yasa ve buna dayalı olarak işverenler ve siyasal iktidarın uygulamalarının işçilerin ekonomik ve sosyal hak ve çıkarlarının korunması ve geliştirilmesine engel teşkil ettiği görülmektedir.

Bilindiği gibi bu durum anılan yasanın kısıtlayıcı hükümleri yanısıra siyasal iktidarın serbest toplu pazarlık hakkını Kamu İşveren Sendikaları eliyle kullanılamaz hale getiren müdahaleci uygulamalarından kaynaklanan gelişmelerle de tehlikeli boyutlara ulaşmaktadır.

Toplu sözleşme düzeninin gelir dağılımını adaletli bir yapıya kavuşturacak işlevini giderek yitirmesi yönünde gelişmeler göstermesi tehlikesi ve diğer bilinen sorunlar sendikalarımızı ve dolayısıyla Konfederasyonumuzu bu konuda ortak tedbirler almaya zorunlu olarak yöneltmiştir.

Öngörülen tüm eylem biçimlerinin hayata geçirilebilmesi, geçmiş yıllarda yapılanın aksine, belirli ilkeleri yansıtmadıkça toplu iş sözleşmelerinin imzalanmamasını zorunlu kılmaktadır.

Kazanılan deneyimler, özellikle kamu sektöründe ekonomik gelişme ve göstergelerin dışında doğrudan siyasal iktidarın talimatıyla hareket eden Kamu İşveren Sendikaları ve onların TİSK’le bütünleşmiş temsilcileri önünde sendikalarımızın güç birliği içinde hareket etmelerinin engellendiğini, Sendikalarımızın kasıtlı tertiplerle birbirine adeta hasım hale getirildiğini göstermiştir.

İşçiler bir yandan toplu sözleşmelerle ulaşılan düzeyden şikayetçi duruma düşürülürken, öte yandan elde edilenlerin tümünün siyasal iktidarcı sağlandığı gibi bir düşünceye sevk edilmiş, sendikaların ve yöneticilerinin suçlanmasına yönelik gelişmeleri işverenler ve siyasal iktidar körüklemeye devam etmiştir.

Bu gelişme, zaman zaman iş güvencesi sağlamaya yönelik hükümlerin toplu iş sözleşmelerinden ayıklanmış olmasının yol açtığı çıkmazlarla beslenmiş, sendikaları “işlevsiz” gösterme propagandasının yaygınlaşmasına imkan hazırlamıştır. Öte yandan bu süreç içinde 2822 Sayılı Yasayla getirilen kurumlardan zorunlu olarak yararlanılması, TÜRK-İŞ’in yasa değişiklik isteklerini içtenliği ve ciddiyeti konularında yersiz kuşku-lara yol açmıştır. Bu çıkmazlar bir süredir işçi/sendika ilişkilerinde yaşanmaktadır.

Geçmişin zararları görülen bu deneyimlerinin dikkate alınmamasının yürütülecek mücadele planının işlerliğini engelleyebileceği açıktır.

Yönetim Kurulumuz bu belirlemeler ışığında, toplu iş sözleşmelerine yön vermesini gerekli gördüğü "temel ilkeleri" saptamış, alınacak önlemleri sıralamıştır.

Buna göre belirlenen temel ilkelerde anlaşmaya varılamaması toplu sözleşme görüşmelerinin kesilmesi sebebi olarak kabul edilmiş ve sendikaların bu yönde işlem yapmaları istenmiştir.

İlkesel anlaşmazlığın ortaya çıktığı tüm işyerleri ve işkollarında, Yönetim Kurulunca belirlenecek diğer tüm eylem biçimleri desteğinde, uyumsuzluk ve grev işlemlerinin koordine edilmesinin sağlanmasını; uyumsuzluk ve grev hallerinde uygulanacak her çeşit dayanışma biçim ve eylemlerinin, şartlara ve ihtiyaçlara göre, Eylem Komitesi tarafından tesbitini öngören karar, mecburi tahkime konu teşkil edecek toplu iş sözleşmelerinde Yüksek Hakem Kurulu bünyesinde işçi görüşünün ne suretle yansıtılacağına belirlenmesini TÜRK-İŞ Yönetim Kuruluna bırakmaktadır.

Karar; uygulamanın ve gelişmelere göre gerekebilecek yeni değerlendirmelerin TÜRK-İŞ Başkanlar Kurulundan oluşan Eylem Komitesi tarafından yapılmasını öngörmektedir."

KARAR

"Yurdumuzda çoğulcu ve özgürlükçü demokrasinin tüm kurum ve kuralları ile yerleştirilmesi; işçi hak ve özgürlüklerini hedef alan haksız ve adaletsiz kısıtlama ve uygulamaların Uluslararası Çalışma Teşkilatı ilkeleri ışığında kaldırılması; grevli serbest toplu pazarlık düzenine yeniden işlerlik kazandırılması; Ulusumuzun iktisaden güçsüz durumdaki çoğunluğunun ekonomik ve sosyal sorunlarının çözülerek sosyal devlet ve sosyal adalet ilkelerine dayalı bir düzenin kurulabilmesi amacıyla TÜRK-İŞ, 14. Genel Kurul kararına dayalı ve öngörülen tüm eylem biçimleri ile bağlantılı olarak,

- (1) Toplu İş Sözleşmelerinde aşağıdaki temel ilkelerin gözetilmesini öngörmüştür:

TEMEL İLKELER

(A) Ücret ve Sosyal Yardım Artış Oranı:

Toplu iş sözleşmelerinde ücret artışı oranının bir süredir yaşanan ve özellikle 1987'de gerçekleşen enflasyon nedeni ile meydana gelen reel aşınmayı giderecek, 1988 yılı enflasyon oranı beklentisini karşılayacak bir düzeyden aşağı olmaması ve özellikle kamu kesiminde kamu işveren sendikalarının ortaklaşa tesbit ederek savunduğu, özünde işçilerin daha ileri ölçülerde sömürülmelerini amaçlayan zam

oranlarının yukarıdaki hedefe ulaştırılması;

(B) **Sözleşme Süresi:**

Toplu İş Sözleşmelerinin yürürlük süresinin kural olarak bir yılı aşmaması;

(C) **İş Güvencesi ve İdari Düzenlemeler:**

YHK ve Kamu İşveren Sendikaları tarafından iş ve sendika güvencesini ortadan kaldırmak amacıyla toplu iş sözleşmelerinden çıkarılan düzenlemelerin iş ve sendika güvencesi sağlamak üzere yeniden toplu iş sözleşmelerine dahil edilmesine özen gösterilmesi;

(2) **TÜRK-İŞ:**

(A) Birinci maddede sıralanan temel ilkelerin yapılacak ve halen devam eden sözleşme görüşmelerinde öncelikle savunulmasını ve ilkesel anlaşmazlık halinde sözleşme görüşmelerinin derhal kesilmesini,

(B) İlkesel anlaşmazlığın ortaya çıktığı tüm işyerleri ve işkolalarında Yönetim Kurulunca belirlenecek diğer tüm eylem biçimleri desteğinde, uyuşmazlık ve grev işlemlerinin koordine edilmesinin sağlanmasını,

(C) Uyuşmazlık ve grev hallerinde uygulanacak her çeşit dayanışma biçimi ve eylemlerinin, şartlara ve ihtiyaçlara göre Eylem Komitesi'nce tesbitini,

(D) Mecburi tahkime konu teşkil edecek toplu iş sözleşmelerinde YHK bünyesinde işçi görüşünün ne suretle yansıtılacağına, TÜRK-İŞ Yönetim Kurulunca şartlar gerektirdiğinde tesbitini,

(3) Kararın uygulamasının ve şartlara göre yeniden değerlendirilmesinin TÜRK-İŞ Başkanlar Kurulundan oluşan Eylem Komitesi tarafından yapılmasını,

Kararlaştırmıştır."

TÜRK-İŞ YÖNETİM KURULU SUNUŞU
BAŞKANLAR KURULU TOPLANTISI
ANKARA, 26 AĞUSTOS 1988
(Şevket Yılmaz, Türk-İş Genel Başkanı)

"Başkanlar Kurulumuzun Sayın Üyeleri,

Değerli Basın Mensupları

TÜRK-İŞ Başkanlar Kurulu toplantısını açıyorum.

30 Haziran'da yapılması kararlaştırılan olağan toplantımız, rahatsızlığım sebebiyle ertelenmişti. O tarihten bu yana Yurdumuzda işçi hareketince dikkatle izlenmeyi ve önlem almayı gerektiren siyasal ve ekonomik gelişmeler olmuştur.

Bu toplantımızda 1988 başından bu tarihe kadar sürdürülen çalışmaları, bu çalışmaların sonuçlarını gözden geçirebileceğimizi ve gelişmeler karşısında önümüzdeki günlerde yapılması gereken etkinlikleri kararlaştırmayı umud ediyorum.

Bilindiği gibi Ocak/1988'den Temmuz/1988'e kadar son derece yoğun bir çalışma dönemi yaşanmıştır.

Başkanlar Kurulumuz 1988'in ilk toplantısını 13 Ocak 1988'de yapmış, bunu bir dizi olağanüstü toplantı izlemiştir. İlk olağanüstü toplantı 10/11 Şubat 1988 günlerinde yapılmıştır. Kurul daha sonra 3 Mart 1988, 29 Mart 1988 ve 30 Mart 1988 tarihlerinde toplanarak çalışmaları gözden geçirmiş, gerekli belirlemeleri yapmıştır.

13 Ocak 1988 tarihli olağan toplantıda 1988 içinde sürdürülecek çalışmalar, siyasal iktidardan beklenenler ana hatlarıyla ortaya konarken, 10/11 Şubat'ta yapılan Olağanüstü Toplantının konusunu "ek zam" ismi altında başlatılmak istenen uygulama teşkil etmiştir. Bu çerçevede ayırımı yönelik uygulama şiddetle protesto edilerek, bir dizi mücadele kararı alınmıştır.

TÜRK-İŞ Yönetim Kurulu ve Başkanlar Kurulu bu kararları;

- ☐ çoğulcu ve özgürlükçü demokrasinin tüm kuralları ile kurumlaştırılıp, işlerliğe kavuşturulması,
- ☐ işçi hak ve özgürlüklerini hedef alan haksız ve adaletsiz, demokratik rejim ve anlayışı ile bağdaşmayan kısıtlama ve uygulamaların ILO ilkeleri ışığında kaldırılması,
- ☐ hür sendika hakkı ve serbest toplu pazarlık ve grev haklarına işlerlik kazandırılması,
- ☐ haksız ve keyfi işten çıkarmaların durdurulması,
- ☐ ulusumuzun iktisaden güçsüz durumdaki çoğunluğunun ağır ekonomik ve sosyal sorunlarının çözülerek, sosyal devlet ve sosyal adalet ilkelerine dayalı bir anlayışın yerleştirilmesi

yönündeki mücadelesinin 1988 yılı aşaması çerçevesinde almıştır.

Alınan kararlar ışığında Sekiz Bölge Temsilciliğimizde geniş tabanlı toplantılar yapılmış, yemek boykotu gerçekleştirilmiş, Adapazarı ve Adana'da "pahalılığı protesto mitingleri" düzenlenmiştir. İstanbul mitingi hatırlanacağı gibi Hükümet tarafından engellenmiştir.

TÜRK-İŞ Yönetiminin 30 İl'de aynı gün, aynı saatte yapmayı tasarladığı protesto yürüyüşleri ise, gelişmeler karşısında ileri bir tarihe alınmıştır.

Başkanlar Kurulu 3 Mart 1988 günü 1988 yılı içinde süresi biten ve bitecek olan toplu iş sözleşmelerinde izlenecek ortak politikayı belirlemek üzere olağanüstü toplantıya çağırılmıştır.

Bu toplantıda 1988 yılında kamu ve özel sektörde görüşülmesine başlanacak toplu iş sözleşmelerinde Hükümetin kamu işveren sendikaları aracılığıyla sürdürdüğü politikaya karşı alınabilecek önlemler görüşülmüştür.

Kamu İşveren Sendikaları'nın 1988 yılı ücret artış oranlarını açıkladığı bir ortamda 1987'de gerçekleşen enflasyon sebebiyle ücretlerde meydana gelen aşınmayı giderecek, 1988 yılı enflasyon oranı beklentisini karşılayacak bir düzeyin hedef alınması; sözleşme sürelerinin kural olarak bir yıl belirlenmesi; iş ve sendika güvencesi sağlamaya yönelik hükümlerin toplu iş sözleşmelerine yeniden sokulması, hedefler olarak belirlenmiş; Başkanlar Kurulumuzca benimsenmiştir.

Başkanlar Kurulumuz 29 Nisan 1988'de, 30 Nisan'da yapılması kararlaştırılan Türk-İş/Hükümet zirve toplantısı sebebiyle yeniden toplantıya çağırılmıştır.

Bu toplantıda Hükümete yöneltilecek istekler gözden geçirilmiş ve 30 Nisan 1988 günü, Kurul huzurunda, Başbakan'a iletilmiştir.

Toplantıdan çıkan ilk sonuç, toplu sözleşme görüşmelerinde yaşanmakta olan tikanıklığın, Başbakan, ilgili bakanlar ve kamu işveren sendikalarıyla görüşülerek açılabilmesi ihtimali olmuştur.

Bu yön, 30 Nisan 1988 günü, zirve toplantısını takiben yapılan değerlendirmede Başkanlar Kurulu'nca tesbit edilmiş, ücret pazarlığında "dikkate alınması istenen TÜRK-İŞ ilkeleri" 6 Mayıs 1988'de Başbakan'a sunulmuştur.

Bu ilkeler şunlardır:

- “(a) 1986 ve 1987 yıllarında gerçekleşen yıl sonu enflasyon oranlarıyla bu yıllar için kamu kesimi toplu iş sözleşmeleriyle verilen ücret zamları ortalamalarının karşılaştırılması ve kayıp oranının tesbit edilmesi,
- (b) 1988 yılı tahmini enflasyon oranının belirlenmesi,

- (c) Gayrisafi milli hasıla artışında yüzde 5'lik bir payın belirlenecek ücret artış oranlarına eklenmesi"

TÜRK-İŞ bu ilkelere göre belirlenecek bir ücret oranının saptanmasını; Devlet İstatistik Enstitüsü tüketici endeksleri değerleri gözönüne alınarak ücret zammının her yıl artış aralık iki devrede uygulanmasını önermiştir.

Bu görüşmelerden sonra ortaya çıkan ilk sonuç, Hükümetin Kamu İşveren Sendikaları aracılığıyla 1988 yılı için daha önce ilân ettiği ve bazı toplu iş sözleşmelerine de yansıyan (% 30 + % 20) 1989 yılı için (% 15 + % 15) lik zam oranlarını 1988 yılı için (% 38 + % 29) ve 1989 yılı için (% 20 + % 16) biçiminde değiştirmek zorunda kalmış olmasıdır.

Kamu işveren sendikaları tarafından ortaya konan bu oranlar, 3 Mart 1988 tarihinde Başkanlar Kurulu'nun onayına sunulan ve görüşmeler sonrasında kabul etmek zorunda kaldıkları "ilkelerin" "hesaplama biçiminin" kendilerince, rakamsal ifadesinden ibarettir. TÜRK-İŞ, tüm görüşmelerde münhasıran ilkeler üzerinde mutabakat aramıştır.

Esasen Yönetim Kurulu 3 Mart 1988'de Başkanlar Kurulu'na bu konuda "toplu iş sözleşmelerinde ücret artış oranının bir süredir yaşanan ve özellikle 1987'de gerçekleşen enflasyon nedeni ile meydana gelen reel aşınmayı giderecek; 1988 yılı enflasyon oranı beklentisini karşılayacak bir düzeyden aşağı olmaması ve özellikle kamu kesiminde kamu işveren sendikalarının ortaklaşa tesbit ederek savunduğu, özünde işçilerin daha ileri ölçülerde sömürülmelerini amaçlayan zam oranlarının yukarıdaki hedeflere ulaştırılmasını" önermiş, herhangi bir zam oranı saptamamıştır.)

TÜRK-İŞ, bu sorunun ortaya çıkmasını takiben dayanaksız bazı değerlendirmeler karşısında, sonucun TÜRK-İŞ açısından, grev yasağı olmayan işkollarında altına inilmemesi beklenen en az düzey olduğunu; Yüksek Hakem Kurulu'na intikal etmesi ihtimali olan uyuşmazlıklarda ise önemli kabul edilebileceğini açıklamak durumunda kalmıştır.

30 Nisan 1988 tarihli zirveden çıkan ikinci sonuç 2821 ve 2822 sayılı Yasa değişikliklerinin ve asgari ücret artışının gündeme girmiş olmasıdır.

Yasa değişiklikleri üzerinde yoğun çalışmalar yapılmış olup, TÜRK-İŞ bu konuda da, esas itibarıyla, 1982'den bu yana ortaya koyduğu görüşleri tekrarlamıştır. Burada hareket noktası en az ILO ilkelerinin gözetilmesidir. TÜRK-İŞ'in isteklerinin geniş ölçüde gerçekleştirildiği iddiasının ortaya atılması karşısında bunun belgeleriyle yalanlanması gerekmiştir. Sendikal hak ve özgürlüklerin korunması ve geliştirilmesi çalışması, bu gelişmelerle de bağlantılı olarak Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) da sürdürülmüştür. Asgari ücret tesbitine ilişkin görüşlerimiz ise o tarihte açıklanmış bulunmaktadır.

Ağustos/1988'de Hükümet'e zirve görüşmeleri sırasındaki taahhüdü hatırlatılmış ve ücretlerin enflasyon karşısında korunmasını sağlayacak önlemlerin alınması istenmiştir. Henüz bu konuda somut bir sonuç ortaya çıkmış değildir.

Başkanlar Kurulunun Değerli Üyeleri,

Türkiye'de maalesef, ekonominin genel dengelerinin kurulamamasının olumsuz şartları her alanda, özellikle çalışma yaşamında, grevleri ve uyuşmazlıklarıyla yaşanmaya devam etmektedir.

Sosyal devlet ilkesini gözardı ederek "Serbest piyasa ekonomisi" adı altında uygulanan politikanın temel yanlışlıkları hergeçen gün gözler önüne serilmektedir.

OECD nezdindeki Sendikalar Danışma Komitesi'nin tesbitlerine göre ekonomideki çıkmazları başta Uluslararası Para Fonu olmak üzere finans çevrelerinin standart reçeteleri ile aşmaya çalışan Özal Hükümeti, bugün aynı çevrelerin ciddi eleştirilerine muhataptır.

Çalışanlara başka bir ifadeyle, Ulusumuzun iktisaden güçsüz durumdaki çoğunluğuna mümkün olan en azı veren, gelir dağılımında giderek vahimleşen adaletsizliklere göz yuman, sosyal adaletçi ilkeleri ve önlemleri sürekli olarak erteleme yolunu seçen, işsizliğin yüzde 20'lere dayanmasından hiçbir kaygı duymayan Hükümet, tek kelime ile orta direği yıkıştır, perişan etmiştir.

Enflasyonu geriletme hedefini, sözde yüksek oranlı kalkınma politikası adına terkeden Hükümet, kamu finansman açığının gayri safi milli hasılanın yüzde 10'una ulaşmasından, Hazinesinin ihtiyaçlarının emisyon yoluyla karşılanmaya çalışılmasından, Devlet bütçesine gelir sağlayacak fonların denetimsizliğinden, hayali ihracattan, işçi çalıştıran çoğu sanayicinin ciddi çıkmazlarından bugün yaşanan olumsuz tablodan kaygılı değildir.

Aksine tüm bu sakatlıklar çoğu zaman iktidar partisinin siyasal çıkar arayışına uygun olup olmamasına bakılarak teşvik edilmektedir. IMF bile gelir dağılımındaki adaletsizliğin ciddi boyutlara ulaştığını ve bunun sakıncalarını gizliyemez durumdadır.

Buna aynı siyasal çıkar kollama anlayışı ve yaklaşımı içinde, Türk Milletini sürekli olarak seçim ortamında tutma çabası eklenmelidir.

Seçim, bugünkü siyasal iktidar ve yandaşları için adeta bir "geçim aracı" olup, çıkmıştır.

Siyasal çıkar arayışının sürekli olarak ön plânda tutulmasının başkaca izahı yoktur.

Özal iktidarı ilk referandumda siyasi rakiplerini bertaraf etmeyi plânlamış, başarısızlıkları örneği hiçbir demokratik ülkede görülmeyen bir seçim kanunu ile kapatmaya kalkışmış, yine siyasal çıkarları öyle gerektirdiği için ikinci referanduma yönelmiştir.

Dikkat buyurulursa, 1982 Anayasasının siyasal, sosyal ve ekonomik çıkmazlara yol açan, demokrasiyi demokrasi olmaktan çıkaran hiçbir hükmü değiştirilmek istenmemektedir. İstenen; sadece Özal iktidarına yaraacağı düşünülen değişikliğin gerçekleştirilmesinden ibarettir. Gözünün içine baka baka demokrasi adına Türk Milleti ile alay edilmektedir.

Değerli Üyeler,

Tüm olumsuzluklarına rağmen bu gelişmelerin Türkiye'yi iktisaden güçlü durumdaki bir azınlığın ve bu azınlığın çıkarlarını temsil edenlerin ekonomik ve siyasal ipoteğinden kurtarılmasına imkân hazırlayabileceği açıktır.

İktisaden güçsüz durumdaki çoğunluk bu fırsatı akılcı bir şekilde değerlendirebilir ve değerlendirmelidir.

Ülusun imkânlarının ve kaynaklarının bu azınlık elinde ve onlar çıkarına kullanılmasına karşı çıkmak başta TÜRK-İŞ olmak üzere, demokratik tüm baskı gruplarının ortak ödevi halini almıştır. Bu durumu Başkanlar Kurulumuzun en iyi şekilde değerlendireceğini ve gerekli önlemleri alacağına inanıyorum.

Değerli Üyeler,

Siyasal iktidarın değişmeyen stratejisi "böl, parçala, yönet" yönteminin işlerliğini korumaktır.

Böyle bir stratejinin en çok sorunlarını ancak birliktelik ve dayanışma ile çözebilecek kesimler üzerinde etkili olabileceği açıktır.

İktidar işçi ile sendika yöneticisi arasına girmeyi denemiş, başarı kazanamayınca çalışanlar arasında örneğin devlet memurları ile işçi statüsünde olanlar arasındaki yapay ayırımı körüklemiş, Anayasaya aykırı olmasına rağmen geliştirdiği sözleşmeli personel statüsü ile her iki kesimi hedef almış, işçi emeklilerini süper olan olmayan çatışmasına sürüklemiştir.

Aynı sorunlardan kaynaklandığına göre aynı sonuçlar vermesi beklenen ücret ayarlamalarında, ücreti enflasyon karşısında koruma önlemlerinde, asgari ücret belirleme ve uygulamalarında strateji hep aynıdır. Çelişkileri adaletsizlikleri körüklemek ve sistemli bir biçimde yaratılan, teşvik edilen ayrımlarla, ayrıcalıklarla kişileri ve örgütleri meşgul etmek; ortak çıkarları unutturmak, yekdiğeri ile mücadeleye, iç hesaplaşmaya

sevketmek ve kendine rahat nefes alacağı bir ortam yaratmak... Strateji budur.

Zaman zaman bizim de etkilerini yaşadığımız bu stratejiyi uygulanamaz hale getirmek mecburiyetindeyiz. Bunu temsil ettiğimiz kitlelere mal edebildiğimiz ölçüde başarı kazanabileceğimiz bilinmelidir. Sendikal disiplinin şu ya da bu etkenle zedelendiği, sarsıldığı her ortam bugünkü siyasal iktidarın aradığı, gerçekleştirmeye çalıştığı ortamdır. Buna meydan verilmemesi birinci derecede önem taşımaktadır.

Bu düşüncelerde çalışmalarımızın başarılı sonuçlar vermesini temenni ediyor, sevgi ve saygılarımı sunuyorum.

Teşekkür ederim."

BELGE 36

TÜRK-İŞ BAŞKANLAR KURULU AÇIKLAMASI
BAŞKANLAR KURULU TOPLANTISI
ANKARA, 27 AĞUSTOS 1988

“**A**nkara’da 26/27 Ağustos 1988 tarihlerinde toplanan TÜRK-İŞ Başkanlar Kurulu çeşitli yurt ve işçi sorunlarını görüşmüş, aşağıdaki belirlemeleri yapmıştır:

- (1) Yurdumuzda ekonominin genel dengelerinin kurulamamasının olumsuz koşulları yaşanmaya devam etmektedir. Siyasal iktidar serbest piyasa ekonomisi adı altında uyguladığı ekonomik politika ile, tüm çalışanları ezmektedir. İktidarın tek hedefi Türkiye’yi iktisaden güçlü durumdaki azınlığın ekonomik ve siyasal ipoteği altında tutmak, Türk Ulusunun ve Yurdumuzun kaynaklarını bu azınlığın çıkarları doğrultusunda kullanmaktır.
- (2) Siyasal iktidarın bu amacı gerçekleştirebilmesi ve sürekli bir düzen haline getirebilmesi 1982 Anayasasının demokrasiyi demokrasi olmaktan çıkaran; ekonomik, sosyal, siyasal çıkmazların kaynağını oluşturan hükümlerinin muhafaza edilmesine bağlıdır. Bu sebeptendir ki, siyasal iktidar tüm Anayasa değişiklik önerilerinde münhasıran kendi siyasal çıkar arayışlarına uygun düzenlemeler peşindedir. 25 Eylül 1988’de yapılması kararlaştırılan halk oylaması da bu yönde atılan bir adımdan ibarettir.

- (3) TÜRK-İŞ’in temel amaçlarıyla siyasal iktidarın kendi siyasal çıkar arayışları arasındaki uçurum gün geçtikçe derinleşmektedir. TÜRK-İŞ’in temel amacı yurdumuzda siyasal ve ekonomik demokrasinin tüm kurum ve kuralları ile yerleştirilmesidir. TÜRK-İŞ, bu çerçevede bu aşamada Anayasanın çoğulcu ve özgürlükçü demokrasi ile bağdaşmayan hükümlerinin değiştirilmesini; işçi hak ve özgürlüklerini hedef alan haksız ve adaletsiz kısıtlamaların kaldırılmasını; grevli serbest toplu pazarlık düzenine işlerlik kazandırılmasını; sosyal devlet ve sosyal adalet ilkelerine dayalı bir düzenin kurulmasını istemektedir. Bu; siyasal iktidarın korumaya çalıştığı ipoteğin kaldırılması; iktisaden güçlü durumdaki çoğunluğun ekonomik ve siyasal haklarının, özgürlüklerinin engelsiz tanınması ve yaşama geçirilmesi demektir.

TÜRK-İŞ Yönetim Kurulu ile Başkanlar Kurulu’nun bu tarihe kadar aldığı tüm eylem kararları ve yapılan etkinlikler temel amaçın gerçekleştirilmesine yöneliktir ve amaç gerçekleştirilinceye kadar sürecek niteliktedir.

- (4) 25 Eylül halkoylaması kararı iki amaç arasındaki çelişkiyi bir kez daha ortaya koyan bir karardır. Siyasal iktidarın hedefi ağır geçim koşulları altında ezilen insanların sorunlarına çare bulmak, ekonomide yarattığı ve yaşattığı dengesizlikleri ortadan

kaldırmak, Batı demokrasilerine uygun bir düzen kurmak değildir. Siyasal iktidar her tasarrufunda olduğu gibi ulusumuzun hür iradesinin tercihlerine karşı ekonomik dayatmalarını sürdürmek ve sadece kendi siyasal çıkarlarına uygun bir sonuç almak peşindedir. Bunda istediği sonucu alması halinde, 1989 içinde ipoteği daha ileri ölçüde perçinleyecek yeni yeni fiili düzenlemeleri gündeme getirecek; işçileri, devlet memurlarını, köylüyü, esnafı, emekliyi, dul ve yetimi daha ileri ölçüde fukaralaştıracak, kendi yandaşlarına daha ileri ölçüde çıkar sağlayacak ekonomik ve siyasal önlemleri bir bir alacaktır. Süresi sona ermemiş ve süresi 1989'da sona erecek toplu sözleşmelerde enflasyon nedeniyle aşınan ücretlerde iyileştirme yapılacağı yolunda, 4 ay önce verdiği sözü uyarıya rağmen yerine getirmeyen İktidar, TÜRK-İŞ'in bu gözlemlerinin ne kadar haklı temele dayandığını bir kez daha ortaya koymuştur. Bu gidiş mutlaka durdurulmalıdır.

- (5) 25 Eylül halk oylaması TÜRK-İŞ'in yukarıda açıklanan amaçlarını gerçekleştirme yolundaki mücadelesinde önemli yeni bir aşamadır. Bu sebeptendir ki, ulusumuzun iktisaden güçsüz durumdaki çoğunluğu 25 Eylül halk oylamasına mutlaka katılmalı ve oylarıyla demokrasiyi demokrasi olmaktan çıkaran, grevli serbest toplu pazarlık düzeninin işlerlik kazanmasına imkan verecek düzenlemeleri yapmayan, hür sendikacılık ve toplu pazarlık ilkelerini temelinden zedeleyen uygulamaları ısrarla sürdüren, Millet sefalet koşulları altında sürünürken bir küçük azınlığa örneği görülmemiş imkanlar ve çıkarlar sağlayan siyasal iktidara gereken dersi vermelidir. TÜRK-İŞ Örgütü, bu yönde, amaçlarının ve taşıdığı sorumluluğun gerektirdiği tüm etkinlikleri "Hayır" oylarıyla bütünleştirerek yerine getirecektir.
- (6) Diğer yandan TÜRK-İŞ belirtilen amaçlarının gerçekleştirilmesi yolunda sürdürdüğü mücadelesine ekonomik ve siyasal gelişmeler ışığında ve objektif koşulların gereklerine göre TÜRK-İŞ Yönetim ve Başkanlar Kurulunca alınan ve alınacak önlemler ve etkinliklerle aralıksız devam edecektir."

BELGE 37

TÜRK-İŞ BAŞKANLAR KURULU AÇIKLANMASI
BAŞKANLAR KURULU TOPLANTISI
ANKARA, 28 EYLÜL 1988

"27/28 Eylül 1988 günlerinde Ankara'da toplanarak 25 Eylül 1988 halk oylaması sonuçlarını değerlendiren TÜRK-İŞ Yönetim ve Başkanlar Kurulu aşağıdaki belirlemelerin kamuoyuna duyurulmasını kararlaştırmıştır.

- (1) Yerel seçimlerin zamanlamasıyla ilgili masum bir Anayasa değişikliği sorunu perdelemesi altında ulusumuzun iktisaden güçsüz kesimlerine karşı sürdürülen ekonomik ve sosyal dayatmaların sınırlarını pekiştirmek hesaplarının yattığı 25 Eylül 1988 günü yapılan halk oylaması sonuçları Türk Ulusunun büyük çoğunluğunun siyasi iktidarın uyguladığı ekonomik ve sosyal politikadan şikayetçi olduğunu açıkca ortaya koymuştur.

Gerçekten siyasal iktidarın enflasyon kontrol altına alma çabası gibi gösterilen uygulamaları iflâs etmiş, sosyal devleti ve sosyal adaleti dışlayan ekonomik politika özellikle son beş yıl içinde iktisaden güçlü durumdaki küçük bir azınlığı, kamu vicdanını rahatsız eden en adaletsiz ve haksız imkânlarla kavuştururken, Ulusumuzun iktisaden güçsüz durumdaki çoğunluğunu katlanılmaz ağırlıkta yaşam koşullarına mahkûm etmiştir.

Türkiye gelir dağılımı en kötü, işsizi en yüksek, borcu örkütücü, işsizi en ucuz, çalışanı, emeklisi, dul ve yetimi en güvensiz ülkelerden biri durumuna getirilmiştir. Türk insanının ve Türkiye'nin sürekli gözdardı edilen gerçek tablosu özetle budur.

TÜRK-İŞ ve bağlı teşkilatı bu tablo karşısında açık tavrını ortaya koymakla Demokrasiye ve Ulusumuza karşı görevini 25 Eylül 1988 halk oylaması sırasında da yerine getirmiştir.

- (2) Türkiye'de yine özellikle son beş yıl içinde çoğulcu ve özgürlükçü demokrasi alanında mesafe kaydedildiği yolundaki iddialar da tamamen gerçek dışıdır.

Halk oylaması gibi "doğrudan temsil" kurumlarına başvurulması, demokrasiyi demokrasi olmaktan çıkaran kısıtlama ve sınırlamalar varlığını koruduğu, çalışanların temel hak ve özgürlüklerinin ellerinden alındığı ve tanınmamakta direnildiği, işçi örgütlerinin ve diğer toplumsal kuruluşların, toplumsal oluşumlarda söz ve karar sahibi olmalarının yasaklama, baskı ve tehdit yoluyla engellendiği, söz düşünce ve basın özgürlüğünün çiğnendiği, kamu özgürlüklerinin güvenceli olmaktan çıkarıldığı bir ülkede hiçbir anlam ifade etmez.

Türkiyemiz maalesef son beş yıldır ekonomide olduğu gibi, özgürlükler alanında da bu acı tabloyu yaşamaktadır.

Ulusumuzun ekonomik, sosyal ve demokratik haklar bakımından

karşı karşıya bulunduğu bu olumsuz koşullar değişmediği, siyasal iktidarın ulusumuzun iktisaden güçsüz kesimlerine, çalışanlara karşı yürüttüğü politikalar devam ettiği sürece TÜRK-İŞ ve Türk işçisi mücadelesini kesin bir kararlılık içinde yürütecektir.

- (3) Ülkemizin, Türk insanının ilerlemesi ekonomide ve demokraside yaşanmakta olan çıkmazların aşılabilmesine bağlıdır.

Tekraren belirtmek isteriz ki, bu yönde ivedilikle yapılmak gereken iş TBMM'nin bu yasama dönemini iyi değerlendirerek tüm temel hak ve özgürlükler önündeki engellerin kaldırılması, sosyal devleti ve sosyal adalet, ilkelerini ön plana alan bir ekonomik politikanın benimsenmesi ve uygulanmasıdır.

Türkiye ilerleme ve kesintisiz gelişme sürecine ancak bu yol seçildiği takdirde girebilir.

Türkiyemizde bu alanda maalesef son derece değerli bir zaman dilimi siyasal iktidar elinde yitirilmiş ve bu konudaki duyarsızlık yurdumuzda son derece olumsuz ve tehlikeli koşullara yol açmıştır

TÜRK-İŞ Yönetim ve Başkanlar Kurulu bu tutumdu ısrar edilmesinin ülkemizi her alanda vahim çalkantılara, çıkmazlara sürükleyeceği, böyle bir durumun tek sorumlusunun ise gerçekleri gözardı etmekte devam eden siyasal iktidar olacağı görüşündedir.

TÜRK-İŞ Yönetim ve Başkanlar Kurulu bu vesile ile de uyarı görevini bir kez daha yaparken, amaçları doğrultusundaki çalışmalarını aralıksız sürdüreceğini kamuoyuna duyurur."

BELGE 38

TÜRK-İŞ YÖNETİM KURULU SUNUŞU
BAŞKANLAR KURULU TOPLANTISI
ANKARA, 27 ARALIK 1988

(Şevket Yılmaz, Türk-İş Genel Başkanı)

"Başkanlar Kurulumuzun Sayın Üyeleri,
Basınımızın Değerli Temsilcileri,

1988 yılının son Başkanlar Kurulu Toplantısını açıyorum.

Bilindiği gibi; 28 Eylül 1988 tarihinde biraraya gelen Başkanlar Kurulumuzu, 11 Kasım tarihinde Bölge ve İl Temsilcilerimizin toplantısı izlemiş; ayrıca kamu kesimine muhatap sendikalarımızın başkanlarıyla da 27 Eylül'de Ankara'da, 16 Kasım'da İzmir'de, 22 Kasım'da da yine Ankara'da toplantılar yapılmıştır.

Gerek Başkanlar Kurulu Toplantılarımızın, gerekse kamu kesimine muhatap sendikalarımızın başkanlarıyla Yönetim Kurulumuzun birlikte yaptığı toplantılarımızın gündeminin en önemli konusu yüzde 90'lara tırmanan enflasyon, 1989'da yenilenmek istenen toplu iş sözleşmelerinde izlenecek politikanın tesbiti olmuştur.

Bu amaçla, Yönetim Kurulumuzun da katılımı ile Türk Harb-İş Genel Başkanı Sayın Durukan, Türk Metal Genel Başkanı Sayın Özbek, Tes-İş Genel Başkanı Sayın Barut, Yol-İş Genel Başkanı Sayın Meral, Demiryol-İş Genel Başkanı Sayın Acidereli, Petrol-İş Genel Başkanı Sayın Ceylan, Şeker-İş Genel Başkanı Sayın Alcan'dan oluşan bir komisyon kurulmuştur.

Bu komisyonun kurulmasıyla ilgili olarak basına yaptığımız açıklamada; 26 işkolu sendikasının genel başkanlarının, toplu iş sözleşmelerinin yürütülmesi ve sonuçlandırılmasında tam bir ittifakla hareket edilmesinin kararlaştırıldığı, bu amaçla sürekli çalışacak bir komisyon kurulduğu belirtilmişti.

Nitekim; kamu kesimi toplu iş sözleşmelerinin koordinasyonu ile ilgili ön toplantı 14 Kasım 1988 günü yapılmış, bu toplantıda Yönetim Kurulumuzca ilgili sendikalardan alınan bilgilere göre hazırlanan, 1989'da yenilecek toplu iş sözleşmelerinin işkollarına göre dağılımını ve bitiş tarihlerini üye sayılarıyla birlikte gösteren dosya, açıklayıcı bilgilerle birlikte ele alınmış "bir ilke kararına varılması" gereği üzerinde durulmuştur.

İlke kararlarının belirlendiği 22 Kasım tarihli kamu kesimine muhatap başkanlar toplantısında; 1 Ocak 1989 tarihinde yenilenecek olan toplu iş sözleşmelerinin tesbit, yetki ve çağrı prosedürü tamamlanmamış olanların süre koşuluna bakılmaksızın derhal tamamlanması, müzakere ve uyuşmazlık prosedürlerinin ise en geç Ocak 1989 sonuna kadar bitirilmesi, kararlaştırılmıştır.

Buna paralel olarak, 1989'un daha sonraki aylarında yenilenecek sözleşmelerle ilgili olarak sür'atle müzakerelerin sürdürülmesi ve uyuşmazlıkların öne alınması, grev yasağı kapsamındaki işyerleriyle ilgili müzakerelerin ise 15 Mart 1989 tarihinden önce bitmeyecek şekilde uzatılması da ilke olarak benimsenmiştir.

Bu amaçla kurulan komisyon ilk toplantısını 23 Kasım'da, ikincisini 30 Kasım'da, üçüncüsünü 7 Aralık'ta, dördüncüsünü 14 Aralık'ta, en son toplantısını da 21 Aralık günü yapmıştır.

Bu toplantımız sırasında enine boyuna değerlendireceğimiz konuların başında, komisyonumuz üyelerinin yoğun ve verimli çalışmalarının sonuçları olacaktır.

Bu vesile ile komisyonun değerli üyelerine teşekkür etmeyi bir borç biliyorum.

Değerli Başkanlar,

Toplu sözleşmelerdeki son durumla ilgili kısa bilgiler sunduktan sonra, 113 gününü dolduran SEKA grevi üzerinde duracağım.

Bugün, toplu sözleşme görüşmeleri devam eden işçi sayısı 93 bin 870'dir.

Uyuşmazlık aşamasına gelenlerin sayısı 51 bin 762'dir.

Grev kararı noktasına gelenler 3.280, grev uygulamasında olanlar ise 13.421'dir.

Grev halinde bulunan sendikalarımızın dökümünü yapmak gerekirse;

Selüloz-İş; SEKA, Motif Duvar Kağıtları, Adana Kağıt Torba ve Yakasan'da toplam 10.465 işçi ile grevdedir.

Petrol-İş; Doğu Galvaniz ve Koruma Tarım İlaçlarında toplam 668 işçi ile grevde.

Türk Metal; Emniyet Genel Müdürlüğüne bağlı tamirhanelerde 1.688, Ege Yağ Keçeleri Sanayiinde 95, toplam 1.783 işçi ile grevde,

Çimse-İş; Şayakçı ve Betonsan'da toplam 445 işçi ile grevde,

Ağaç-İş Sendikamız da Elsan'da 60 işçi ile grevdedir.

değerli Arkadaşlarım,

SEKA grevi üzerinde görüşlerimi açıklamadan önce; Sayın Başbakan'ın zaman zaman bir hükümet başkanından çok, bir çiftlik sahibi edasıyla yaptığı konuşmalarındaki sorumsuzluğu üzerinde durmak istiyorum.

Sayın Başbakan, Seydişehir grevi başladığında, işyerini kapatma tehdidinde bulunmuş, uyuşmazlığı gidermek için çaba göstereceği yerde, işçiye karşı beslediği duyguların etkisi altında kalmıştır.

Aynı Başbakan, 1989 Bütçesinin Parlamentoda kabulü nedeniyle verilen resepsiyonda, "SEKA grevi 3-4 ay daha sürebilir" diyerek, uyuşmazlığın giderilebilmesi için çalışmaların sürdüğü sırada, ateşe körükle gitmektedir.

SEKA'nın kârlı bir kuruluş olmadığını, İzmit Fabrikasının iyi değil, üstelik çevre kirliliği yaptığını" öne süren ve bunların faturasını işçiye ödetmeye kararlı görünen Başbakan, gazetelerin ithal kağıtla daha iyi çalıştığını da sözlerine eklemektedir.

Böyle bir Başbakanla bizim anlaşabilmemiz mümkün olmadığı gibi, böyle bir zihniyet işbaşında kaldığı sürece Avrupa Topluluğuna girmekte zor olacaktır.

Bu çarpık anlayışı Uluslararası platformlarda dile getirdiğimiz zaman, bize kızanlar yine bu zihniyetin sahipleridir.

İstediklerini yapacaklar, sonra da milletin gözüne baka baka aksini söyleyecekler ve dışa karşı gerçekleri çarpıtacaklar, doğruyu söylediğimizde de bizi jurnalcılıkla itham edecekler.

Değerli Arkadaşlarım, SEKA grevinde başka hesaplar vardır.

Grev görüldüğünde stokçular ortaya çıkmıştır.

Bu grevin uzamasında gazeteler açısından sıkıntılar olduğu kadar, basın üzerindeki baskısının başka örnekleriyle Sayın Özal'ın mutluluğu sözkonusudur. Aksi halde, böylesine demeçler vermesini normal karşılamak mümkün değildir.

Gazete sayfalarının azaltılması, maliyetin artması ve gazete fiyatlarının yoksul büyük kitleler için üç ekmek parası olarak görülmesi, esasen gazete okuyucusu bakımından en düşük düzeydeki ülkeler arasında olan Türkiye'de, bütün gazetelerde önemli traj kaybı yaratmaktadır.

TRT'yi kendi yayın aracı gibi kullanan siyasal iktidar, kamuoyunu oluşturacak yazılı basının etkisini azalttığı oranda, kendisini başarılı sayacaktır.

Değerli Başkanlar,

Araştırma Merkezimizin her ay yayınladığı ve Ankara'da yaşayan 4 kişilik bir ailenin gıda harcamasına ilişkin çalışmalara göre, Kasım ayında sadece gıda için böyle bir ailenin 204 bin 508 lira harcaması gereklidir.

Her ay mutfak masrafı durmadan artış göstermektedir.

Esasen, ülkedeki enflasyonun göstergelerinden birisi de, halkın umudunu bağladığı Milli Piyangonun büyük ikramiyesidir.

Kazandığı üç-beş kuruşu da Milli Piyangoya yatıran dar ve sabit gelirli yurtdaşlarımız 10 Milyar gibi bir ikramiyenin hayaliyle yaşamaktadırlar.

Artık iş bir talih oyunu olmaktan çıkmıştır.

Loto ve Toto'da da durum farklı değildir.

Değerli Başkanlar,

Enflasyon gibi, ülkemizin en büyük sorunlarından birisi de işsizliktir.

Çarpık ekonomik politikalar yüzünden iş alanında görülen iflaslar, siyasal iktidarın ileride satışa çıkarmayı planladığı KİT'lerde durmadan işçi sayısının azaltılması, sosyal yapıdaki gerginliği doruk noktasına itmektedir.

İşsizlik, çalışan kitleler bakımından da büyük bir yükür.

Ülkemizde ise, gerçek işsiz sayısını belirleyecek verilerden maalesef yoksun bulunuyoruz.

Zira; işsiz sayısının tesbit edilebilmesinin tek yolu, işsizlik sigortasının uygulanmasıdır. Ülkemizde ise bu sigorta kolu henüz kurulamamıştır.

Avrupa Topluluğuna girmemizi engelleyebilecek faktörlerden birisi de, ülkemizdeki işsiz sayısının yüzde 20'lere varmış olmasıdır.

OECD'nin yayınladığı "İş İmkanları ve İşsizlik" konulu raporda, işsizlik bakımından bu kuruluşa üye 24 ülke arasında 3. sırada yer almaktayız.

Bütün bu olumsuzluklar karşısında, büyük halk kesimlerinin, meslek kuruluşlarının tepkileri, siyasal iktidara politikalarını yeniden gözden geçirme ihtiyacı duyuracak dozajda değildir.

TÜRK-İŞ'in tek başına üstlendiği ve 5 yıla yakın süredir uyguladığı eylem programlarının dışında, meslek kuruluşlarının anlaşılmasız sessizliği sürmektedir.

Demokratik platformda yapılabilecek mücadele şekilleri bugünkü ekonomik ve sosyal politikanın altında ezilmiş kitlelerce uygulanabilirse mutlak başarıya ulaşılabilir.

Kendilerini halk tabiri ile "Kabadayı" görenlerin, her acımasızlığının arkasından "Korkusuz" olduklarını söyleyenlerin yönettiği ülkelerde, sosyal patlamalar kaçınılmaz olmuştur.

Sayın Başkanlar,

Son Başkanlar Kurulumuzun toplantısından bu yana ortaya çıkan önemli bir gelişme "sözleşmeli personel" uygulamasının anayasa aykırılığının saptanmış olmasıdır.

Anayasa Mahkemesi, daha ilk günden ısrarla üzerinde durduğumuz, Anayasaya, bireysel ve toplu iş hukukunun temel ilkelerine aykırılığını savunduğumuz bir adaletsizliği durdurmuştur.

KİT'lerde çalışan memurların ve işçilerin tasfiyesini amaçlayan bir uygulamaya "hayır yapamazsınız..." demiştik.

308 sayılı kanun hükmünde kararname ile Anayasanın 128 inci maddesi, kanun önünde eşitlik ilkesi açıkca çiğnenmiş; sosyal devlet ilkele-riyle temelden çelişen bir yaklaşımla, ekonomik ve sosyal hak ve özgür-lüklerin kararnamelerle kısıtlanması, güvencelerin ortadan kaldırılması yolu seçilmişti. Gerekçeli karar açıklandığında, öyle inanıyorum ki, ileri-de yapılacak düzenlemelerde gözetilmek gereken temel ilkeler de açıklı-ğa kavuşmuş olacaktır.

Bu aşamada bir başka uygulamaya dikkati çekmek istiyorum. Ana-yasa Mahkemesi kararının kamuoyuna maledilmesine, uygulamanın Ana-yasaya aykırı olduğunun saptanmasına rağmen, çoğu kurumda keyfi uy-gulamalar devam etmektedir. Çalışanlar, kararın açıklanmasından sonra dahi, sözleşmeli personel statüsünde sözleşme imzalamaya icbar edilmek-tedir. Aksi halde işlerinden olacakları genelgelerle duyurulmaktadır. Ta-rih bile verilmekte, 31.12.1988'e kadar denilmektedir. İşçilere ücret gibi tüm temel unsarları boş bırakılmış sözleşme metinleri verilmekte ve im-zalamaları istenmektedir. İki canlı örnek Türkiye Denizcilik İşletmeleri ve Türkiye Gemi Sanayiidir...

Bu uygulamanın hukuk devleti anlayışıyla taban tabana zıt olduğu açıktır. Türkiye ya hukuk devletidir, ya değildir... Böylesine keyfi bir tu-tum, Anayasa'ya aykırılığı saptanan konularda el altından, üstelik işten çıkarma tehdidi ile başlatılan girişimler derhal durdurulmalıdır.

Bu arada, temas etmek isitediğim önemli bir konu ise, son günlerin aktüel meselesi, "süper emeklilik"tir.

Bilindiği üzere, Anayasa Mahkemesi, bu uygulamayı "Anayasanın eşitlik ilkesine" aykırı bularak iptal etmiş bulunmaktadır.

TÜRK-İŞ olarak, bu konudaki yasal çalışmalar sırasında, "süper emek-lilik statüsünün tüm işçi emeklilerine bir oran dahilinde tanınması gerek-tiğini, bu yapılmaz ise emekli işçiler arasında haksızlıklara yol açılacağı-nı söylemiştik. Dediklerimiz dikkate alınmadı. Bilindiği gibi de iptal edildi.

Şimdi burada doğan kanun boşluğu, önümüzdeki altı ay içinde gi-derilmek zorundadır. Bu yapılırken, yeniden haksızlıklara meydan veril-memesi gerekir. Kazanılmış haklar da dikkate alınarak, tüm emeklilerin kademeli de olsa bu statüden yararlandırılması gerekir.

Sayın Başkanlar,

1988 yılı üçüncü olağan toplantımız için Yönetim Kurulumuzca ha-zırlanan Ara Çalışma Raporunda, bütün konular detayları ile bilgilerinize sunulmuştur.

Bu raporda, açış konuşmamda değinmediğim konular hakkında gö-rüşlerimiz, çalışmalarımız ve gelişmeleri de bulacaksınız.

Türk-İş Çalışma Raporu

Yılın son toplantısı olması ve yeni yılın bir-kaç gün sonra gelmesi nedeniyle değerli basın temsilcilerinin mutlu, sağlıklı nice yıllara erişmelerini diliyor, sevgilerimi sunuyorum."

BELGE 39

TÜRK-İŞ BAŞKANLAR KURULU AÇIKLAMASI
BAŞKANLAR KURULU TOPLANTISI
ANKARA, 28 ARALIK 1988

27 Aralık Salı günü 1988 yılının son olağan toplantısını yaparak Yönetim Kurulu raporunu müzakere eden TÜRK-İŞ Başkanlar Kurulu aşağıda yer verilen bildirinin kamuoyuna açıklamasını ittifakla kararlaştırmıştır.

- (1) 1988 yılı, ülkemiz ve özellikle ulusumuzun iktisaden güçsüz kesimlerinin ekonomik ve sosyal alandaki gerileme ve kayıplarının sürdüğü bir yıl olarak geride kalıyor.

Bu cümleden olarak:

- ☐ İşçi hak ve özgürlüklerin yanında, kişi hak ve özgürlüklerinin, siyasal demokratik bir rejimin gerektirdiği açılımlara doğru geliştirilmesi yerine, halâ Anayasa ve yasal engellere ilâveten çeşitli kayıtlar altında tutulması,
- ☐ "Sosyal Devlet" kavramının somut uygulamaları yerine, adeta körüklenen bir enflasyonist politikayla gelir dağılımının azgınlaşan adaletsiz bölüşümü yanında, sağlık, eğitim, sosyal güvenlik alanındaki gerilemelerin ve giderek artan işsizliğin sosyal hayatımızda açtığı yaraların derinleşmesi,
- ☐ Yurddaşlarımızın insan onuruna ve haysiyetine uygun bir düzeyde yaşamasını sağlayacak, adil bir gelirler politikasının her türlü ekonomik araçların devreye sokularak gerçekleştirilmesi yerine, sermaye birikiminin vahşi metodlarına serbest pazar ekonomisi, liberal uygulamalar yutturmacası altında yer verilmesiyle halkımızın ve çalışanlarımızın bunca fedakârlığına rağmen, yaratılan tüm kaynakların israf edilerek uygulamalara devam edilmesi,
- ☐ Hukukun üstünlüğüne, dayalı "Hukuk Devleti" kavramının geliştirilmesi yerine, defalarca değiştirilen seçim kanunlarının ulus iradesine rağmen ortaya çıkardığı kaba çoğunluğa yaslanan "kanun devleti" anlayışıyla yapılan buyurgan, tutarsız düzenleme ve uygulamaların sürdürülerek Anayasa Mahkemesinin bile "bidayet mahkemesi"ne dönüştürülmesi,
- ☐ Trilyonları aşan bütçe açıkları, korkunç boyutlara ulaşan dış ve iç borçlar sürekli para basılmasıyla pompalanan emisyonun erittiği ve değersizleştirdiği Türk Lirası yanında ekonominin taşınmaz ağırlığının ezdiği Türk çalışanının yarattığı değerlerin, hayali ihracatçılara, kaçakçılara, vurgunculara uluslararası sermaye çevrelerine akıtılması,

gibi gelişmeler ekonomik, sosyal ve siyasal alandaki süregelen olumsuzluklara 1988 yılında da yeni olumsuzluklar eklemiştir.

Bu nedenlerle ülkemizin ve ulusumuzun, tüm kurum ve kurallarıyla

işlerliğe kavuşması gereken bir demokratik rejim içinde sosyal devlet, sosyal adalet ilkelerinin yaratacağı bir sosyal barış ve hukuk devleti ilkelerine üstünlük tanınmasının yaratacağı bir toplumsal barış aşamasına sür'atle vardırılması yolundaki engellerin kaldırılması dileğiyle TÜRK-İŞ Başkanlar Kurulu tüm kuruluşların ve ilgililerin bu değerlendirmeler çerçevesinde dikkatlerini çekmeyi görev saymaktadır.

- (2) 1989 yılı Kamu Kesimi Toplu İş Sözleşmelerindeki gelişmeleri de gözden geçiren TÜRK-İŞ Başkanlar Kurulu; bu konuda oluşturulan komisyonca sürdürülen çalışmalarının özenle yürütülmesi yanında, halen grev uygulaması içinde olan işyerlerindeki durumu ve bu arada SELÜLOZ-İŞ Sendikasının SEKA işyerlerinde yürütmekte olduğu grev eylemini etraflıca görüşmüştür.

Sayın Başbakanın "grevin üç dört ay daha süreceği" şeklindeki talihsiz beyanının spekülâtlara, vurgunculara hizmet edeceğini kaygı ile tesbit eden TÜRK-İŞ Başkanlar Kurulu SELÜLOZ-İŞ Sendikasının SEKA işyerlerinde 114. gününe erişen grevini yürüten yiğit grevci işçi kardeşlerimize mâli destek sağlanması açısından, sendikalarımızın katkıları ile asgari düzeyde de olsa örnek bir dayanışmanın gerçekleştirilmesini kararlaştırmıştır. Bu konudaki uygulamaya Sendikalarımızca sağlanan imkânlarla önümüzdeki günlerde başlanacaktır.

Ayrıca SEKA işyerlerinde toplu iş sözleşmesinin bağitlanmasıyla ilgili çalışmaların bundan sonra Başkanlar Kurulumuzun oluşturduğu komisyonun SELÜLOZ-İŞ Sendikası yönetimiyle birlikte hareket etmek suretiyle çözüme kavuşturulması yönünde sürdürülmesi karara bağlanmıştır.

Gerek grevci işçi kardeşlerimizle dayanışmanın sürdürülmesi, gerekse SEKA işyerlerindeki uyuşmazlığın çözümlenmesi bakımından, SELÜLOZ-İŞ Sendikası Merkez Yönetim Kurulu ile Başkanlar Kurulu, 29 Aralık Perşembe günü TÜRK-İŞ Genel Merkezinde toplantıya çağırılmıştır.

1989 yılının ülkemiz ve Ulusumuz için çok çetin sorunların devralındığı ve olumsuzlukların her alanda giderek yoğunlaşacağı bir yıl olacağını gözlemleyen TÜRK-İŞ Başkanlar Kurulu işçi hak ve özgürlükleriyle tüm kurum ve kuralları ile işlerliğe kavuşturulacak bir siyasal demokratik rejim yolunda Ekmek-Barış-Özgürlük için çalışmalarını yılmadan sürdürmekte kararlıdır.

TÜRK-İŞ Başkanlar Kurulu 1989 yılının Ülkemize ve Ulusumuza Ekmek-Barış ve Özgürlük yolunda daha aydınlık günler ve mutluluklar getirmesi dileklerini kamuoyuna saygıyla arz eder."

BELGE 40

TÜRK-İŞ YÖNETİM KURULU SUNUŞU
BAŞKANLAR KURULU TOPLANTISI
ANKARA, 5 NİSAN 1989

(Şevket Yılmaz, Türk-İş Genel Başkanı)

"Başkanlar Kurulumuzun Sayın Üyeleri,

Değerli Basın Mensupları,

TÜRK-İŞ Yönetim Kurulu'nun çağrısı ile Başkanlar Kurulumuz bugün Olağanüstü toplanmaktadır.

Bu toplantıda son siyasal gelişmeler, bu gelişmelerin siyasal, sosyal ve ekonomik yaşamımızdaki muhtemel etkileri ve özellikle, aylardır Hükümetin uzlaşmaz tutumu ile kilitlenen 600 bin dolayında işçimizin toplu sözleşme sorunu gözden geçirilecektir.

TÜRK-İŞ Yönetim ve Başkanlar Kurulu sorunların üstesinden gelenebilmesi için belirlenen mücadele yöntemlerinin uygulanma biçimini ve zamanlamasını da değerlendirecektir.

Sayın Başkanlar, Basın Mensupları,

Kamu kesiminde 26 işkolunda yaşanan toplu sözleşme çıkmazı, bindiği gibi, Şubat /1989'dan bu yana gündemdedir. TÜRK-İŞ Toplu İş Sözleşmeler Koordinasyon Kurulu Kasım/1989'da başlattığı çalışmalarını bu tarihe kadar sürdürmüş, gelişmeleri sürekli olarak izlemiş, alınması gerekli görülen önlemler yetkili kurullarımızca değerlendirilmiştir.

14 Mart 1989 günü Ankara'da TÜRK-İŞ üyesi tüm örgütlerin merkez yönetim kurulu üyelerinin, TÜRK-İŞ Yönetim ve Başkanlar Kurulu üyeleriyle yaptıkları ortak toplantıda ulaşılan sonuçları değerlendirme imkanı bulunmuş, "Türk işçisinden mücadeleyi günlere hazır olması" istenilmiştir.

TÜRK-İŞ üyesi tüm işçilere yaptığımız çağrıda mücadelenin temel hedeflerini açıkca ortaya koymuş bulunmaktayız.

Bunlardan ilki "demokrasiyi tüm kurum ve kuralları ile hayata geçirme mücadelesi", ikincisi de, tek kelime ile "yaşam" mücadelesidir.

İşçi, demokrasi ile idare edilen her ülkede olduğu gibi, temel hak ve özgürlüklerinin eksiksiz tanınmasını istemektedir.

Hükümet bu isteğe kulak tıkamaktadır.

İşçi insanca yaşamak istemektedir. Alın terinin karşılığını tam olarak istemektedir.

Hükümet bu konuda duyarsızdır.

Durum özetle budur.

İşçinin, tüm çalışanların maruz bırakıldığı şartlar katlanılamaz noktadadır.

Değerli Arkadaşlarım,

Bu tablonun asla böyle devam etmeyeceği açıktır.

TÜRK-İŞ Genel Başkanı olarak, altını çiz-e çiz-e söylüyorum:

Siyasal iktidarın önünde iki seçenek vardır.

- ☐ Birincisi sorumlu ve basiretli davranmak, kitlelerin ızdırabını, sıkıntısını ortadan kaldıracak önlemleri derhal almaktır.

TÜRK-İŞ, bu sözleşme dönemi açısından bunun yol ve yöntemi belirlemiş, ilkelerini saptamış, ilan etmiştir.

- ☐ İkincisi, bu tarihe kadar çeşitli zamanlarda yaşanan, Milletçe tanın olunan, cevabı da verilen sorumsuz tutum ve uygulamayı sürdürmektir.

Bu yolun seçilmesi "ben yaparım olur..." alışkanlığının sürdürülmesi halinde ise, gayet kesin söylüyorum, Türkiye'de üretim duracaktır.

Bu halde de bunun sorumluluğu hiçbir şekilde TÜRK-İŞ'e, işçilerimize ait olmayacaktır.

Hükümet tehdit ile, şantajla, baskı ile hiçbir noktaya varamayacağını bilmelidir.

Değerli Arkadaşlarım,

"Toplu sözleşme çıkmazı" dediğimizde karmaşık bir yapının yol açtığı sorunlarla karşı karşıya olduğumuz ortadadır.

İşçilerin hak ve özgürlüklerini güvence altına alan tüm uluslararası kurallara aykırı suretle geliştirilen grev yasakları; Hükümetin elindeki, sözde erteleme, gerçekte yasaklama biçiminde kullanılan yetki; Yüksek Hakem Kurulu'nu dilediği gibi kullanma alışkanlığı.. Tüm bunlar, bu idare elinde toplu sözleşme çıkmazını kendi lehlerine kullanabilecekleri sanılan baskıcı yöntemlerdir.

İşçinin üretmeme hakkını kullanma yolunu seçtiği anda bu yöntemlerin hiçbir anlam taşımayacağı ortaya çıkacaktır.

Sorumsuzluk ve basiretsizlikle ısrarın karşılıksız kalacağı düşünülmelidir.

İşçileri sefalet şartlarına mahkum edebileceklerini sananlar, bunun hayalini kuranlar gerekli cevabı alırlar. Bundan hiç kimse kuşku duymamalıdır.

Bir işçimizin, bir Örgütümüzün sorunu TÜRK-İŞ Topluluğunun tamamının sorunu olacaktır.

Değerli Arkadaşlarım,

Türkiye 26 Mart'a durup dururken gelmemiştir.

TÜRK-İŞ'in 1982'lerden bu yana, özellikle 1984'den itibaren siya-

sal, ekonomik ve sosyal yaşamda ısrarla ortaya koyduğu ve gerçekçi çözüm beklediğini, hemen her vesile ile ilân ettiği görüşlerinde ne kadar haklı olduğu son siyasal gelişmelerle bir kez daha anlaşılmış olmalıdır.

Son dokuz yıl, özellikle 1984'ten itibaren yaşanan süre Türkiye'de sosyal devlet anlayışını tamamen ortadan kaldırmış; uygulanan çarpık ekonomik sistem, iktisaden güçsüz durumdaki geniş halk kesimlerini Devlet himayesinden büyük ölçüde yoksun hale getirirken; Devlet, bu kesimleri koruyucu ekonomik, sosyal ve malî tedbirler alma ödevini yerine getiremez duruma girmiştir.

Devletin ekonomik hayattaki belirleyici etkinliğini -her vesile ile yapılan uyarılara rağmen- hiç mertebesine indirgeme yolunu seçenler bir yandan kamu kesiminde sosyal devlet ilkesi ile çelişen uygulamaları sürdürürken diğer yandan iktisaden güçsüz durumdaki kitleleri özel sermayenin egemenliği altına sokmaya, insafına terketmeye kalkışmışlardır.

Siyasal iktidar, geniş halk kesimlerinin ağır ekonomik güçlükler ve her ölçünün ötesindeki hayat pahalılığı altında ezilmesine seyirci kalmıştır.

Gerçek gelir düzeyinin yarıyarıya eksildiği, milyonlarca yurttaşımızın aileleriyle birlikte asgari ücret düzeyinde ya da birkaç puan üstünde sefaletle mahkûm edildiği, her beş yurttaşımızdan birinin işsiz bırakıldığı bir ortamda sıkıntıları ortadan kaldırmakla görevli olanlar sessiz, duyar-sız kalmışlardır.

Türkiye'de bu tabloyu devlet memurları, emekliler, bütçe düzenlemelerinde; işçiler toplu iş sözleşmelerinde görmüşlerdir, yaşamışlardır.

Yılbaşında belirlenen ve her dönem hayalî olduğu ortaya çıkan enflasyon hedefleri esasına istinad ettirilmek istenen toplu sözleşme ücret ve sosyal yardım artışları, hangi düzeye ulaştırılmış olurlarsa olsunlar, bırakınız istikrar için zorunlu bir sözleşme dönemini, en çok üç ay içinde tüm anlamını yitirmiştir.

Tablo; külfet/nimet dengesizliğinin görülmemiş boyutlara ulaşması, kamu vicdanını ağır bir biçimde zedeleyen sair sonuçları ile katlanılmaz boyutlara ulaşmıştır.

Bu gidişi durdurmada etkin olarak kullanılabilecek tüm haklar ve özgürlükler ise kısıtlanmış, Devlet gücü, üstelik özel kesimin gücü ile de birleştirilerek, kamu işveren sendikaları adı altında Hükümet sendikaları aracılığıyla işçilerin karşısına hasım olarak çıkarılmaya kalkışılmıştır.

Halk ezilmiş, Hükümet bu gidişe seyirci kalmıştır.

TÜRK-İŞ'in yaptığı tüm uyarılar, iyi niyetli girişimler, etkinlikler karşılık bulmamış, aksine baskı yöntemleri, anti-demokratik uygulamalar egemen kılınmaya çalışılmıştır.

Konuşmamın başında belirttiğim gibi, bu tablonun devam ettirilmesi mümkün değildir.

Sürdürülmekte olan eylemler bunun habercisidir ve TÜRK-İŞ'in mutlak desteğine sahiptir.

Hükümet ya sorumluluk yolunu, basiretli davranmayı seçecektir; ya da, sözleşmesi olsun, olmasın; grev yasağı kapsamına sokulmuş bulunsun bulunmasın; mecburî tahkime tâbi tutulsun, tutulmasın tüm işçilerin üretmeme yolunu seçmeleri ile karşı karşıya kalacaktır."

BELGE 41

TÜRK-İŞ BAŞKANLAR KURULU AÇIKLAMASI
BAŞKANLAR KURULU TOPLANTISI
ANKARA, 6 NİSAN 1989

“**A**nkara’da dün olağanüstü toplanan TÜRK-İŞ Başkanlar Kurulu çeşitli yurt ve işçi sorunlarını gözden geçirmiş, özellikle kamu kesiminde çalışan 600 bin dolayında işçinin toplu sözleşme görüşmelerinde yaşanan çıkmazları değerlendirerek, bu konuda aşağıdaki hususların kamuoyuna duyurulmasına karar vermiştir:

- (1) Kamu kesiminde çalışan 600 bin dolayında işçimizin toplu sözleşme görüşmeleri, Hükümetin işçilerin aileleriyle birlikte insanca yaşayabilmeleri için elverişli ücret artışı vermemekte direnmesi; işçiye işinde güvence sağlayacak tüm düzenlemelere karşı çıkması; grev erteleme yetkisini ve grev yasaklarını, Yüksek Hakem Kurulunu tehdit ve baskı aracı olarak kullanmaya kalkışması; tüm uyarılara rağmen uzlaşmaz tutumunu sürdürmesi sebebiyle kilitlenmiştir.
- (2) Hükümetin bu tutumu, doğrudan kontrolü altındaki Kamu İşveren Sendikaları ve diğer kamu işverenleri tarafından savunulmakta, işçileri tahrik edici sorumsuz beyanlarla uyuşmazlığın gerçek nedenleri gizlenmeye çalışılmaktadır.
- (3) Uyuşmazlığın temel nedeni işçilerin ağır geçim sıkıntısı altında ezilmeleri ve bu konuda Hükümetin duyarsızlığıdır. Hükümet başta işçilerimiz olmak üzere, tüm çalışanların, dar ve sabit gelirlielerin ağır ekonomik güçlükler ve her ölçünün ötesindeki hayat pahalılığı altında ezilmesine seyircidir. Bunun gibi, işçinin kaderi işverenin iki dudağı arasına bırakılmak istenmektedir. Hükümet’te 2822 sayılı Toplu İş Sözleşmesi, Grev ve Lokavt Yasasının anti-demokratik düzenlemelerini işçiler ve örgütleri karşısında, bir baskı ve tehdit aracı olarak kullanmak niyeti gözlemlenmektedir. Aynı şekilde, kontrolü altındaki Yüksek Hakem Kurulu vasıtasıyla işçileri emrivakî ile karşıkarşıya bırakmanın hesabı içindedir.

Gelişmeleri Kasım/1988’den bu yana düzenli bir biçimde her hafta toplanarak değerlendiren TÜRK-İŞ Toplu İş Sözleşmeleri Koordinasyon Kurulu’nun 14 Mart 1989 tarihli duyurusunda belirtildiği gibi, tüm uyarılara rağmen, sorumsuz ve basiretsiz tutumun sürdürülmesi karşısında işçilerimiz mücadeleli günlere hazır haldedir.

- (4) Toplu sözleşme çıkmazının aşılabilmesi işçilerimizi ve temel işçihak ve özgürlüklerini hedef alan haksızlık ve adaletsizliklerin derhal ortadan kaldırılmasına bağlıdır.

Bu çerçevede, süresi sona eren toplu iş sözleşmelerinin kapsadığı dönemdeki endeks artışları oranları ile bu dönemde ücretlere yapılmış olan zam oranlarının karşılaştırılması sonucu,

ücret artışlarının endeks değişim oranları altında kalan miktarın, aradaki kaybın toplu iş sözleşmelerinde telafi edilmesi gerekmektedir. Bunun yanında 1989/90 yıllarını kapsayan toplu iş sözleşmelerinde öngörülen değil, geçmiş deneyimlerin de ışığında gerçekleşmesi muhtemel enflasyon oranını karşılayacak bir ücret zammının ve gayri safi milli hasıla artış oranındaki emek payının yıllar itibariyle ücretlere eklenmesi öngörülmektedir.

TÜRK-İŞ yapılacak hesaplamalarda hangi kaynakların kullanılmak gerektiğini, sosyal yardımlarla ilgili düzenlemelerde gözlemlenecek temel ilkeleri açıklamış bulunmaktadır.

- (5) Temel hak ve özgürlüklerdeki haksız, adaletsiz, anti-demokratik kısıtlamalar ise, uyuşmazlık gündemindeki ağırlıklı yerini korumaktadır.
- (6) Bugünkü tabloda Hükümetin önünde iki seçenek vardır; Hükümet ya uyguladığı ekonomik politikanın işçileri ezen sonuçlarını, yukarıda belirlenen ilkeler doğrultusunda, en adaletli bir biçimde telafi edecek; ya da şimdiden örnekleri görüldüğü gibi, yaygın eylem, direniş ve grevlerle karşılaşacaktır.

Hükümetin, 2822 sayılı Yasanın anti-demokratik hükümlerini işçileri sefalet şartlarına mahkûm etmek amacıyla kullanmaya kalkışması Yüksek Hakem Kurulu vasıtasıyla emrivaki yapma yolunu seçmesi; baskı, tehdit ve şantaja başvurusu hallerinde bu tutum karşılıksız kalmayacaktır. İşçi, üretmeyecektir. Böyle bir tabloda sorumluluk TÜRK-İŞ'e ve işçilere ait olmayacaktır.

- (7) TÜRK-İŞ Başkanlar Kurulu işçilere mücadeleli günlere hazır olmaları yolundaki çağrısını tekrarlarlarken, Hükümetin sorumluluk ve basiretli davranma yolunu seçmesini temenni etmektedir."

BELGE 42

TÜRK-İŞ YÖNETİM KURULU SUNUŞU

BAŞKANLAR KURULU TOPLANTISI

ANKARA, 20 TEMMUZ 1989

(Şevket Yılmaz, Türk-İş Genel Başkanı)

“Başkanlar Kurulumuzun Değerli Üyeleri,
Basınıımızın Sayın Temsilcileri,

TÜRK-İŞ Başkanlar Kurulu'nun olağan toplantısını açıyorum.

Hatırlanacağı gibi Kurulumuz son olarak 17 Mayıs 1989'da olağan-üstü toplanmış ve kamu kesiminde çalışan yaklaşık 600 bin işçimiz ile ilgili toplu pazarlık sonuçlarını gözden geçirerek, işçi görüşünü saptamıştı. Bilindiği gibi toplu iş sözleşmeleri Yönetim Kurulumuzun, toplu pazarlığı koordine etmekle görevli Komisyonumuzun ve Başkanlar Kurulumuzun oybirliği ile aldığı kararlar istikâmetinde birliktelikle bağitlanmış bulunmaktadır.

Kamu kesiminde 1989 yılı toplu iş sözleşmelerinin sonuçlanmış olmasına bakılarak, işçi/işveren ilişkilerindeki sorunların giderek azaldığı gibi bir düşünce son derece yanıltıcıdır.

Belli bir dönemde koordineli çalışma ile ulaşılan sonuç tek başına bir anlam da ifade etse, siyasal, ekonomik ve sosyal çıkmazlardan kaynaklanan güçlükler varlığını koruduğu sürece, Türkiye'de iktisaden güçsüz durumdaki halk çoğunluğunun sıkıntılarının ortadan kalkmakta olduğu, hatta hafiflemiş bulunduğu asla ileri sürülemez. Kaldı ki, 1989 yılı toplu iş sözleşmelerinin imzalanması ile birlikte yeni yeni sorunlar da çıkmıştır.

Değerli Üyeler,

Türkiye'de tüm çalışan kesimler, giderek her türlü dengeyi yitirmekte olduğu görülen ekonomik politikanın mağduru olmakta devam etmektedirler.

Kimsenin yarına güvenle, inançla bakacak hali kalmamıştır.

Mevcut sosyal adaletsizlikten ileri ölçüde yararlanan sınırlı bir kesim istisna edilirse, Ulusumuzun büyük çoğunluğu tek kelime ile “günlük” yaşamaktadır.

Ekonomide yaşanan istikrarsızlık ve dengesizliğin olumsuz sonuçları, çalışanların temel hak ve özgürlüklerini hedef alan yapısal sorunlarla ve bu şartlardan kötü niyetle yararlanmaya kalkışan bazı işverenlerin olumsuz eylemleri ile birleştiğinde, güçlüklerin üstesinden gelme yolunda atılan adımlar da, çok kısa süre içinde, değerini, gücünü yitirmektedir.

Yaratılmış bulunan tahribatı, zaman zaman, “yama” yapar gibi ortadan kaldırmak mümkün değildir. Öze dönük, köklü, gerçekçi tedbirler almak mutlak bir zorunluluk halindedir.

Tüm çalışanlar üzerinde olumsuz etkisi yaşanan enflasyonun yol açtığı tahribat; sözleşmesi 1988'de yürürlüğe girip, yılını doldurmuş olan

toplu iş sözleşmeleri kapsamındaki çalışanlar bakımından devam etmektedir.

Bu gibilerin çıkmazının süratle aşılacağı yolunda verilen sözler henüz yerine getirilmemiştir.

TÜRK-İŞ olarak, hükümeti, bu konuda verdiği ve kamuoyuna da malolan taahhütlerini derhal yerine getirmeye çağırıyoruz.

Bir diğer konu asgari ücretlerdir. Türkiye'nin içinde bulunduğu koşullar ortada iken asgari ücret düzeyi konusunda hala spekülasyon yapılmasını anlayabilmek mümkün değildir. Hükümet bu ücreti "sefalet ücreti" olmaktan çıkarmalıdır. İşçinin ailesiyle birlikte insanca yaşamasına imkân verecek en az ücretin belirlenmesinde Hükümete düşen büyük bir sorumluluk vardır. Bunun gereğinin yerine getirilmesini bekliyoruz.

Değerli Arkadaşlarım,

1989 toplu iş sözleşmelerinin yapılmasını takiben, başta belediyeler olmak üzere, bazı kurumlarda ve özel kesimde yaygınlaştırılan son derece tehlikeli bir uygulamaya dikkatinizi çekmek istiyorum.

İşçiler işten çıkarılmaktadır; yerlerine asgari ücret düzeyinde işçi alınmaktadır.

İş güvencesini ortadan kaldıran, yok farzeden bu çeşit tasarrufların her kesimde işçi/işveren ilişkilerini son derece olumsuz yönde etkileyeceğini bilmek lâzımdır.

Hükümet bu alanda derhal tedbir almak zorundadır.

Bazı işyerlerinde bu uygulama ahlakî hiçbir değerle bağdaşmaz bir biçimde yapılmaktadır. Sözde soydaşlarımıza "yardım" adı altında ucuz işçiliğin şartları yaratılmaya kalkışılmaktadır.

TÜRK-İŞ olarak bu çeşit gayri ahlakî davranışlar içine giren kötü niyetlileri uyarıyorum. Bu uygulama derhal durmalıdır. Aksi halde bu işyerlerinde, işçi/işveren ilişkilerinde çok büyük çıkmazlarla karşılaşmaları kaçınılmazdır. Bu gibiler, TÜRK-İŞ Örgütü'nün her işkolunda, her işyerinde gelişmeleri günü gününe izlediğini bilmelidirler. O işyerleri varolduğu sürece bu tasarrufların hesabını asla veremezler, veremeyeceklerdir.

Sırası gelmişken, TÜRK-İŞ olarak buradan, Bulgar Hükümeti'nin insan hakların hiçe sayan davranışlarını maruz kalan soydaşlarımıza seslenmek istiyorum. Olayın yakın takipçisiyiz. Yaşadığınız zulüm ve alınabilecek tedbirler bugünkü toplantımızın gündeminde yer almaktadır. 14 Haziran'da Cenevre'de 150 ülkenin hükümet, işçi ve işveren temsilcileri önünde Bulgaristan'ı kınarken, özellikle işçi örgütlerini bu insanlık dışı tutumla yaygın bir biçimde mücadele etmeye çağırmıştım. 24 Haziran'da

aynı çağrıyla Taksim'de tekrarladım. Bu çağrılarının olumlu sonuçları alınmaya başlanmıştır. Uluslararası Hür İşçi Sendikaları Konfederasyonu sorunu Dünyada 80 milyon işçiyi temsil eden örgütlere duyurmuş, Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Komisyonu'na intikal ettirmiştir. Bu mücadelenin aralıksız sürdürüleceğini bilmelisiniz.

Sayın Üyeler,

Belediyelerimizin durumuna özel olarak değinmek istiyorum.

26 Mart yerel seçimlerinden önce pek çok belediyede işçi ücretleri, sosyal yardımlar ve ikramiyeler uzun süreleri içeren dönemlerde ödenmemekteydi. Seçim öncesi İller Bankasındaki paylarını 1990'a, hatta daha ileriki yıllara kadar çeken ve çoğunu seçim yatırımı ve propagandası maksadıyla kullanan belediyelerde ciddi bir ekonomik açmaz yaşanmakta, bunun faturası yine çalışanlara çıkarılmak istenmektedir.

Bu durum müsamaha ile karşılanamaz.

Hükümetin de önemli sorumlulukları vardır; Devletin sorumlulukları vardır.

TÜRK-İŞ olarak Hükümeti bu konu ile derhal ilgilenmeye çağırıyoruz.

İşçiyi, O'nun ailesiyle birlikte yaşam şartlarını hedef alan bu ve benzer uygulamalar derhal durdurulmalıdır.

Huzur isteniyorsa, gerçekten isteniyorsa derhal akılcı tedbirler alınmalıdır.

Değerli Arkadaşlarım,

Değindiğim bu sorunların ortak yönü güncel olmalarıdır; derhal tedbir gerektirmeleridir.

Yukarıda belirttiğim gibi bu tedbirler ne denli etkin olursa olsunlar, yapısal sorunlar varlığını koruduğu sürece, bir deliği yamamaktan öte anlam taşımaz.

Yapısal sorunlar, Uluslararası Çalışma Teşkilatı (ILO) nun 76. dönem konferansı sırasında bir kez daha ortaya çıktığı üzere, demokrasi ile, çalışanların temel hak ve özgürlükleriyle ilgili sorunlardır. Ekonominin yönetimindeki hakim düşünce ile ilgili sorunlardır; sosyal adaletsizlikle ilgili sorunlardır.

Hükümet edenler süratle bu noktaya gelmek mecburiyetindedirler.

Türkiye'de kamu vicdanını ağır bir biçimde zedeleyen uygulamalar, her çeşit uyarıya rağmen, devam etmektedir. Demir çelik işçisinin mücadelesi bunun en tipik örneğidir. İşçilerin haklı taleplerini karşılamamakta ısrar edenler, belli kişilerin vurgun vurmasına, trilyonları aşan zarara

seyircidir, hatta teşvikçi durumundadır.

Hükümet seyircidir.

Sorunları sözde kotarmakla görevlendirilen bakanlar ise birbirlerini suçlamaktadır.

Böyle bir tablo ile Cumhuriyet tarihimizde ilk defa karşılaşılmaktadır.

Bir yandan milyarlarca liralık vurgunlara, diğer yandan trilyonları aşan zarara; aileleriyle birlikte 100 bin yurttaşımızın ekonomik cendere altına alınmasına seyirci kalmanın sorumluluğu vardır ve bu mutlaka sorulur.

Bunun gibi Yapı Kredi çalışanlarına yapılan muamelenin kabul edilmesi mümkün değildir. Hükümet herkes üzerinde objektif etki yapan şartların varlığına rağmen, çalışanlar arasında açıkça ayırım yapmaktadır.

Hükümet toplu pazarlık düzenine kamu işveren sendikaları vasıtasıyla doğrudan; yasaların kısıtlayıcı hükümleriyle dolaylı olarak müdahale etmeye devam etmektedir.

Grev erteleme yetkisinin kötüye kullanılması; yaygın grev yasaklarıyla çalışanların kaderinin Hükümetin doğrudan kontrolü altındaki Yüksek Hakem Kurulu'na bırakılması; bu Kurulun Yapı-Kredi sorununda bir kez daha yaşandığı gibi, son derece sorumsuz davranması -TÜRK-İŞ olarak uyarıyorum- son derece büyük huzursuzluklara davetiye çıkarmaktadır.

Aynı şekilde Hükümet elini sendikaların iç işlerinden çekmelidir.

İşçinin kimi seçeceğine, kimi seçmeyeceğine; faaliyetlerini ne suretle sürdüreceğine; iş programlarını ne suretle yapacağına karar verecek olan işçilerdir, çalışanlardır.

Hükümet ILO Sözleşmelerinde ifadesini bulan temel hakları kullanılamaz hale getiren düzenlemeleri değiştirmek; uygulamaları durdurmak zorundadır.

Demokrasi ile idare edilen ülkelerdeki şartlara uygun; en azından Uluslararası Çalışma Teşkilatı (ILO) nun normlarına, ilkelerine uygun düzenlemeleri vakit geçirmeden gerçekleştirmek zorundadır.

Yaratılmış bulunan tahribatın yama yoluyla giderilmesi mümkün değildir. Esasa dönük; insanların insan olarak sahip olduğu, evrensel geçerliliği olan temel haklara, özgürlüklere saygılı bir yapının vakit geçirilmeden kurulması zorunludur.

ILO yetkili organlarının, özellikle denetim organlarının açık seçik ortaya koyduğu üzere, Türk çalışanına olağanüstü şartlar altında empoze edilen, temel hak ve özgürlüklerini ortadan kaldıran şartlar derhal değiş-

melidir.

Bu çerçevede işveren kesimi şunu bilmelidir ki, kısa vadeli çıkarlarına uygun düştüğü için savundukları bugünkü sağlıksız yapıdan, ileride en çok zararı yine kendileri çekecektir. Gelişmelere sorumlu bakmak mecburiyetindedirler.

Değerli Arkadaşlarım,

Başkanlar Kurulumuz, TÜRK-İŞ açısından mücadele programında yer alan tüm sorunların varlığını el'an koruduğu bir dönemde toplanmaktadır.

Kimse hepinizin yakından bildiği, yaşadığı sorunların şu ya da bu önlemlerle giderilmiş olduğu iddiasında bulunmamalıdır.

Sorunları çözmekle ödevli olanların sorumluluğu bizim gözümüzde devam etmektedir ve demokrasiye uygun çözümler getirilmediği sürece de devam edecektir.

Bu düşüncelerle hepinize saygılar sunuyorum, çalışmalarınızda başarılar diliyorum."

BELGE 43

TÜRK-İŞ BAŞKANLAR KURULU AÇIKLAMASI
BAŞKANLAR KURULU TOPLANTISI
ANKARA, 21 TEMMUZ 1989

“TÜRK-İŞ Başkanlar Kurulu, 20 Temmuz Perşembe günkü olağan toplantısında, gündeminde yer alan konularla birlikte çalışma hayatını ilgilendiren son gelişmeleri de değerlendirdi.

TÜRK-İŞ Başkanlar Kurulu,

- 1988 yılı içinde bağitlanan kamu kesimi toplu iş sözleşmelerinin, enflasyon oranları gerisinde kalan ücret ve özellikle sosyal yardım düzeylerinin iyileştirilmesi konusunda Hükümet ve işveren sendikaları yetkilileriyle yapılan çeşitli görüşmelerde ileri sürdüğü taleplerin bir an önce gerçekleştirilmesinin zorunluluğuna dikkati çekmiştir.

Gerek Başbakan Turgut ÖZAL'ın, gerekse Devlet Bakanı Cemil ÇİÇEK'in zorunlu hale gelen bu iyileştirmenin yapılacağı konusundaki beyanları doğrultusunda çalışmaların en kısa sürede sonuçlandırılması çağrısının tekrarlanmasını kararlaştıran TÜRK-İŞ Başkanlar Kurulu, Teksif, Tarım-İş, Sağlık-İş, Belediye-İş, Genel Maden-İş, Türkiye Maden-İş ve Selüloz-İş Sendikaları Genel Başkanlarından oluşan ve TÜRK-İŞ Yönetim Kurulunun katılacağı bir Komisyon oluşturulmasına ve bugünden itibaren Komisyonun bu konudaki çalışmayı geliştirerek izlemesini uygun görmüştür.

- İşçi çıkarmaları konusundaki gelişmelerin işçi-işveren ilişkilerini son derece olumsuz yönde etkilemekte olduğunu ve bu işlemlerin yapıldığı bazı işyerlerinde, sendikalarımızın zorunlu önlemlere başvurmak durumuna itildiğini belirleyen TÜRK-İŞ Başkanlar Kurulu: özellikle Belediyelerde işçi çıkarma ve işyeri değiştirme gibi ahlâki değerlerle bağdaşmayan keyfi boyutlardaki tasarrufların, yapılan başvuru, tahkikat ve uyarılara rağmen ısrarla sürdürülmesinin, bu belediyelerce ve Hükümetçe derhal durdurulmasını talep etmiştir.

İşçi çıkarmalarının sürmesi halinde, Sendikaların başvuracağı önlem ve eylemlerin sonuçlarından ilgililerin sorumlu tutulması gereğine işaret eden TÜRK-İŞ Başkanlar Kurulu, bu konuda alınması zaruri önlemleri de belirtmiştir.

- 73 il ve ilçe belediyesinde çalışan işçilere, bir yıldan üç aya kadar değişik sürelerde aylık ücretlerinin gerek ekonomik nedenler ve gerekse politik çekişmeler bahane edilerek ödenmediğine, bu durumun bir kısım belediyelerde yapılan başvurular sonucu iş müfettişleri ve İçişleri Bakanlığı müfettişlerince raporlarla belirlendiğine işaret eden TÜRK-İŞ Başkanlar Kurulu, ilgili Belediye Başkanları hakkında yasal kovuşturmayla geçilmesi zarureti dikkat çekmiştir.

- Kıdem tazminatı müessesesinin kaldırılacağı yolundaki Hükümet yetkililerinin hiçbir temele dayanmayan beyanlarının işyerlerinde yarattığı huzursuzluğa da işaret eden TÜRK-İŞ Başkanlar Kurulu, kıdem tazminatı gibi köklü ve önemli bir sosyal güvenlik hakkının kaldırılması veya tahribi yolundaki düşüncelere bir bütün halinde kesinlikle karşı çıkılacağını açıklamıştır.

- SSK iştirakçisi emekli, dul ve yetimlere ödenmekte olan sosyal yardım ve aylık ücretler konusunu da müzakere eden TÜRK-İŞ Başkanlar Kurulu, emeklilikte işçi-memur ayrıcalığının kamu vicdanında kabul görmez bir işlem olduğuna dikkati çekmiştir.

Sosyal güvenlikle yasal eşitsizlik yaratmanın SSK'nın mali durumuyla irtibatlandırılmıyacağını, işçi emeklilerinin ağır mağduriyetlerinin giderilmemesi halinde, giderek genişleyecek haksızlık ve adaletsizliğin kaldırılması için topyekün mücadeleye devam edileceği yolunda Hükümet yetkililerinin bir kez daha uyarılması kararlaştırılmıştır.

- Bulgaristan'dan zorla göç ettirilen soydaşlarımıza yapılan insanlık dışı uygulamaları şiddetle kınayan TÜRK-İŞ Başkanlar Kurulu, bu konuda Genel Başkanın yaptığı girişimleri her düzeyde sürdürmesine, ayrıca üye sendikalarımızın da uluslararası üst kuruluşlar ve çeşitli ülkelerdeki kardeş kuruluşlar nezdinde girişimlerini geliştirmesine karar vermiş, bu ulusal olayın, bir iç politika malzemesi haline getirilmesinden özenle kaçınılması gerektiğini vurgulamıştır.

TÜRK-İŞ Başkanlar Kurulu, iş ve çalışma hayatından doğan sorunların, ülkenin genel sorunlarından ve özellikle çoğulcu, katılımcı bir siyasal demokrasinin işlerliğe kavuşturulması çabalarından soyutlanamayacağını, ülkemizdeki üretim-paylaşım ve gelişmenin sağlıklı bir düzeye ulaştırılmasının, demokratik rejimin işlerliğine bağlı bulunduğu konusundaki temel görüşünü tekrarlamıştır."

BELGE 44

TÜRK-İŞ BAŞKANLAR KURULU AÇIKLAMASI
BAŞKANLAR KURULU TOPLANTISI
ANKARA, 16 AĞUSTOS 1989

“TÜRK-İŞ Başkanlar Kurulu aşağıdaki hususların kamuoyuna duyurulmasını oybirliği ile kararlaştırmıştır:

- (1) Demir çelik işçileri ekonomik hak ve çıkarlarını koruyabilmek amacıyla 106 gündür grevdedir.

Yurdumuzda ağır sanayinin bel kemiğini teşkil eden bu ulusal işletmelerimizde 22 bin işçimizin haklı sorunlarını çözmekle ödevli onalar grev şartlarını bir vurgun ve talan imkânı olarak kullanmaktadırlar. Alın terinin karşılığını alabilmek için mücadele eden 22 bin işçimizin sırtından trilyonlarla ölçülebilecek menfaatler sağlanmaktadır.

Ulusal servet kişisel çıkarlara peşkeş çekilmektedir.

Bu çevreler menfaat kapısının ardına kadar açık tutulabilmesi için tüm anlaşma imkânlarını ortadan kaldırmakta, bir yandan da kamuoyunu sistemli bir biçimde yanıltmaya çalışmaktadırlar.

Türk Ulusu vurguncuları öğrenme hakkına sahiptir.

İşçiyi uzlaşmazlıkla suçlamaya kalkışanlar, Hükümet ve MESS grevin kimlere, hangi holdinglere haksız menfaat sağladığını, bunların ortaklarını açıklamalıdır.

Demir Çelik işçisinin mücadelesi TÜRK-İŞ'in mücadelesi olmuştur.

24 Ağustos 1989 günü Karabük'de, 31 Ağustos 1989'da İskenderun'da TÜRK-İŞ önderliğinde yapılacak mitinglerde Türk işçisinin demir çelik işçisi ile dayanışması ortaya konacaktır.

Türk işçileri, Türk çalışanı demir çelik işçilerinin zorunlu giderlerine katkıda bulunmak amacıyla TÜRK-İŞ tarafından açılacak ve açılmış bulunan yardım kampanyalarına en geniş şekilde katılacaklardır.

Demir çelik işçilerinin haklı isteklerine çözümler makul süre içinde geliştirilmediği takdirde, işçiler, dayanışmalarını çeşitli yollardan yurt düzeyinde yaygınlaştıracaklardır. TÜRK-İŞ bu alanda üzerine düşen görevleri yerine getirme çabası içinde olacaktır.

Demir çelik işçilerini MESS'e ve MESS'in siyasal destekçilerine, işçi sırtından vurgunculuk yapmaya devam edebileceklerini sananlara asla ezdirmeyeceğimiz bilinmelidir.

- (2) Grev yapma imkânı olan işçilere yönelik bu haksız tutum, grev yasağı kapsamında olduğu için hak ve çıkarlarını koruma olanağı sınırlı işyerlerinde, örneğin Yapı ve Kredi Bankası'nda bir başka boyutta ve yasarlar açıkça çiğnenerek uygulanmaya çalışılmaktadır.

Yapı ve Kredi Bankası işvereni önce, grev yasağından yararlanarak Yüksek Hakem Kurulu'ndaki işveren ve hükümet üyelerinin desteğinde bu bankada çalışanları mağdur etmiş, daha sonra da işten atma tehdidi al-

tinde işçileri sendikâsından ayrılmaya zorlamaya başlamıştır.

İşçiyi işten atılma tehdidi ile sendikâsından istifaya zorlamak, çalışanlar arasında sendika üyesi olup olmamalarına dayalı ayrımlara kal-kışmak suçtur ve asla karşılıksız kalmaz.

TÜRK-İŞ Yapı ve Kredi Bankası işverenini bu eylemi derhal durdur-maya çağırılmaktadır.

Bu tutumun sürdürülmesi halinde TÜRK-İŞ bu Banka işverenini yurt içinde ve yurt dışında her türlü imkândan yararlanarak teşhir edecektir. Tüm işçiler, tüm çalışanlar bu işçi düşmanlığından en yaygın bir biçimde haberdar edilecek ve haksızlığa gerekli karşılığı vermeleri istenecektir.

Yapı ve Kredi Bankası işvereni, TÜRK-İŞ'in, çalışanlar ve çalışanla-rın Örgütü BANKS'in yanında olduğunu asla hatırdan çıkarmamalıdır.

(3) Günlerdir yurdumuzda cezaevlerinde bir facia yaşanmaktadır. İdarenin tutumu sebebiyle insanlar ölmektedir.

İdarenin maksatlı tutumu ve vurdumduymazlığı ile insanlar hayatla-rını yitirme arifesindedir.

Hükümet bu tutumun son derece ağır sorumluluklar getireceğini bil-melidir.

Cezaevlerinde ölümler durmalıdır.

Tüm yurttaşlarımızı bu konuda duyarlı davranmaya, tepkilerini or-taya koymaya çağırıyoruz."

BELGE 45

YASAL ÇALIŞMALAR
VE
TÜRK-İŞ ADINA YAPILAN AÇIKLAMALAR
TÜRK-İŞ'İN ANAYASA VE İŞ YASALARI DEĞİŞİKLİK ÖNERİLERİ
10 ŞUBAT 1987

TÜRK-İŞ, Anayasa'ya ilişkin değişiklik isteklerini, tasarı aşamasında hazırlayarak, Danışma Meclisi'ne sunduğu (45) önergede toplamıştır.

Bu önergeler Tasarının "Yasama Yetkisi", "Temel Hak ve Hürriyetlerin Niteliği", "Temel Hak ve Hürriyetlerin Sınırlanması", "Temel Hak ve Hürriyetlerin Kötüye Kullanılmaması", "Temel Hak ve Hürriyetlerin Kullanılmasının Durdurulması", "Kişinin Dokunulmazlığı, Maddi ve Manevi Varlığı", "Zorla Çalıştırılma Yasağı", "Kişi Hürriyeti", "Haberleşme Hürriyeti", "Düşünce ve Kanaat Hürriyeti", "Basın Hürriyeti", "Dernek Kurma Hürriyeti", "Tabii Hakim Teminatı", "Kanunların Geriye Yürümemesi", "Öğrenim Hakkı ve Ödevi", "Kooperatifçiliğin Gelişmesi", "Kıyılardan Yararlanma", "Çalışma Hakkı ve Ödevi", "Dinlenme Hakkı", "Sendika Kurma Hakkı", "Sendikal Faaliyet", "Toplu Sözleşme Hakkı", "Grev Hakkı", "Küçük İşyerlerinde Grev ve Sözleşme Yasağı", "Asgari Ücret", "Ekonomik ve Sosyal Konsey", "Yüksek Hakem Kurulu" ile ilgili düzenlemeler için verilmiştir.

Danışma Meclisi'nin birinci ve ikinci tur görüşmelerinde kabul edilmeyen bu önergelerle istenen değişiklikler, Milli Güvenlik Konseyi'nin yaptığı çalışma da da, işçi hak ve özgürlükleri ile ilgili nisbî iyileştirmeler dışında, dikkate alınmamıştır.

2821 Sayılı Sendikalar Yasası ile 2822 Sayılı Toplu İş Sözleşmesi, Grev ve Lokavt Yasası, Anayasa hazırlık çalışması sırasında dikkate alınmayan bir kısım isteklerimizin olumsuz izlerini taşımaktadır.

Bu açıdan TÜRK-İŞ, Anayasa'nın önerge konusu olup, dikkate alınmamış bulunan yönleri üzerinde değişiklik isteğini korumakta; sendika kurma hakkı (Madde 51); "Sendikal Faaliyet" (Madde 52); "Toplu Sözleşme Hakkı" (Madde 53); "Grev Hakkı ve Lokavt" (Madde 54), başlıklı maddeleri, ile bu düzenlemelerle doğrudan yada dolaylı olarak ilgili diğer maddelerde işçi hak ve özgürlüklerini güvence altına alan BM Uluslararası Çalışma Teşkilâtı (ILO) İlkeleri ve Sözleşmeleri doğrultusunda değişiklik yapılmasını istemektedir. Buna ilişkin değişiklik esasları 2821 ve 2822 sayılı Yasa değişiklik önerilerinde belirtilmiştir."

2821 SAYILI SENDİKALAR KANUNU DEĞİŞİKLİK ÖNERİLERİ

2821 Sayılı Sendikalar Kanunu'nda, Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) ilkeleri ve işçi hak ve özgürlüklerini güvence altına alan uluslararası hukuk kuralları açısından yapılmak gereken değişiklikler aşağıdadır:

I- Kuruluş Özgürlüğü Açısından:

Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO)nün sendika özgürlüğünü düzenleyen (87) Sayılı Sözleşmesine göre, "işçilerin ekonomik hak ve çıkarla-

rını korumak amacıyla sendika kurma hakkı" vardır.

87 Sayılı Sözleşmede yer alan bu kuralla öncelikle "sendika kurabilme" özgürlüğü düzenlenmiştir.

Sendika özgürlüğünü oluşturan ilkelerin başında "haktan yararlanmada ayırım yapılmaması kuralı" gelir. İşçilerin "çıkarlarını koruyabilmek ve geliştirebilmek için", kendi "seçtikleri örgütleri kurmaya; bunlara üye olmaya hakkı vardır." Bu haktan yararlanmada, çalışanlar arasında "hiçbir şekil ve suretle ayırım yapılmayacaktır. Örgütlenme özgürlüğü, her çalışan için temel insan hakkıdır." Çalışanın "işçi" yada "devlet memuru" kabul edilmesi; çalışanın "özel sektör" de, yada "kamu sektörü"nde sürdürülmesi sonuca etkili değildir. Özgürlükten, çalıştırılma yeri, statüsü ve biçimine bakılmaksızın, her çalışan yararlanacaktır. Bu yapılırken ırk, renk, cinsiyet, milliyet, siyasal inanç ve düşünce ayırımından da kesinlikle sakınılacaktır.

"Haktan yararlanmada ayırım yapılmaması kuralının istisnası" gene Sözleşmede yer almıştır. Sözleşmenin 9 uncu maddesine göre, Devletler, sözleşmenin getirdiği güvencelerden silâhlı kuvvetler mensupları ile polisi ne ölçüde yarandıraraklarını belirleme hakkına sahiptir." Bu istisna dışında, her çalışan sendika özgürlüğünden yararlanacaktır.

2821 sayılı Yasa açısından incelendiğinde, sendika kurabilme özgürlüğünden, Sendikalar Yasası anlamında "işçi" niteliğine sahip kişilerin, o medeni hakları kullanmaya ehil olmaları, Türk Vatandaşı bulunmaları, Türkçe okur yazar olmaları, Kamu haklarından mahrum edilmemiş olmaları, sendikanın kurulacağı işkolunda en az bir yıldan beri fiilen çalışır olmaları, belirli suçlardan hüküm giymemiş olmaları koşulu ile yararlanabilecekleri anlaşılmaktadır.

Bu durumda, 2821 sayılı Sendikalar Yasası çalışanlar arasında açık bir ayırım yaparak, Devlet memuru statüsünde çalışanları bu temel hakından yoksun duruma getirmiştir.

2821 sayılı Yasada yapılacak değişikliklerle;

- (1) Devlet memurlarına sendika kurma hakkı tanınmalıdır.
- (2) Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO)nün 151 Sayılı Sözleşmesine uygun suretle, Devlet memurları içinde, görevleri "normal olarak politika saptamak veya yönetmek olan üst düzeydeki yöneticilere yada görevleri ileri derecede gizlilik gerektirenlere, silâhlı kuvvetler ve polise bu alanda ne suretle güvenceler sağlanacağı açıklığa kavuşturulmalıdır.
- (3) 2821 sayılı Yasanın 3 üncü maddesinde yer alan ve "kamu işveren sendikalarının aynı işkolundaki kamu işverenleri tarafın

dan kurulması ve aynı işkolunda faaliyette bulunması şartının aranmayacağını" öngören ayrıcalıklı kuruluş imkânı kaldırılmalıdır.

Aynı maddede şube kuruluşlarını genel kurul kararına bağlayan düzenleme sendikaların anatüzüklerine bırakılmalıdır.

- (4) Bir işyerinin girdiği işkolunun tesbiti yetkisini Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'na veren 4 üncü madde değiştirilerek, bu yetkinin 2822 sayılı Yasa çerçevesinde oluşturulan ve toplu sözleşme yetki işlemlerini yapmakla görevlendirilen "Yetki Tesbit Kurumu"na verilmesi esası benimsenmelidir.
- (5) "Sendika Kurucularında Aranacak Nitelikler" başlıklı 5 inci maddede sendika kurucusu olmak için sendikanın kurulacağı işkolunda fiilen çalışır olmak kuralı korunurken, "en az bir yıldan beri çalışma zorunluluğu" ve "Toplu İş Sözleşmesi, Grev ve Lokavt Yasasının 68, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77 ve 79 uncu maddelerine göre mahkûmiyet halinde sendika kurucusu olunamayacağına" dair düzenleme kaldırılmalıdır.

II- Sendikaya Üye Olma özgürlüğü Açısından:

2821 Sayılı Yasa "sendikaya üye olma özgürlüğü açısından" incelendiğinde şu saptamalar yapılabilir:

İşçi sendikası üyesi olabilmek için birinci şart "Sendikalar Kanununa göre işçi olmak"tır. Sendikalar Kanununun 20 nci maddesinin 1 inci fıkrasına göre "onaltı yaşını doldurmuş olup da, bu Kanuna göre işçi sayılanlar, işçi sendikasına üye olabilirler. Onaltı yaşını doldurmamış olanların üyeliği kanuni temsilcilerinin yazılı iznine bağlıdır." "Yasanın 2 nci maddesinde işçi, esas olarak, "hizmet akdine dayanarak çalışanlar" biçiminde tanımlanmıştır. Buna "taşıma ve yayın sözleşmesi ile çalışanlar ve belirli koşullarla, adi ortaklık sözleşmesine göre çalışanlar da dahil edilmelidir.

Bu durumda, düzenlemeye göre, bir kimsenin sendikaya üye olabilmesi için belirli bir hukuki ilişki ile çalışmanın yanında, "üye olmayı engelleyen yasal bir durumunun da bulunmaması gerekmektedir. Sendikalar Yasasının 21 inci maddesinde işçi sendikalarına üye olamayacaklar belirtilmiştir. Buna göre "askeri kişiler"; "Sendikalar Kanununun 40 inci maddesinin 2 nci fıkrasında sayılan idare, kuruluş, kurum, banka ve sigorta şirketlerinde çalışan üst kademe görevlileri" "din ve ibadet işlerinde çalışanlar"; "öğrenciler"; "625 sayılı Özel Öğretim Kurumları Kanununa tabi okullarda öğretmenlik yapanlar" sendika üyesi olamayacaklardır.

Bu düzenlemelerle ayırım yoluyla sendika üyesi olmaları kategorik olarak yasaklananlar, yani kamu kesiminde çalışan personelden, memur statüsünde çalışanlar ve diğer kamu görevlileri yanısıra, işçi statüsünde çalışanlar arasında da ayırım yapılmakta ve uluslararası hukuk kuralları açıkça çiğnenmektedir.

Bu durumda 2821 sayılı Yasanın;

- (1) Sendika üyesi olabilme bakımından "hizmet akdi" esasını ön-gören 2 nci ve 20 nci maddeleri, "sendika kurma özgürlüğün-den yararlanacak tüm çalışanların, doğal olarak sendika üyesi de olabilmelerini sağlayacak biçimde" değiştirilmelidir.
- (2) "Sendika üyesi olamayacaklar" başlıklı 21 inci maddesi, kısıt-lamayı "askeri şahıslara; "Yasanın 40 inci maddesinin ikinci fı-krasındaki idare, kuruluş, kurum, banka ve sigorta şirketlerinde çalışan müfettiş, kontrolör, genel müdür yardımcıları ile buna eşit ve bunların üst kademelerindeki diğer yöneticilere"; din ve ibadet işlerinde çalışanlara" hasredecek biçimde değiştirilme-li, "öğrenciler" ve istisnasız tüm "öğretmenler" sendika kurma ve sendikalara üye olma hakkına kavuşturulmalıdır.

III- Anatüzük ve Yönetmeliklerini Serbestçe Düzenleme Hakkı Açısından:

Sendikal hak ve özgürlükleri güvence altına alan Uluslararası Çalış-ma Örgütü (ILO) nün ilkelerine ve sözleşmelerine göre, işçiler sendikala-rının "anatüzük ve yönetmeliklerini tam bir özgürlük içinde, serbestçe dü-zenleme hakkına" sahiptir.

2821 Sayılı Yasada yapılan düzenlemelerle bu özgürlük geniş ölçü-de kısıtlanmıştır. Gerçekten yasanın 7 nci maddesi anatüzükte neler ola-cağını, 9 uncu madde organları, 11 inci madde genel kurulun görevleri-ni, 16 ncı madde yönetim kurullarının görevlerini, 18 inci madde disiplin kurulunu, 19 uncu madde denetleme kurulunu düzenlemiştir. Bu alanda herhangi bir serbestiden söz etmek mümkün değildir.

Bu durumda 2821 sayılı Yasanın, hemen tümü sendika genel kurul-ları tarafından şartlara ve ihtiyaçlara göre yapılabilecek "iç düzenlemele-re müdahale teşkil eden" hükümleri çıkarılmalıdır.

IV- İşçilerin Yöneticilerini Tam Bir Özgürlük İçinde Seçebilme Hakkı Açısından:

Sendikal hak ve özgürlükleri güvence altına alan uluslararası hukuk kurallarına ve ILO ilkelerine göre, işçiler kendilerini temsil edecek yö-ne-ticileri tam bir özgürlük içinde seçebilme hakkına sahiptir.

Bu özgürlük 2821 sayılı Yasada ağır bir biçimde çiğnenmektedir.

Gerçekten, Anayasa'ya dayalı olarak Sendikalar Yasasının 2882 Sayılı Yasa ile değişik 14 üncü maddesini 14 üncü fıkrasında genel kurul dışındaki zorunlu organlara seçilebilmek için sendika kurucuları bakımından 5 inci maddede aranan en az bir yıldan beri fiilen çalışır olmak koşulu hariç diğer koşullar ve belirli bir süre (en az on yıl bölge şubeleri ile şubeler açısından bir yıl) işçi olarak çalışmış olma koşulu aranmaktadır.

Bu düzenleme "işçilerin kendilerini temsil edecek yöneticileri özgürce seçme hakkı bakımından son derece haksız ve ağır bir kısıtlamadır. Düzenleme 87 sayılı Sözleşmeyi açıkça çiğnemektedir. "On yıl koşulu" siyasal iktidar elinde işçilere karşı kullanılabilecek önemli bir silah niteliğindedir. Nitekim halen Yasanın Geçici 4 üncü maddesinden yararlanan sendika yöneticileri için dahi, bu koşul, bir baskı aracı olarak kullanılmak istenmektedir.

Bunun gibi, 2821 sayılı Sendikalar Yasasının 9 uncu maddesinin 5 inci fıkrasına göre "sendikaların, sendika şubelerinin ve konfederasyonların genel kurul dışındaki organlarının üyeliklerine, aynı kişi, üst üste dört olağan genel kurulca seçilebilir. Yeniden seçilebilmesi, aradan bir olağan genel kurulun toplanması için gereken sürenin geçmesine bağlıdır."

Yasanın yine 9 uncu maddesinin 6 inci fıkrasına göre "sendika, sendika şubesi ve Konfederasyonların yöneticileri, kamu kurum ve kuruluşları ile bunların katıldıkları teşebbüs ve ortaklıkların yönetim ve denetim kurullarında görev aldıkları takdirde" sendika ve konfederasyonlardaki görevleri sona erecektir.

Aynı maddenin 8 inci fıkrasına göre "genel kurul dışındaki organlara seçilen yöneticilerin 5 inci maddede sayılan suçlardan biri ile mahkum olmaları halinde görevleri kendiliğinden sona erecektir." 5 inci maddede özellikle 2822 sayılı Toplu İş Sözleşmesi, Grev ve Lokavt Yasasına yapılan yollamalar, yöneticilerin her an bu çeşit bir takibata uğramasına ve yöneticiliğin son bulmasına yol açacak niteliktedir.

Yasanın 25 inci maddesinin son fıkrasına göre, "bağlı bulunduğu, Kanunla kurulu kurum veya sandıklardan yaşlılık, emeklilik veya malûllük aylığı veya toptan ödeme olarak işten ayrılan işçilerle işkolunu değiştiren işçilerin sendika üyeliği ile varsa, sendika, sendika şubesi veya konfederasyon organlarındaki üyelikleri ve görevleri de sona erer.

Genel siyaset yasağı çerçevesinde, Yasanın 37 nci maddesinin 3 üncü fıkrasına göre, bir siyasal partinin organlarından herhangi birinde görev alan sendika veya konfederasyonların yöneticilerinin, bu göreve geldikleri andan itibaren sendika veya konfederasyondaki görevleri sona

erer. Aynı şekilde, 4 üncü fıkraya göre, mahalli ve genel seçimlerde aday olanların, sendika veya konfederasyonun organlarındaki görevleri adaylık süresince askıda kalır. Seçilmeleri halinde görevleri son bulur.

Yasanın 56 ncı maddesinin 2 nci fıkrasına göre ise "5 inci maddede sayılan suçlardan biriyle mahkum olanlardan birine, sendika, sendika şubesi veya konfederasyon organlarında görev verildiğinin Valilik veya Çalışma Bakanlığınca tespiti halinde, bu makamlarca görevlendirilen kişinin görevine son verilmesi ilgili sendika veya konfederasyona bildirilir. Bildirimi takip eden beş işgünü içinde sendika veya konfederasyonca ilgilinin görevine son verilmediği takdirde iş davalarına bakmakla görevli mahalli mahkeme aracılığıyla sendika veya konfederasyonun faaliyeti altı aydan bir yıla kadar durdurulur ve yöneticilerin görevlerine son verilir.

İşçinin yöneticilerini özgürce seçme hakkını ve seçilmiş olanın korunabilmesi ve imkânlarını ortadan kaldıran bu düzenlemeler kaldırılmalıdır.

Buna göre;

- (1) İşçi sendikası yöneticisinin "işçi statüsünde" kabul edilmemesi gibi çarpık bir anlayışı yansıtan düzenleme, öncelikle değiştirilmeli ve yöneticinin "işçi" olduğu teslim edilmeli, Yasanın 14 üncü maddesinin 14 üncü fıkrası bu çerçevede değerlendirilmelidir.
- (2) Yasanın 9 uncu maddesinin 5 inci, 6 ncı, 8 inci fıkraları; 25 inci maddenin son fıkrası; 37 nci maddenin 3 ve 4 üncü fıkraları; 56 ncı maddenin 2 nci fıkrası kaldırılmalıdır.

V- İşçilerin Sendikaların "İç Yönetimlerini Serbestçe Belirleme Hakkı" Açısından:

İşçi hak ve özgürlüklerini güvence altına alan Uluslararası hukuk kuralları ve ILO ilkelerine göre işçiler sendikaların iç yönetimlerini serbestçe belirleme hakkına sahiptir. Diğer bir deyişle sendikalar, içişleyişte kendi karar ve yönetmeliklerine bağlı olmalı, bu yönden kamu makamlarına karşı idari olduğu kadar, mali yönden de "bağımsız" olmalıdırlar.

Bu ilkeler 2821 sayılı Yasanın aidatlara ilişkin 23, gelirlere ilişkin 40 ncı, giderlere ilişkin 44 üncü, üyelik aidatlarının bordrodan tevkifi usulü ile ilgili 61 nci maddelerinde, "denetim" ile ilgili 47 nci maddede ağır bir biçimde çiğnenmiştir.

Bu durumda,

- (1) 23 üncü maddenin birinci fıkrasında yer alan "faaliyeti durdurulmayan" ibaresi ve aynı maddenin son fıkrasında yer

alan "sendika tüzüklerine, üyelik aidatı dışında üyelere başka bir aidat alınacağına ilişkin hükümler konulamaz" ibaresi çıkarılmalıdır.

- (2) 40 nci maddenin 1 inci fıkrası, üyelik aidatı yanında grev ve dayanışma ödentisinin toplanmasına ve dayanışma aidatı miktarının sendikaların genel kurullarında serbestçe belirlenmesine imkân verecek biçimde değiştirilmelidir.
- (3) Üyelik aidatlarının ücret bordrolarından tahsili usulünü belirleyen 61 inci maddede "aidatın işyerinde uygulanan toplu iş sözleşmesinin tarafı sendika" için kesilebileceğine ilişkin ifade ile "...bu aidat dışında sendikaya ödenmek üzere bir kesintinin yapılmasının toplu iş sözleşmesi ile kararlaştırılacağına" ilişkin ibare Yasadan çıkarılmalıdır.
- (4) 44 üncü maddede yapılacak değişikliklerle sendika ve konfederasyon gelirlerinin Kanunda gösterilen faaliyetler dışında kullanılamayacağı esası ile yetinilmeli; herkes tarafından değişik yorumlanan ve sendikalar üzerinde baskı aracı olarak kullanılmaya çalışılan "amacı dışında kullanamazlar" ibaresi yasadaki çıkarılmalıdır.

Aynı maddenin 2 nci bendinde gelirlerin en az yüzde beşinin "mesleki eğitim" için değil "işçinin eğitimi" için kullanılacağı ve bu amacı tahsis edilecek gelirlerin sendikanın "aidat geliri" olduğu açıklığa kavuşturulmalıdır.

- (5) "Devletin İdari ve malî denetimi" adı altında 47 nci madde ile sendikalar üzerinde yapılan baskı, "iş denetimin" asıl olduğunun belirlenmesi ve dış denetimin ancak "tarafsız ve bağımsız merciler tarafından yapılabileceği" belirtilerek önlenmelidir. İlgili Tüzükte bu düşünce egemen olmalıdır.
- (6) Çıraklık ve Mesleki Eğitim Kanununun uygulamada çeşitli sorunlara yol açan yönleri ortak bir toplantıda değerlendirilmeli, öncelikle 32. maddesinin (h) bendi kaldırılmalıdır.

VI- İşçilerin Çalışmalarını ve İş Programlarını Özgürce Belirleme Hakkı Açısından:

Sendikal hak ve özgürlükleri güvence altına alan uluslararası hukuk kurallarına ve ILO İlkelerine göre, işçiler çalışmalarını ve iş programlarını özgürce belirleme hakkına sahip olmalıdır.

Bu temel hak Anayasaya dayalı olarak 2821 Sayılı Sendikalar Yasası ile getirilen ve işçi hareketini siyasal ve toplumsal oluşumlar dışında tutmayı hedef alan "genel siyaset yasağı" ile ağır bir biçimde çiğnenmiştir.

Uluslararası hukuk kurallarına ve ILO ilkelerine göre işçi örgütlerinin aslı görevi, üyelerinin ekonomik hak ve çıkarlarının korunması ve geliştirilmesi olmakla birlikte, bu sonuca genel siyaset yasağı ile ulaşılmaya çalışılması, işçi hak ve özgürlüklerini güvence altına alan kurallara aykırıdır. Gözetilecek hedef, siyasal çalışmaların işçi örgütlerini siyasal partiler karşısında bağımlı hale getirmemesi, örgütlerin bağımsızlığının korunmasıdır.

Bu ilkeler çerçevesinde 2821 sayılı Sendikalar Yasasının genel siyaset yasağı getiren 37 inci maddesi ve bu madde ile bağlantılı durumdaki diğer hükümler kaldırılmalıdır.

VII- 2821 Sayılı Yasada Yapılması Gerekli Diğer Değişiklikler:

- (1) Tüzel kişiyi suçlu ilân ederek, "kapatmaya" yahut Yasanın çiğnendiği iddiası ile faaliyetten durdurmaya imkân veren hükümleri kaldırılmalıdır.
- (2) Fesih ve infisah halinde sendika mal varlığının akibetine yine bunu yaratan işçiler karar vermeli; 46 ncı maddede yapılan düzenleme sonucu "fesihte, infisah halinde ve kapatmada para ve malların Hazineye intikal edeceğine dair" düzenlemeler kaldırılmalıdır.
- (3) İşyeri sendika temsilcilerinin "temsilci olabilmek için kurucu olabilmek hususunda yasanın 5 inci maddesinde belirtilen şartları haiz olmaları" yolundaki 34 üncü maddenin son fıkrası; "temsilcilik süresinin toplu iş sözleşmesi ile sınırlı olduğu; temsilcilerin "işçi ve işveren arasındaki işbirliği ve çalışma ahengi ile çalışma barışını devam ettirme" görevi yapacakları ve görevlerini "iş disiplinine aykırı olmamak şartı ile yerine getirebilecekleri", "işçilerin dilek ve şikâyetlerini işyerine münhasır kalmak kaydı ile çözmeye uğraşacakları yolunda 35 inci maddede yer alan hükümler kaldırılmalı; iş akdinin haksız suretle feshedildiği mahkeme kararı ile sabit olan ve iş gördürülmeyen temsilcilere ihbar tazminatı, kötü niyet tazminatı, kıdem tazminatı, ücret ve sosyal yardımları yanısıra en az bir yıllık ücretleri tutarında tazminat verileceği yolunda düzenlemeler yapılmalıdır.
- (4) Konfederasyonlar ve sendikalar ile sendika şubelerinin "kendi konu ve amaçları dışında toplantı yapamayacakları, gösteri yürüyüşü düzenleyemeyecekleri" yolundaki 39 uncu maddenin son fıkrası kaldırılmalıdır.

- (5) Sendikaların "uluslararası kuruluşlara üyelik hakkını" ön izine bağlayan düzenleme ve siyasal iktidarın sübjektif değerlendirmelerle üyeliği sona erdirmeye yetkisi kaldırılmalıdır.
- (6) 2821 sayılı Yasanın değinilen kısıtlamaları egemen kılmak için getirdiği ceza hükümleri kaldırılmalıdır."

2822 SAYILI TOPLU İŞ SÖZLEŞMESİ GREV VE LOKAVT KANUNUNUN DEĞİŞTİRİLMESİNE İLİŞKİN ÖNERİLER

2822 Sayılı Yasanın, toplu pazarlık hakkının serbestçe kullanımına ve grev hakkının etkin biçimde uygulanabilmesine imkan vermediği, kolektif iş hukuku alanında ağır ve haksız kısıtlamalar getirdiği görülmektedir.

Toplu pazarlık düzeninin üç temel kurumu olan "yetki" "arabuluculuk" ve "grev" ile ilgili yasal düzenlemelerde değişiklik yapılması zorunlu görülmektedir.

I- Yetki Kurumu:

Sözleşme düzeninden söz edilebilmesi için öncelikle sözleşmeye "taraf" olacak işçi örgütünün objektif ölçülerle belirlenmesi gerekmektedir. Yasanın getirdiği sisteme göre yetki belirlenmesi Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı tarafından yapılmaktadır. Bakanlıkca yürütülen tesbit işlemlerinin güvenilir ve inandırıcı olmadığı geçmişte Mahkeme kararları ile kanıtlanmıştır. Bakanlık bu alanda dilediğini yetkili dilediğini yetkisiz kabul etme imkanına sahip kılınmıştır. Bakanlığın siyasal tercih- lere yönelik işlemlerinin ağır işleyen yargı yolu ile engellenmesi her zaman mümkün olamamakta, yetki tevcihi politik amaçlara alet edilebilmektedir.

Bu sakıncaların giderilmesi, toplu pazarlık müessesesinin temelini teşkil eden "yetki belirleme" işleminin müstakil ve tarafsız bir kuruma bırakılması ile mümkün olabilecektir.

Bu sebeple;

- (1) Yüksek Hakem Kurulu tarafından Ankara İş Mahkemesi hakim- leri arasından seçilecek bir başkan ve yeteri kadar uzman ve raportörden oluşacak bir "Yetki Tesbit Kurumu" oluşturulma- sı, yetki tesbiti başvurularının bu kuruma yapılması, yetkili sen- dikanın (çoğunluk tesbitinin) bu kurum tarafından belirlenerek yetki belgesi vermesi sağlanmalı, toplu görüşmeye başlama ve görüşmelerde çıkabilecek uyuşmazlıkların çözümü için başvu- rular bu Kuruma yapılmalıdır.

Yetki Tesbit Kurumunun oluşturulması, görev ve yetkilerinin belirlenmesi bakımından yasanın 12, 13, 14, 15, 16, 17, 19 ve 20 nci maddeleri değiştirilmelidir.

Pazarlık hakkının işçi sendikaları tarafından özgürce kullanılabilmesi için yasada mevcut "işkolunda çalışan işçilerin yüzde onunu temsil edebilme" şartı kaldırılmalıdır. Bu kısıtlama, yasanın uygulandığı bir yıl içinde amaçlanan sonucu sağlayamamış, Bakanlıkca % 10 çoğunluğu sağlamadığı ilan edilen sendikalar Mahkeme kararı ile % 10 barajını aşarak, gereksiz kısıtlama fiilen uygulanamaz hale gelmiştir. Toplu iş sözleşmesi akdedilmek için o işyerinde çalışan işçilerin yarısından bir fazla çoğunluğunu sağlamış olma şartı dışında başkaca kısıtlamaya gerek görülmemektedir.

(3) Toplu Sözleşme Düzeyi:

Yasada benimsenen işyeri ve işletme düzeyinde sözleşme akdetme hakkı ve yetkisi aynen muhafaza edilmeli ancak, işletme niteliğinin tesbiti için öngörülen "işçilerin bir işyerinden diğerine naklinin işletmenin niteliği icabı" olması ölçüsü değiştirilerek, işletme niteliğinin belirlenmesinde "ekonomik bütünlük" ölçüsü ile "tek elden yönetim" unsurları ayırıcı ölçü kabul edilmelidir. Yasanın 3 ncü maddesi bu yönde değiştirilmelidir.

(4) Toplu iş sözleşmesinin, sözleşmesi bulunmayan bir işyerine teşmil edilmesi, mevcut düzenlemeye göre sendikalaşma hakkının kullanımını dolaylı olarak engelleyici ve işçiler nazarında sendikaları gereksiz kuruluşlar olarak gösterme yolunu açabilecek niteliktedir.

Bu sebeple yasanın 11 nci maddesinde değişiklik yapılarak; teşmil halinde, teşmil edilecek sözleşmenin parasal hükümlerinin aynen korunması, teşmil uygulaması sırasında yetkili sendikanın belirlenmesi halinde teşmilin kendiliğinden ortadan kalkmak suretiyle o işyerinde sözleşme akdetmek imkanının sağlanması gerekli görülmektedir.

(5) Toplu iş sözleşmesinin kollektif bir akit olması nedeniyle, akit serbestisini engelleyen 7 nci maddede değişiklik yapılarak; akdedilmiş bir sözleşmenin yürürlük süresi içinde taraflarca, süresinin uzatılıp kısaltılabilmesinin mümkün hale getirilmesi sağlanmalıdır.

II- Arabuluculuk Müessesesi:

Yasanın, uyuşmazlıkların "barışçı" çözüm yolu olarak getirdiği "ara-

buluculuk" müessesesinin işlemediği görülmüştür. Arabuluculuk müessesesi beklenen sonucu sağlayamamış, hiçbir uyuşmazlığın çözümünde etkin olamamıştır. Bir buçuk yıl içinde Resmi Arabulucular tarafından çözüme kavuşturulabilmiş bir uyuşmazlık gösterilemez. Arabuluculuk bu günkü yapısı ile uyuşmazlıklarda başvurulması zorunlu bir formalite olmaktan, sendikalara mali külfet getirmekten öteye hiçbir yarar sağlamamıştır.

Bu nedenle 2822 sayılı Yasa bünyesinde "Arabuluculuk" müessesesinin tamamen çıkarılmasının daha yararlı olacağı sonucuna varılmıştır. Barışçı çözüm yolu olarak tarafların "Özel Hakem"e başvurma imkanı korunarak, arabuluculuk sisteminin terkedilmesini önermekteyiz.

Bu amaçla, yasanın 21 nci maddesinde gerekli değişiklik yapılmalı, 22 ve 23 ncü maddeleri yürürlükten kaldırılmalıdır.

III- Yüksek Hakem Kurulu:

Yasa, grev yasakları ile erteleme hallerinde uyuşmazlığın Yüksek Hakem Kurulu tarafından barışçı yol ile çözümlenmesini öngörmekte ise de, Yüksek Hakem Kurulunun oluşum biçimi bu amacın gerçekleşmesini sağlayamamaktadır. Bu yapısı ile Yüksek Hakem Kurulu "tarafsız" olma niteliğini taşımamaktadır. Oluşum biçimi gereği siyasal iktidarın istekleri doğrultusunda işlem yapan, pazarlık serbestisi ilkesini dikkate almayan, güçsüzün korunması felsefesini benimseyemeyen, hükümetin uyguladığı ekonomik politikanın savunucusu durumunda olan Yüksek Hakem Kurulu'nun teşkil tarzı değiştirilmelidir.

Gerçek anlamda "tarafsız" ve "hakem" hüviyetine kavuşturulması için Yüksek Hakem Kurulunun; Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu tarafından Yargıtay Hukuk Daireleri üyeleri arasından seçilecek dört üye, Bakanlar Kurulunca atanacak bir üye ve en çok temsil kabiliyeti bulunan işçi ve işveren konfederasyonlarınca seçilecek birer üye olmak üzere yedi kişiden oluşturulması ve bu yönde yasanın 53 ncü maddesinin değiştirilmesi zorunlu görülmektedir.

Oluşturulması önerilen "Yetki Tesbit Kurumu"nun işlem ve fonksiyonları da dikkate alınarak yasanın 65 nci maddesi değiştirilerek, çıkarılacak tüzüğün, gerçekleştirilmesi istenen yeni kurum ve kurul ihtiyaçlarına cevap verecek hale getirilmesi sağlanmalıdır.

IV- Grev Hakkı:

2822 Sayılı Yasada grev hakkı, kağıt üzerinde bırakılmıştır. Çünkü;

- ☐ Grev yasaklarının genişletilmesi sonucu grev yapmak istisna, grev yasakları ise kural haline getirilmiştir.

- ☐ İdari organlara, kıstasları kesin olarak belirlenmeyen sebeplerle erteleme hakkı tanınmıştır.
- ☐ Grev hakkının belli süre içinde kullanılması mecburiyeti ve öngörülen şekil şartlarının karmaşıklığı yüzünden bu hakkın kullanımı alabildiğine güçleştirilmiş, yetki kaybına yol açan sonuçlar hazırlanmıştır.
- ☐ Grev sırasında işverene stoklarını eritme, mamul ve yarı mamul mallarını satma, grevdaki işyerine ham madde sokma imkanı verilmiştir.
- ☐ Grev gözcülerinin yetkileri hiç noktasına indirilmiş, barınaksız bir ortamda gözcülük yapmaları amaçlanmıştır.
- ☐ Grev oylaması, işverenin işyerine sonradan alacağı işçilere talep hakkı doğuracak biçimde düzenlediği için işveren işçi çıkarımı ve alımı yolu ile her zaman "greve hayır" dedirtebilecektir.
- ☐ Grevin kamuoyunun desteğini kazanmasına yarayacak araçlardan yararlanma imkanı kaldırılmıştır.

Grev hakkının bu tür kısıtlamalardan uzaklaştırılması ve hak elde etmede en etkili işçi silâhı olan grevin arızasız işleyebilmesi bakımından 2822 sayılı Yasanın "İkinci Kısımındaki" 27, 28, 29, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 42, 43, 45, 48 ve 51 inci maddelerde değişiklik yapılmalıdır.

Yapılması öngörülen değişikliklerle;

- (1) Sadece, can ve mal kurtarma işleri ile cenaze ve tekfin işleri ve noterlik hizmetlerinde grev yasağı getirilmelidir.
- (2) Bakanlar Kuruluna grevi erteleme hakkı veren "genel sağlık" ve "milli güvenlik"i bozucu sebeplerin neler olabileceği tadâdî biçimde yasa maddesinde sayılmalıdır. Hükümde sayılacak sebepler dışında grev ertelenmesine imkan tanınmamalıdır.
- (3) Erteleme süresinin sona ermesi ile grev hakkı düşmemeli hakkın kullanımına imkan verecek değişiklik sağlanmalıdır.
- (4) Grev oylamasında, grev kararının ilân edildiği tarih değil, yetki belgesinin alındığı tarihte işyerinde çalışan işçilere oylama isteme ve oy kullanma hakkı tanınmalıdır. Talep oranı dörtte birden, üçte bire çıkarılmalıdır. İşletme düzeyinde sözleşme akdetme durumunda, işletmeye bağlı işyerlerinden bir kısmında grev yapma hakkı tanındığına göre, grev oylamasının da sadece grev kararı alınan işletmeye dahil işyeri için yapılabileceği, grev kararı almayan işletmeye dahil işyerlerinde grev oylamasının mümkün olamayacağı yasada belirtilmelidir.

- (5) Grev kararının uygulamaya konulmasında karşı tarafa tebliğinden itibaren altı işgünü bekleme mecburiyeti korunmakla birlikte, 60 gün içinde kullanma zorunluluğu kaldırılmalı, uygulama gününün önceden bildirilmesi ile yetinilmelidir.
- (6) Grev uygulaması sırasında greve katılan işçilerin sadece işyerine giriş ve çıkışı engellemeleri yasaklanmalıdır. Sınırları belli olmayan ve hertürlü yoruma müsait görülen "civarda topluluk teşkil etmek" ibaresi yasa metninden çıkartılmalıdır.
- (7) Grev uygulaması sırasında sadece satışa ve üretime matuf olmamak üzere işyerindeki stokların işyerinden çıkarılabilmesine imkan sağlanmalıdır.
- (8) Grev uygulaması süresince işçilere ücret ve sosyal yardım ödenmesini ve bunun aksine toplu sözleşme veya ferdi hizmet akitlerine hüküm konmasını yasaklayan 42 nci madde değiştirilmeli, yararlanma imkanı serbest pazarlık ilkeleri esas alınarak tarafların iradelerine bırakılmalıdır.
- (9) Grev süresince işverenin işçi alma yasağı müeyyidelendirilmelidir.
- (10) Kanun dışı grevlerde, grev kararının alınmasında ve uygulanmasında doğrudan etkisi bulunmayan işçinin sorumluluktan korunması için yasal düzenlemeye mutlak ihtiyaç vardır. Kanun dışı greve katılan işçilerin sorumluluğu münhasıran, işçi kuruluştan tarafından kararlaştırılmamış olan grev uygulamalarına inhisar ettirilmelidir.
- (11) Grevin etkinliğini sağlamak için grev gözcülerinin sayısı en az, sendika işyeri temsilcisi sayısı kadar olmalı, grev sırasında işyeri önüne çadır kurulmasına imkan sağlanmalıdır.
- (12) Yukarıda açıklanan yasa değişiklikleri doğrultusunda, 2822 sayılı Yasanın; 18, 22, 23, 47/1, 51/3, 59, 69, 70/son 72/3, 73 ve 74 ncü maddeleri yürürlükten kaldırılmalıdır.
- (13) Önerilen değişiklik gereği oluşturulacak Yetki Tesbit Kurumunun yasal fonksiyonlarına kavuşturulabilmesi için yasaya bir ek madde getirilerek Çalışma Bakanlığı elinde bulunan ve yetki tesbiti ile işçi ve üye sayılarına dair tüm belge ve bilgilerin Yetki Tesbit Kurumuna devredilmesi, tesbit işlemlerini yerine getirecek hertürlü makina, cihaz ve edevatın Kurum yönetimine ait olacağının belirlenmesi gerekmektedir.
- (14) Grev ve Lokavtlarda Mülkiye Amirlerince Alınacak Tedbirlere Dair 4.9.1986 tarihli Tüzük yukarıdaki ilkeler ışığında değiştirilmelidir."

**SERBEST BÖLGELER KANUNU
UYGULAMASI
VE
TÜRK-İŞ GÖRÜŞÜ**

"6.6.1985 tarihinde 3217 Sayılı Serbest Bölgeler Kanunu çıkarılmıştır.

TÜRK-İŞ, serbest bölgeler kurulması düşüncesi gerisindeki hedefleri, özellikle bu uygulamanın işsizlik sorununa çözüm getireceği yolundaki düşünceleri, Dünya çapındaki emsal uygulamalar ve deneyimler karşısında benimsenmemesi yanında, özellikle bu bölgelerde işçi hak ve özgürlüklerine karşı ağır bir tecavüz yapıldığı görüşündedir.

Bu bölgelerle ilgilendirilecek uluslararası tekellere, Kanun ile adeta "işçiden yana bir sorunları olmayacağı teminatı" verilmiştir. Aynı imkanlardan, kuşkusuz, yerli tekeller de yararlanacaktır.

Kanunun Geçici 1. maddesine göre, "serbest bölgenin faaliyete geçmesinden itibaren on yıl süreyle 5.5.1983 gün, 2822 Sayılı Kanunun grev ve lokavt ile arabuluculuk hükümleri uygulanmayacaktır. Bu on yıllık süre içinde, toplu iş sözleşmesi üzerinde menfaat uyuşmazlığı çıkarsa, bu uyuşmazlıklar Yüksek Hakem Kurulu'nca karara bağlanacaktır."

Bu düzenleme ile 2822 Sayılı Kanunda (Toplu İş Sözleşmesi, Grev ve Lokavt Kanunu) öngörülen grev yasaklarına bir yenisi eklenmiş bulunmaktadır. Bu aynı zamanda, "sendikasızlığı özendirmek için" alınmış bir tedbirdir. Geniş ölçüde Hükümetin kontrolü altındaki Yüksek Hakem Kurulu'nun vereceği kararlarla bu kesimde mecburi tahkim düzeni egemen kılınmıştır. Bu bölgelerde istihdam edilecek olan Türk işçileri, adeta bir yabancı ülkedeymişcesine, işçi olarak sahip oldukları hakları ve özgürlükleri kullanamayacaklardır.

Takdir edileceği üzere, grev yasaklarında ölçü "sürekliliğinde kamu yararı yönünden zaruret olan işler" ile sınırlıdır. Bu sınır, çoğu Batı Demokrasilerindeki uygulamanın aksine, 2822 Sayılı Yasa ile oldukça aşılmışken, buna bir de yabancı sermayeye özel bir imtiyaz teşkil edecek şekilde serbest bölgelerin dahil edilmesi son derece haksızdır. Aynı işkolunda çalışıp, şartlar gerektirdiğinde grev desteğinde serbest toplu pazarlık sonucu hak elde edenlerle, çalışmasını "serbest bölgede" yapanlar arasında, son derece haksız ve adaletsiz ayırım meydana gelmiş olacaktır. Üstelik daha şimdiden bu bölgelerde "asgari ücretin dahi altında" ücret uygulamasına geçilmesinin hazırlıkları yapılmaktadır. Bu uygulama Devlete olan güveni sarsacaktır. İşçiler kendi vatanlarında sömürge şartları altında çalışıyor duruma sokulacaklardır.

Serbest bölgelerde grev yasağı kaldırılmalıdır."

1475 SAYILI İŞ YASASI DEĞİŞİKLİK ÖNERİSİ

"TÜRK-İŞ'in 1475 Sayılı Yasada yapılmasını istediği değişiklik;

(1) İstihdam güvencesi sağlamayı,

(2) Asgari ücret belirleme yöntemini işlerliği olan bir sisteme kavuşturmayı hedef almaktadır.

(1) İstihdam Güvencesi:

Hatırlanacağı gibi Milli Güvenlik Konseyi 12 Eylül 1980 sonrasında, istihdam güvencesi sağlamak düşüncesi ile "işçi çıkarma yasağı" koymuş, daha sonra bu yasağın kalkması ile birlikte, yurt düzeyinde kontrolsüz işçi çıkartma eylemleri başlatılmıştır.

Sorunun kaynağı 1475 Sayılı İş Yasasının "işçi çıkarmayı doğrudan işverenin insiyatifine bırakan" 13 üncü maddesidir. İhbarsız ve tazminat-sız işçi çıkarmaya imkan veren muğlak hükümleriyle Yasanın 17 nci maddesi ve toplu işçi çıkarma şartlarını düzenleyen 24 üncü maddesi, uygulamada son derece haksız sorunlara yol açan diğer hükümlerdir. Dört milyon aşkın sayıda açık işsiz bulunduğu Yurdumuzda işverenler bu hükümleri "işçi seyyaliyetini hızlandırma ve bu suretle sürekli olarak asgari ücret düzeyinde işçi çalıştırma"; "işçilerin sendika üyesi olma özgürlüğünü engelleme yolunda tehdit aracı olarak kullanma" çabasıdadırlar. Ekonomik gerekler, çoğu kez ikinci plândadır.

İşçi çıkarmanın "işverenin insiyatifine hangi ölçülerde bırakılabileceği" konusu sadece Yurdumuzda değil, Dünyanın hemen her ülkesinde, özellikle Batı Demokrasilerinde ciddi bir tartışma konusudur. Çıkarmanın işveren keyfiliğine, özellikle maksatlı ve kötü niyetli davranışlarına terkedilemeyeceği görüşü, günümüzde, uluslararası hukukun da kabul ettiği bir sonuçtur. Sorun, son yirmibir yıl içinde, çeşitli yönleri ile, başta Birleşmiş Milletler Uluslararası Çalışma Teşkilatı (ILO) olmak üzere, insan hakları ve iş hukuku kuralları ile ilgili uluslararası forumlarda enine boyuna tartışılmış, kurallar geliştirilmiş ve Batı Demokrasilerinin tümünde ulusal yasalara yansıtılmıştır. Birleşmiş Milletler Uluslararası Çalışma Teşkilatı (ILO) 1963 yılında (119) Sayılı bir Tavsiye Karar kabul etmiş, işsizliğin giderek arttığı 1981 yılından itibaren yeni ve daha ileri düzenlemelere gitmiştir. Bu çalışmalar Uluslararası Çalışma Teşkilatı'nın 1982 yılında kabul ettiği (158) Sayılı Sözleşmesi ile (166) sayılı Tavsiye Kararı'nda yer almıştır. Yurdumuzda da, 1982 yılında aynı yönde bir çalışma, Çalışma Bakanlığı tarafından yapılmıştır.

Bu çalışmalar, özünde, işçi çıkartmalarda "işverenin doğrudan insiyatif sahibi olmasını" sınırlamaya yöneliktir. İşçi, "fesih için yeterli bir sebep var ise" işinden çıkarılabilecektir. İşveren, yazılı fesih beyanında,

dayandığı yeterli fesih sebebini göstermekle yükümlü olacaktır. İspat yükü işverene ait olacak; işçi fesih beyanında sebep gösterilmediğini veya gösterilen sebebini yeterli olmadığını ileri sürmekte ise, iş mahkemesinden feshin geçersizliğine karar verilmesini isteyebilecektir. Hangi hallerin "yeterli fesih sebebi" teşkil etmeyeceği (örneğin işçinin sendikaya üye olması veya olmaması; işçinin iş saatleri içinde işverenin izini ile, yahut işyeri dışında işçi teşekküllerinin faaliyetlerine katılması; işçi teşekkülünü veya işçileri temsil etmesi; kötü niyetli olmadan işveren aleyhine şikayette bulunması, dava açması, kanuni mercilere başvurması ilh.) yapılan hukuki düzenlemelerde açıklığa kavuşturulmuş olacaktır.

Feshin geçersizliğine karar verilmesi takdirinde, işveren, kural olarak işçiyi işine iade etmekle yükümlü olacak; bu yolu seçmemesi halinde ödemekle yükümlü olacağı tazminat Mahkeme kararında belirtilecektir.

Bu ilkeler ışığında 1475 Sayılı İş Yasasının "süresi belli olmayan akitlerin feshine ilişkin 13 üncü maddesi değiştirilmelidir.

Değişiklikte aşağıdaki unsurlar yer almalıdır:

- ☐ İşveren, yazılı fesih beyanında, dayandığı yeterli fesih sebebini göstermek zorundadır.
- ☐ İşçi, fesih beyanında sebep gösterilmediğini veya gösterilen sebebini yeterli olmadığını ileri sürerek İş Mahkemesinden feshin geçersizliğine karar verilmesini isteyebilir.
- ☐ Feshin yeterli sebebe dayandığını isbat yükümü işverene aittir.
- ☐ Yeterli sebep, münhasıran hizmet ilişkisine dayanan sebeplerdir.

Aşağıdaki durumlar fesih için yeterli sebep teşkil edemez;

- a) İşçinin sendikaya üye olması veya olmaması,
- b) İşçinin iş saatleri veya işyeri dışında veya işverenin muvafakatı ile iş saatleri içinde işçi teşekküllerinin faaliyetlerine katılması,
- c) İşçinin işçi teşekkülünü veya işçileri temsil etmesi,
- d) İşçinin kötü niyetli olmadan işveren aleyhine şikayette bulunması, dava açması, kanuni mercilere başvurması,
- e) İşçinin ırkı, rengi, cinsiyeti, mali durumu, aile yükümlülükleri, dini siyasi düşüncesi,
- f) İşçinin gebeliği veya gebelik ve doğum sebebiyle kanuni süreyi onaltı hafta aşmayan bir sürede işe gelememesi,
- g) İşçinin, kaza ve hastalık sebebiyle onaltı haftadan az süre

işe devam edememesi,

h) İşçinin kendisine atfedilemeyecek sebeplerle verim düşük-
lüğü veya işin aksaması.

- ☐ Feshin yeterli bir sebebe dayanmaması halinde hakim, fesih be-
yanının geçersizliğine karar verir.
- ☐ Hakim, geçersizlik kararında, işverenin işçiye iş vermemesi ve-
ya işçinin kendi arzusu ile işe dönmemesi halinde işverenin öde-
yeceği tazminatın miktarını belirtir.
- ☐ Kesinleşen kararın tebliğinden itibaren altı iş günü içinde işye-
rine başvurmayan işçi tazminatı seçmiş sayılır.
- ☐ İşe başlamak üzere başvuran işçiye, fesih beyanı tarihinden işe
başlamak üzere başvurduğu tarihe kadar geçen süreye ait mali
hakları işverence ödenir.
- ☐ Hükmedilecek tazminat, işçinin işten çıkartıldığı tarihten itiba-
ren mahrum kaldığı mali haklarla, karar tarihinden itibaren ye-
ni bir iş bulması için geçeceği düşünülen süreye ilişkin hakları-
nın tutarına eşit olacaktır.
- ☐ Fesih sebebi yeterli olmakla beraber önellere uyulmamışsa, iş-
çinin uyulmayan önele ilişkin tüm mali haklarının ödenmesi
gerekir.
- ☐ Yeterli sebep teşkil etmeyen bir sebeple iş ilişkisine son veril-
mişse, hükmedilecek tazminat işçinin bir yıllık parasal hakları-
nın toplamından az olamaz.
- ☐ İş Kanununun 17. ve 24 üncü maddesi yeniden gözden geçiril-
melidir.

(2) Asgari Ücret Belirleme Yöntemi:

"Asgari Ücret" başlıklı 33 üncü maddeye ilişkin değişiklik önerisi ile,

- ☐ Asgari ücretin net ödenmesi;
- ☐ İşçinin eşi ve üç çocuğu olan bir aile olarak kabulü ve bağımlı-
lık faktörü hesaplamasında bu sayının esas alınması;
- ☐ Asgari ücretin her yıl tesbiti;
- ☐ Tesbit sonrasında fiyatlarda yüzde 15 oranında bir artış görül-
duğünde, asgari ücretin bu oranda artırılması,

istenmektedir.

KIDEM TAZMİNATI KURUMU

**(3) Kıdem Tazminatı kurumuna ilişkin TÜRK-İŞ'in görüş, istek ve
önerileri şöyledir;**

- ☐ İşçilerin kıdem tazminatı hakkı korunmalı ve geliştirilmelidir.

- ☐ Hizmet ilişkisinin sona erdiği tüm olaylarda kıdem tazminatı verilmelidir. İşçinin suçluluğu, ödenmesi atıye bırakılmış bir ücretten ibaret olan kıdem tazminatı ödenmesini etkilememelidir.
- ☐ İşverenin fesih yetkisi, TÜRK-İŞ'in 1475 sayılı Yasa değişiklik önerisi istikametinde yeniden düzenlenmelidir.
- ☐ Kıdem tazminatının toplu sözleşmelerle yada hizmet akitleri ile geliştirilmesi önündeki engeller kaldırılmalıdır.
- ☐ Kıdem tazminatının hakkın doğduğu anda ve zamanda ödenmesini sağlayacak önlemler alınmalıdır."

BAZI KURUM VE KURULUŞLARIN KORUNMASI VE GÜVENLİKLERİNİN SAĞLANMASI HAKKINDA KANUN UYGULAMASI VE TÜRK-İŞ GÖRÜŞÜ

"22.7.1981 tarihinde "Bazı Kurum ve Kuruluşların Korunması ve Güvenliklerinin Sağlanması Hakkında Kanun" kabul edilmiştir. Bu Yasaya göre, Bakanlar Kurulu'nca belirlenen "kuruluşlarda" özel güvenlik teşkilatı oluşturulması öngörülmüş bulunmaktadır. Yasanın 8. maddesinde, "özel güvenlik teşkilatı" bağlı olduğu kuruluşu Yasa hükümleri dairesinde korumak ve güvenliğini sağlamakla ödevlidir. Bu çerçevede, kuruluşlar sabotaj, yangın, hırsızlık, soygun, yağma ve yıkma, zorla işten alıkoyma gibi her çeşit tehdit, tehlike ve tecavüze karşı korunacak; görev alanı içinde işlenmiş ya da işlenmekte olan suçlar derhal genel kolluk kuvvetlerine bildirilecek, sanıklar yakalanarak göz altına alınacak, deliller muhafaza edilecek ilh.tir. Özel güvenlik teşkilatı personeli silah taşıyabilecek ve şartlar gerektiğinde kullanabilecektir. Yasanın 21. maddesine göre bu personelin "sendika, dernek ve siyasi partilere üye olmaları" yasaklanmıştır. Bunlar "grevlere ve hertürlü toplantı veya gösteri yürüyüşlerine katılamazlar; lokavt sebebiyle işten uzaklaştırılamazlar."

Yasa, Bakanlar Kurulu kararıyla son derece yaygın bir uygulama alanı bulmuştur. Ancak, çoğu Kurumda Yasanın öngördüğü ve Yasa koyucunun amacı ile uyumlu bir uygulama yapılmamış, üstelik birçok Kurumda bu imkan işçilerin sendika üyesi olma hakkını elinden almada bir araç olarak kullanılmaya başlanılmıştır.

Yukarıda belirtilen eylemlere karşı koruma ve güvenliği sağlama görevi yapacak kişilerin, herşeyden önce, bu alanda özel olarak eğitilmiş olmalarının gerekeceği açıktır. Bir çok Kurumda, "...bu Yasa koyucunun başımıza getirdiği gereksiz bir tedbirdir..." düşüncesi ile, o tarihe kadar

hayatında bir kez eline silâh almamış, profesyonel çete ve terör gruplarının yapabileceklerine tamamen yabancı insanlar, üzerlerine mahsus üniforması ve beline silah takılarak, üstelik Yasa gereği sendika üyeliğine de son verilerek "özel güvenlik görevlisi" durumuna sokulmuşlardır. Üstelik bunlar, çoğu kez, günlük çalışmaları sırasında eski işlerini de yapar durumdadırlar. Yasa ile özel güvenlik teşkilatı kurmakla ödevlendirilen çoğu kuruluş gözünde bu tedbir maliyeti arttıran bir unsurdan ibarettir, bu açıdan tedbirin sonuçlarıyla değil, salt Yasa gereğini yerine getirmiş bulunmaktan kendilerini sorumlu görmektedirler. İşin daha vahimi, bir çok kamu kuruluşunda İdarecilerin bu Yasayı, işçilerin rızası hilafına bir "sendikasızlaştırma aracı" olarak kullanmakta olmasıdır. Bu yoldan binlerce işçi hem Yasa ile öngörülen tedbirleri yerine getiremez, hem de işçi olarak haklarını koruyup, geliştiremez duruma getirilmiştir. Statü hukuğu ile irtibatlandırılan bu işçilerin öğrenim durumları sebebiyle bu konuda da yeterli bir suretle hak ve çıkarlarını koruyamayacakları açıktır.

Binlerce işçi, her an için ölüm tehlikesine maruz bırakıldıktan başka, haksız ve adaletsiz olarak, haklarının koruma ve geliştirme imkanlarından yoksun hale getirilmiştir.

Bu konuda TÜRK-İŞ, Yasa koyucunun iradesini, amacını tam olarak yansıtan bir uygulama isteğinde, haksız suretle özel güvenlik görevlisi yapılan işçilerin, bu defa da işten çıkarılacağı tehdidi ile karşılaşmaktadır.

Özel güvenlik görevlilerinin sendika üyesi olabilmeleri sağlanmalıdır."

TARIM VE ORMAN İŞÇİLERİNİN YASAL GÜVENCEYE KAVUŞTURULMASI İSTEĞİ

Devlet, çalışanların yaşam seviyelerini yükseltmek; çalışma hayatını geliştirmek için çalışanları korumak; işçi-işveren ilişkilerinde çalışma barışının sağlanmasını kolaylaştırıcı ve koruyucu tedbirler almakla ödevlidir.

Sanayi ve hizmet kesiminde çalışanlar 1936 yılından bu yana asgari yasa güvencesi altında çalışmaktadır. Tarım ve ormanda çalışanlar ise her çeşit güvenceden yoksun durumdadır.

Tarım ve Ormanda çalışanları asgari yasal güvenceye kavuşturacak önlemler alınmalıdır. Bu yapılırken, tarım ve orman işinin özelliklerini ve tarımsal alanda gelişmeyi daha ileri götürecek etkenlerin önemini dikkate alan bir yaklaşımla çalışanlar arasında, çalıştırma şartları bakımından yürürlükteki iş mevzuatının temel ilkeleri aynen benimsenmelidir."

SOSYAL GÜVENLİK İLE İLGİLİ DEĞİŞİKLİK ÖNERİLERİ

- (1) 1.1.1982 tarihinden önce yaşlılık aylığı bağlananlarla ölenlerin hak sahiplerine bağlanan aylıklarda, 1.1.1982 sonrası bu işlemleri yapanlar bakımından ortaya çıkan eşitsizliğin giderilmesi için 506 sayılı yasanın 61 ve 67 nci maddesinde değişiklik yapılmalıdır.
- (2) Sigortalılara sosyal yardım uygulamasında T.C. Emekli Sandığı Kanunu ile Sosyal Sigortalar Kanunu arasındaki farklılığın giderilmesi ve sosyal yardım zammının hazine tarafından karşılanması, prime esas tavan kazancın tesbitinde sosyal yardım zammının dikkate alınmaması için 506 sayılı yasanın 78 nci ve değişik Ek 5 nci maddesinde değişiklik yapılmalıdır.
- (3) Prim borçlarını yasal ödeme süresi içinde yerine getirmeyen işverenlere uygulanmakta olan gecikme zammının ilk ay için yüzde 10'dan yüzde 20'ye, müteakip aylar için de yüzde 3'den yüzde 5'e yükseltilmesini sağlamak için 506 Sayılı Yasanın 80 nci maddesi değiştirilmelidir.
- (4) 3203 Sayılı Yasa ile prim borcunu yerine getirmeyen işverenler bakımından müeyyide getirilmiş ve prim borçlarının belli bir tarihe kadar tahsili imkanı kısmen sağlanmış isede yapılan değişiklik hedeflenen sonuca ulaşmaya imkan sağlamakta yetersiz görülmektedir. Bu nedenle, prim borcunu ödemeyen işverenlere caydırıcı nitelikte ağır para ve hapis cezası öngören, birikmiş prim borçlarının 31.12.1986 tarihine kadar ödenmesi imkanı sağlayan değişiklik yapılmalı, 506 Sayılı Yasanın 3203 Sayılı Yasa ile değişik 80 ve 140 nci maddeleri yeniden ele alınıp yukarıda önerilen şekilde değiştirilmelidir.
- (5) Emekli olma yaşını yükselten 3246 Sayılı Yasa, inandırıcı ve gerçek gerekçelere dayandırılmamıştır. Yapılan düzenleme Devlete olan güveni sarsmakta, "hak" kavramının yüceliğini zedelemektedir. Kurum gelirlerinin ekonomik biçimde değerlendirilmesi ve benimsenen sigorta sisteminin çağdaştırılması halinde emekli yaşının yükseltilmesine gerek kalmayacaktır. Pek çok sosyal sorunu beraberinde getiren 3246 sayılı "506 Sayılı Sosyal Sigortalar Kanununa Ek ve Geçici Maddeler Eklenmesine Dair Kanun" yürürlükten kaldırılmalıdır.
- (6) Kurum fonlarının Devlet Bankalarında toplanmasını sağlamak, bu fonların devlet tarafından çıkartılan veya kefil olunan düşük gelirli tahvillere yatırılmasını engellemek için 4792 Sayılı Sosyal Sigortalar Kurumu Kanununun 20 nci maddesinde değişiklik yapılması gerekli görülmektedir."

BELGE 46

**SOSYAL GÜVENLİK HAKLARI
VE
TÜRK-İŞ ADINA YAPILAN AÇIKLAMALAR
SSK. 41. GENEL KURULU
27/29 HAZİRAN 1988
(Emin Kul, Türk-İş Genel Sekreteri)**

Sayın Bakan,
Sayın Konuklar,
Basın ve TRT'nin Sayın Temsilcileri,

SSK 41. Olağan Genel Kurulu Oluşturan Değerli Delegeler.

SSK 41. Olağan Genel Kurulu'nun ülkemizde sosyal güvenlik alanındaki arayışlara yeni tartışma ve çözüm belirleme boyutları getirmesi dileğiyle sizleri Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu Yönetim ve Kurumumuza güç veren yüzbinlerce işçi kardeşim adına saygıyla selamlıyorum.

41. kez olağan genel kurulunu yaptığımız henüz genç ve fakat çeşitli tarihlerde 27 kez çıkartılan yasalarla hizmet ve faaliyet alanındaki yapısı değişiklikten-değişikliğe uğratılıp, ihtiyarlatılan bir kurumun son üç yıllık faaliyetlerini bu genel kurulda görüşeceğiz.

Genel Kurulu sadece bu sınırlı işlevle bağlı tutma eğiliminin hiç olmazsa törenselsel bir konuşmada aşılması gereğine inanıyorum.

Bu inançla ve bu genel kurul vesilesiyle kendimize yönelteceğimiz ve sürekli tekrar edilmesi gerekli önemli bir soru: Ülkemizde "Sosyal Güvenlik" in bulunduğu düzeyin ne olduğu veya ne ölçüde bulunduğu? sorusudur.

Ulusumuz, insanımız, yaşamı boyunca karşılaşabileceği doğal, olağan veya olağanüstü olayların yarattığı sakatlık, yetimlik, dulluk, hastalık, yaşlılık, ölüm gibi risklere karşı ne derece güvence içindedir.

Sizler, genel kurulumuzu oluşturan değerli konuklar ve delegeler çeşitli etkenlerle kaybedebilecek veya değişebilecek gelir düzeyiniz ne olursa olsun bu olayların doğuracağı riskler için yarınınıza ne kadar güvenle bakabiliyorsunuz?

Katılanın parasal katkısını gerektiren, buna rağmen bu katkının miktarı ile alacağı hizmet ve güvencenin biçimi her gün değişen bir sigorta sistemiyle "Sosyal Güvenlik"inizin sağlandığına inancınız var mı?

Bu sorulara olumlu veya yorumsuz bir cevap verilebileceğini sanmıyorum.

Bu sorulara, güvenli ve rahatlıklı olumlu cevap veremiyor veya te reddütlerle dolu düşünceler ileri sürüyorsanız "Sosyal Güvenlik"inizin var olmadığı ap-açık ortaya çıkar.

1986 yılı sonu itibariyle ülkemizde SSK, TC Emekli Sandığı, BAĞ-KUR ve Özel Sandıklar iştirakçileri dahil olmak üzere 6.488.000 aktif sigortalı bulunmaktadır.

Aktif sigortalıların genel nüfusumuza oranı % 12.7'dir.

Bu aktif sigortalıların toplam istihdam edilen nüfusa oranı ise % 39.1 dir.

Yani, yurddaşlarımızın % 88'i herhangi bir sigorta kurumunun iştirakçisi değildirler.

Yani çalışabilen insanımızın % 61'i de sosyal içerikli hiçbir sigortanın kapsamında bulunmamaktadır.

6.488.000 aktif sigortalı vasıtasıyla kendilerine bağımlı aile fertleri olarak 19.838.500 insanımız ancak bir kısım sosyal sigorta hizmetlerinden faydalanabilmektedir.

Kaldı ki, sosyal sigorta hizmetinden faydalanması gereken bir kısım iştirakçiler yeterli katılımda bulunmadıklarından malullük ve yaşlılık gelirinden mahrum kaldığı gibi, bunların bağımlısı dul ve yetimler de çoğu kez toplu ödemeye savuşturulan bir sosyal sigorta uygulamasıyla karşı karşıyadırlar.

Bir kaç çizgisiyle önümüzde bulunan bu genel tablo, Ulusumuzun yarısından fazlasının değil sosyal güvenlikten, sosyal güvenliğin özel bir alt kurumu olan parasal katılımlı sosyal sigorta sisteminden dahi faydalanamadığını ortaya koymaktadır.

Bu durumda parasal katılımlı bir sigorta sisteminin dışında, gerçek anlamda milli seviyede bir sosyal güvenlik sisteminden ise ulusumuzun tümünün mahrum bulunduğunu söylemek hiçte abartılmış bir iddia olarak görülmemeli ve tartışmaya açılmalıdır.

Sosyal güvenlik konusuna hele başka bir boyutundan bakarsak çok daha acı bir görünümle karşılaşmış oluruz.

Bedensel gücünün veya zekâsının bir kısmını veya tümünü yitirmiş, görmeyen, duymayan, konuşamayan, özürlü ve sakat olarak yaklaşık 5 milyon yurddaşımız,

Yaşları 65 ve daha yukarıda olan yaklaşık 2.5 milyon bakıma muhtaç ihtiyarımız,

Korunmaya muhtaç yaklaşık 300 bin çocuğumuz var.

Bunlar kendi iradeleri dışında karşılaştıkları risklerle baş-başta kalan insanlarımızdır.

Yetersiz, çeşitli yasal düzenlemeler, örgütlenmeler içinde niteliklerini saymaya gerek görmediğim benzeri insanlarımız ciddi ve genel bir sosyal güvenlik altına alınmaktan mahrumdurlar.

Tarihsel gelişmenin ve toplum yaşamının çağımıza ulaşan bir gereği olarak; insanlar, uluslar "devlet" diye bir aygıt, bir örgüt kurmuşsa, bu örgütü, bu aygıtı kendilerinin dirliği, düzeni için kurmuşsa "devlet"in

"Sosyal Güvenliği" sağlaması yaşamsal ve vazgeçilmez bir ödevi, o devletin uyruğunda olan her bireyin de "sosyal güvenlik" hakkıdır.

"Sosyal Güvenlik", insanlık tarihinin geçirdiği çeşitli deneylerin bir ürünü olarak temel bir insan hakkı ve devlet görevi tanımlamasıyla "İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi", "Atlantik Şartı" veya kapısında beklediğim AT.nin "Avrupa Sosyal Şartı" gibi uluslararası belgelerde yerini almıştır.

Ülulumuzun bireylerinin sakatlık, yetimlik, dulluk, yaşlılık, hastalık, korunmaya muhtaçlık gibi yaşamları boyu karşılaşabileceği risklerde "devlet" görev almıyor, harcama yapmıyorsa sistem kurmuyorsa meydan sadece sosyal güvenlik kavramının özel bir alt kurumu olan parasal katılımlı ve ölkemizde olduğu gibi nimet-kölfet dengesi çeşitli, eşitliksiz, her iki yılda bir siyasal iktidarların müdahalelerine uğrayan bir sigorta sisteme terkedilmişse,

Devletin sosyal güvenlik hizmeti götürmesi, sosyal yardım yapması bir yana, siyasal iktidarlar devletin bu yoksul vatandaşlarının bir araya gelerek sosyal güvenlikleri için oluşturdukları sigortaya verdikleri paralara el atabiliyorsa,

Devletin vatandaşlarına götürmesi Anayasasında zorunlu görölen, ayırımızsız temel bir insan hakkı olan sağlık hizmeti, siyasal iktidarların insanı dışlayan "ticari işleme" anlayışına dönüştürölüp, parası olana, parası kadar verilmek üzere satışa çıkartılabiliyorsa,

Devletin "sosyal güvenlik" anlayışı siyasal iktidar tarafından "Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Fonu" ve Sosyal Yardım Vakıfları (Fak-Fuk-Fon) eliyle, al-gölüm ver gülüm zihniyetiyle yurddaşının insan hayriyetini ayaklar altına alan bir dilencilik derecesine indirilmişse,

Hiç kimsenin sosyal güvenlikden ve sosyal güvenliğin varlığından bahsetmeye hakkı yoktur.

Bilinmelidir ki, "Sosyal Güvenlik" pazar ekonomisinin rekabet koşulları içinde açık eksiltmeye çıkartılmış bir hayali ihracat metai değildir.

Devlet, genel bir milli sosyal güvenlik sisteminin kurulması ve hizmete sokulmasındaki ödevini gün geçirmeden yerine getirmeli, bu alanda bilimsel bir araştırmaya, ölkemizin iktisadi ve sosyal şartlarına dayalı bir çalışmaya geçilerek ortaya konacak sistem tartışmaya açılarak gerçeleştirilmelidir.

Sayın Konuklar,

Değerli Delegeler.

41. Olağan Genel Kurul toplantısını yaptığımız SS Kurumunun, etkinliği ve hizmetini küçümsemeden, iştirakçilerinin parasal katkısı ile

kurulmuş sosyal güvenlik kavramının bir alt sigorta kuruluşu olarak değerlendirilmeme hak vereceğiniz ümidiyle şimdi sadece SSK ile sınırlı değerlendirilmesinde zorunluluk gördüğümüz bazı konuları belirtmek istiyorum.

41. Olağan Genel Kurulumuza sunulan Çalışma Raporunun müzakerelerinde esasen elbetteki çok değerli arkadaşlarım ayrıntılı eleştiriler yapacak, görüşler ortaya koyacaktır.

O nedenle, bu aşamada ayrıntılı bir eleştiri yapma olanağı bulunmadığını takdirlerinize sunarım. Hatta dile getirmeye çalışacağım hususlar bir kısmıyla belki geçmiş genel kurullarda belirtilen konuları da kapsayabilecektir.

Değerli Delegeler,

Kurumun durumunu ülke çapında yürütölegelen ekonomik ve sosyal politikaların genelinden soyutlamanın mümkün olmadığını öncelikle belirtmek isterim. Özellikle son sekiz yılda uygulanan ekonomik politikalar ve tercihlerin çalışanlar açısından yarattığı olumsuzluklar, beraberinde sosyal güvenlik haklarının da geriye gitmesi sonucunu bu gün karşımıza getirmiştir.

Kurumun yönetimi, hizmet ve faaliyetleri, iştirakçileriyle ilişki ve yükümlülükleri gibi konularda siyasal iktidarların fiili ve yasal düzenlemelerle hukuki müdahaleleri bu geriye gidişin başlıca nedenidir.

Finansmana, mali kaynağına bir tek kuruluşluk devlet katkısı bulunmayan, iştirakçisi işçilerin ödediği ve yine onlar için ödenen primlerin inşa ettiği mülkiyet yapısında bulunan kurum, mülkiyetin mutlaklığı ve mukaddesliği zihniyetini faaliyetlerine kalkan yapan siyasal iktidarların her dönemde saldırısına uğramıştır.

Yaptığımız bu genel kurulun dahi kurumun işlem ve eylemleri hakkında hiç bir denetim, yönlendirme, ibra yönetimi belirleme yetkisi yoktur.

Biz burada adeta, yerleşik mülkiyet hakkı anlayışına rağmen mülkümüzü işgal eden ve vesayet altında yöneten siyasal iktidarlara, bu hükümler vesayet yönetiminden doğan şikayetlerimizi lütfen üç yılda bir kabul buyurmalarının ricacısı durumuna getirilmişizdir.

Ve hatta bizlere lütfen tanınan bu şikayet hakkımızın da yılda bir kullanılmasına tahammül edemeyenler, genel kurul süresini üç yılda bir çıkarttıkları gibi, esasta yok olan genel kurul yetkilerini, şekilde dahi bırakmayan değişiklikler yapılmasını gerçekleştirmişlerdir.

Öncelikle kurumun bu işgalden, bu hükümler vesayet yönetiminden kurtarılması şarttır. Kuruma hayat veren, kurumun asıl sahibi tarafları bu şartın yerine getirilmesi için mücadeleye çağırıyorum.

Bu konudaki eleştirilerimizi dile getiren kelimeleri törensel bir konuşmanın uslûbu içinde azami özenle seçmeye dikkat ettiğimizi de belirtmek isterim.

Mülkiyetin mutlaklığı ve mukaddesliği üzerine geliştirilen yargıların, işçilerin kendi mülkiyetleri söz konusu olduğunda ne denli çiğnendiğinin somut örneğini Sosyal Sigortalar Kurumu uygulamalarında görmenin işçi kamuoyundaki şiddetli tepkisine bu ifadelerinin tercüman olamamasından dolayı da, aslında işçi arkadaşlarımdan beni bağışlamalarını dilerim.

Ve tekrar ediyorum ki, Sosyal Sigortalar Kurumu fiili ve hukuki bakımdan yapılan her türlü saldırılardan ve önce bu işgalden, bu hükümler vesayet yönetiminden kurtarılmalıdır.

Değerli Delegeler.

Kurum gelirlerinin 1987 yılında % 98.9 nisbetinde bir artışla 2.040.663.000 TL. sına ulaştığı görülmektedir.

Ancak bu artışta, prime esas ücretlerde meydana gelen artışla, prime esas kazanç üst sınırının yükselmesinin etkisinin ne olduğu yeteri açıklıkta belirtilmemiştir.

Kanaatimiz odur ki, sigortalı sayısındaki artışın bu gelir artışında önemli yer tuttuğu söylenemez.

1971-1978 yılları arası dönemi kapsayan sekiz yılda sigortalı sayısı ortalama yılda % 6.7 oranında artarken, 1980-1987 dönemini kapsayan son sekiz yıldaki artış ortalaması % 3.7 de kalmıştır. Bu veriler siyasi iktidarın iddialarının aksine ya istihdama dönük yatırımların ve istihdam alanı yaratan alt yapı yatırımların var olmadığını veya kaçak işçi çalıştırma cennetine doğru bir gidişi ortaya koymaktadır.

1987 yılında çalışan sigortalı sayısı 10-24 arasında değişen işyeri sayısı % 20 oranında gerilerken, 2-9 arasında sigortalı çalıştıran işyeri sayısının % 12 oranında artması da dikkati çekici olumsuz bir gelişmedir.

1987 yılı verilerine göre kuruma kayıtlı 1.222.978 işyerinden ancak 387.452 sinden bildirge alınabilmektedir. Bildirge alınan işyerlerinin ise % 90'ından fazlası on kişinin altında işçi çalıştırıldığını beyan etmektedir. Bu olgu ve Kurumun bildirge alma oranının son yıllarda hâla % 32 oranında kalması ülkemiz için, kurum için önemli ölçüde olumsuz bir tabloyu sergilemektedir.

Kurum, kayıtlı işyerlerinin yaklaşık % 70'inden bildirge alamamış durumdadır.

Özellikle siyasal iktidarın konut ve alt yapı hizmetinde geniş istih-

dam yaratıldığı ve faaliyette bulunduğu iddialarına karşın inşaat sektöründe alınan bildirge oranı ise % 32'lik ortalamanın da altına inerek % 16.7 seviyesine düşmüştür. Yani inşaat sektöründe kanun kapsamındaki işyerlerinden % 85'i bildirge vermeden işçi çalıştırmaya devam ettikleri anlaşılmaktadır.

Bir taraftan siyasi iktidarın istihdam daraltan politikaları, diğer taraftan ise sömürü zihniyetinin yasal düzenlemelere yansıyan aralıklardan yararlanan bir kısım işverenlerin tutumlarına, kurumun kaçağı izleme yetersizlikleri eklenince Kurum gelirlerinin asıl kaynağında sağlıklı bir gelişmenin sonuçlarını görmek mümkün olamamaktadır.

Kurumun bir kısmı doğrudan alacaklarını gelince: 183 milyar TL.sı özel sektör, 120 milyar TL. kamu sektörü olmak üzere prim borcu alacağı olarak 303 milyar TL.lik bir alacak mevcut olduğunu tesbit etmekteyiz.

Kurumun 303 milyar liralık da alacağı adeta karşılıksız bir kredi gibi borçlular tarafından kullanılmıştır.

Devlet Yatırım Bankası tahvillerinden ise birikmiş faizleriyle birlikte Kurumun alacağı 219 milyar TL.sına ulaşmıştır.

Diğer taraftan kurumca aylık, ödenek bağlananlara Maliye Gümrük ve Tekel Bakanlığı adına ödenen vergi iadesi alacağı 125.3 milyar TL.sına 1988 Mayıs ayı sonu itibarıyla ulaşmıştır.

Belirttiğimiz bu üç kalemden Kurumun yaklaşık 650 milyar TL. olan alacağının bulunması Kurumun gelirleri ve gelir kaynaklarıyla ilgili politikasında özenli davranması gereğini somut olarak ortaya koymaktadır.

Ayrıca 506 sayılı Kanunda, 3395 sayılı Kanunla yapılan bir değişiklikle, özel kesim işyerleri ayrıcalıklı tutularak son kuruluş olarak kamu kurum ve kuruluşlarından emekli olanlara kurumca ödenecek sosyal yardım zamlarının bu kurum ve kuruluşlardan tahsil imkanı sağlanmıştır.

1987 yılında kurum, Malullük, Yaşlılık ve Ölüm Sigortalarından aylık alanlara toplam olarak, 335.021.400.000 TL.lik sosyal yardım zammı ödemiştir.

Çalışma raporunda bu sosyal yardım zamlarının ilgili kuruluşlardan tahsili için ne gibi bir işlem yapıldığı hususunda da bir bilgiye rastlanmamıştır.

Kurumun gelir ve gider dengesine sağlıklı bir yaklaşım ancak kurumca sağlıklı bir gelirler politikası izlenmesi yanında, "gelir-gider fazlası" belirlemeleri ve "matematik karşılıklar" kavramının irdelenmesiyle mümkün olabilecektir.

Fakat her hal ve şartta işçilere doğru geliştirilecek sigorta hizmetlerinde kısıtlama yapılmasını gerektiren bir anlayışı onaylamamız mümkün

değildir.

Bir kısım kurum hizmetleri üzerinde özetle belirtmek istediğimiz hususlara gelince;

3395 sayılı Kanunla yapılan değişikliklerle sigorta hizmetlerinde bir kısım iyileştirmeler yanında genelde gerileme ve hak kaybı doğuracak bir durumla işçiler karşı-karşıyadır. İyileştirmeleri ve kurum gelirlerinin elde edilmesi konusunda getirilen yenilikleri yerine getirilmesi gerekli düzenlemeler olarak karşılıyoruz.

Kamuoyunda üzerinde yeterince durulmayan 506 sayılı Kanunu tadil eden 3395 sayılı Kanunun yayınlandığı tarihte sigortalı olarak çalışmakta olanlardan emekliliğine beş yıldan fazla süre kalmış olan işçilerin malüliyet, yaşlılık ve ölüm aylıklarının tüm sigortalılık sürelerinin kazanç ortalamasından hesap edilmesi ve bu aylıkların bağlanma oranının % 50 ye düşürülmüş olmasını, uğranılan hak kayıplarının en somut örneği olarak tesbit ve ilan ediyoruz.

Yaklaşımında yatan tercih ve anlayış isabetli olmakla birlikte "Süper Emeklilik" diye kamuoyuna mal olan ve fevkalade özel, sakıncalı bir uygulamayı doğuran değişikliğin yarattığı dengesizlik, adaletsizlik ve eşitsizlik nedeniyle doğan tepkiler biraz önce işaret ettiğim hak kaybı ve gerilemesini tartışma alanının dışında tutmuştur.

Oysaki bundan böyle hiçbir sigortalının ölüm, yaşlılık ve malüllük aylığı bakımından tavan göstergelerinden tahsis alması mümkün olamayacaktır.

Ülke genelinde sosyal sigorta niteliğindeki kurumlar uygulamalarındaki eşitsizliğin giderilmesi yerine sürekli işçiler aleyhine genişletilmesi tutumuna devam edilmesinin kaygı verici olduğunu önemle belirtmek isteriz.

Değerli Delegeler.

Kurumun vitrini olan sağlık hizmetleri faaliyetleri en çok eleştiri yöneltilen alan olmaya devam etmektedir.

Son yılların ürünü olan acımasızlık, kıyıcılık, anlayışsızlık ve sevgisizlik yönünde gelişen toplumsal rahatsızlığa, bencilliği ve köşe dönücülüğü öne çıkartan; insanı dışlayan ekonomik politikalar tercihinin yarattığı sosyal ve toplumsal dengesizliklerde ilave edildiğinde, aslında sevgi, şefkat ve feragat üzerine kurulması kaçınılmaz olan sağlık hizmetleri ve bu hizmetlerdeki ilişkilerden doğan şikayetleri doğal olarak karşılamak gerekiyor.

Biz, bu genel ortamın yarattığı istisnaların yanında Kurumun sağlık tesislerinde görev alan değerli Başhekimlerin, Hekimlerimizin, Hemşire

ve Sağlık Personelinin feragat dolu hizmetlerini -hele ücret ve statülerini hatırladıkça- şükranla karşılıyoruz.

Şefkat, feragat ve sevgiden nasibini alamayan istisnaların sürekli tedavisine uğraşmakta bizim görevimiz olarak izlenecektir.

Kurumun trilyonluk giderleri içerisinde sağlık hizmetleri ve tesisleri için yapılan giderler 1987 yılında 207.070.000.000 TL. sıdır.

Bu giderlerin yaklaşık % 50'si 97.587.400.000 TL. olarak ilaç ve tıbbi malzeme giderlerini teşkil etmektedir. Bu konu üzerinde özenle durulmalı ve bu durum irdelenmeli ve ilaç giderlerindeki katılma payı yeniden ele alınmalı, kaldırılmalıdır.

Sağlık tesislerimizin giderleri, genel giderler içinde toplam % 17'lik bir paya sahiptir.

Kuruma yöneltilen eleştirilerin ise % 80'i sağlık hizmetlerini kapsar durumdadır. O halde sağlık hizmetlerindeki kopukluk, beşeri ilişkiler ilgililerin Konfederasyonumuz temsilcilerinin de katılacağı düzenli aralıklı toplantılarla giderilmelidir.

İşyeri hekimliğiyle, birlikte koruyucu hekimlik alanında ciddi bir çalışmanın sağlık hizmetleri içinde yer almamasını, meslek hastalıkları konusunda beklenen hizmetin verilmesi yerine Meslek Hastalığı Hastahanelerinin kapatılmasını Kurum için önemli ölçüde çağdaş kayıplar olarak tesbit ediyoruz.

Kurumun sürekli ve genel ihtiyacı olan tıbbi malzemenin üretiminde henüz arzulan hedeflere varılmamış olması düşündürücü araştırılması gerekli bir gelişme olarak karşımızdadır.

Kurumun kendi imkanları ve yaratılacak imkanlar ile verebileceği sağlık hizmetlerinin, Kurumun dışında sağlanması yönünde duraksama yerine gelişmelerin görülmesi giderilmelidir.

16 Kurum Hastahanesinde kurulan Hemodializ ünitesinden en çok 6 sınıf dışında mevcut üniteler tedavi taleplerini karşılayamamakta, hastalarımız kurum dışı müesseselerden faydalanmaya gönderilmektedir. Hemodialize sağlıklarını bağlamış hastalarımıza imkan sağlanmalıdır.

Kurumun gelir fazlası veren Sağlık Hizmetleri tahsisatıyla ve alınacak önlemlerle her türlü araç, gereç sağlanması ihtiyaca uygun olarak hizmete sokulmasının gerçekleştirilememesi için hiçbir neden yoktur.

Kurumun sağlık hizmetleriyle görevli kadro sayısı % 1.3 oranında artarken, Kurum sağlık hizmetlerinden yararlananlardaki % 8.6 oranındaki artış olumsuz gelişmelerin habercisidir.

Kurumun sağlık hizmetleri kadrosunda ihtiyacı giderecek yeterli bir artış sağlanmadığı halde bir taraftan artan Kurum iştirakçisi, diğer taraf-

tan yüz binlerce BAĞ-KUR iştirakçisinin sağlık hizmetleri Kurum tesisleri ve personeline yüklenerek sağlık tesislerimiz ve personelinin teşhis ve tedavi işlevi taşınmaz bir baskı altına sokulmuştur.

Sırası gelmişken belirtmek isterim ki, birer vergi yükümlüsü olarak kazançları ile diğer vatandaşlarla eş değerde vergi ödeyen ve fakat kendi sağlık hizmetlerini devletin sırtından alan işçilerimizin öz malı olan kurumun sağlık tesislerine "Temel Sağlık Hizmetleri Yasası" ile siyasal iktidarcı el konulmak, işçilerin elinden alınmak istenmiştir.

Bu vahim tutuma karşı Konfederasyonumuzun yürüttüğü çabalar Anayasa Mahkemesine kadar ulaştırılmış ve bu yasanın iptali gerçekleşmiştir. Hukuk devleti anlayışı yerine, kanun devleti anlayışıyla ortaya konan oldubittilere tekrar başvurmanın doğuracağı tepkilerden sakınılmasını diliyoruz.

Sağlık tesislerimizin ihtiyacı Hekim ve Sağlık personelinin eğitimi, mesleki gelişmesinin geliştirilmesi yönünde çalışmaların yetersizliği acilen giderilmesini sürekli izlenecek bir konu olarak tesbit ediyoruz.

Değerli Delegeler,

Kurum hizmetleri içinde geriletilen bir alan da Kurumca tahsis edilen konut kredileridir.

"Memurlar ve İşçiler ile Bunların Emeklilerine Konut Edindirme Yardımı Yapılması Hakkındaki Kanun" ile Kurumun bu hizmetine adeta set çekilmiştir.

Kurumun her yıl bütçesinden konut kredisi için ayırdığı kaynak Merkez Bankasındaki ilgili fon hesabına yatırıldığı halde, gerek bu fonun, gerekse Toplu Konut Fonundan açılan kredilerin, krediyi kullandıracak görevli Bankaya intikalinin gecikmesi ve işçiler için sözkonusu olan bir dizi bürokratik engel işçilerin Kurumun bu hizmetlerinden yeterince faydalanmasını engellemekte, böylece Kurumun bu hizmeti de geriletilmiş olmaktadır.

İşçilerin kendi tasarruflarını değerlendirme imkanlarını kısıtlayan uygulamalara meydan verilmemesini gerekli görüyoruz.

Değerli Delegeler,

Kurumumuzu yöneten ve sağlık hizmetleri dahil her türlü hizmeti veren kurum yönetici ve personelinin feragatle yürüttükleri çalışmalar için teşekkür ediyoruz.

Bir kurumu ayakta tutan ona hayat veren, hizmetlerini ilerleten, geliştiren kuşkusuz en başta her kademedeki yöneticileri ve personelidir.

Kurumumuz yönetici ve personeline sağladığımız imkanların geliştirilmesiyle aldığımız hizmetten doğan şikayetlerimizin arasında ilişki kurmak kanaatımızca kaçınılmaz bir zorunluluktur.

506 sayılı Kanunun 72. maddesi; "Sağlık yönetim giderleri" hariç kurumun genel yönetim giderlerinin yıllık genel gelirinin % 10'unu aşamayacağını hükme bağlamıştır.

Oysa ki, kurumun merkez ve taşra teşkilatı büro ve amortisman giderleri dahil, personeli için yapılan giderler kurumun genel giderlerinin en çok % 2 sini teşkil etmektedir.

Sağlık yönetim giderleri içinde hekimlerimiz dahil tüm sağlık personelimize ödediğimiz ücret giderleri ise kurum ilaç giderlerinin altındadır.

Genel yönetim giderleri ile sağlık yönetim giderlerini toplayarak genel gelirlere oranladığımızda dahi imkanların varlığını tesbit ediyoruz.

Kurumun her kademesinde hizmet veren tüm personele insan onuruna yaraşır bir geçim düzeyini sağlayacak, verdikleri hizmetin karşılığını alabilecek, bir ücret ve yaşam düzeyi sağlanması asla göz ardı edilmeyecek önemli bir hedef olarak kabul edilmelidir.

Değerli Delegeler,

Sosyal güvenlik hangi ekonomik ve siyasal sistemde olursa olsun tüm devletler ve uluslar için çağımızın ve gelişen insanlığın en önemli bir sorunudur.

Çoğulcu, hürriyetçi siyasal demokrasiye olan inanç ve bağlılık sosyal güvenlik alanında alınacak önlemler ve yurddaşlara verilecek hizmetlerle beslenip pekiştirilebilir.

Biz Türk işçileri olarak buradan ulusumuza bütün gücümüzle sesleniyoruz: Ülkemizde çoğulcu, hürriyetçi siyasal demokratik rejimin önündeki tüm engelleri yüreğimizdeki yurt ve insan sevgisinden aldığımız güçle, nasırlı ellerimizle tek-tek ayıklamak, siyasal demokratik rejimi tüm kurum ve kuralları ile işlerliğe kavuşturmak mücadelesindeki kararlılığımız, ulusumuzun tüm bireylerinin mutluluğu, refahı ve sosyal güvenliğinin sağlanması içindir.

Ayrıca bilinmelidir ki, kaderimizi ve sosyal güvenliğimizi ulusumuzun tüm bireylerinin kaderinden ve güvenliğinden ayrı görmüyoruz.

Bu duygu ve düşüncelerle Kurumumuza mazide her kademedeki hizmetler veren değerli yönetici ve personelimizden hayatta olanları minnet ve şükranla, aramızdan ayrılanları rahmetle anıyor, 41. Genel Kurulumuzun sayın konuklarını ve siz değerli delegeleri sevgiyle selâmlıyarak saygılar sunuyoruz.

BELGE 47

SOSYAL GÜVENLİK HAKLARI
VE
SSK 41. GENEL KURULUNA SUNULAN
TÜRK-İŞ ÖNERİLERİ
27/29 HAZİRAN 1988

Sosyal Sigortalar Kurumu'nun 27/29 Haziran 1988 günleri arasında yapılan 41 inci Genel Kurulu'na işçi kesimi temsilcileri tarafından yapılan öneriler şöyle olmuştur.

Sosyal Güvenlik Mevzuatında Değişiklik Önerileri

- Sosyal Sigortalar Kurumu gelirlerinin % 80'den fazlasını işçiler ve işverenlerden alınan primler teşkil etmektedir. Ancak, bu primlerin tahsilinde zorluklarla karşılaşıldığı, prim tahsil oranındaki düşüklüklerden anlaşılmaktadır. Yine yasal düzenlemelerden istenen sonucun alınamadığı ve yeni yeni yasal düzenlemelere gidildiği üzümlere gözlenmektedir. Örneğin, 3203 sayılı Yasa 1.6.1985 tarihinde yürürlüğe girmiş, 22.5.1987 tarihinde 277 sayılı Kanun Hükmünde Kararname, 9.7.1987 tarihinde 3395 sayılı Kanun yayınlanmış, 27.5.1988 de de 323 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile, 31.5.1988 tarihine kadar borçların ödeme süresi uzatılmıştır.

Bu nedenle, prim borcunu zamanında ödemeyen işverenlere caydırıcı nitelikte ağır para ve hapis cezası öngören değişiklik yapılmalı, 506 sayılı Kanunun 3203 Sayılı Yasa ile değişik 80 ve 3203 - 3395 sayılı Yasalarla değişik 140. Maddeleri yeniden ele alınarak bu doğrultuda gerekli yasal değişiklik yapılmalıdır.

- Emekli olma yaşını yükselten 3246 sayılı Yasa, inandırıcı ve gerçek gerekçelere dayandırılmamıştır. Yapılan düzenleme Devlete olan güveni sarsmakta, "hak" kavramının yüceliğini zedelemektedir. Kurum gelirlerinin ekonomik biçimde değerlendirilmesi ve benimsenen sigorta sisteminin çağdaşlaştırılması halinde emekli yaşının yükseltilmesine gerek kalmıyacaktır. Pek çok sosyal sorunu beraberinde getiren 3246 sayılı Yasa yürürlükten kaldırılmalıdır.
- Kurum fonlarının Devlet bankalarında toplanmasını sağlamak, bu fonların Devlet tarafından çıkartılan veya kefil olunan düşük gelirli tahvillere yatırılmasını engellemek için, 4792 sayılı Sosyal Sigortalar Kurumu Kanununun 20. maddesinde değişiklik yapılması suretiyle, Kurum fonlarının özel bir şekilde değerlendirilmesi gerekli görülmektedir.
- 506 sayılı Kanuna göre bağlanacak aylık oranı % 85'i geçmemektedir. Bu oran T.C. Emekli Sandığında % 100, Bağ-Kur'da % 90'dır. Bu oranın Anayasanın eşitlik ilkesi gözönüne alınarak artırılması için, 506 sayılı Yasanın 61 ve 67. maddelerinde gerekli değişiklikler yapılmalıdır.

- ☐ Sigortalının ölümü tarihinde aylık bağlanma hakkını kazanamayan ana ve babaya, sonradan bu şartların gerçekleşmesi halinde aylık bağlanabilmesi için 506 sayılı Kanunun 69. maddesinde gerekli değişikliğe gidilmelidir.
- ☐ Sigortalının ölüm tarihinde almakta olduğu veya bağlanması na hak kazandığı malûllük veya yaşlılık aylığının her halükârda % 100'ü eşine ve diğer hak sahiplerine ölüm geliri olarak intikal etmelidir.
- ☐ 506 sayılı Kanunun 43. maddesinde gerekli değişiklik yapılarak, yaşlılık ve malûliyet aylığı almakta olan kadınlarla, bu durumda olan erkeklerin eşlerinin analığı halinde analık sigortasından istifadeleri sağlanmalıdır.
- ☐ 4792 sayılı Sosyal Sigortalar Kanununda gerekli değişiklik yapılarak, kurumun sigortalılara, T.C. Emekli Sandığının iştirakçilerine yapmakta olduğu ikrazat kredisi gibi düşük faizle borç para verebilmesi hususu sağlanmalıdır.
- ☐ 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanununa, 3395 sayılı Kanunun 16. maddesiyle eklenen ek maddeler 2-3 ile getirilen değişikliklerle, kazanılmış haklar kısıtlanmış ve sigortalıların gelecek yıllarda üst gösterge tablosundan emekli olmaları önlenmiştir.

Yine, aylık bağlama oranlarının çifte standarda bağlanmış olması yanında üst Gösterge Tablosunun tavan göstergesi ile Gösterge Tablosunun tavan göstergesi arasındaki derece ve kademeler üzerinden bağlanacak aylıklara ait oranların tesbitinin Bakanlar Kuruluna bırakılmış olması (bugün için % 50), sigortalıların kararsızlığa sürüklemekte ve politik çekişmelere neden olabilecek mahiyette görülmektedir. Her iki değişiklikle getirilen farklı uygulamalar ileride yeni farklılıklar ve şikayetlere neden olabileceğinden, gerekli yasal değişiklik yapılmalı ve uygulamada birlik ve beraberlik sağlanmalıdır. Çünkü zaman içinde tüm sigortalılar 1400 göstergenin üzerinde bir göstergeden emekli olmaya hak kazanacaklar ve aylık bağlama oranları da kendiliğinden % 60'dan, % 50'ye düşecektir. Bu değişiklik 3246 sayılı Yasa ile getirilen yaş kısıtlamasını tamamlayan bir değişiklik olarak görülmektedir.

Ayrıca, 3575 sayılı (askeri fabrikalar tekaüt ve Muavemet Sandığı) Kanununa tabi sigortalılara emekli olurken, ek madde 3'ün son fıkrası hükmünün uygulanması hususunda da yasal değişiklik yapılmalıdır.

- ☐ 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanununa, 3395 sayılı Kanunun

17. maddesiyle eklenen geçici madde 5 ile, Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte, gösterge tablosunun en üst göstergesinden aylık almakta olanlar ile, aylık talebinde bulunmuş olup, işlemleri tamamlanmamış olanlardan gösterge tablosunun en üst göstergesinden aylık almaya hak kazananlara, geçici gösterge tablosundaki derece ve kademeler üzerinden tanınan borçlanma hakkı uygulamasındaki hak düşürücü sonuç ve sebeplerin giderilmesi ve gösterge tablosunun değişik derece ve kademelerinden emekli olanlara da borçlanma hakkı tanıyan yasal değişiklikler yapılmalıdır.

- ☐ Halen çalışmakta olan işçilere, sigortasız geçen çalışma sürelerini değerlendirebilmeleri hususunda yasa değişikliği yapılarak yeni bir borçlanma hakkı tanınmalıdır.
- ☐ 3395 sayılı Kanunun 13. maddesi ile, 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanununa 2098 sayılı Kanunla eklenen ek 1. maddenin II nci bendi değiştirilmiş ve bu maddeye III ve IV ncü bentler ilâve edilmiştir.

Ancak, 2098 sayılı Kanunun geçici 1 nci maddesi ile getirilen ve Kanunun yürürlüğe girdiği tarihe kadar, bu kanuna tabi işyerlerinde çalışanların hizmet hesabında bulunacak itibari hizmet sayısı toplamını borçlanma hakkı, bu değişiklik ile getirilmemiş, uygulamada farklılık yaratılmıştır. Yine, aynı işleri diğer işkollarında yürüten işçilerin bu itibari hizmet hakkından yararlandırılması olan hususu da bu farklılığı ikiye çıkaran bir değişiklik olarak görülmektedir.

Bu nedenle, hem kapsam genişlemesi sağlayan ve hemde eski çalışmalara ait itibari gün sayıları için borçlanma hakkı tanıyacak bir yasal değişiklik yapılmalıdır.

- ☐ 1.1.1982 tarihinden önce yaşlılık aylığı bağlananlarla ölenlerin hak sahiplerine ödenen aylıklarda, 1.1.1982 sonrası bu işlemleri yapanlar gibi, 5000 günden fazla ödenen her 240 günlük malüllük, yaşlılık ve ölüm sigortaları primi için, aylık bağlama oranının % 1 artırılma hakkı tanınmamasının ortaya çıkardığı eşitsizliğin giderilmesi için, 506 sayılı Yasanın 61 ve 67 nci maddelerinde değişiklik yapılmalıdır.
- ☐ 506 sayılı Kanunun 72. maddesine göre Kurumun, iş kazalarıyla Meslek Hastalıkları, Hastalık, Analık, Malüllük, Yaşlılık ve Ölüm Sigortalarının gerektirdiği her türlü yardım ve ödemelerle her çeşit yönetim giderlerini karşılamak üzere bu kanun hükümlerine göre prim alması gerekmektedir. Ancak, 9.7.1987 tarihinde yürürlüğe giren 3395 sayılı Kanunun 15 nci maddesi

ile, kamu kurum ve kuruluşları ile bunların müessese, bağlı ortaklık ve iştiraklerinden, çalıştığı en son kuruluş olarak ayrılmak suretiyle 506 sayılı Kanun hükümlerine göre malûllük, yaşlılık veya ölüm aylığı bağlananlara ödenecek sosyal yardım zamlarının bu kurum ve kuruluşlardan tahsili öngörülmüştür. Ama çalıştığı son kuruluş özel sektör olanlara ödenen sosyal yardım zamları yine kurumca karşılanmaktadır.

Sosyal yardım, sosyal devletin görevi olup devletçe karşılanmalıdır. Hatta bugüne kadar karşılıksız olarak Kuruma ödettirilen meblağlarda Devletçe Kuruma ödenmeli, Kurum bu fonları emeklilere zam olarak intikal ettirmeli ve bu yönde gerekli yasal düzenlemeye gidilmelidir.

- Emekli sigortalılara sosyal yardım zammı uygulamasında, T.C. Emekli Sandığı emeklileriyle aradaki farkın 1.1.1988 tarihinden itibaren giderilmeye çalışıldığı memnuniyetle gözlenmektedir. Ancak, gösterge tablosunun 1. derece 9 ncu kademesinden maaş almakta olup, geçici gösterge tablosundan borçlanarak aylık almakta olanların sosyal yardım zammının bu kerre artırılmaması, ileriki uygulamalar bakımından tereddütle karşılanmaktadır. Sosyal yardım zamlarının T.C. Emekli Sandığı uygulamasında olduğu gibi her derece ve kademeden aylık almakta olanlara, aynı miktarlarda tediyesinin sağlanması Anayasanın eşitlik ve sosyal devlet ilkesi yönünden gerekli görülmektedir.
- 506 sayılı Kanunun 79 ncu maddesi, 3395 sayılı Kanunun 5. maddesi ile değiştirilerek, ölçümleme sistemi ile, her türlü inşaat, tamirat, tadilat, tesisât ve benzeri işler için uygulanan % 70 mukayese sistemi kaldırılmıştır. Yeni uygulama kurumun prim tahakkukunu menfi yönde etkileyen bir değişikliktir. İşverenleri çalıştırdıkları işçileri Kuruma bildirmelerinde serbest bırakan ve kurumun kontrol ve mukayese imkânını kısıtlayan bir uygulama olarak görülmektedir. Ayrıca değişiklikten evvelki her iki uygulamanın işverenleri yasal mükellefiyetlerini zamanında ve noksansız yerine getirmeye teşvik edici ve özendirici fonksiyonları maalesef gözardı edilmiştir. Yeni düzenleme ile getirilen para cezası uygulaması istenen ve beklenen sonucu veremeyecektir.

Bu bakımdan gerekli yasal değişiklik yapılmalı ve Kurumun prim gelirlerini menfi yönden etkileyen ve yasal mükellefiyetlerini yerine getirmeyen işverenleri koruyan uygulamaya son verilmeli, varsa aksayan yönleri düzeltilerek % 70 mukayese sistemine mutlaka dönülmelidir.

- ☐ 506 sayılı Kanunun 77/C bendi uygulamasının aksayan yönleri, 3395 sayılı Kanunun 17. maddesi ile aynı Kanuna eklenen geçici madde 5'in (geçici gösterge tablosundan borçlanma hakkı) uygulaması ile daha belirgin bir hüviyet kazanmıştır. Toplu iş sözleşmelerinin zamanında imzalanması mümkün olamayacağına, yine 3395 sayılı Kanunun 16. maddesi ile 506 sayılı Kanuna eklenen ek madde 1 ve 2 ile getirilen değişikliklerde dikkate alındığında, 77/C bendi uygulamasının çalışanların aleyhine doğurduğu ve doğuracağı menfi sonuç daha iyi anlaşılacaktır.

Bu bakımdan madde değiştirilerek, her aya ait primin o ay kazançları içinde kabul edilmesi, sadece idare ve kaza mercilerince verilen karara müstenid olmaları nedeniyle gecikme zammından muaf tutulmaları hususunda gerekli yasal düzenleme yapılmalıdır. Bir yönden de bu değişiklik, daha çok prim alınması yönünden Kurumun lehine olacaktır.

- ☐ 506 sayılı Kanunun 32. maddesine, 3395 sayılı Kanun 3. maddesi ile eklenen (E) fıkrası ile, sigortalılara yurt dışında tedavi imkânı sağlanmıştır.

Aynı Kanunun 32-36. maddelerinde gerekli değişiklik yapılarak bu haktan, Kurumdan sürekli işgöremezlik geliri, malûllük veya yaşlılık aylığı almakta olanlarında istifade edebilmeleri sağlanmalıdır. Ayrıca bu hakkın yürütümünde karşılaşılan bürokratik engeller asgariye indirilmelidir.

İşçi Sağlığı ve İş Kazalarının Önlenmesi

- ☐ İşçilere işleri ve işçi sağlığı ve iş güvenliği konusunda gerekli eğitim verilmeli, eğitici filmler hazırlanmalı, koruyucu malzemelerin standartlarının tesbiti çalışmaları yoğunlaştırılmalıdır.
- ☐ İşyeri hekimliği müessesesi geliştirilmelidir.
- ☐ İşçilere yaşantılarını rahat devam ettirecekleri miktarda, üretme katkılarının karşılığı gerçek sosyal ücreti verilmelidir.
- ☐ Yeni işçi sağlığı ve iş güvenliği enstitüleri ve bölge laboratuvarları kurulmalıdır.
- ☐ Sosyal Sigortalar Kurumunun hizmetleri hem daha etkin hale getirilmeli, hem de koruyucu ve önleyici hekimlik bakımından gerekli her türlü koruyucu ve önleyici tedbirleri alması sağlanmalıdır.
- ☐ Sosyal Sigortalar Kurumu Meslek Hastalıkları Hastaneleri ve Hizmetleri daha etkin ve yaygın hale getirilmeli, meslek hastalığı taramaları devamlı yapılmalıdır.

- ☐ İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği kurulları her işyerinde oluşturulmalı ve işveren ağırlıklı bugünkü durum daha demokratik hale getirilmelidir.
- ☐ İş güvenliği müfettişleri yeter sayıya getirilmelidir. İşyeri denetimleri geliştirilmeli ve zamanında yapılmalıdır.
- ☐ İşgücü monoton çalışma hayatından kurtarılmalı, işi ve evi dışında sosyal faaliyetlerde bulunması teşvik edilmeli ve gerekli imkanlar sağlanmalıdır.
- ☐ İşçi Sağlığı konusu Tıp faktültelerince ele alınmalı, iş hekimliği uzmanlığı için gerekli ilmi çalışmalar, düzenlemeler yapılmalı guruplar kurulmalıdır.
- ☐ 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanununa 3279 sayılı kanunla eklenen ek madde 2 nin kapsamı genişletilerek, sigortalılar ile kurum'dan sürekli işgöremezlik geliri, malûllük veya yaşlılık aylığı almakta olanların geçindirmekle mükellef oldukları çocuklarına ve kurumdan hak sahibi olarak gelir veya aylık alanların iyileşmelerine yarayacak yahut işgöremezliklerini giderebilmeleri için protez araç ve gereçlerinin temini sağlanmalıdır.
- ☐ Tarım, Orman, avcılık ve balıkçılık işkolunda meslek hastalıkları tesbitleri yapılmalı ve çalışanlar bu imkandan biran evvel yararlandırılmalıdır.

Sağlık Hizmetlerinin Yürütümü

“Sosyal Sigortalar Kurumu sağlık hizmetlerinin yürütümünde karşılaşılan darboğazlar ile sigortalıların devamlı şikayetlerine neden olan hususların başında, kurum sağlık tesislerinde verimliliğin ve hizmetlerde etkinliğin arzu edilen düzeye çıkamaması hususu gelmektedir. Bu hizmetlerden istifade eden işçiler, emekliler ile bunların eşleri ve bakmakla mükellef oldukları çocuklarının şikayetleri zaman içinde artış göstermekte, maalesef sağlık hizmetlerinde bir iyileşme ve gelişme olmadığı gibi geriye dönüş ise hızlı bir şekilde devam etmektedir.

- ☐ Sağlık tesislerinin dağılımı dengesizdir. Yeni yatırımlarla dahi bu dengesizliğin izalesi uzun sürede dahi mümkün olamayacaktır. Uygulama bunu göstermektedir.
- ☐ Sağlık tesislerindeki mütehassıs hekim, hemşire, ebe ve diğer yardımcı sağlık personel kadrolar noksandır. Ayrıca mevcut kadrolara da tayin yapılamamaktadır.
- ☐ Sağlık tesislerinde tıbbi alet yatak cihaz ve tıbbi malzeme yönünden noksanlıklar ve sıkıntılar vardır. Mevcut tıbbi alet ve tıbbi cihazların büyük bir kısmından arızalar nedeniyle istifade edi-

lememekte, tamirleri de yaptırılmamaktadır. Maalesef mevcut bir envanter de yoktur.

- ☐ Sağlık tesislerinde muayene ve tedavi için zorluklarla karşılaşanlar, ilgili hekimlerin özel muayenehanelerine giderek vizite ücretini ödemek suretiyle muayene ve tedavi yolunu tercih etmektedirler. Bu hususta teşkilatımız uyarılmıştır.
- ☐ Sağlık tesislerinde mevcut röntgen cihazlarının talebi karşılamaması nedeniyle, çok uzun süreler için randevu verildiği, yine bu randevu usulüne özel ihtisas dallarında bazı hekimlerin alet ve personel noksanlığı nedeniyle başvurduğu ibretle ve üzülerek gözlenmektedir.
- ☐ İlaç fiyatlarındaki devamlı artışlar nedeniyle işçiler ve emekliler, ayaktan tedavilerde ödedikleri % 20 - % 10 lar için sıkıntıya düşmekte ve adeta zorlanmaktadır. Bu uygulamanın kuruma ve hak sahiplerine getirdiği maddi yük ve bürokratik engeller gözönüne alınarak kaldırılması hususunda gerekli çalışmalar yapılmalıdır.
- ☐ Bağ-Kur sağlık sigortası 1988 sonuna kadar 67 ilimizi kapsayacak şekilde yaygınlaştırılmıştır. Ancak, Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı, Sosyal Sigortalar Kurumu, Mahalli İdareler, Üniversiteler, Kamu istisadi teşebbüslerine ait sağlık kurumları ile diğer sağlık tesislerinden satın alınacak bu hizmetlerde ağırlığın Sosyal Sigortalar Kurumu Sağlık tesislerinde olacağı şüphesizdir. Yani bu uygulama sosyal sigortalar kurumunun hizmetlerindeki mevcut sıkıntıları ve şikayetleri artıracaktır.
- ☐ Tarım işlerinin kırsal bölgelerde ve dağınık bir şekilde yürütülmesi nedeniyle sağlık hizmetlerinden istifadeleri zor olmaktadır. Kurumca her türlü muayene ve tedavi için gerekli alet ve cihazlar ile donatılmış araçlarla seyyar sağlık hizmeti verilmesi yerinde bir uygulama olacaktır. Bunun örnekleri ülkemizde vardır.
- ☐ Kurumca ilaç ham maddesi imalatına geçilmeli, üretilen ilaç sayısı artırılmalıdır.

Dilek ve Temenniler

- ☐ Sosyal Sigortalar Kurumunun esas gelirini işçi ve işverenlerin ödedikleri primler teşkil ettiğine göre, Kurum yönetiminde işçi ve işveren üyelerinin ağırlıklı olması gerekir. Bu nedenle Kurum Yönetim Kurulunda işçi ve işveren üye sayısının eskiden olduğu gibi ikiye çıkarılmasının geçmiş uygulamalardaki faydası ve

demokratik işleyişi unutulmamalı ve bu yönde yasal değişiklik yapılmalıdır.

- ☐ Kurum personelinin, T.C. Emekli Sandığına tabi olması yerinde bir uygulama değildir. Müktesep haklar korunmak suretiyle 506 sayılı Kanuna tabi tutulmaları yerinde bir düzenleme olacaktır.
- ☐ Anayasanın 60. maddesi, Devlete Sosyal Güvenliği sağlayacak gerekli tedbirleri almak ve teşkilâtı kurmak görevi verdiği göre, Kurum personelinin ücret ve aylıklarının genel bütçeden karşılanması gerekli görülmektedir. Bu uygulama Anayasanın amir hükmüne uygun olacağı gibi, Sosyal Güvenliğe Devlet katkısı yönünden ileri bir adım olacaktır.
- ☐ Kurumun prim alacaklarındaki devamlı artışlar ve yasal düzenlemelerden beklenen sonucun alınamaması ilerisi için kuşku doğurmaktadır. Hatta bu görevin kamu kurum ve kuruluşlarıncak karşılanması önemli bir durum olup, noksan bir uygulama olarak görülmektedir. Kamu kurum ve kuruluşlarının özel sektöre örnek olması gerekli görülmekte ve merkezi otoritenin sarılmaması icap etmektedir.
- ☐ 506 sayılı Kanunda, 3395 sayılı Kanunla yapılan değişikliklerle; Kurum müfettişlerine çok ağır ve önemli görevler düşmektedir. Müfettiş kadroları ihtiyaca göre alınmalı, tayinler yapılmalı ve ihtiyaca göre yurt sathına dağıtılmalıdır.
- ☐ Sosyal Sigortalar Kanununda yapılacak değişiklikler ve ilâveler hakkında işçi ve işveren konfederasyonunun görüşleri mutlaka alınmalı, bu kabil tasarılar Kurum Yönetim Kurulunda tartışılmalı, ayrıca ilgili Bakanlıklar, Kurum, işçi ve işveren kuruluşlarının ve diğer yetkili kuruluşlarla üniversite temsilcilerinin iştirak edecekleri bir panelde mutlak tartışılarak her halükarda aceleye getirilmemeli ve zamanlama iyi plânlanmalıdır.
- ☐ Tarım işçilerinin özel durumları dikkate alınarak, geçmiş hizmetlerini borçlanabilmeleri hususunda imkân sağlanmalıdır ki, emeklilik hakkına kavuşabilsinler.
- ☐ Geçici tarım işçilerinin sigortalı olabilmelerini sağlayacak ve teşvik edecek yeni bir düzenlemeye gidilmelidir.
- ☐ Ülkemizde konut açığının hat safhada olduğu bir dönemde, işçilerin kendi imkânları ile bir konuta sahip olmalarının mümkün olamayacağı açıktır. Konut açığını kapatmak için kuruluşların elbirliği yaparak, kaynaklarının birleştirilmesi gereken bir dönemde, Kurumun konut kredisi uygulanmasının durdurulması

işçiler aleyhine önemli bir olaydır. Bu bakımdan kurum konut kredisi uygulamasına devam etmeli, sigortalılara kendi katkıları ve kurum kredileri dışında, toplu konut fonunca da kredi açılmalıdır. Kurum kredili kooperatiflere toplu konut fonunca öncelik tanınmalı, toplu konut fonundan açılan kredilerin de Kuruma aktarılması ve iki kredinin birlikte yürütülmesi imkânları araştırılmalı ve gerekli girişimlerde bulunulmalıdır.

- Bilindiği üzere, 3320 sayılı "Memurlar ve İşçiler ile Bunların Emeklilerine Konut Edindirme Yardımı Yapılması Hakkında Kanun"un ilk uygulaması bağımsız konutu bulunmayanlar için 1.7.1988 tarihinde başlayacaktır. 1,5 yıldır ücretlerinden veya aylıklarından kesinti yapılanlarla ilgili kayıtların muntazam tutulmuş olması hatta yasal görevlerini zamanında yerine getirmeyen işverenler hakkında gerekli işlemlerin yine zamanında ve noksansız yapılmış bulunmasından endişeliyiz. Bu vesile ile konunun önemine binaen yetkililere hatırlatmakta ve kamuoyuna duyurmakta da fayda görmekteyiz.

Yine konut edindirme yardımının, yardıma hak kazanılan tarihi takip eden aybaşından itibaren kademeli uygulanması, işe yeni girenlerle, giriş-çıkış yapanlar ve kâdeme atlaması gerekenlerin takibinde bir takım karışıklıkların olmasından endişe duyulmaktayız. Gerekli önlemlerin bir an evvel alınması ve takibi ile konu üzerinde hassasiyet gösterilmesi gerekli görülmektedir.

- 3417 sayılı "Çalışanların Tasarrufa Teşvik Edilmesi ve Bu Tasarrufların Değerlendirilmesine Dair Kanun" uygulaması Nisan/1988 ayında başladığından kesintilerin takibi, kayıtlara geçirilmesi ve her hak sahibi için tutulması gereken kayıtların ilgililere duyurulması uygulaması ile ilgili hususların iş birikintisine ve dolayısıyla karışıklıklara neden olmayacak şekilde yürütülebilmesi için gerekli önlemler şimdiden alınmalıdır.

- Kurumun tüm işlemlerindeki birikimi önleyici tedbirler alınarak, işlemlerin günlük hale getirilmesi gerekli görülmektedir. Bilhassa tahsis işlemleriyle, prim ödeme gün sayılarının tesbiti, primlerin tahsili, işveren muamelelatı vb. gibi işlemler.

Yine dilekçe hakkının Anayasanın 74. maddesi ile tanınmış bir hak olduğu unutulmamalı ve müracaat sahiplerine gerekli cevaplar en kısa sürede verilerek aydınlatılmalı ve şüpheleri önlemelidir. Maalesef bu yönde artan şikayetlere birçare bulunmadığı görülmektedir.

- Kurum Genel Kurullarının demokratik yapısı ile kurum hizmetlerini yönlendirmede ve sosyal güvenlikle ilgili sorunları bilim-

sel bir şekilde ortaya koymaktaki başarılı çalışmaları gözönünde bulundurulacak yine her yıl toplanması hususunda gerekli yasal değişiklik yapılmalıdır.

- ☐ 2925 sayılı "Tarım İşçileri Sosyal Sigortalar Kanununun" 5 yıllık başarısız uygulaması her kesimce (işçi-işveren-hükümet) bilinmektedir. Bu başarısız uygulamaya bir son verilmeli, yasa kütüphane raflarını süsler ve bir ihtiyaca cevap veren görüntüden kurtarılmalıdır. Bu yöndeki çalışmalar biran evvel başlatılmalıdır.
- ☐ Kurum hekimlerinin tam gün çalışmaları hususunda araştırmalar yapılmalı, ücretleri de bu fedakârlıkla orantılı bir seviyeye çıkarılmalıdır. Ancak bu suretle hekim açığının önüne geçilmesi ve hizmetlerde etkinlik ve verimliliği sağlamak mümkün olmaktadır.
- ☐ Kurum sağlık tesislerinin, Bölge ve Sigorta Müdürlüklerinden ayrılması ve müstakil hale getirilmesi, ayrıca il dahilinde sağlık hizmetlerinin yürütümünden sorumlu kılınmaları, şikâyetleri daha da artırmıştır. Uygulama sonuçlarının bir değerlendirmeye tabi tutulması faydalı görülmektedir.
- ☐ Mesai dışında acil olarak kurum tesislerine başvuran sigortalılar ve bunların eşleri ile bakmakla mükellef oldukları çocuklarının tedavileri için o anda maddi imkânlarının bulunmaması nedeniyle gerekli kolaylığı sağlayıcı tedbirler alınmalıdır.
- ☐ Sigortalıların ve Kurumdan yaşlılık, malûliyet aylığı almakta olanların eşleri, bakmakla mükellef oldukları çocukları, anne ve babaları ile bunların ölüm aylığı almakta olan haksahiplerinin ağız protezlerinin Kurumca yaptırılması hususunda gerekli yasal değişikliğin yapılması gerekli görülmektedir.
- ☐ 289 sayılı KHK.ile kamu işyerlerinde çalışan sigortalıların ücret aylık zamanları değiştiğinden, bu uygulama ile işçiler aleyhine meydana gelen 15 günlük maaş kaybının önlenmesi hususu yeniden ele alınarak gerekli düzenleme yapılmalıdır.
- ☐ Kurumun hem idari ve hemde sağlık tesisi kadrolarında standardizasyona gidilmesi, hatta sağlık tesislerinde donatım bakımından da teknolojik gelişmeler dikkate alınarak gidilecek standardizasyonun zaman içinde tekrar değerlendirmeye tabi tutulması faydalı görülmektedir.
- ☐ Poliklinik muayene ücretlerinin getirdiği yük ve yarattığı fayda yeniden bir değerlendirmeye tabi tutulmalı ve sigortalılara ve emeklilere yüklediği mali yükte dikkate alınarak kaldırılması

hususunda gerekli çalışmalar başlatılmalıdır.

- ☐ Önemli merkezlerde Kurum acil servis hizmetlerinin geliştirilmesi için (taşıma, anında müdahale ve hastahanelere, nakil gibi) gerekli incelemeler yapılarak, zaman geçirilmeden uygulamaya konulması bu yöndeki şikayetleri önleyici ve hizmetleri çağdaş ve verimli hale getirecek bir uygulama olacaktır.
- ☐ Kurumun yataklı sağlık tesislerinde kan merkezleri kurulması uygulamasının genişletilmesi ve bu merkezlerin daha aktif hale getirilmeleri gerekli görülmektedir.
- ☐ 277 ve 323 sayılı Kanun Hükmünde Kararnameler uygulamasının, Kurumun prim alacaklarının tahsilinde meydana getirdiği fayda açıklanmalıdır. Kamuoyunun bu hususu resmi ağizlardan öğrenmesinde ileriki uygulamalar yönünden fayda görmekteyiz.
- ☐ Kurumdan, iş kazaları, meslek hastalıkları, yaşlılık, malûliyet ve ölüm sigortalarından aylık almakta olanların, hangi derece ve kademelerden aylık aldıkları hususu sayısal olarak açıklanmalı ve bu husus kurum istatistiklerinde devamlılık arzetmelidir.
- ☐ Refakatçılık, hernekadar tıbbi zarurete istinat etmekte ise de; mahrumiyet bölgelerinde Kurumun sağlık tesisi, hekimi, gerekli tıbbi cihaz ve labaratuvarlarının bulunmaması gibi ana sebeplere istinaden de oluşabilmektedir.

Bu zaruret refakatçıları hem maddi yönden sarsmakta ve hemde işlerinden uzaklaşmaları sebebiyle işverenle aralarında sorunlara neden olmaktadır.

Bu sebeplerle, refakatçıların maddi zarara uğramaması ve işverenlerle ihtilâfa düşmemeleri, yıllık izinlerini bu yolda sarfetmemeleri yönünden kalıcı ve sorunları çözümleyici önlemler araştırılmalı ve tatbikata konulmalıdır."

BELGE 48

KADIN ÇALIŞANLAR
VE
TÜRK-İŞ ADINA YAPILAN AÇIKLAMALAR
21 MART 1989
(Çalışan Kadınlar 1. Ulusal Kurultayı Sonuç Bildirisi)

“Ülke nüfusunun yarısını oluşturan kadınların çalışma yaşamında yer almaları, değişen üretim ilişkilerine bağlı olarak sanayileşme ve kentleşme ile yoğunluk kazanmıştır.

Ekonomik yapı ve çalışma şartları açısından erkeklerle kadınların ortak sorunları paylaştığı belirlenmişse de, çalışan kadınların kendilerine özgü ayrı sorunlarının bulunduğu da bir gerçektir.

Halen Türkiye’de 19.4 milyon toplam işgücünün 7.4 milyonu kadın çalışanlardan meydana gelmektedir.

Tarım kesiminde “ücretsiz aile işçisi” statüsü ile çalışanlar, 6.1 milyon, tarım dışı alanlarda genellikle kentlerde ücret ve maaş karşılığı çalışan kadınlar 1.3 milyondur.

Ülke ekonomisinde böylesine büyük kitleler halinde katkıda bulunan çalışan kadınlarımızın sorunlarını araştırmak, çözüm yollarını tesbit etmek ve ilgilileri göreve çağırmak amacıyla TÜRK-İŞ, yıllardır sürdürdüğü çalışmalarını 20-21 Mart tarihlerinde düzenlediği “Çalışan Kadınlar 1. Ulusal Kurultayı” ile en üst düzeye çıkartmıştır.

Kurultayın iki günlük çalışma programı sırasında, çalışan kadınlarımızın sorunları gerek üniversite kesiminden öğretim üyeleri, gerek konuyla ilgili yabancı konuklar ve uzmanlar, gerekse delegelerin kendileri tarafından ortaya konulmuş, çözüm yolları tartışılmıştır.

Çalışan kadınlarımızın sorunlarını genel olarak aşağıdaki konularda yoğunlaştığı belirlenmiştir:

Çalışan kadınların aylık ortalama net gelirleri Türkiye ücretliler genel ortalamasının altındadır. Çalışan kadınların % 56’sı aylık 100 bin liranın altında net gelir elde etmektedirler. Bu durum sanayii sektöründe daha yaygın bulunmaktadır.

İşyerinde yaptığı çalışmanın dışında, yol ve ev hizmetleriyle ilgili olarak geçen süre de buna eklendiğinde çalışan kadın günde yaklaşık 14 saatlik bir zaman tüketmek zorunda kalmaktadır. Bunun sonucu olarak çalışan kadının boş zamanı son derece sınırlıdır. Sosyal, kültürel, siyasal katılımda en olumsuz etkenlerden birisi çalışan kadının boş zamana yeterli ölçüde sahip olamamasıdır.

Çocukların eğitim ve sağlığı, bakımı, ev hizmetlerinin yerine getirilmesi ve sürdürülmesi çok büyük ölçüde çalışan kadının kendisi tarafından yerine getirilmektedir. Bunun sonucu çalışan kadın aşırı bir fiziksel ve moral yorgunluk içinde bulunmaktadır.

Özellikle tarım ve ev hizmetleri başta olmak üzere, kadın işçiler yaygın bir şekilde sigortasız olarak çalıştırılmaktadır.

18 yaşından önce geçen hizmetlerin emeklilik süresinde dikkate

alınmayışı önemli sorunlar yaratmaktadır.

Kadının gebelik, doğum ve sonrası izin hakkı ve bu alanda yapılan uygulamalar kadının sağlıklı ve huzur içinde bu süreyi geçirmesini engellemektedir.

Ücretli ve ücretsiz doğum öncesi ve sonrası izin süreleri yetersiz kalmaktadır.

Çalışan kadınların en büyük sorunu olan kreş sorunu bütün ağırlığı ile devam etmektedir. Ayrıca mevcut uygulamada sıfır-iki yaşından itibaren çocukların kreşe alınmaması ayrı bir sorun alanı teşkil etmektedir.

Kreş olmayan işyerlerindeki emzirme odaları yetersiz ve bunun için verilen süreler azdır.

Birleşmiş Milletler ve Uluslararası Çalışma Örgütü'nün çalışan kadınlar konusundaki sözleşme ve tavsiyelerine uygun normlarda ciddi düzenlemeler iç mevzuatımızda yeterli şekilde yapılmamıştır.

İstihdam güvencesinin yetersizliğinden ve işsizlikten etkilenen en önemli grupların başında kadınlar gelmektedir. Çünkü, evlenme ve çocuk sahibi olma nedeniyle kadın çalışanlar işlerini kaybetme durumuyla karşı karşıya gelmektedirler.

Çalışan kadının iş ve ev hizmetleriyle yoğun bir çalışma yükü altında olması ve istihdam güvencesinin yetersizliği gibi nedenlerle kadının örgütlenme ve sosyal faaliyetlere katılımı etkin bir biçimde gerçekleşmemektedir.

Tüm çalışanların yaşama ve çalışma koşullarından kaynaklanan sorunlar ülkede uygulanmakta olan ekonomik, sosyal, siyasal ve kültürel politikalardan bağımsız değildir. Sorunların çözümü büyük ölçüde demokratikleşme çabalarıyla yakından ilgilidir. Katılımcı, özgürlükçü demokrasinin tüm kurum ve kurallarıyla işlerliğe kavuşması, sosyal devlet ve sosyal adalet temelinde biçimlenecek yapılaşmanın sağlanması büyük önem taşımaktadır.

Bu doğrultuda TÜRK-İŞ tarafından sürdürülen faaliyet ve eylemleri destekliyor, çalışan kadına özgü sorunların çözümüne ilişkin aşağıdaki önerilere katılıyoruz:

Gelir yetersizliği açısından önemli bir etkisi olan eğitim ve yetiştirme eksikliğini giderici önlemlerin alınmasına, fırsat eşitsizliklerinin giderilmesine özen gösterilmelidir.

Çalışma süresi haftada 40 saate indirilmeli ve Cumartesi günü yapılan çalışmalar kaldırılmalıdır.

18 yaşından önceki çalışma süreleri emeklilikte dikkate alınmalı ve

emeklilik yaşı ile ilgili kısıtlamalar kaldırılarak genel olarak 20 yılda emekli olunması gerçekleştirilmelidir.

Mesai saatleri içinde en az iki makul süreli ara dinlencesi verilmelidir.

Emzikli kadınlar için işyerlerinde yeterli yer ve zaman ayıracak biçimde yeni düzenlemeler yapılmalıdır.

Gebelik, doğum öncesi ve sonrası izin süreleri arttırılmalıdır. Ücretli doğum sonrası izin süresi bir yıla kadar uzatılmalıdır.

Kreş sorunu çözümlenmelidir. 0-2 yaş grubundaki çocukların da kreşte bakılacak şekilde mevzuatta gereken düzenlemeler yapılmalıdır.

Evlilik ve analık durumlarında işten çıkarmalara karşı istihdam güvencesini sağlayacak şekilde mevzuatta değişiklikler yapılmalıdır.

Kadının ev ve aile sorumluluğundaki geleneksel işlevinin toplumsal gelişmeye uygun olarak çağdaş yapıya kavuşturulması için eğitim faaliyetlerine önem verilmeli, kitle iletişim araçlarının bu konuda uygun programlar hazırlanması teşvik edilmelidir.

Ağırlıklı olarak kadın çalışanları etkileyen düşük ücretle sigortasız çalıştırmanın engellenebilmesi için gerekli denetimlerin ilgililer tarafından yerine getirilmesine özen gösterilmelidir.

Kamu kesiminde memur olarak çalışanlara hiçbir ayırıma tabii tutulmadan sendikal örgütlenme, toplu pazarlık hakkı verilmesi hususunda gereli düzenlemeler yerine getirilmelidir.

Onaylanan Birleşmiş Milletler ve Uluslararası Çalışma Teşkilatı sözleşme ve tavsiyelerine uygun olarak iç mevzuatta gereken düzenlemelerin yapılmasına özen gösterilmelidir.

Medeni Kanunda kadın erkek eşitliğine ters düşen hükümler bir an önce yeniden düzenlenmelidir."

BELGE 49

1 MAYIS
VE
TÜRK-İŞ'İN
AÇIKLAMASI
1 MAYIS 1989

“1 Mayıs, dünyada çalışanların uluslararası dayanışmasının kutlandığı, emeğin yüceliğinin hatırlatılarak anıldığı gündür.

1 Mayıs, “Hür Sendikacılık Hareketi” olarak demokrasi, özgürlük ve sosyal adalet yolundaki mücadelemizde tarih içinde kıvanç duyduğumuz bir gündür.

1 Mayıs 1989’da TÜRK-İŞ’in ve Uluslararası Hür Sendikacılık Hareketi’nin “EKMEK-BARIŞ-ÖZGÜRLÜK” sözcüklerinde simgeleşen mücadelesindeki kararlılığı bir kez daha hatırlatmak isteriz:

- ☐ Herkese EKMEK...
- ☐ Adalet temeline dayalı onurlu BARIŞ...
- ☐ Ekonomik ve siyasal demokrasi vasıtasıyla ÖZGÜRLÜK...

“Hür Sendikacılık Hareketi’nin ve bu hareketin ülkemizdeki yegâne temsilcisi olan TÜRK-İŞ topluluğunun amaçladığı; çoğulcu, katılımcı ve özgürlükçü siyasal demokrasiye dayalı bir toplumsal düzenin kurulabilmesi “EKMEK-BARIŞ-ÖZGÜRLÜK” anlayışımızın eksiksiz bir şekilde gerçekleştirilmesine bağlıdır.

Bu nedenledir ki, 1 Mayıs 1989’da, mücadelemizin bu üç temel hareket noktasını bir kez daha kararlılık ve ısrarla tekrarlıyoruz.

Üyesi bulunduğumuz Uluslararası Hür İşçi Sendikaları Konfederasyonu (ICFTU) nun, 1 Mayıs Mesajı’nda belirtildiği üzere: “sosyal adalet, sosyal diyalog, sorunların sosyal boyutları” gibi sözcüklerin politikacılar tarafından hemen her yerde sürekli söylenmesine karşın, iktisaden güçsüz durumdaki halk kesimlerinin sıkıntıları devam etmekte ve giderek ağırlaşmaktadır.

Çalışanlar ve çalışanların ekonomik, sosyal, siyasal hak ve özgürlüklerini koruma ve geliştirme çabası içinde olan Sendikalar, hükümetlerin ve işverenlerin yoğunlaşan baskılarıyla karşı-karşıyadır.

Haksızlık ve sosyal adaletsizlik birçok ülkede hâlâ egemendir.

TÜRK-İŞ’in bu tarihe kadar hemen her vesile ile ortaya koyduğu üzere; Ülkemizde de çalışanların temel hak ve özgürlüklerinin ağır bir biçimde kısıtlandığı, kamu özgürlüklerinin çoğulcu ve özgürlükçü demokrasiye özgü güvencelerden geniş ölçüde yoksun olduğu, sermayenin dilediğini dilediğince yapabildiği bir dönem yaşanmış ve yaşanmaktadır.

Anlayış ve yapısındaki tüm çarpıklıklarla uygulanmaya çalışılan ekonomik sistem, iktisaden güçsüz durumdaki halk kesimlerini “sosyal devlet” himayesinden büyük ölçüde yoksun hale getirmiştir.

Devlet, işçisini, memurunu, emeklisini, köylüsünü, küçük esnafını yani iktisaden güçsüz durumdaki tüm halk kesimlerini koruyucu sosyal,

ekonomik ve malî tedbirler alma ödevini yerine getiremez duruma düşürülmüştür.

Gerçek gelir düzeyinin önemli oranda eksildiği, paylaşımındaki adaletsizliğin sür'atle büyüdüğü, milyonlarca yurttaşımızın aileleri ile birlikte asgari ücret düzeyinde ya da birkaç puan üstünde sefaletle mahkûm edildiği bir ortamda, sıkıntıları ortadan kaldırmakla ödevli ve yetkili olanlar hâlâ sessiz, geniş kitlelerin ağır ekonomik güçlükler ve her ölçünün ötesindeki hayat pahalılığı altında ezilmesine hâlâ seyircidir. Milyonlarca insanımızın temel sorunları hâlâ savsaklanmaktadır.

Siyasal iktidar, gelir dağılımındaki adaletsizlikleri dengeleyebilecek kurumların ve başta grevli serbest toplu pazarlık düzeninin işlerlik kazanmasını engelleme, hür sendikacılık ilkeleri ile çalışanların temel hak ve özgürlüklerini güven altına alan uluslararası hukuk kurallarıyla taban tabana çelişen, anti-demokratik hukuk düzenini koruma çabasıdır.

Siyasal iktidarın müdahalesi dışında gelişmesi gerekli olan toplu pazarlık düzeni, siyasi iktidarın açık ve aktif müdahalesi altındadır.

İş ve çalışma güvencesini ortadan kaldıran, işçinin kaderini işverenin iki dudağı arasında bırakan haksız ve adaletsiz Yasa hükümleri hâlâ yürürlükte tutulmaktadır.

Milyonlarca insanımız ve tarım işçileri İş Yasalarının, sosyal güvenlik sisteminin dışında, güvencesiz durumdadır.

Her beş yurttaşımızdan biri işsizdir.

Hür sendikacılık ilkeleri, insan hakları ve özgürlükleri, hukuk devleti anlayışı açıkça çiğnenmektedir.

Türk çalışanı temel insan haklarından yoksun hale getirilmiştir.

Bu olumsuzluklara geçit vermemek, durdurmak ve koşulları tüm çalışanlar lehine düzeltmek hür sendikacılık hareketinin ortak sorumluluğudur.

Bu gidişe izin verilmemesi mücadelesinin ısrarla sürdürüldüğünü ve sürdürüleceğini bir kez daha açıklıyoruz.

Bu mücadelemizin sınıf kavgası temelinde değil, ulusal ve uluslararası barış ve demokrasi temelinde yükseltilmesi yönündeki vazgeçilmez inancımızı da tekrarlıyoruz.

Yurdumuzda; çoğulcu, katılımcı ve özgürlükçü siyasal demokrasinin tüm kurum ve kuralları ile yerleştirilmesi, sosyal devlet ve sosyal adalet ilkelerine dayalı bir düzenin kurulabilmesi, Atatürk devrim ve ilkelerinin korunabilmesi, çalışanların temel hak ve özgürlüklerini hedef alan haksız ve adaletsiz kısıtlama ve uygulamaların kaldırılması yolundaki

Türk-İş Çalışma Raporu

mücadelemizde kararlı olarak aydınlık bir geleceğe Ulusumuzla el-ele yürüyeceğiz.

Bu inançla "EKMEK-BARIŞ-ÖZGÜRLÜK" için 1 Mayıs Uluslararası Dayanışma Gününde tüm ülkelerin barış özlemiyle dolu işçilerini, Türk İşçi Hareketini ve Aziz Milletimizi selâmlıyoruz."

BELGE 50

**ULUSLARARASI ÇALIŞMA ÖRGÜTÜ KONFERANSI
VE
TÜRK-İŞ ADINA YAPILAN AÇIKLAMALAR
CENEVRE, 73. DÖNEM, 9 HAZİRAN 1987
(Şevket Yılmaz, Türk-İş Genel Başkanı)**

“**S**ayın Başkan, sözlerime başlarken, Uluslararası Çalışma Konferansı'nın 73 üncü dönem Başkanlığına seçilmiş olmanızdan dolayı, size, Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu (TÜRK-İŞ) ve şahsım adına ve içten tebriklerimi sunmak istiyorum.

Bu imkandan yararlanarak, ILO Genel Direktörü Sayın Francis Blanchard'ı, Uluslararası kurumların işlerliği konusunda son yıllarda ortaya çıkan ve giderek gelişen memnuniyetsizliklerin sebeplerini irdelediği; bizleri düşünmeye sevkeden raporu nedeniyle kutlamak isterim.

Rapor; çok taraflı kurumlar sistemine duyulan ihtiyacın, çeşitli eleştirilere rağmen tartışma konusu olmadığını, doğru bir yaklaşımla ortaya koymaktadır.

Genel Direktör tarafından sunulan ve sistemi bütünüyle daha kapsamlı, daha üretken ve daha iddialı bir yapıya kavuşturmayı öngören görüş ve önerileri paylaştığımı da ifade etmeliyim.

Kanaatime göre, Uluslararası Çalışma Kodu'nun, özellikle, ILO'nun Sendika Özgürlüğü ve Serbest Toplu Pazarlık ile ilgili Sözleşmelerinin uygulanmasında; kalkınmış ve kalkınma çabası içinde olan ülkelerde çalışan yığınlar için birinci derecede önem taşıyan konularda ILO'nun gözetim işlevinin güçlendirilmesinin devamında zaruret vardır.

Bunun gibi, ILO'nun uluslararası alanda norm geliştirme işlevinin, gelecekte sadece geliştirilmesinin değil, aynı zamanda güçlendirilmesinin gerektiği görüşünü paylaşmaktayım.

Genel Direktör tarafından da isabetle belirtildiği gibi, “norm geliştirme işlevi, gelecekte ILO için daha büyük önem taşıyacaktır”. Zira Anayasasında yer alan ve “işçiler için insancıl şartları benimseyen herhangi bir ülkenin, bu şartları geliştirmeyi arzu eden diğer ülkeler için engel teşkil edeceğini öngören kuramın, gelecekte, çoğu diğer uluslararası kuruluş gibi ILO'nun da karşısına daha ileri ölçüde çıkacağı” açıktır.

Birleşmiş Milletler sisteminin ve ILO'nun geleceğinin gözden geçirildiği bu konferansda, bu aşamada, ILO'nun savunduğu temel ilkelere, özellikle sendika özgürlüğü ilkesine özel bir önem verilmesi gerektiğini düşünmekteyim.

Hepinizce bilindiği üzere, sendika özgürlüğünün temel insan hakları içinde ve ILO'yu ilgilendiren özgürlükler arasında özel bir yeri vardır.

Sendika özgürlüğü, sadece, sosyal adalet yolunda ilerleme için bir ön şart değildir; sendika özgürlüğü, aynı zamanda, işçi/işveren/Hükümet üçlüsü'ne dayalı ILO'nun gerektiği biçimde çalışabilmesi için zorunludur. Ve, kanaatime göre, bu temel insan hakkının sürekli olarak ihlali, ILO'nun norm geliştirme işlevinin önündeki en ciddi engeldir.

Çeşitli vesilelerle ortaya konulduğu üzere, çoğu ülkede sendika özgürlüğü ve serbest toplu pazarlık hakkı ekonomik güçlüklerden söz edilerek yada kalkınma gerekleri adına ağır bir biçimde kısıtlanabilmektedir. Diğer bazı ülkelerde, ekonomik mülahazalar yanında sosyal huzursuzluklar ve şiddetle, siyasal istikrarsızlıkla mücadele adına, kamu özgürlükleri, sendikal hak ve özgürlükler ve sendika özgürlüğü çiğnenmekte, sınırlandırılmaktadır.

Türkiye maalesef bu ülkeler arasındadır.

Birleşmiş Milletler sisteminin ve ILO'nun geleceğinin; ILO'nun norm geliştirme işlevinin değerlendirildiği böyle bir konferansda cevap bekleyen ilk soru, böylesine bir durumun, böylesine bir tutumun hoşgörü ile karşılanıp, karşılanamayacağı sorusudur.

Benim bu soruya vereceğim cevap "hayır" cevabıdır. "Böyle bir tutum, böyle bir durum" hoşgörü ile karşılanamaz. ILO, varlığını, varlık sebebini, temel ilkelerin tehdiye yönelen bu gelişme karşısında sessiz kalma yolunu seçemez.

Sendika özgürlüğü ilkesi, ILO'nun Ana Statüsünde kaynaklanan temel hedefleri arasındadır. Bu sebeple, üye devletlerce salt üyelik ilişkisi gereği saygı gösterilmek gereken bir ilkedir. Bir ülkenin sendika özgürlüğünü düzenleyen ILO sözleşmelerini tasdik etmemiş olması ILO'yu görevini yerine getirmekten alıkoymamalıdır. Örgütlerin başarılı olabilmesi, Ana Statülerinde yer alan ilkeleri hayata geçirebilmelerine bağlıdır.

ILO'nun geleceği, öncelikle bu alanda gerçekleştireceği başarıya bağlı görünmektedir.

Sayın başkan, burada, sendika özgürlüğünün ihlalinde başvurulmuş çeşitli yöntemlerin tam bir listesini sunmak niyetinde değilim.

Burada sadece Türkiye'deki sendikal durum ile ilgili olarak, özellikle sendika özgürlüğü ilkesinin uygulanması konusunda bazı saptamalar yapmakla yetineceğim.

Belirtmeliyim ki, Türkiye'de 2821 Sayılı Sendikalar Kanunu ve 2822 Sayılı Toplu Sözleşme, Grev ve Lokavt Kanunu sendikalar üzerinde "Hukuksal bir deli gömleği biçiminde" etkisini sürdürmektedir. Öylesine ki, sendikaların, normal şartlar altında ve her çeşit devlet müdahalesinden masun bir biçimde sürdürebilecekleri her faaliyette müdahale varır; kontrol vardır.

Herne kadar Türkiye (87) sayılı ILO Sözleşmesini tasdik etmemişse de, ILO Anayasası tahtında, sendika özgürlüğü ilkesine saygı göstermekle ödevlidir.

Başta 2821 ve 2822 Sayılı Yasalar olmak üzere, yürürlükteki diğer

bazı mevzuat hükümlerinin sendika özgürlüğünü çiğneyen yönleri Türkiye'nin bu yükümlülüğünü yerine getirmesine imkan vermemektedir.

Değindiğim bu konuların, ILO normlarında ifadesini bulan temel sendikal hak ve özgürlüklere aykırı yönleri şöyledir:

- ☐ Devlet memurlarının, özel okul öğretmenlerinin, dini müesseselerde çalışan işçilerin, aynı zamanda işçi olan öğrencilerin sendika kurma ve sendika üyesi olmalarının yasaklanması,
- ☐ Sendika yöneticisi seçilebilmek için toplu pazarlık, grev yasası hükümlerini ihlalden dolayı hüküm giymemiş olma zorunluluğu,
- ☐ Sendika yöneticisi seçilebilmek için en az on yıl işçi statüsünde çalışmış olma yükümlülüğü,
- ☐ Sendika yöneticisi olarak en çok dört dönem seçilme hakkı ve aradan bir olağan genel kurul dönemi geçmiş olmadıkça yeniden seçilememe kuralı,
- ☐ Sendika yöneticiliğinin, kamu kurum ve kuruluşlarında, bunların katıldığı teşebbüs veya ortaklıklarda yönetim ve denetim kurullarında görev alma halinde sona erdirilmesi,
- ☐ Bir siyasi partinin yönetim organlarından herhangi birinde görev alan sendika veya konfederasyon yöneticilerinin, bu görev ve geldikleri andan itibaren sendika veya konfederasyonlardaki görevlerinin kendiliğinden sona ermesi,
- ☐ Sendikaların genel siyaset yasağına tabi tutulmaları,
- ☐ Sendikaların doğrudan idari makamların takdirine bağlı olarak soruşturma ve kontrol biçiminde, maliye, çalışma ve sosyal güvenlik ve işçileri bakanlığı'nın periodik denetimine tabi tutulmaları,
- ☐ Toplu pazarlık yapabilmek için ilgili işkolunda çalışan işçilerin en az yüzde 10'unu; sözleşme yapılacak işyeri yada işletmede en az yüzde 50'sini üye olarak kaydetmiş olma yükümlülüğü,
- ☐ Son derece ağır ve mesnetsiz grev yasaklamaları; örneğin sürekliliğinde zorunluluk olan hizmetler kavramı ile bağdaşmayan sektörlerde yasaklamalar; Hükümete grevleri erteleme yetkisinin tanınmış olması, grev yasaklarında ve erteleme halinde uyuşmazlığın hükümetin kontrolü altındaki bir heyet marifetiyle ve mecburi tahkim yoluyla çözümlenmesi zorunluluğu; grevin belirli bir süre içinde yapılması kuralı ve bunlar gibi diğerleri.

Bu tablonun tamamlanabilmesi için serbest bölgeler yasasına göre serbest bölgelerde 10 yıl süre ile; turizm kanununa göre turizm mevsiminde grev yasağının bulunduğu belirtilmelidir. Aynı şekilde, giderek

geliştirilen bir uygulama ile, 233 sayılı Kanun gücündeki kararnameye göre sözleşme ile çalıştırılan işçilerin toplu pazarlıktan yararlanması yasaklanmış bulunmaktadır.

Nihayet Türk Hükümeti, serbest toplu pazarlık düzenine önceleri kamu toplu iş sözleşmeleri koordinasyon kurulu, son zamlarda, bizzat kararname ile kurdurduğu üç kamu işveren sendikası aracılığıyla müdahale etmektedir.

Hatırlanacağı gibi, Türk Hükümeti Nisan 1986'da ILO Genel Direktörüne yaptığı resmi bir başvuru ile, diğer bazı hususlar yanında "Türkiye'nin; tasdik etmiş olduğu 98 sayılı ILO Sözleşmesi ile üstlendiği vecibelere ve ILO Anayasasında yer alan Sendika Özgürlüğü ilkelerine ve konuya ilişkin ILO normlarına tam olarak uymasını temin edecek, her adımını atmayı ve gerekli tedbirleri almayı" taahhüt etmiştir.

Aradan bir yıl geçmiş bulunmaktadır.

Türk Hükümetini, ILO önünde verdiği taahhütleri yerine getirmekten ne alıkoymuştur, bunu bilemiyoruz.

Bu yıl Hükümet aynı yönde yeni bir taahhütte bulunmuştur.

Önümüzdeki yıl, Türkiye'nin ILO ilke ve normlarına tam olarak uyduğunu belirtebilecek bir durumda olabilmeyi ümit etmekteyim.

Bu çerçevede Türkiye'nin ILO ilke ve normlarına uygun hareket edeceği yolundaki resmi taahhüdünü ve TÜRK-İŞ'in istekleri ile kendi aradıkları arasında hiçbir fark olmadığını açıkça belirten Uluslararası Çalışma Örgütü'nün yardımını istemiş olmasını memnuniyetle karşıladığımı belirtmek istiyorum.

Kuşkusuz, artık yapılmak gereken taahhüt vermek ve iyi niyet belirtmek değil, taahhütleri, ILO Ana statüsü çerçevesinde hayata geçirmektir.

Bunu yerine getiren bir ülke, aynı zamanda ILO sisteminin işlerliğine de katkıda bulunmuş olacaktır.

Teşekkür ederim, sayın başkan."

BELGE 51

**ULUSLARARASI ÇALIŞMA ÖRGÜTÜ KONFERANSI
VE
TÜRK-İŞ ADINA YAPILAN AÇIKLAMALAR
CENEVRE, 75. DÖNEM, 8 HAZİRAN 1988
(Şevket Yılmaz, Türk-İş Genel Başkanı)**

“Sayın Başkan, Önce - Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu (TÜRK-İŞ) ve şahsım adına, Uluslararası Çalışma Konferansı'nın 75 inci Dönem Başkanlığına seçilmiş olmanızdan dolayı, size en içten tebriklerimi sunmak istiyorum.

Bu vesileden yararlanarak, ILO Genel Direktörü Sayın Franchis Blanchard'ı da, genel görüşme amacıyla Konferansa sunduğu mükemmel raporu için tebrik etmek istiyorum. Genel Direktörün bu yılki raporu herkes için büyük önem taşımaktadır.

Hepimizce bilindiği üzere, 1988 yılı İnsan Hakları Evrensel Beyannamesinin ve ILO'nun sendika özgürlüklerini düzenleyen en önemli sözleşmesinin kabul edilışinin kırkıncı yıldönümüdür. Türk işçi delegasyonu, **“İnsan Hakları/Ortak Sorumluluğumuz”** başlığı altında belirlenen konferans temasını, 1988 yılı için son derece isabetle seçilmiş bir konu olarak görmektedir. ILO'nun hemen tüm çalışmalarının İnsan Hakları Evrensel Beyannamesinde ifade edilen temel hak ve özgürlüklerin gerçekleştirilmesine yönelik olduğu bilinmektedir. Öyle inanıyorum ki, bu konferans, başta işçiler olmak üzere herkesi birinci derecede ilgilendiren bu konuda yaşanan çıkmazların ve sorunların incelenmesine imkan verecektir.

Hemen şunu belirtmeliyim ki, çoğu ülkede insan haklarına gösterilen saygı tatminkar olmaktan çok uzaktır; çoğu halde, sendika özgürlüğü kısıtlanmaktadır. Çeşitli vesilelerle belirtildiği gibi, çoğu ülkede sendika özgürlüğü ve serbest toplu pazarlık hakkı, ekonomik sıkıntılar ve acil çözüm bekleyen ekonomik ihtiyaçlar öne sürülerek ciddi bir biçimde kısıtlanmıştır. Diğer bazı ülkelerde, kamu özgürlüklerine ve sendikal hak ve özgürlüklerine yönelik kısıtlamalar siyasal istikrarsızlıklarla mücadele, sosyal huzursuzluklar, şiddet hareketleri ve ekonomik sebeplere dayandırılmak istenilmiştir.

Türkiye, maalesef, 1980 yılından bu yana, bu ve benzer gerekçelerle sendika özgürlüğünün ciddi şekilde kısıtlandığı ülkeler arasında yer almıştır.

Bu gelişme esefle karşılanmak gerekir. Zira sendika özgürlüğü sadece sosyal adalet yönünde sağlıklı bir gelişme için zorunlu bir ön koşul değil, aynı zamanda ILO gibi, işçi/işveren/hükümet üçlüsü'ne ve bunların akılcı diyaloguna dayalı bir örgütün sağlıklı bir biçimde çalışabilmesi için elzemdir.

Sendika özgürlüğü ilkesi ILO Anayasasının temel amaçlarından birisidir. Bu sebeptendir ki, tüm üye devletler, diğer koşullar bir yana -salt üyelik ilişkisi sebebiyle bu ilkeye uygun hareket etmekle yükümlüdürler. Örgütlerin başarısı, Anayasaları ile belirli hedefleri, amaçları gerçekleştirebilmesine bağlıdır. Öyle inanıyorum ki, ILO'nun geleceği, bu alan-

da sağlayacağı başarı derecesi ile yakından irtibatlı olacaktır.

Geçen yıl Türkiye'deki sendikal durum ile ilgili olarak burada yaptığım konuşmada, 2821 sayılı Sendikalar Yasası ile 2822 sayılı Toplu İş Sözleşmesi ve Grev Yasasının sendikalara giydirilmiş hukuksal bir "deli gömleği" olduğunu; sendikaların hiçbir devlet müdahalesi olmaksızın yapmak durumunda olduğu çalışmalarının kontrol altında tutulmak istendiğini, müdahale edildiğini bildirmiştim. Bu yıl üzülerek belirtmek istiyorum ki, kısa bir süre önce gerçekleştirilen bazı değişikliklere rağmen, hemen hiçbir şey değişmemiştir.

Türkiye 87 sayılı Sözleşmeyi tasdik etmemiş bir üye devlettir. Ancak, daha önce de belirttiğim gibi, tasdik etmemiş de olsa, ILO Anayasası çerçevesinde sendika özgürlüğüne saygılı olmakla yükümlüdür. Görünen odur ki, 2821 ve 2822 Sayılı Yasaların ve 1982 Anayasasının işçi hak ve özgürlüklerini ciddi suretle kısıtlayan çeşitli hükümleri, Türkiye'nin uluslararası yükümlülüklerini yerine getirmesini engellemektedir.

1982 Anayasasının ve 2821 ve 2822 sayılı Yasaların çeşitli hükümleri;

- ☐ Tüm çalışanların, hiçbir ayırım yapılmaksızın, sendika kurabilme özgürlüğünü,
- ☐ Sendikaların anafütüklerini ve iç işleyiş kurallarını serbestçe düzenleme ve işçilerin yöneticilerini tam bir özgürlük içinde seçebilme hakkını,
- ☐ Sendikaların yönetimlerini, faaliyetlerini, çalışma programlarını özgürce belirleme hakkını,
- ☐ Sendikaların uluslararası sendikal örgütlere özgürce üye olma hakkını,

diğer bir deyişle ILO'nun savunduğu, varlık nedeni olan temel ilkeleri açıkça çiğnemektedir.

Grev hakkı üzerinde son derece ciddi kısıtlamalar vardır. örneğin;

- ☐ Sürekliliğinde zorunluluk olan hizmetler kavramına girmeyen çoğu sektörde grev yasağı getirilmiştir.
- ☐ Grev yasağı olan işkollarında yapıldığı gibi, hükümetin kontrolü altındaki bir hey'et tarafından mecburi tahkime tabi tutulmak üzere, hükümete grevleri erteleme yetkisi tanınmıştır.
- ☐ Grevin belirli bir süre içinde uygulanması zorunluluğu getirilmiştir.
- ☐ Örneği görülmemiş bir düzenleme ile, grevin "iyi niyet kurallarına aykırı suretle ve topluma ve milli servete zarar vermeyecek bir biçimde yapılabileceği" esası öngörülmüştür.

Bu kısıtlamalar 1982'den bu yana ILO denetim organlarınca eleştirilmektedir. Esefle kaydetmek istiyorum ki, Türk Hükümeti, ısrarla Uzmanlar Komitesi'nin gözlemlerini ve uluslararası yükümlülükleri ile ilgili olarak Sendika Özgürlüğü Komitesi tarafından yapılan tavsiyeleri dikkate almamaktadır.

Geçen yıl belirttiğim gibi, Türk Hükümeti çeşitli vesilelerle, özellikle 1986 ve 1987 yıllarında, 98 ve 111 sayılı Sözleşmeleri onaylamış olmakla üstlendiği yükümlülüklerini ve ILO Anayasasında yer alan sendika özgürlüğü ilkesinin ve sorunlarla ilgili ILO normlarının gerektirebileceği her çeşit adımı atmayı ve her çeşit önlemi almayı taahhüt etmiştir.

İnsan Hakları Evrensel Beyannamesinin ve Sendika Özgürlüğü ve Örgütlenme Hakkının Korunmasına Dair 87 Sayılı Sözleşmenin kabulünün kırkıncı yıldönümü vesilesiyle, Türk Hükümetinin verdiği taahhüde uymasını ve bu yoldan ILO sisteminin işlerliğine olumlu bir katkıda bulunmasını temenni ediyorum.

Gelecek yıl, bu alanda gelişmeden söz edebilmeyi umud ediyorum. Teşekkür ederim, sayın Başkan."

BELGE 52

ULUSLARARASI ÇALIŞMA ÖRGÜTÜ KONFERANSI
VE
TÜRK-İŞ ADINA YAPILAN AÇIKLAMALAR
CENEVRE, 76. DÖNEM, 14 HAZİRAN 1989

(Şevket Yılmaz, Türk-İş Genel Başkanı)

Sayın Başkan, önce, Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu (TÜRK-İŞ) ve şahsım adına, Uluslararası Çalışma Konferansı'nın 76 ncı dönem başkanlığına seçilmiş olmanızdan dolayı, size en içten tebriklerimi sunmak istiyorum.

Bu vesileden yararlanarak, ILO Genel Direktörlüğüne seçilen Sayın Michel Hansen'e tebriklerimi sunmak istiyorum. Öyle inanıyorum ki, Sayın Hansen, Selefi Sayın Franchis Blanchard gibi, ILO'nun büyük önem taşıyan hedeflerinin ve amaçlarının gerçekleştirilmesini temin edecektir. Sayın Hansen'e yeni görevinde başarılar dilerken, çalışmalarında kendilerine destek olacağımızı belirtmek isterim.

Nihayet bu vesile ile, bu konferansa sunduğu; kişiyi düşünmeye sevkeden raporu için Sayın Franchis Blanchard'a takdir hislerimi ve tebriklerimi sunarım.

Genel Direktörün raporunun "Recovery and Employment" başlıklı birinci bölümü, uluslararası ekonomik sorunların çözümünde yapısal uyum tedbirlerinin etkin bir biçimde uygulanabilmesini ve ekonomik büyümenin yeniden sağlanması yanında, daha ileri ölçüde sosyal adaletin gerçekleştirilmesini öngören bir yaklaşımı sergilemektedir.

Rapor; kalkınma çabası içinde olan çoğu ülkede kısmi olarak gerçekleştirilen uyumun sosyal maliyetinin ağırlığını isabetle kaydetmektedir.

Genel Direktörün sözüyle, "bu maliyet, ekonomik açıdan bunu üstlenmeğe en az hazırlıklı olan kesimlerin omuzlarına yüklenmiştir; en ciddi şekilde etkilenenler nüfusun bu kesimi olmuştur..."

Genel Direktörün raporuna göre bu tablonun sonucu şöyledir:

- ☐ Hemen hemen her yerde açık işsizlik artmıştır.
- ☐ Yaratılan yeni iş'lerin kalitesinde düşüş vardır.
- ☐ Başta "ücretler" olmak üzere, emek gelirleri azalmıştır.
- ☐ Sosyal amaçlı kamu harcamalarında düşme vardır.

Bu sonuçlar, 1980'li yıllarda Türk halkının geniş kesimi tarafından da yaşanmıştır.

Rapor yapısal uyum tedbirlerinin eşitlikçi bir büyüme ile bütünleştirilebileceğine de işaret etmektedir.

Rapor; üretimi arttıracak, fakir kesimlerin verimliliğinde ve gelirlerinde gelişme sağlayacak, bu yoldan talebi tırmandırarak ekonomik iyileşmeyi daha ileri ölçüde teşvik edecek bir yatırım stratejisi önermektedir. Böyle bir yaklaşımın iktisaden güçsüz kesimlere yüklenmiş bulunan sosyal maliyeti, belli oranlarda hafifletilebileceği düşünülmektedir.

Rapor bu amaçların tahakkuk ettirilebilmesine yarayacak belirli ted-

birleri tartışırken, özellikle “çalışma yaşamına ve iş piyasası”na ilişkin politikaların önemine işaret etmektedir.

İşçilere asgari seviyede güvence sağlayan, başka bir deyişle, sömürölmelerini, ezilmelerini önleyen; sendika özgürlüğünü gerçekleştiren, mecburi çalıştırma yöntemlerini yasaklayan, muamele ve fırsat eşitliğini gözeten bir yaklaşımın önemi isabetle vurgulanmaktadır.

Aynı şekilde, kalkınmanın nimetlerinden daha ileri ölçüde pay alınmasını, kalkınma sürecinde, uygulama ve kararlara daha etkin bir biçimde katılmayı öngören, güvence altına alan politikaların önemi üzerinde durulmaktadır.

Kısaca ifade edilmek gerekirse, genel direktör, her ekonomik politikanın odak noktası olmak gereken insana ve sosyal hedeflere yönelmeye, bizleri, bir kez daha davet etmektedir.

Türk işçi delegelerinin görüşüne göre, bütünüyle insanların; son tahlilde, toplumun ayrı ayrı her ferdinin refahını, mutluluğunu amaçlamayan bir ekonomik politika hiçbir anlam taşımaz.

İnsanı kalkınmanın odak noktası haline nasıl getireceğiz? Karşımızdaki soru ve sorun budur.

Bu; doğru istikamette sağlıklı düşünmeyi gerektirir.

Bunun da ötesinde, çalışan kesimlerin, emekçilerin temel hak ve özgürlüklerine tam olarak saygılı olmayı gerektirir. İnsan faktörünü ve insanın insan olarak sahip olduğu hak ve özgürlükleri dışlayan bir kalkınma çabasının hiçbir şansı yoktur.

İşçi temsilcileri, sendika yöneticileri kalkınma çabasında tam istihdam hedefine birinci derecede öncelik veren bir ekonomik politikayı desteklerler; fikren buna bağlıdırlar. “Tam istihdam” kısa vadeli bir hedef olarak “gerçekçi” kabul edilmeyebilir. Bununla birlikte, bizler, uzun vadeli de olsa, varlığını temel amaç olarak koruyan tam istihdam hedefini bir yana bırakamayız.

Tam istihdamı hedefleyen böyle bir politikanın amacı yeni iş sahalarının açılması olmalıdır.

Bu; işçilerin, işverenlerin ve hükümetlerin ortak çabasını gerektirir. Taraflar; müzakereler yoluyla, hedefi yeni iş alanları yaratmak olan programları ortaklaşa geliştirebilmelidir; programlar üzerinde anlaşma sağlayabilmelidir.

Bu üç'lü çabada hiç kimse; hiçbir kesim kendini ekonomik teorilerin değişmez kabul edilen kurallarına, doktriner yaklaşımlara bağlı duruma getirmemelidir.

Problemin, serbest pazar ekonomisinin müdahale kabul etmez yöntemleriyle veya özel sektör eliyle çözümlenebileceğine inanılsa bile, bu düşüncenin ve yaklaşımın son on yıl içinde sorunların çözümünde yetersiz ve elverişsiz kaldığı gözden uzak tutulmamalıdır.

Sosyal dengesizliklerin üstesinden gelmek mecburiyetindeyiz.

Bu ancak, çalışan kesimlerin; emekçilerin beklenti ve isteklerinin ciddi olarak değerlendirilmesiyle gerçekleşebilir.

İşçilerin taleplerine kulak verilmelidir.

Bizim görüşlerimiz, isteklerimiz açıktır.

Biz tam istihdamdan yanayız.

Biz işçileri işyerlerinde himaye edecek -iş kazasından iş güvenliğinden işçinin sağlığına kadar her yönüyle koruyacak- tedbirlerin alınmasından, geliştirilmesinden yanayız.

Biz, verimlilikteki artışın hasılasından, bunu yaratanların, işçilerin artan oranda pay almasından yanayız.

Sosyal güvenliğin, tüm çalışanları ve ailelerini kapsayacak bir biçimde, genişletilmesinden yanayız.

Kısacası istediğimiz şudur: Nerede çalışıyor olurlarsa olsunlar, iktisaden güçsüz kesimlerin yaşam koşullarını iyileştirmeyi amaçlayan dengeli bir ekonomik politika. İsteddiğimiz budur.

Ama hemen belirtmeliyim ki, sendikacılar olarak bir şey daha isteriz...

Tüm çalışanların sendika özgürlüğünden her yönüyle yararlanabilmelerini hükümetlerin ve işverenlerin empoze edebilecekleri kısıtlamalardan masun bir biçimde çalışma koşullarını, yaşam koşullarını serbestçe, özgürce müzakere edebilmelerini isteriz.

Burada bu belirttiğim ilkelere karşı çıkabilecek çok sayıda delege olduğunu sanmıyorum. ILO bu ilkeler üzerine bina edilmiştir.

Ancak gizlenmemek gereken bir başka gerçek de vardır. Sendika özgürlüğünün ve tripartizmin işlemediği; sendikal hak ve özgürlüklerden övgü ile söz edip, ilkelerin çiğnendiği ülkeler vardır. Örneğin Türkiye bu alanda gelişme sağlamak mecburiyetindedir. Ve bunu süratle yapmak mecburiyetindedir. Tüm gücümüzle, her şeyi, doğru olanı, yerine oturtmak için çaba sarfetmeliyiz.

Önümüzdeki sorunlar uluslar ve insanlar arasında işbirliğini geliştirebilmemiz kaydıyla aşılamayacak boyutlarda değildir. Sorunların üstesinden gelebilme çabamızda başarısız kalırsak, ILO ideallerine bağlılığımız konusunda tereddütlere yol açmış oluruz. Temennim başarısız olmamaktır.

Sayın Başkan,

Sözlerime son vermeden önce, dikkatlerinizi, Bulgaristan'da yaşayan Türklere reva görülen gayri insani muameleye çekmek istiyorum.

Bu ülkede, kadın-erkek-çocuk onbinlerce Türk işkenceye maruz bırakılmakta, isimleri değiştirilmekte, mal varlıklarına el konulmakta, işsizlik ettikleri emekli aylıkları kesilmekte ve yüzyıllardır yaşadıkları topraklardan göçe zorlanmaktadır.

Bu tutumu, Türk işçileri ve Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu (TÜRK-İŞ) adına, şiddetle protesto ediyorum.

Dünya kamuoyunu, bu gayri insani tutumun önlenmesi için tüm güçleriyle çaba sarfetmeye çağırıyorum.

Konferans çalışmalarında başarı dileklerimi tekrarlar, teşekkür ederim, sayın başkan.

- ☐ Herkese Ekmek
- ☐ Adalet Temeline Dayalı Onurlu Barış
- ☐ Ekonomik ve Siyasal Demokrasi Yoluyla Özgürlük

